Bydgoszcz

2020

Timeline of events immediately preceding regaining independence by Bydgoszcz

November 5, 1916
A manifesto of the emperors of Germany and Austria proclaiming the creation of the Kingdom of Poland, subordinated to these empires by definition

April 1917
United States joins the war

January 8, 1918
The message of the President of the United States, Woodorow Wilson - a peace program assuming "the creation of the Polish state in areas inhabited by undoubtedly Polish people with free access to the sea"

spring 1918
The beginning of the flu pandemic, the so-called Spanish woman, who decimated the world's population within a dozen or so months

September 14, 1918
Establishment of the Supreme People's Council in Poznań

October 25, 1918
Speech of Wojciech Korfanty in the Reichstag demanding an independent Polish state with access to the sea

November 3, 1918
A revolt of sailors in Kiel, ushers in the November Revolution in Germany

November 9, 1918
The German Emperor Wilhelm II Hohenzollern abdicated

November 11, 1918
Truce in Compiègne, suspending hostilities on all fronts of the war - defeat of the Central Powers, proclamation of the Republic of Poland

November 11, 1918
Establishment of the Workers 'and Soldiers' Council in Bydgoszcz with the participation of Polish citizens,

November 16, 1918
Beginning of the People's Council for the City of Bydgoszcz and Suburbs - a political representation of Polish citizens of the city headed by Dr. Jan Biziel

November 27, 1918
The outbreak of the Greater Poland Uprising

January 1, 1919
Establishment of the 3rd Battalion Grenzschutz in Bydgoszcz - paramilitary German militias to fight the Greater Poland Uprising

January 4, 1919
Negotiations in the building of the Bydgoszcz Regency on the autonomy of Greater Poland, conducted by Wojciech Korfanty

February 16, 1919
A dispute in Trier, between the Entente and the German Republic, ending the insurgent struggles. At the firm request of Marshal Ferdinand Foch, provisions were added to the agreement regarding the cessation of the activities of the German troops against the Greater Poland Army, which was recognized as the allied army

March 28, 1919
Creation of the Subcommittee of the Supreme People's Council in Bydgoszcz to coordinate projects related to the connection of Bydgoszcz to Poland

May 7, 1919
Handing over to Germany a peace treaty

May 25, 1919
Establishment of the German People's Councils in Bydgoszcz and the district

June 28, 1919
Signing of the Treaty of Versailles

July 1919
The Germans started the illegal practice of transporting goods and equipment from Bydgoszcz industrial plants deep into the Republic

January 10, 1920
Ratification of the Treaty of Versailles by the German parliament

January 14, 1920
Appointment of Jan Maciaszek to the position of the General Commissioner of the Polish government for the city of Bydgoszcz

January 17, 1920
German „farewell ceremony" at the Municipal Theater

January 19, 1920
The official handing over of symbolic keys to the city by the mayor, Hugo Wolff, to the Polish authorities

January 20, 1920
Entry into Bydgoszcz of the 6th Cavalry Regiment under the command of Col. Bernard Śliwiński

January 22, 1920
The arrival of General Józef Dowbor-Muśnicki and the official announcement by the delegate of the Polish government, Józef Janta-Połczyński, of the incorporation of Bydgoszcz into Poland

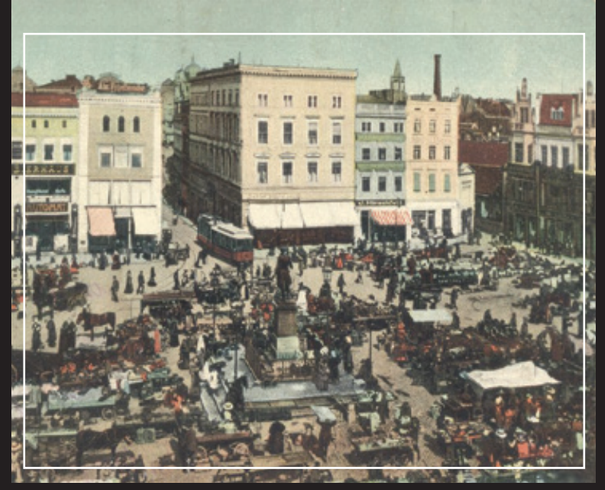

Kalendarium wydarzeń poprzedzających odzyskanie niepodległości przez Bydgoszcz

5 listopada 1916
Manifest cesarzy Niemiec i Austrii proklamujący utworzenie Królestwa Polskiego, z założenia podporządkowanego tym cesarstwom

kwiecień 1917
Przystąpienie Stanów Zjednoczonych do wojny

8 stycznia 1918
Orędzie prezydenta Stanów Zjednoczonych, Woodorowa Wilsona – program pokojowy zakładający „stworzenie państwa polskiego na terenach zamieszkanych przez ludność bezsprzecznie polską z wolnym dostępem do morza"

wiosna 1918
Początki pandemii grypy, tzw. hiszpanki, która w ciągu kilkunastu miesięcy zdziesiątkowała populację ludności na świecie

14 września 1918
Powstanie Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu

25 października 1918
Wystąpienie Wojciecha Korfantego w Reichstagu żądające niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza

3 listopada 1918
Bunt marynarzy w Kilonii, zapoczątkowujący Rewolucję Listopadową w Niemczech

9 listopada 1918
Abdykacja cesarza niemieckiego Wilhelma II Hohenzollerna

11 listopada 1918
Rozejm w Compiègne, zawieszający działania wojenne na wszystkich frontach wojny - klęska państw centralnych, proklamacja Rzeczypospolitej Polskiej

11 listopada 1918
Powstanie Rady Robotniczo-Żołnierskiej w Bydgoszczy z udziałem obywateli polskich,

16 listopada 1918
Rozpoczęcie działalności Rady Ludowej na Miasto Bydgoszcz i Przedmieścia - politycznej reprezentacji polskich obywateli miasta na czele z dr Janem Bizielem

27 grudnia 1918
Wybuch powstania wielkopolskiego

1 stycznia 1919
Utworzenie w Bydgoszczy III Batalionu Grenzschutzu – paramilitarnych niemieckich bojówek do walki z powstaniem wielkopolskim

4 stycznia 1919
Rokowania w gmachu Regencji Bydgoskiej w sprawie autonomii Wielkopolski, prowadzone przez Wojciecha Korfantego

16 lutego 1919
Rozjem w Trewirze, między Ententą a Republiką Niemiecką kończący walki powstańcze. Na zdecydowane żądanie marszałka Ferdinanda Focha do układu dopisano postanowienia dotyczące zaprzestania działań wojsk niemieckich przeciwko Armii Wielkopolskiej, która została uznana za wojsko sprzymierzone

28 marca 1919
Utworzenie w Bydgoszczy Podkomisariatu Naczelnej Rady Ludowej dla koordynowania przedsięwzięć związanych z przyłączeniem Bydgoszczy do Polski

7 maja 1919
Wręczenie Niemcom traktatu pokojowego

25 maja 1919
Powstanie Niemieckich Rad Ludowych w Bydgoszczy i powiecie

28 czerwca 1919
Podpisanie traktatu wersalskiego

lipiec 1919
Rozpoczęcie przez Niemców nielegalnego procederu wywożenia w głąb Republiki towarów i urządzeń z bydgoskich zakładów przemysłowych

10 stycznia 1920
Ratyfikacja traktatu wersalskiego przez niemiecki parlament

14 stycznia 1920
Powołanie Jana Maciaszka na stanowisko komisarza generalnego rządu RP na miasto Bydgoszcz

17 stycznia 1920
Niemiecka „uroczystość pożegnalna" w Teatrze Miejskim

19 stycznia 1920
Uroczyste przekazanie przez burmistrza Hugo Wolffa symbolicznych kluczy do miasta władzom polskim

20 stycznia 1920
Wkroczenie do Bydgoszczy 6 Pułku Ułanów pod dowództwem płk. Bernarda Śliwińskiego

22 stycznia 1920
Przybycie gen. Józefa Dowbor-Muśnickiego i oficjalne ogłoszenie przez delegata rządu RP Józefa Jantę-Połczyńskiego inkorporacji Bydgoszczy do państwa polskiego

Witamy Orła Białego

W 100 - lecie powrotu Bydgoszczy do Macierzy.

Polacy na Pomorzu o jedno pokolenie dłużej niż w Kongresówce czekali na upragnioną wolność. Przyszła do nich w ostatnim momencie, bo tu, na skutek długotrwałego naporu germanizacyjnego, polski obszar etniczny ulegał gwałtownej erozji. Wszystkie większe miasta były już opanowane przez żywioł niemiecki, np. Niemcy stanowili bez mała 80 procent populacji bydgoskiej, podobnie było w Toruniu, Grudziądzu, Tczewie. Półtorawiekowy zabór pruski odbił się również znacząco na charakterze regionu.

W krajobrazie historycznym pojawiły się szczególnie okazałe i górujące nad otoczeniem murowane gmachy publiczne, takie jak ratusz, dworzec kolejowy, poczta, sąd, obiekty szkolne i kulturalne, najczęściej wykonane z czerwonej cegły licówki. Miały one świadczyć o stałej obecności, dominacji i sile państwa pruskiego na tym obszarze. Obok tego były pomniki, cmentarze oraz wszechobecne niemieckojęzyczne napisy, szyldy, kierunkowskazy. Obowiązek posługiwania się językiem niemieckim w urzędach, szkołach i w kontaktach z niemieckimi sąsiadami zepchnął język polski do nisz rodzinnych, koncesjonowanych polskich placówek społecznych, kulturalnych, edukacyjnych i gazet, jak „Dziennik Bydgoski", „Gazeta Grudziądzka", „Gazeta Toruńska", „Dziennik Kujawski". Starały się one podtrzymać mowę i polskie obyczaje oraz upominały się o narodowe tradycje i pamięć historyczną.

Ulica Gdańska / Gdańska Street

Stary Rynek około 1910 r. / Old Market Square c.1910

Pomnik Łuczniczki przy Teatrze Miejskim
The Lady Archer in front of Theatre

Welcoming The White Eagle

On the 100th anniversary of Bydgoszcz's return to Motherland.

Poles in Pomerania were waiting for the longed-for freedom for one generation longer than in Congress Poland. It came to them at the last moment, because as a result of prolonged Germanization pressure, the Polish ethnic area was undergoing rapid erosion. All major cities were already under German control, e.g. the Germans constituted almost 80 percent of the Bydgoszcz population, similarly in Toruń, Grudziądz, and Tczew. The half-century Prussian partition also significantly affected the character of the region.

At theat time, in the historical landscape appeared particularly impressive brick public buildings, such as the town hall, railway station, post office, court, school and cultural facilities, most often made of red brick veneers. They were to testify to the constant presence, dominance and strength of the Prussian state in this area. In addition, there were monuments, cemeteries and ubiquitous German-language inscriptions, signboards, and direction indicators. The obligation to use German in offices, schools and in contacts with German neighbors pushed Polish into family niches, licensed Polish social, cultural, educational institutions and newspapers, such as „Dziennik Bydgoski", „Gazeta Grudziądzka", „Gazeta Toruńska" and „Dziennik Kujawski." These tried to maintain speech and Polish customs, and strived to uphold national traditions and historical memory.

Podczas Wielkiej Wojny Bydgoszcz, miasto na zapleczu ogromnego frontu niemiecko - rosyjskiego, pełniła rolę ważnego węzła komunikacyjnego, ośrodka szkoleniowego i zapasowego, zaplecza logistycznego oraz bazy szpitalnej dla rannych i chorych żołnierzy. Mimo, że działania wojenne ją oszczędziły, to jednak skutki czteroletnich zmagań dały się mocno we znaki ludności cywilnej. Obowiązywała powszechna reglamentacja żywności, odzieży i opału, a kolejne roczniki poborowych, w tym Polaków, trafiały na front. Codziennie w miejscach publicznych wywieszano listy strat (Deutsche Verlustlisten) z wykazami poległych, rannych i zaginionych. Jesienią 1918 r. dotarła do Bydgoszczy III fala pandemii grypy, tzw. hiszpanki, która jeszcze je wydłużyła.

Zanim jeszcze umilkły działa, 8 stycznia 1918 r. prezydent Stanów Zjednoczonych Thomas Woodrow Wilson przedstawił w Kongresie 14. punktowy plan ustanowienia nowego ładu międzynarodowego po zakończeniu działań wojennych. Trzynasty punkt mówił o utworzeniu niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza. Do włączenia się w odbudowę Polski amerykańskiego prezydenta zainspirował światowej sławy pianista Ignacy Jan Paderewski, który okazał się nie tylko skutecznym ambasadorem sprawy polskiej. Wywarł on również istotny wpływ na przebieg wydarzeń w kraju. Jego przyjazd do Poznania zainicjował wybuch powstania 27 grudnia 1918 r., które szybko ogarnęło całą Wielkopolskę. Powstańcy dotarli w styczniu 1919 r. nawet w okolice Bydgoszczy, ale nie byli w stanie przełamać oporu Niemców. Wybuch powstania i pomyślny przebieg walk udowodniły, że na tych ziemiach istnieje liczący się żywioł polski, z którego aspiracjami narodowymi należy się liczyć. Ostatecznie walki zakończyły się podpisaniem 16 lutego w Trewirze układu, na mocy którego przedłużono rozejm między państwami Ententy a Niemcami. Dzięki stanowisku marszałka Ferdynanda Focha, rozejm objął również front wielkopolski, a Armia Wielkopolska została uznana za wojsko sprzymierzone. Wzdłuż granic terenów wyzwolonych przez siły powstańcze wytyczono linię demarkacyjną. Zwycięskie powstanie ożywiło środowiska patriotyczne na Pomorzu i spotęgowało nadzieję na włączenie tej prowincji do państwa polskiego.

Ludność niemiecka była zdecydowanie przeciwna przewidywanemu odłączeniu Prus Zachodnich od niemieckiej macierzy, czemu wielokrotnie dawała wyraz w licznych pochodach, manifestacjach, protestach i pisaniu petycji, także do uczestników konferencji pokojowej w Paryżu. Z kolei nadzieje ludności polskiej, połączone z ożywieniem narodowym, zaczęły narastać wraz z klęskami armii niemieckiej na frontach i podpisanym rozejmem pokojowym w Compiegne. Nasiliły się jeszcze po abdykacji cesarza Rzeszy i króla Prus Wilhelma II Hohenzollerna oraz po wybuchu rewolucji listopadowej w Niemczech, która ogarnęła swoim zasięgiem armię stacjonującą na Pomorzu i w Królestwie. Żołnierze wypowiadali posłuszeństwo swoim dowódcom, tworząc Rady Żołnierskie, a potem Robotników i Żołnierzy, które jednak nie bardzo radziły sobie z administrowaniem prowincją pomorską.

W tym czasie rozpoczęły się obrady konferencji pokojowej w Paryżu, na której miała zapaść decyzja o przyszłości naszego regionu. Polskich interesów skutecznie bronili tam

Wolontariuszki Czerwonego Krzyża szyjące maseczki – 1918
Volunteers of the Red Cross sewing masks - 1918

NUMER ... EGZEMPLA

DZIENNIK BYDGOSKI

Bydgoszcz, 2 grudnia. Rok 1907.

Nasze wierzenia.

Sign during Spanish flu pandemic "We greet each other without shaking hands"

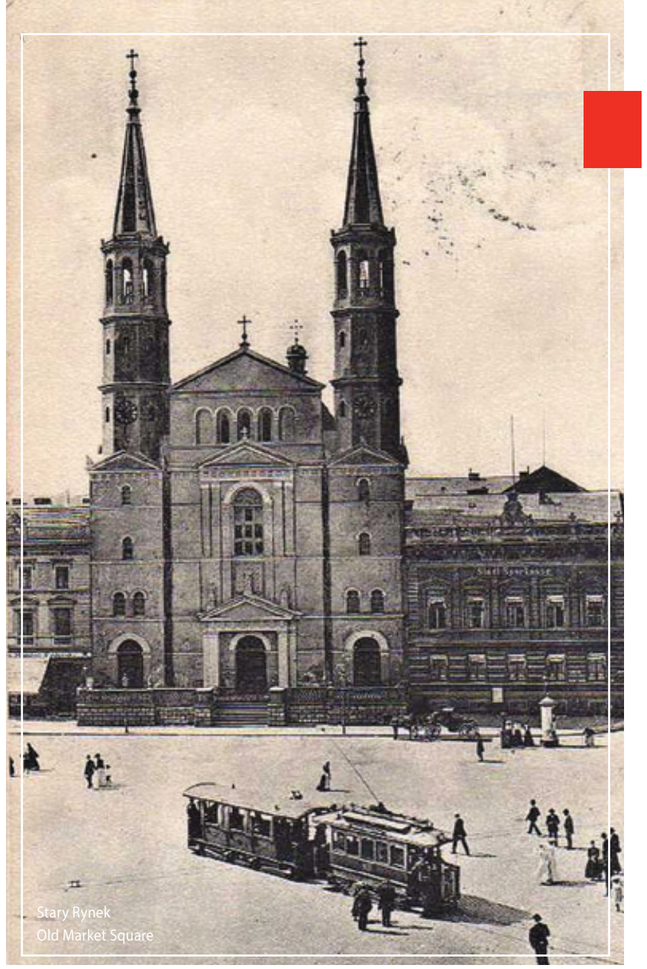
Stary Rynek
Old Market Square

Most Teatralny
Teatralny Bridge

During the Great War, Bydgoszcz, a city at the back of a huge German-Russian front, played the role of an important communication hub, training and backup center, logistics base and hospital base for wounded and sick soldiers. Although the warfare spared it, the effects of the four-year struggle were strongly felt by the civilian population. A general rationing of food, clothing and fuel was in force, and subsequent conscripts, including Poles, were sent to the front. Daily life casualties lists (Deutsche Verlustlisten) with names of those killed, wounded and missing were posted in public places. In autumn 1918 the third wave of the Spanish flu pandemic reached Bydgoszcz, which has ultimately made casualty lists longer.

Before the sounds of heavy guns went down, on January 8, 1918 US President Thomas Woodrow Wilson presented in Congress a 14-point plan to establish a new international order after the end of hostilities. The thirteenth point was about the creation of an independent Polish state with access to the sea. The American president's participation in the reconstruction of Poland, was inspired by the world-famous pianist Ignacy Jan Paderewski, who proved to be not only an effective ambassador of the Polish cause but also a person who had a significant impact on the course of events in the country. His arrival in Poznań initiated the outbreak of the uprising on December 27, 1918, which quickly spread over the entire Greater Poland region (Wielkopolska). In January 1919, the insurgents reached Bydgoszcz surroundings, but they were not able to break the resistance of the Germans. The outbreak of the uprising and the successful course of the fighting proved that there was a significant Polish population in these lands, whose national aspirations should be taken into account. Ultimately, the fighting ended with the signing of an agreement in Trier on February 16, which extended the truce between the Entente countries and Germany. Thanks to the position of Marshal Ferdinand Foch, the truce also embraced the Greater Poland front, and the Greater Poland Army was recognized as an allied force. A demarcation line was drawn along the borders of the areas liberated by the insurgent army. The victorious uprising revived patriotic circles in Pomerania and increased hope for the incorporation of this province into the Polish state.

The German population was strongly opposed to the anticipated separation of West Prussia from the German matrix, which was repeatedly expressed in numerous processions, demonstrations, protests and written petitions, also to the participants of the peace conference in Paris. In turn, the hopes of the Polish population, combined with national revival, began to increase along with the defeats of the German army on the fronts and the signed peace truce in Compiegne. They intensified even after the abdication of the Emperor of the Reich and King of Prussia Wilhelm II Hohenzollern, and after the outbreak of the November Revolution in Germany, which reached the army stationed in Pomerania and the Kingdom. Soldiers obeyed their commanders, forming Soldiers' Councils, and then Workers and Soldiers, who, however, did not manage very well with the administration of the Pomeranian province.

przywódca Narodowej Demokracji Roman Dmowski i premier ówczesnego rządu - Ignacy Jan Paderewski. Podpisanie traktatu wersalskiego nastąpiło 28 czerwca 1919 roku, a jego ratyfikacja przez Niemców - 10 stycznia 1920 roku. Ponadto, w wyniku porozumienia polsko - niemieckiego z grudnia 1918 roku, obszar ten został wyłączony z działań powstańczych, aby zapewnić pełną drożność linii kolejowej Suwałki - Toruń - Bydgoszcz - Piła, którą w lutym 1919 r. - bez mała półmilionowe wojska niemieckiego Ober-Ostu (Naczelnego Dowództwa na Wschodzie), 10. Armia gen. Ericha von Falkenhayna i Grupa Armii Kijów feldmarszałka Hermanna von Eichhorna - wycofywały się z terenów zajętych na Ukrainie, Białorusi i krajach bałtyckich. Z kolei od lutego w porcie w Gdańsku zaczął się rozładunek statków z amerykańską pomocą żywnościową dla Polski. Wybuch walk na Pomorzu mógłby utrudnić lub wręcz uniemożliwić jej tranzyt do głodującej ludności.

Na początku 1919 r. spodziewano się jeszcze, że z Francji do Gdańska przybędzie drogą morską Armia Polska pod dowództwem gen. Józefa Hallera. Miał to być znak dla polskich organizacji konspiracyjnych do wybuchu powstania na Pomorzu. Niemcy dysponowali tu jednak znaczącymi siłami i pospiesznie je wzmacniali, tworząc zmilitaryzowane formacje ochotnicze, które nie podlegały postanowieniom podpisanego 11 listopada 1918 r. zawieszenia broni. Były to m.in. oddziały ochotniczego Heimatschutzu (Ochrony Stron Ojczystych), przekształconego później w Grenzschutz (Straż Graniczną), które pod pretekstem zachowania ładu i porządku siały postrach wśród ludności polskiej, dokonując aresztowań, konfiskaty mienia, a nawet mordów skrytobójczych. W Bydgoszczy, spośród niemieckich żołnierzy, kolejarzy i ochotników cywilnych sformowano III Batalion Grenzschutzu oraz Straż Obywatelską (Bürgerwehrę), które dały się poznać polskim mieszkańcom z jak najgorszej strony.

Wiosną 1919 r. było już wiadomo, że wyczekiwana armia gen. Hallera nie przybędzie, stąd chłodna kalkulacja podpowiadała, aby nie dopuścić do wybuchu walk. Polscy przywódcy z Organizacji Wojskowej Pomorza zdali sobie sprawę, że w obliczu niemieckiej dominacji muszą utrzymać dyscyplinę w swoich szeregach i cierpliwie czekać na decyzje z Paryża. Wybuch powstania w tych warunkach byłby podarunkiem dla Niemców, którzy mogliby zyskać argument, że Polacy nie chcą uznać decyzji konferencji pokojowej. Gdański Podkomisariat Naczelnej Rady Ludowej zainicjował jedynie kampanię wysyłania petycji do Paryża, za przyłączeniem tych ziem do Polski. Ponadto zdecydował o wysłaniu delegacji Kaszubów na konferencję paryską, aby świadczyli za Polską. Mimo, że Niemcy w maju, w związku z przygotowaniami do ofensywy na Wielkopolskę pod kryptonimem „Frühlingssonne" („Wiosenne Słońce") wzmogli represje, polskie organizacje na Pomorzu wytrzymały naciski i nie dały się sprowokować. Walki nie wybuchły, nie doszło do rozlewu krwi, infrastruktura i zasoby regionu nie ucierpiały, a szlakami komunikacyjnymi z Gdańska do wygłodzonej Polski bez zakłóceń płynęły transporty z amerykańską żywnością. Jednak część bydgoskich patriotów, niepomna niemieckiej przewagi i złożoności sytuacji na Pomorzu, podjęła pomysł wzniecenia powstania. Skutkowało to

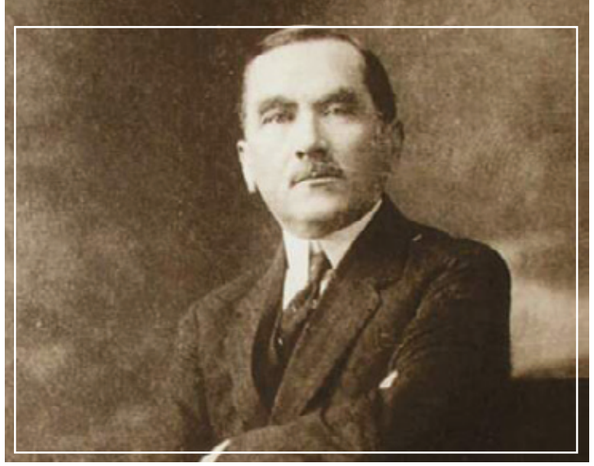

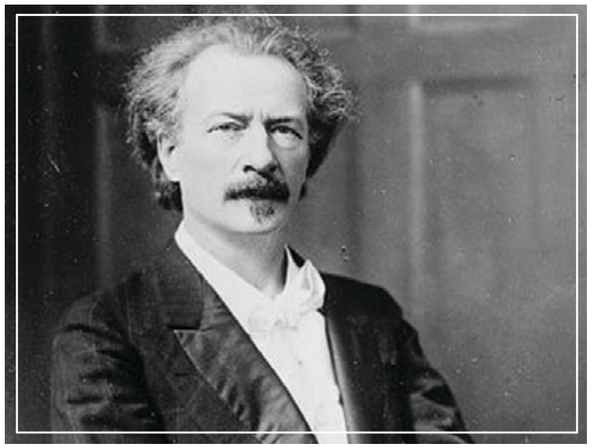

W imieniu narodu i władz państwowych Roman Dmowski i Ignacy Jan Paderewski złożyli podpisy, potwierdzając postanowienia dotyczące niepodległej Polski.

Generał Józef Haller, bohater odrodzonej Rzeczypospolitej i odzyskanego Pomorza.

28.06.1919 r. Traktat Wersalski

At that time, the peace conference in Paris began, at which the decision about the future of our region was to be made. Polish interests were effectively defended there by the leader of National Democracy Roman Dmowski and the Prime Minister of the then government, Ignacy Jan Paderewski. The Treaty of Versailles was signed on June 28, 1919, and its ratification by the Germans on January 10, 1920. In addition, as a result of the Polish-German agreement of December 1918, this area was excluded from insurgent operations to ensure full patency of the Suwałki - Toruń - Bydgoszcz - Piła railway line, which in February 1919 - almost half a million German by which toops of Ober-Ost (Supreme Command in the East), 10th Army of General Erich von Falkenhayn and the Army Army Group Field Marshal Hermann von Eichhorn - withdrew from the territories occupied in Ukraine, Belarus and the Baltic States. In turn, in February at the port of Gdansk, unloading of ships with American food aid for Poland began. The outbreak of fighting in Pomerania could have hindered or even prevented its transit to the starving population.

At the beginning of 1919, it was expected that the Polish Army would arrive from France to Gdańsk under the command of General Józef Haller. It was to be a sign for Polish underground organizations to start the uprising in Pomerania. However, the Germans had significant forces here and hastily strengthened them, creating militarized volunteer formations that were not subject to the provisions of the ceasefire signed on November 11, 1918. They were, among the others, troops of the Heimatschutz (Home Protection), later transformed into Grenzschutz (Border Guard), which, under the pretext of maintaining law and order, frightened the Polish population by arresting, confiscating property and even assassinations. In Bydgoszcz, the III Grenzschutzu Battalion and the Citizens' Guard (Bürgerwehra) were formed from German soldiers, railwaymen and civilian volunteers, who made themselves known to Polish residents from the worst possible side.

In the spring of 1919 it was already known that the awaited army of General Haller would not arrive, hence the cold calculation prompted to prevent the outbreak of fighting. Polish leaders from the Pomeranian Military Organization realized that in the face of German domination they must maintain discipline in their ranks and wait patiently for decisions from Paris. The outbreak of the uprising in these conditions would be a gift for the Germans, who could gain the argument that Poles did not want to recognize the decision of the peace conference. The Gdańsk Subcommittee of the Supreme People's Council initiated the campaign of sending petitions to Paris, after joining these lands to Poland. In addition, it decided to send a Kashubian delegation to the Paris conference to testify for Poland. Although in May Germany, in connection with the preparations for the offensive against Greater Poland under the code name „Frühlingssonne" („Spring Sun") increased repression, Polish organizations in Pomerania withstood pressure and could not be provoked. Fighting did not break out, there was no bloodshed, infrastructure

aresztowaniami i zaostrzeniem kursu antypolskiego, a w obozie pod Szczecinem ilość internowanych przekroczyła 600 osób. Po tej nieudanej próbie ostatecznie uznano, że walka z Niemcami nie ma szans powodzenia, chociaż niektórzy, wiedzeni poczuciem patriotyzmu, przedzierali się przez kordony, aby zasilić szeregi powstańcze w Wielkopolsce.

Po podpisaniu traktatu wersalskiego, Niemcy w Bydgoszczy rozpoczęli ewakuację urzędów i instytucji, a Polacy zaczęli przygotowania do przejęcia władzy. Ponieważ wymagało to szeregu uzgodnień, Polacy rozpoczęli negocjacje z Niemcami. I tak, w ich wyniku, 24 października 1919 r. podpisano porozumienie o przekazaniu obiektów wojskowych oraz - 9 listopada - układ o tymczasowym unormowaniu spraw urzędniczych, natomiast 25 listopada podpisano umowę o odstąpieniu obszarów w ręce polskiego zarządu cywilnego. Czuwała nad tym Naczelna Rada Ludowa w Poznaniu wraz z jej Podkomisariatem na Obwód Nadnotecki, którego aktywnymi działaczami byli radca Melchior Wierzbicki i doktor Jan Biziel. W lipcu Niemcy zdjęli z postumentu na placu Fryderykowskim (Starym Rynku) pomnik Fryderyka Wielkiego, budowniczego miasta i przewieźli go do Schneidemühl (Piły). 16 listopada polscy mieszkańcy Bydgoszczy zebrali się, by powołać 38-osobową Polską Radę Ludową z doktorem Janem Bizielem jako przewodniczącym na czele. Tym wszystkim przedsięwzięciom towarzyszył duży odpływ ludności niemieckiej i narastający niepokój o swój los wśród tych, którzy postanowili pozostać. Do końca 1919 r. miasto opuściło ponad 20 tys. niemieckich mieszkańców. Wywieziono też obiekty związane z dziedzictwem kulturalnym miasta, m.in. pomniki, tablice pamiątkowe, obrazy zdobiące wnętrza urzędów i gmachów państwowych. Ponadto Niemcy wywieźli wyposażenie wielu zakładów, fabryk i instytucji, łącznie z zapasami zboża, drewna, a nawet cegieł. W powstałej sytuacji, 12 stycznia 1920 r. bydgoska Rada Robotników i Żołnierzy podjęła decyzję o samorozwiązaniu, kończąc burzliwy rozdział w historii miasta.

W październiku 1919 roku Naczelne Dowództwo WP utworzyło Front Pomorski na czele z gen. Józefem Hallerem, którego zadaniem miało być przejęcie dzielnicy pomorskiej z rąk administracji niemieckiej. W ramach przygotowań wytypowano siły i środki potrzebne do realizacji tego zadania, w tym również wojska wielkopolskie, których trzon miała stanowić 2. Dywizja Strzelców Wielkopolskich (od 17.01.1920 jako 15. Dywizja Piechoty Wielkopolskiej). Pomyślano o zabezpieczeniu szlaków komunikacyjnych, szczególnie mostów na Wiśle i Brdzie, licząc się z możliwością ich uszkodzenia przez wycofujące się wojska niemieckie. Przewidziano również miejsca postoju jednostek wojskowych i stanowisk dowodzenia w zajmowanych miejscowościach. Całą operację zdecydowano podzielić na dwa etapy i przystąpiono do opracowania szczegółowych planów operacyjnych oraz szkolenia napływających ochotników, szczególnie do nowo tworzonej Dywizji Strzelców Pomorskich płk. Stanisława Skrzyńskiego, późniejszej 16. Pomorskiej Dywizji Piechoty.

Mimo, iż inkorporacji Pomorza nadano charakter typowej operacji wojskowej, władze polskie zadbały, aby miała ona pokojowy charakter i ograniczała się do uroczystego przemarszu wojsk, chociaż z użyciem znacznych sił, daleko przekraczających rzeczywiste potrzeby realizowanego zadania. Jej rozmach wynikał raczej z konieczności zamanifestowania naszego prawa do ziem, umocnienia żywiołu polskiego i zniechęcenia Niemców do stawiania oporu. Jednocześnie, w nastroju radosnego oczekiwania, mieszkańcy rozpoczęli prace związane z przyjęciem wojska. Ludność polska nie tylko pomyślała o przygotowaniu kwater w bydgoskich koszarach, ale i prowiantu dla żołnierzy. Ustawiono 2 tys. łóżek z kołdrami, przygotowano zapasy żywności, słomy i opału. Udekorowano również miasto i drogi przemarszu wojsk, na co niemieccy radni przeznaczyli z kasy miejskiej 35 400 marek, z których zakupiono materiały na uplecenie 5 tys. metrów girland i festonów z zieleni oraz postawiono bramy powitalne. Nad wystrojem miasta czuwał bydgoski architekt Teofil Biernacki. Z obawy przed ewentualnymi zamieszkami na tle narodowym, prezes rejencji bydgoskiej Fritz von Bülow i radca Melchior J. Wierzbicki wystosowali apel do mieszkańców o godne i stosowne dla charakteru chwili zachowanie. Nadto burmistrz Hugo Wolff prewencyjnie wprowadził czasowy zakaz sprzedaży alkoholu.

Armia Gen. Hallera, Grudziądz 23 stycznia 1920/ Gen. Haller's Army in Grudziądz on 23rd January 1920

Gen. Haller, Poznań1919/ Gen. Haller, Poznań 1919

and resources of the region did not suffer, and transports with American food flowed smoothly from Gdańsk to Poland. However, some Bydgoszcz patriots, oblivious to the German advantage and complexity of the situation in Pomerania, took the idea to start the uprising.

This resulted in arrests and exacerbation of the anti-Polish course, and in the camp near Szczecin the number of interned exceeded 600 people. After this unsuccessful attempt, it was finally recognized that the fight against Germany had no chance of success, although some guided by a sense of patriotism broke through the cordons to join the insurgent ranks in Greater Poland.

After signing the Treaty of Versailles, Germans in Bydgoszcz began the evacuation of offices and institutions, and the Poles began preparations for taking over control. Because this required a number of arrangements, Poles began negotiations with Germany. As a result, on October 24, 1919, an agreement was signed on the transfer of military facilities and - on November 9 - an agreement on the temporary normalization of official matters. On November 25, a contract was signed to surrender the areas to Polish civil administration. The Supreme People's Council in Poznań supervised it with its Subcommissariat for the Nadnotec Oblast, whose active members were counsel Melchior Wierzbicki and doctor Jan Biziel. In July, the Germans removed the monument of Frederick the Great, the city builder, from the pedestal at Fryderykowski Square (Old Market Square) and transported it to Schneidemühl (Piła). On November 16, however, Polish residents of Bydgoszcz gathered to appoint a 38-member Polish People's Council with Dr. Jan Biziel as its chairman. All these undertakings were accompanied by a large outflow of German people and growing anxiety about their fate among those who decided to stay. By the end of 1919, over 20,000 German residents left the city. Objects related to the city's cultural heritage were also removed, including monuments, commemorative plaques, paintings decorating the interiors of state offices and buildings. In addition, the Germans took away the equipment of many factories and institutions, including grain, wood and even bricks. In this situation, on January 12, 1920, the Bydgoszcz 'Workers and Soldiers' Council decided to dissolve itself, ending a turbulent chapter in the city's history.

In October 1919, the Supreme Command of the Polish Army formed the Pomeranian Front led by general Józef Haller, whose task was to take over the Pomeranian district from the hands of the German administration. As part of the preparations, the forces and means needed to carry out this task were selected, including the Greater Poland Army, whose core was to be the 2nd Division of Greater Poland Riflemen (from 17.01.1920 as the 15th Division of the Greater Poland Infantry). They thought about securing transport routes, especially bridges on the Vistula and Brda, considering the possibility of their damage by retreating German troops. Parking spaces for military units and command posts in the occupied towns were also planned. The whole operation was divided into two stages and began to develop detailed operational plans and training of incoming volunteers, especially to the newly created Division of the Pomeranian Riflemen col. Stanisław Skrzyński, later the 16th Pomeranian Infantry Division.

Although the incorporation of Pomerania was given the character of a typical military operation, the Polish authorities made sure that it had a peaceful character and was limited to the solemn march of troops, though with the use of considerable forces, far exceeding the actual needs of the task being carriedout. Its impetus was rather due to the need to manifest our right to land, to strengthen the Polish element and to discourage the Germans from resisting. At the same time, in a mood of joyful expectation, residents began work related to the admission of the army. The Polish population not only thought about preparing quarters in the Bydgoszcz barracks, but also provisions for soldiers. 2 thousand set beds with quilts, food, straw and fuel were prepared. The city and streets were also decorated, for which German councilors spared 35,400 marks from the city coffers, from which materials for the production of 5,000 meters of garlands and festoons of greenery and welcome gates were erected. Bydgoszcz city architect Teofil Biernacki supervised the city's decor. For fear of possible national riots, the president of the Bydgoszcz region, Fritz von Bülow and counselor Melchior J. Wierzbicki, appealed to the residents for a dignified behavior appropriate for the character of the moment. In addition, mayor Hugo Wolff preventively introduced a temporary ban on the sale of alcohol.

Jeszcze jesienią 1919 roku z Poznania do Bydgoszczy przyjechał mecenas Jan Maciaszek, którego Naczelna Rada Ludowa mianowała pełnomocnikiem przy niemieckim magistracie, a na początku stycznia 1920 r. - komisarzem generalnym rządu RP na miasto Bydgoszcz, odpowiedzialnym za przejęcie władzy w mieście.

Sama uroczystość odbyła się 19 stycznia 1920 roku o godz. 18.00 w sali posiedzeń Rady Miejskiej, gdzie doszło do spotkania dotychczasowych władz miasta, na czele z burmistrzem Hugo Wolffem i delegacją NRL, której przewodniczył radca M. Wierzbicki. Wzięli w niej również udział Jan Teska, sekretarz Rady Ludowej, redaktor i wydawca „Dziennika Bydgoskiego," doktor Jan Biziel, Stanisław Niesiołowski, nowy starosta bydgoski i skarbnik Rady Ludowej, aptekarz Władysław Kużaj, a także radcy - członkowie Magistratu oraz Rady Miejskiej zarówno polskiej, jak i niemieckiej narodowości. Po wystąpieniu burmistrz wręczył Janowi Maciaszkowi symboliczny klucz do bram miasta, ułożony na atłasowej poduszce. Sporządzono okazjonalny dokument - „Protokół dotyczący aktu nadania miasta Bydgoszczy generalnemu Komisarzowi rządu polskiego" w dwóch językach, który obecnie jest przechowywany w Archiwum Państwowym w Bydgoszczy. Równocześnie tego samego dnia do Bydgoszczy przybyła grupa oficerów ze sztabu 2. Dywizji Strzelców Wielkopolskich, aby przygotować kwatery dla wojska. Następnego dnia rano niemieckie formacje wojskowe Grenschutzu wraz z Bürgerwehrą i policją wymaszerowały z miasta w kierunku Nakła. Na odchodnym jeden z niemieckich oficerów rzucił butnie w kierunku gapiów: „My tu jeszcze wrócimy!"

Spóźniona wolność przyszła do Bydgoszczy po 148 latach pruskiej niewoli, w mundurze żołnierza Armii Wielkopolskiej, z orzełkiem i rozetką (treflem) na wysokiej rogatywce. Polacy zgromadzeni na Starym Rynku 20 stycznia 1920 roku witali ją z radością i nadzieją, zaś Niemcy zamknięci w swoich domach - ze strachem. Około godziny 10.00 od strony Szubina na ulicy Kujawskiej pojawił się patrol ułanów, a potem ulicami Długą i Stefana Batorego, poprzedzani gromadą oczekujących bydgoszczan z pocztami sztandarowymi, wkroczyli żołnierze 1. Batalionu Saperów Wielkopolskich pod dowództwem ppłk. Witolda Butlera. Nie zabawili długo, ponieważ mieli zadanie przejąć i zabezpieczyć obiekty wojskowe oraz komunikacyjne w mieście. Po pewnym czasie w zwartych szykach wmaszerowali żołnierze 6. Pułku Strzelców Wielkopolskich (60. pp) pod dowództwem mjr. Bernarda Śliwińskiego, późniejszego prezydenta Bydgoszczy. Niebawem nadciągnął entuzjastycznie witany, poprzedzony orkiestrą na białych koniach, 3. szwadron 3. Pułk Ułanów Wielkopolskich w żółtych otokach. Zastąpi ich potem 2. Pułk Ułanów Wielkopolskich, który 24 stycznia w pełnym składzie, już jako 16. pułk „białych ułanów", stanie garnizonem na ulicy Szubińskiej. Nie zabrakło również jednostek artylerii reprezentowanej przez: 15. Pułk Artylerii Ciężkiej, III dywizjon 1. Pułku Artylerii Polowej i II dywi-

Gen. Józef Haller 20 stycznia 1920, Bydgoszcz
Gen. Józef Haller January 20, 1920, Bydgoszcz

Gen. Józef Dowbor-Muśnicki

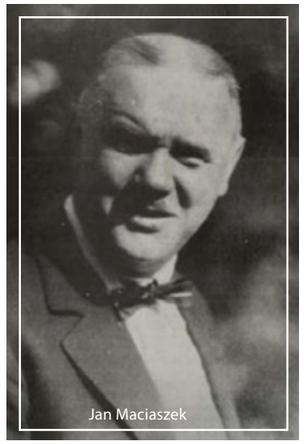
Jan Maciaszek

Gen. Józef Dowbor-Muśnicki

Powitanie Wojska polskiego na Starym Rynku, Bydgoszcz 20 stycznia 1920
Arrival of Polish Army at Old Market Square, Bydgoszcz January 20, 1920

In autumn 1919, patron Jan Maciaszek came from Poznań to Bydgoszcz. He was appointed by the Supreme People's Council plenipotentiary to the German magistrate, and in early January 1920 - the commissioner general of the Polish government for the city of Bydgoszcz, responsible for taking over power in the city.

The ceremony itself took place on January 19, 1920 at 18.00 in the meeting room of the City Council, where the current city authorities met, led by mayor Hugo Wolff and the NRL delegation, headed by counsel M. Wierzbicki. Jan Teska, secretary of the People's Council, editor and publisher of „Dziennik Bydgoski", Stanisław Niesiołowski, new Bydgoszcz district head and treasurer of the People's Council, pharmacist Władysław Kużaj, as well as counselors - members of the Magistrate and the City Council of both Polish, as well as, German nationality. After the speech, the mayor handed Jan Maciaszek a symbolic key to the city gates, laid out on a satin pillow. A document - "Report on the act of giving the city of Bydgoszcz to the General Commissioner of the Polish Government" was prepared in two languages. It is currently kept at the State Archives in Bydgoszcz. At the same time, a group of officers from the staff of the 2nd Division of the Greater Poland Rifle Division came to Bydgoszcz on the same day to prepare the army quarters. The next morning, German military formations of Grenschutzu, along with Bürgerwehr and police, marched out of the city towards Nakło. As reported, one of the German officers on their way out shouted glaringly at the onlookers: "We will come back here again!"

Belated freedom came to Bydgoszcz after 148 years of Prussian captivity, in the uniform of a soldier of the Greater Poland Army, with an eagle and a rosette (club) on a high crotch. The Poles gathered in the Old Market Square on January 20, 1920 welcomed it with joy and hope, while the Germans were locked up in their homes - with fear. Around 10.00 in the morning from the direction of Szubin, a patrol of uhlans appeared on ul. Kujawska, and then along Długa and Stefana Batorego Streets and was preceded by a group of Bydgoszcz residents waiting with banner posts, soldiers of the1st Battalion of the Greater Poland Sappers under the command of Lt. Col. Witold Butler. They didn't stay long because they had the task to take over and secure military and communication facilities in the city. After some time, soldiers of the 6th Greater Poland Rifle Regiment (60th pp) marched in compact formation under the command of Maj. Bernard Śliwiński, later president of Bydgoszcz. Soon came enthusiastically greeted, preceded by an orchestra on white horses, 3rd squadron of the 3rd Regiment of Greater Poland Uhlans in yellow rims. Later they would be replaced by the 2nd Regiment of Greater Poland Uhlans, which on 24 January in its full composition, already as the 16th Regiment of "White Uhlans", would become a garrison on Szubińska Street. There were also artillery units represented by: 15. Heavy Artillery Regiment, III Division 1. Field Artillery Regiment and II Division of the 2nd Heavy Artillery Regiment. Next to it were staffs, rolling stock and a field gendarmerie platoon.

zjon 2. Pułku Artylerii Ciężkiej. Obok tego przybyły sztaby, tabory i pluton żandarmerii polowej.

Wkraczających żołnierzy oczekiwały tłumy mieszkańców ze sztandarami związków i stowarzyszeń patriotycznych oraz cechów rzemieślniczych. Po staropolskim powitaniu chlebem i solą przed bydgoszczanami wystąpił znany działacz społeczny, prezes Rady Ludowej doktor Jan Biziel, który - nie czekając na przybycie pozostałych żołnierzy - przy ogromnym aplauzie zgromadzonych, serdecznie powitał wyzwolicieli. Potem przemówił ks. dziekan Antoni Tyrakowski z Mąkowarska, intonując na zakończenie „Boże coś Polskę". Po kolejnym wystąpieniu sekretarza Rady Ludowej, Jana Teski bydgoszczanie odśpiewali „Rotę", a żołnierze ustawieni na Starym Rynku sprezentowali broń.

Tych płomiennych wystąpień gospodarzy i podziękowań dowódców wojskowych było jeszcze wiele. W ich trakcie na niebie pojawiły się 4 samoloty z 4. Eskadry Bojowej Wielkopolskiej, które zmierzały na lotnisko w Fordonie.

Dwa dni później, w południe 22 stycznia przybył pociągiem z Poznania dowódca Armii Wielkopolskiej, gen. Józef Dowbor - Muśnicki wraz z trzema oficerami alianckich misji wojskowych, nadzorujących pokojowy przebieg operacji przejmowania Pomorza: Francuzem płk. Georgesem Marquetem, Anglikiem płk. Henrym Rawlingsem i Włochem - por. Signorinim. Na Starym Rynku oczekiwali już na generała żołnierze garnizonu, mieszkańcy miasta i okolic oraz przedstawiciele miejscowych władz. Po dokonaniu przeglądu wojsk, przy ołtarzu wzniesionym u wejścia do kościoła pojezuickiego odbyła się msza polowa, którą odprawił ks. Tyrakowski w otoczeniu grupy polskich księży. Potem miały miejsce liczne wystąpienia, zarówno gospodarzy, jak i zaproszonych gości, a wśród nich przedstawiciela francuskiej misji wojskowej, płk. Marqueta. Na zakończenie głos zabrał podsekretarz stanu w Ministerstwie b. Dzielnicy Pruskiej Leon Janta - Połczyński, który w imieniu polskiego rządu uroczyście ogłosił fakt przyłączenie Bydgoszczy do państwa polskiego i do województwa wielkopolskiego. Potem, wśród szpalerów licznie zgromadzonych mieszkańców i delegacji z okolicznych terenów, generał wraz z oficerami udał się konno na plac Wolności, gdzie przyjął pierwszą polską defiladę wojskową żołnierzy w wolnej Bydgoszczy, którzy przemaszerowali ulicą Gdańską w kierunku Myślęcinka. Dołączyli do nich członkowie organizacji społecznych oraz poczty z chorągwiami cechów rzemieślniczych. I to ten dzień należałoby traktować jako formalną datę odzyskania przez miasto niepodległości.

Do Polski wróciło zasobne i nowocześnie urządzone europejskie miasto, z pełną infrastrukturą komunalną, połączone siecią dróg wodnych, lądowych i kolejowych nie tylko z pozostałymi regionami dawnego zaboru pruskiego, ale również rosyjskiego, co gwarantowało jego dalszy pomyślny rozwój w odradzającej się Rzeczypospolitej.

„Witamy Orła Białego.
W 100 - lecie powrotu Bydgoszczy do Macierzy."
Autorzy tekstu:
Jerzy Lelwic
Wojciech Bartoszek

Crowds of residents awaited the arriving soldiers with banners of patriotic unions and associations as well as craft guilds. After an old Polish welcome with bread and salt, a well-known social activist, president of the People's Council, doctor Jan Biziel, appeared before the residents of Bydgoszcz, who - not waiting for the arrival of the other soldiers - at the huge applause of the gathered, warmly welcomed the liberators. Then spoke to Fr. Dean Antoni Tyrakowski from Mąkowarska, at the end of his speech chanting " „Boże coś Polskę". After another speech by the secretary of the People's Council, Jan Teska, the inhabitants of Bydgoszcz sang "Rota", and the soldiers standing in the Old Market presented their weapons.

There were many such fiery speeches by the hosts and thanks from military commanders. During those, 4 planes from the 4th Combat Squadron of Wielkopolska appeared in the sky, and headed to the airport in Fordon.

Two days later, at noon on January 22, a train commander from Poznań, General Józef Dowbor - Muśnicki, came from Poznań along with three officers of Allied military missions supervising the peaceful operation of the takeover of Pomerania: Frenchman Col. George Marquet, Englishman Col. Henry Rawlings and Italian, Lieutenant Signorini. In the Old Market, soldiers of the garrison, residents of the city and the surrounding area, as well as representatives of local authorities were already waiting for the general. After the army review, a field mass was held at the altar erected at the entrance to the Jesuit church, and was celebrated by Fr. Tyrakowski surrounded by a group of Polish priests. Then there were numerous speeches, both by hosts and invited guests, including a representative of the French military mission, Colonel Marquet. At the end, the Undersecretary of State in the Ministry of the former Prussian District Leon Janta - Połczyński took the floor, and on behalf of the Polish government solemnly announced the fact of joining Bydgoszcz to the Polish state and the Greater Poland Voivodeship. Then, among the crowds of residents and delegations from the surrounding areas, the general along with the officers went on horseback to Plac Wolności, where he welcomed the first Polish military parade of soldiers in free Bydgoszcz, who marched along Gdańska Street in the direction of Myślęcinek. They were joined by members of social organizations and post offices with banners of craft guilds. And this day should be treated as a formal date of regaining independence by the city.

Wealthy and modern european city returned to Poland with full communal infrastructure, connected by a network of waterways, land and railways not only with the other regions of the former Prussian partition, but also with the Russia, which guaranteed its further successful development in the revival

MUZEUM WOJSK LĄDOWYCH
w Bydgoszczy

www.muzeumwl.pl
Znajdź nas na Facebooku

Muzeum Wojsk Lądowych zajmuje się gromadzeniem zabytków kultury związanych z dziejami oręża polskiego (w szczególności w odniesieniu do formacji i sił lądowych) oraz ich udostępnianiem do celów naukowych, dydaktycznych i wychowawczych, tak aby służyły one nauce i popularyzacji wiedzy o polskiej historii wojskowej.

WOJSKA LĄDOWE. OD CEDYNI DO KARBALI

Stała ekspozycja muzeum ma wprowadzić do świadomości historycznej społeczeństwa dzieje formacji wojsk lądowych, które z upływem czasu przekształciły się w oddzielny rodzaj Sił Zbrojnych RP.

Na 600 m^2 powierzchni prezentujemy najważniejsze etapy rozwoju tych formacji, często w nawiązaniu do znanych wydarzeń historycznych. Tytuł zawiera chronologiczny zakres naszej wystawy. Rozpoczynamy od starcia pod Cedynią w 972 roku, a kończymy zaciętą bitwą o City Hall w Karbali w 2004 roku, która unaocznia wysiłek polskich żołnierzy w czasie misji poza granicami kraju - w Afganistanie i Iraku. Prowadzimy zwiedzających poprzez gabloty wypełnione rzadkimi okazami broni, sprzętu, mundurów, obok sylwetek wojów, rycerzy, husarzy, muszkieterów, pikinierów i żołnierzy, na zaaranżowanych polach bitew pod Raszynem, Ossowem, Mławą, Monte Cassino i Karbalą skończywszy.

Ekspozycja została zaaranżowana w taki sposób, aby przemawiać do zwiedzających różnymi środkami wyrazu: tekstem, obrazem, dźwiękiem; znajomość historii można dodatkowo pogłębić w kilkunastu kioskach multimedialnych.

MUSEUM OF THE MILITARY LAND FORCES
in Bydgoszcz

www.muzeumwl.pl
Find us on Facebook

The main tasks of the Museum of the Military Land Forces are the acquisition of artifacts related to the history of the Polish armed forces (especially the military equipment that has been used by the land forces) and their exhibition for the purposes of research and education, so that they may serve to promote the study and knowledge of the Polish military history.

THE POLISH LAND FORCES. FROM CEDYNIA TO KARBALA

The aim of the permanent exhibition is to enrich the historical awareness of the Polish society by presenting the development of the land forces over the centuries, finally leading to the establishment of the land forces as a separate military branch of the armed forces of the Polish Republic.

On the area of 600 square meters we display the crucial stages of this transformation, often correlated with known historical events. The title of the exhibition indicates its chronological scope. We begin with the battle of Cedynia in 972 and conclude with the fierce defense of the City Hall in Karbala in 2004, which exemplifies the commitment of Polish soldiers on the missions abroad – in Afghanistan and Iraq. We lead our visitors through the glass cabinets filled with rare specimens of weaponry, military gear and uniforms, by the figures of warriors, knights, hussars, musketeers, pikemen, and foot soldiers, placed on the models of the battlefields, at Raszyn, Ossowo, Mława, Monte Cassino, and finally, at Karbala.

The exposition has been designed in such a way as to appeal to visitors by various means of expression: through text, image, and sound. In addition, several multimedia stands offer an opportunity to deepen one's knowledge of Polish history.

Dwudziestolecie międzywojenne

Oceniając życie polityczne, gospodracze i kulturalne międzywojennej Bydgoszczy, uderza jego bogactwo, a zarazem kontrast wobec niskiej rangi administracyjnej miasta. Bydgoszcz była miastem powiatowym - jednak w niczym nie przypominała prowincji. W Bydgoszczy istniało kilka instytucji naukowych, towarzystw muzycznych, ukazywały się tu liczne tutuły prasowe. Stacjonowała tu znaczna liczba wojska, które cieszyło się powszechnym szacunkiem i w znaczący sposób wpływało na rozwój. miasta i życia mieszkańców.

Po odzyskaniu niepodległości Bydgoszcz została włączona do województwa poznańskiego, a 1 kwietnia 1938 r. stała się częścią woj. pomorskiego ze stolicą w Toruniu. Wraz z odzyskaniem niepodległości odsetek ludności polskiej szybko wzrastał i pod koniec 1920 r. stanowił już 62%. Nadal jednak Bydgoszcz była jednym z głównych ośrodków mniejszości niemieckiej. Istniały tu liczne organizacje, skupione z czasem w jedną - Zjednoczenie Niemieckie w Sejmie i Senacie. Organizacja ta kierowała wszystkimi dziedzinami życia mniejszości, prowadziła też działalność antypolską. Na jedenaście wychodzących tytułów prasowych, sześć było niemieckich, m.in. „Deutsche Rundschau in Polen". W 1922 r. utworzono Towarzystwo Sceny Niemieckiej i Teatr Deutsche Bühne, który reprezentował wysoki poziom artystyczny, powstało też Konserwatorium Muzyczne. Działania te sprzyjały integracji mniejszości i były wspomagane finansowo przez utworzoną specjalnie Fundację Niemiecką.

Prezydent Leon Barciszewski

Pierwsza Rada Miejska w Bydgoszczy, 1921 / The first session of the Polish council in Bydgoszcz , 1921

The Inter-War eriod

Assessing political, economic and cultural life of inter-war Bydgoszcz, its richness and contrast with the city's low administrative rank are striking. Bydgoszcz was a poviat city - but it did not resemble the province in any way. In Bydgoszcz there were several scientific institutions and music societies, numerous press titles were published here. A significant number of troops were stationed hereenjoyed universal respect and significantly influenced development of cities and life of residents.

Bydgoszcz was incorporated into the Poznań Voivodeship, but on April 1, 1938, it became a part of the Pomeranian Voivodeship, whose capital was Toruń. After Bydgoszcz had been reintegrated into the newly restored Poland, the percentage of Poles in the population was on the rise, and by the end of 1920 it was as much as 62%. Bydgoszcz remained one of the major centers of the German minority. Numerous organizations were in existence, which finally coalesced into one – German Union in Sejm and Senat. This association managed all affairs of the German; it also carried out anti-Polish activities. Out of the eleven published newspapers, six were German, including "Deutsche Rundschau in Polen". In 1922 German Stage Association was formed, and the German theater "Deutsche Buhne," presenting high quality productions. A Music Conservatory was founded, too. Such actions helped integrate the German population of the city, and they were supported by German Foundation, specially established for this purpose.

Zaraz po wyzwoleniu rozpoczęło się przejmowanie władzy i instytucji kulturalnych w mieście przez Polaków. Inauguracją polskiego sezonu teatralnego 1920-21 w Bydgoszczy było wystawienie „Dziadów" Mickiewicza w sali Patzera przy ul. Św. Trójcy, zaprezentowano też „Kościuszkę pod Racławicami" Anczyca. Dyrekcję teatru sprawowała Wanda Siemaszkowa, która założyła też szkołę dramatyczną oraz Dom Artysty. W Bydgoszczy występowali m.in. L. Solski, I. Solska, M. Ćwiklińska, S. Jaracz, J. Osterwa, H. Ordonówna, K. Junosza-Stępowski. Prowadzeniem imprez kulturalnych zajmowała się również Biblioteka. Do ważniejszych placówek należało Muzeum Miejskie. Szczególnie za prezydentury Leona Barciszewskiego koncentrowało się tam życie artystyczne, od 1936 r. organizowano tzw. „Salony Bydgoskie". Przełomowym wydarzeniem było przekazaniedo muzeum ponad 500 obrazów i grafik Leona Wyczółkowskiego.

Najznakomitszą osobistością życia literackiego był Adam Grzymała-Siedlecki, poza nim malarz Marian Turwid. Od 1931 r. Wydawano czasopismo literackie „Wici Wielkopolskie" Turwida, największą gazetą codzienną był „Dziennik Bydgoski" i jego dodatki. Ukazywały się także „Kurier Bydgoski", „Kurier Pomorski" i „Echo Zachodnie". Najlepszym pismem kulturalnym był kwartalnik „Przegląd Bydgoski". Warto też wspomnieć o powstających licznie chórach, wśród

Marszałek Józef Piłsudski podczas wizyty w Bydoszczy, 6 lipca 1921
Marshall Piłsudski visiting Bydgoszcz on July 6, 1921

Neogotycki budynek Poczty Polskiej
Neo - Gothic building of Polish post Office

Panorama Bydgoszczy
Panoramic view of Bydgoszcz

Once Bydgoszcz had been liberated from the German rule, the process of taking over the offices and the cultural institutions in the city began. The Polish theatrical season 1920-1921 in Bydgoszcz was inaugurated with the performance of the play "Dziady" by Mickiewicz in Patzer Etablissement at Św. Trójcy Street, "Kościuszko at the battle of Racławice" by Anczyc was also staged. The director of the Polish theater was Wanda Siemaszko, who founded an acting school, and the Artists' House. Such renowned actors as L. Solski, I. Solska, M. Ćwiklińska, S. Jaracz, J. Osterwa, H. Ordonówna, K. Junosza- Stępowski appeared on the Bydgoszcz stage. Also the Library took an active part in organizing cultural events. The Municipal Museum was one of the leading institutions in Bydgoszcz, becoming a focal point for artistic life especially during the presidency of Leon Barciszewski; since 1936 painting exhibitions were organized there nicknamed "Bydgoszcz Salons". The turning point was the donation of more than 500 paintings and drawings by Leon Wyczółkowski to the museum.

The brightest star on the Bydgoszcz literary scene was Adam Grzymała-Siedlecki, another local luminary was the painter Marian Turwid. Turwid edited the literary journal "Wici Wielkopolskie", the daily with the largest circulation was "Dziennik Bydgoski" "Bydgoszcz Daily") with supplements. Other titles were "Kurier Bydgoski", "Kurier Pomorski" and "Echo Zachodnie". The quarterly "Przegląd Bydgoski" ("Bydgoszcz Review") was the top cultural journal in the region.

Bydgoszcz w okresie międzywojennym była jednym z najważniejszych ośrodków lotniczych w kraju. Kształciła asów pilotażu. Najbardziej znanym był Franciszek Żwirko.

Bydgoszcz in the interwar period was oneof the most important aviation centers in the country. She educated pilot aces. The most famous was Franciszek Żwirko.

Stary Rynek i kościół Jezuitów
Old Town Square with Jesuits Church

Kurier
BYDGOSKI

Dziś
Niemcy rozpoczęły z Polską wojnę

Armia niemiecka rozpoczęła ofensywę na miasta polskie, m. in. na Chojnice, Grodno, Częstochowę, Kraków oraz na Górny Śląsk.

Odezwa Prezydenta Rzeczypospolitej Polski do Narodu.

nich prym wiodło kolejarskie „Hasło". Następowała repolonizacja przemysłu i handlu, wykupywano go z rąk niemieckich. W momencie rozbudowy Gdyni zyskało na znaczeniu korzystne położenie Bydgoszczy, jako węzła żeglugi Śródlądowej. To tędy przebiegał szlak komunikacyjny znad Bałtyku do Środkowej i południowej Polski.

Najlepiej rozwinięte gałęzie ówczesnego przemysłu to: przemysł metalowy (Warsztaty Kolejowe, Fabryka Rowerów Tornowa, liczne fabryki maszyn), spożywczy (głównie młynarstwo, Browar Bydgoski, Rzeźnia Miejska), chemiczny (fabryka płyt fotograficznych „Alfa", fabryka proszków do prania „Persil", Zakłady Kauczukowe), elektrotechniczny („Kabel Polski").

Pomyślny rozwój przemysłu trwał do 1928 r. W kolejnych latach Bydgoszczy nie ominął jednak ogólnoświatowy kryzys, dopiero w przededniu II wojny światowej nastąpiło gospodarcze ożywienie. Zbyt późno.

One should also mention the emergence of amateur choirs, among which the leading one was the Railway Men's Choir "Hasło". Local industry and trade were recovered by Polish-owned enterprises, German businesses were bought out. With the development of Gdynia, the advantageous location of Bydgoszcz as a hub of inland navigation acquired a strategic importance. The transport route from the Baltic Sea to the central and southern Poland passed through the city.

The prosperous branches of industry included metallurgical industry (Railway Works, the Tornow Bicycle Factory, numerous machine factories), food processing (mills, Bydgoszcz Brewery, the Municipal Slaughterhouse), chemical industry (the photographic plates factory "Alfa", the detergent factory "Persil", Rubber Works), electrotechnical industry ("Polish Cable Works"). The industry developed vigorously up to the year 1928. After the world-wide crisis, the economy did not recover until the eve of the outbreak of World War II. Too late, alas.

Stary Rynek w dzień targowy, 1925
The Old Town Square on market day, 1925

WOJNA i OKUPACJA niemiecka

Już 1 września miało miejsce kilka nalotów na Bydgoszcz. Następnego dnia zbombardowano Dworzec Główny PKP, składnicę kolejową i koszary. 3 września, ok. 10.30 w mieście wybuchła strzelanina. Grupy dywersantów niemieckich otworzyły ogień do ludności cywilnej i wojska, wycofujących się z Bydgoszczy.

Dość chaotyczne ułożenie punktów ogniowych świadczy o tym, że głównym celem było wywołanie paniki. Sytuację udało się opanować. Zginęło ok. 160 dywersantów, a po stronie polskiej ok. 300 żołnierzy, harcerzy, osób cywilnych, kobiet i dzieci. Zdarzenia wrześniowe posłużyły propagandzie goebbelsowskiej do stworzenia mitu „bydgoskiej krwawej niedzieli", podczas której, rzekomo, Polacy dokonywać mieli morderstw na ludności niemieckiej. Liczbę ofiar wśród Niemców oceniono na ponad 1000 osób, zatając oczywiście fakt, że to właśnie oni wywołali zamieszki. Miało to służyć jako pretekst do akcji odwetowej, w wyniku której zginęło kilkadziesiąt tysięcy bydgoszczan. Plan hitlerowców był taki: fizyczna likwidacja inteligencji i duchowieństwa, zniemczenie i wysiedlenie pozostałych polskich mieszkańców Bydgoszczy.

Dla realizacji pierwszego utworzono specjalne grupy zaopatrzone w listy z nazwiskami Polaków szczególnie niebezpiecznych. Od 5 września 1939 r. przeprowadzano każdego dnia obławy i masowe rozstrzeliwania. Zginęło wtedy ok. 400 osób, a uwięziono 1400. Egzekucje odbywały się na Starym Rynku, stadionie „Polonii", przy ul. Wały Jagiellońskie, w Fordonie („Dolina Śmierci"), Smukale i Tryszczynie. 11 września 1939 r. został stracony wraz z synem, po wymyślnych szykanach, prezydent miasta Leon Barciszewski. Zbrodniom usiłowano nadać charakter prawny, stworzono tzw. Sąd Specjalny, głównie do rozpatrywania spraw o wypadki z 3 września; do 1 lipca 1940 r. wydał on 202 wyroki śmierci. Straty ludności polskiej w Bydgoszczy w latach 1939-45 były olbrzymie, wynosiły ponad 36 tysięcy ofiar. Polaków wpisywano na niemiecką listę narodową (Volksliste), przeważnie przymusowo.

Niemcy inwestowali głównie w przemysł zbrojeniowy. W pobliżu miasta powstała potężna fabryka nitrogliceryny „DAG Fabrik Bromberg", w której przymusowo pracowało tysiące bydgoszczan. Zatrudnieni tam Polacy prowadzili sabotaż na zlecenie organizacji konspiracyjnych, takich jak: „Grunwald", „Rota", Komenda Obrońców Polski i największej - Związku Walki Zbrojnej. Losy ich często kończyły się tragicznie. W Bydgoszczy, w okresie okupacji, działały też Szare Szeregi.

Bydgoszczanie mają swój udział w zwycięstwie nad wojskami niemieckimi. Przykładem jest tu Marian Rejewski, który znacznie przyczynił się do złamania kodu „Enigmy".

24 stycznia 1945 roku wkroczyły do Bydgoszczy wojska radzieckie i polskie. Miasto nie było wprawdzie bardzo zniszczone, ale rozebrano doszczętnie kościół jezuicki na Starym Rynku, spalony był Teatr Bydgoski przy Placu Teatralnym oraz zburzono piękną Synagogę, pochodzącą z 1884 r.

World War Two
and the German Occupation

Right from the start, on September 1, 1939, air raids on Bydgoszcz were conducted. The following day the main railway station, the railway yard, and the barracks were bombed. On September 3 at 10.30 p.m. a shooting broke out in the city.

Bands of German saboteurs opened fire at Polish civilians and troops retreating from Bydgoszcz. A quite irregular placement of the firing stations suggests that the aim of the shooting was mostly to create panic. The incident was finally contained. There were losses on both sides, about 160 German saboteurs were killed, and the body count on the Polish side was about 300, including civilians. Goebbels' Propaganda Ministry fabricated the story of "Bydgoszcz Bloody Sunday", in the course of which the Poles purportedly massacred the German population of the city. The German casualties were estimated at 1000, and the fact that it was German insurgents who had instigated the incident was kept secret. This was used a pretext for a bloody retaliation, as a result of which several dozen thousand Poles were executed. The German plan involved the physical elimination of the Polish intelligentsia and clergy, and the Germanization and relocation of the remaining Polish population of Bydgoszcz.

In order to accomplish the first task, special units were formed and provided with lists of Poles deemed especially dangerous for the Reich. From September 5, 1939, manhunts were carried out daily in the streets, followed by massive executions, which took place in the Old Town Square, at the "Polonia" stadium, at Wały Jagiellońska Street, in the "Death Valley" in Fordon, also in Smukała, and Tryszczyn. 400 civilians were shot, 1400 were imprisoned. Leon Barciszewski, President of Bydgoszcz, was first tortured and then killed, together with his son, on September 11, 1939. The German authorities attempted to provide those crimes with some legal basis. A special court was established, mostly to examine the events of the "Bloody Sunday". By July 1940 the court had passed 202 death sentences. In the years 1939-1945 the Polish population of Bydgoszcz suffered great losses, more than 36 thousand people were killed. Poles was registering in the German People's List, often against their will.

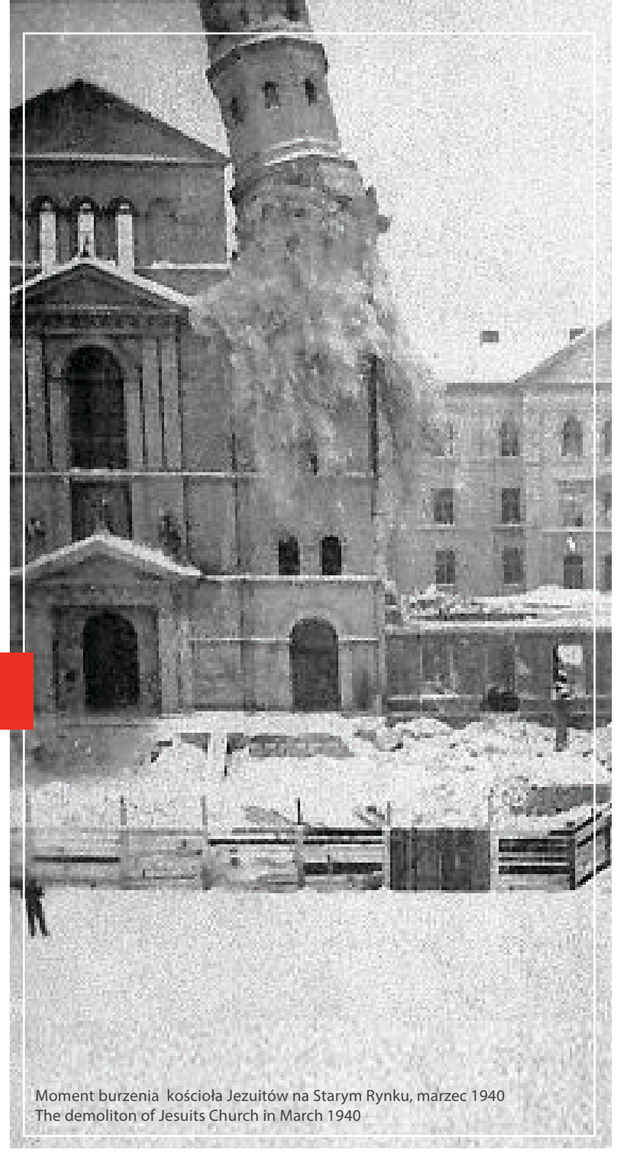

Moment burzenia kościoła Jezuitów na Starym Rynku, marzec 1940
The demoliton of Jesuits Church in March 1940

Egzekucje polskich cywilów na Starym Rynku, wrzesień 1939
The execution of Polish civillians, Old Market Square, September 1939

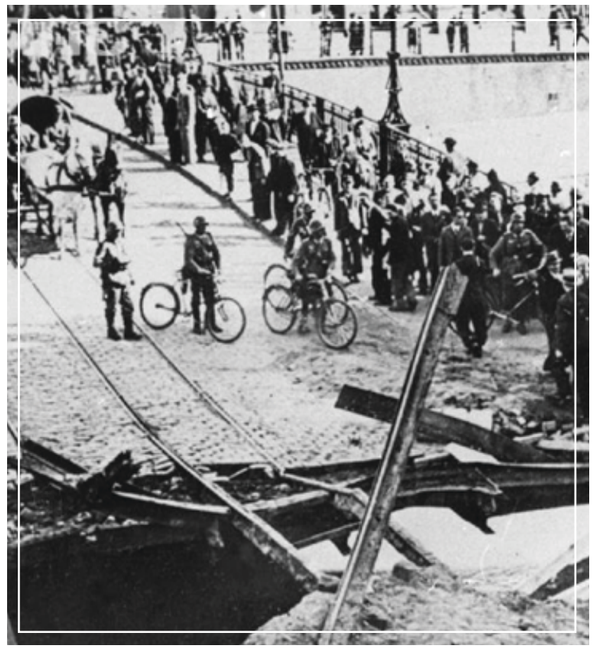

The Reich invested heavily in the local arms industry. A huge nitroglycerin factory, "DAG Fabrik Bromberg", was founded just outside the city limits. Thousands of Poles from Bydgoszcz were forced to work there. Polish workers committed acts of sabotage in the factory, by the order of Polish underground formations such as "Grunwald", "Rota", Command of Poland's Defenders, and the largest one – Union of Armed Struggle. Their fate was often tragic. During the Nazi occupation the "Grey Ranks" were active in Bydgoszcz, too.

The city had its part in the victory over the German army – Bydgoszcz-born Marian Rejewski significantly contributed to the cracking of the „Enigma" cipher.

On January 24, 1945, the Russian and Polish troops took over the city. Bydgoszcz had not been heavily damaged during the war, but the Jesuit church in the Old Town was completely demolished, the beautiful synagogue, from 1884, vanished, blown up at the beginning of the war, and the Municipal Theater burned down quite recently.

Okupanci zajęli miasto 5 września 1939 roku
The occupants take over the city on September 5, 1939

Po wojnie

Przez pierwsze lata powojenne okupacja nadal obecna była w krajobrazie miasta, jednak najbardziej odbiła się w bolesnym doświadczeniu mieszkańców.

Zmęczeni przeżytym okrucieństwem, powszechnym niedostatkiem Bydgoszczanie pragnęli normalności. W mieście szybko zaczęły odradradzać się sklepy, kawiarnie, kluby, szkoły i zakłady pracy.

Dziś groteskowo wyglądają bijący rekordy przodownicy pracy, nie wolno zapomnieć jednak, iż są oni symbolem powszechnego entuzjazmu panującego po odzyskaniu niepodległości, który skutecznie gasł w szarzyźnie najbliższych lat.

Czy po 1945 Polska była państwem niepodległym? Nie - pewne jest, że nie odzyskaliśmy pełnej suwerenności, a nadchodzące czasy PRL-u ograniczyły wolność na kolejne dziesięciolecia.

After the War

During the first post-war years, the occupation was still present in the city's landscape, but it was most reflected in the painful experience of the inhabitants.

Tired of the cruelty and common scarcity, Bydgoszcz citizens wanted normality. Shops, cafes, clubs, schools and workplaces quickly began to revive in the city.

Today, record-breaking labor leaders look grotesque, but do not forget, they are a symbol of the general enthusiasm prevailing after regaining independence, fading in the grayness of coming years.

Was Poland an independent state after 1945? No - it is certain that we did not regain full sovereignty, the coming times of the Polish People's Republic limited freedom for the next decades.

Koniec okupacji niemieckiej. Armia Polska, ul. Gdańska 1945
The end of german occupation. Polish Army marching on Gdańska Street., 1945

Wydanie D
Cena 5 zł
GAZETA POMORSKA
Organ Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
Rok II. Grudziądz, wtorek 5 kwietnia 1949 r. Nr 94 (108)

Pochód pierwszomajowy, lata 40-te
May Day Parade, 40'

People's Republic of Poland

Throughout the period of the People's Republic of Poland, there was no complete freedom in Poland. Many initiatives were suppressed. Gray and apathy reigned. However, the desire to return to normalcy made Bydgoszcz they have not fully surrendered to the foreign system.

In 1945, Bydgoszcz became the capital of voivodship. Over the next three decades, the area of the city nearly doubled; from 66.4[2] km to 124.6[2] km ha. The areas such as Opławiec, Prady, Łęgnowo (1954), Osowa Góra (1959) and Fordon (1973) were connected to it widening Bydgoszcz borders.

The population grew rapidly; in 1945, the city had 135.5 thousand inhabitants, in 1975 - over 322 thousand. There has been a dynamic development of industries, mainly machinery, wood, metal, electrotechnical, tanning, leather, textile as well as confectionery, food, paper, rubber, radio and telecommunications.

The city's cultural life developed along with the demographic growth and economic progress. Already in February 1945, Municipal Library which since its set up in 1903 has been the largest facility of this kind in Bydgoszcz, started operating again. The pre-war Municipal Symphony Orchestra was reactivated (from 1946 the Pomeranian Symphony Orchestra). On March 24, a theater group led by director Aleksander Rodziewicz performed A. Fredro's „Zemsta" at the Elysium Theater. In the middle of the year, the Radio Symphony Orchestra under the baton of Arnold Rezler inaugurates the performances of the Radio Symphony Orchestra, which embellishes live broadcasts of the Pomeranian Polish Radio Broadcasting Station, which receives its new quarters at ul. Gdańska. In April 1946, the Municipal Museum named after Leon Wyczółkowski, resumed its activity, and in 1949, the BWA municipal gallery is established.

In October 1949, the new building of Municipal Theatre is, erected on the site of the former German summer theater Elysium, at al. Mickiewicza. It was designed by Alfons Licznerski - an urban planner, painter, activist of the Aficionados of Bydgoszcz Society and the Bydgoszcz Scientific Society.

In 1961, in the renovated building at the intersection of Grodzka and Podwale Streets, which served as a replacement stage for theatrical performances just after the war, another Bydgoszcz theater was opened - the Chamber Theater. In November 1958 the Pomeranian Philharmonic, known in Europe for its excellent acoustics, was opened. Its director, and at the same time the organizer of musical life in Bydgoszcz, Andrzej Szwalbe, established in 1962 a well-known group of early music - Capella Bydgostiensis.

In the mid-1950's, the Opera Studio was established, which inaugurated its artistic activity on September 21, 1956. The work of the Studio was continued by the State Music Theater of the Opera and Operetta (1960), from 1964 under the name Opera and Operetta in Bydgoszcz.

CZASY PRL-U

Przez cały okres PRL-u w Polsce nie było pełnej wolności. Wiele inicjatyw tłumiono. Panowała szarość i marazm. Jednak chęć powrotu do normalności spowodowała, iż bydgoszczanie nigdy w pełni nie poddali się obcemu systemowi.

W 1945 roku Bydgoszcz stała się stolicą województwa. Przez trzy kolejne dekady obszar miasta zwiększył się blisko dwukrotnie; z 66,4 km^2 do 124,6 km^2. Przyłączono Opławiec, Prądy, Łęgnowo (1954), Osową Górę (1959) i Fordon (1973).

Szybko wzrastała liczba ludności; w 1945 roku miasto liczyło 135,5 tys. mieszkańców, w roku 1975 - ponad 322 tys. Nastąpił dynamiczny rozwój przemysłu, głównie maszynowego, drzewnego, metalowego, elektrotechnicznego, garbarskiego, skórzanego, włókienniczego a także konfekcyjnego, spożywczego, papierniczego, gumowego, radiowego i telekomunikacyjnego.

Wraz z przyrostem demograficznym i progresem gospodarczym rozwijało się życie kulturalne miasta. Już w lutym 1945 roku wznawia działalność istniejąca od 1903 roku Biblioteka Miejska, będąca największą i najstarszą tego typu placówką w Bydgoszczy. Reaktywowano przedwojenną Miejską Orkiestrę Symfoniczną (od 1946 roku Pomorska Orkiestra Symfoniczna). 24 marca zespół teatralny pod kierownictwem dyrektora Aleksandra Rodziewicza wystawia w Teatrze Elysium premierę „Zemsty" A.Fredry. W połowie roku zainaugurowała występy Radiowa Orkiestra Symfoniczna pod batutą Arnolda Rezlera, upiększając na żywo audycje Pomorskiej Rozgłośni Polskiego Radia, która otrzymała budynki przy ul. Gdańskiej. W kwietniu 1946 r. wznowiło działalność Muzeum Miejskie, któremu nadano imię Leona Wyczółkowskiego, a w 1949 roku powstała galeria miejska BWA. W październiku 1949 r. oddano do użytku nowy gmach Teatru Miejskiego , wzniesiony w miejscu poniemieckiego teatrzyku letniego Elysium przy al. Mickiewicza. Zaprojektował go Alfons Licznerski - urbanista, malarz, aktywny działacza Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy i Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego. W 1961 roku, w wyremontowanym budynku przy zbiegu ulic Grodzkiej i Podwale, który tuż po wojnie służył jako zastępcza scena spektakli teatralnych, otwarto drugi bydgoski teatr - Teatr Kameralny, a w listopadzie 1958 r. otwarto - znaną w Europie z doskonałej akustyki - Filharmonię Pomorską. Jej dyrektor, zarazem organizator życia muzycznego w Bydgoszczy, Andrzej Szwalbe powołał do życia w 1962 r. szeroko znany zespół muzyki dawnej - Capella Bydgostiensis. W połowie lat 50-tych powołano Studio Operowe, które zainaugurowało artystyczną działalność 21 września 1956. Kontynuatorem pracy Studia stał się Państwowy Teatr Muzyczny Opery i Operetki (1960), od 1964 r. pod nazwą Opera i Operetka w Bydgoszczy.

ENERIS Proeco sp. z o. o. od 1992 roku prowadzi działalność w zakresie kompleksowej obsługi w zakresie termicznego zagospodarowania odpadów niebezpiecznych, w tym medycznych.

Powoli odradzało się szkolnictwo. Już 12 lutego 1945 roku w 10 bydgoskich szkołach powszechnych rozpoczęło naukę 12 tys. dzieci. Pierwszymi szkołami średnimi w wyzwolonym mieście było I Gimnazjum Koedukacyjne i Liceum Humanistyczne. W czerwcu było już 20 szkół powszechnych, 3 szkoły średnie ogólnokształcące, liceum administracyjno-handlowe, 1 gimnazjum kupieckie i krawieckie, szkoła gospodarstwa wiejskiego i dwie publiczne szkoły powszechne dla dorosłych. Wznowiło nauczanie Konserwatorium Muzyczne, powstało założone przez Mariana Turwida Wolne Studium Artystyczne, w 1947 roku upaństwowione i przekształcone w Państwowe Liceum Technik Plastycznych, dzisiejszy Zespół Szkół Plastycznych im. Leona Wyczółkowskiego.

W latach 60-tych i 70-tych rozwinęło się szkolnictwo zawodowe, powstał wtedy m.in. Zespół Szkół Zawodowych im. J. Gagarina i Technikum Elektroniczne. W 1964 r. otwarto Wyższą Szkołę Inżynierską, w 1974 r. Akademię Techniczno-Rolniczą oraz Wyższą Szkołę Pedagogiczną, a w 1975 r. filię Akademii Medycznej w Gdańsku oraz filię Wyższej Szkoły Muzycznej w Łodzi. Swoją siedzibę znalazło tutaj wiele instytutów naukowo-badawczych i towarzystw naukowych, m.in. Bydgoskie Towarzystwo Naukowe.

Firma współpracuje z klientami przemysłowymi oraz instytucjonalnymi z całego kraju.
W listopadzie 2017 r. spółka weszła w skład Grupy ENERIS, która stała się większościowym udziałowcem.

ENERIS Proeco zajmuje się unieszkodliwianiem odpadów medycznych (cała grupa 18) pochodzących m.in. z zakładów opieki zdrowotnej, placówek medycznych, opiekuńczych, weterynaryjnych, laboratoriów analitycznych, placówek naukowych, salonów kosmetycznych, fryzjerskich, spa oraz innych wyspecjalizowanych podmiotów. Instalacja przyjmuje odpady stałe, płynne i półpłynne (pastowate) z grupy niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, pochodzących od klientów przemysłowych i instytucjonalnych.

Spółka utylizuje leki cytostatyczne i cytotoksyczne oraz środki odurzające i psychotropowe. Niszczy dokumentację, także medyczną oraz identyfikowalne brandowo odpady z produkcji.

ENERIS Proeco dysponuje pozwoleniem ADR, co gwarantuje bezpieczny oraz zgodny z wymogami bezpieczeństwa i ekologii transport.

Education was slowly reviving. On February 12, 1945 around 12 thousand students started education in 10 elementary schools in Bydgoszcz. The first secondary schools in the liberated city were the 1st Coeducational Middle School and the Humanities High School. In June, there were already 20 elementary schools, 3 general secondary schools, administrative and commercial high school, 1 merchant and tailor's secondary school, a school of agroculture and farming and 2 public primary schools for adults. The Music Conservatory resumed teaching. Marian Turwid's Free Artistic Study was founded and in 1947 nationalized and transformed into the State Secondary School of Fine Arts, today's Leon Wyczółkowski Art School.

In the 1960's and 1970's, vocational education developed and facilities such as the J. Gagarin Vocational School Complex and the Electronic Technical School were opened. In 1964, the Higher School of Engineering was funded and not long after that in 1974 the University of Technology and Agriculture and the Pedagogical University opened its doors to new pupils. In 1975 a branch of the Medical Academy in Gdańsk and a branch of the Higher School of Music in Łódź started operating in Bydgoszcz. Many research institutes and scientific societies have found their seat here, incl. Bydgoszcz Scientific Society.

Bydgoszcz Crisis

A freedom spurt that echoed in the entire country and set in motion political changes was sparked by the events of 1981, known from history as the "Bydgoszcz crisis" or "Bydgoszcz March".

Bydgoszcz residents contributed to the overthrowing of the communist regime in the Polish People's Republic. On November 18, 1956, on the wave of „Poznań June" and hungarian uprising, there was an accumulation of moods of social discontent, which turned into an open rebellion against the communist authorities. A crowd of Bydgoszcz residents, with the slogans "Down with the communists!", "Down with the Russians!", "We demand a truly free Poland!" "Long live Hungary!", "Long live Poznań!", initially demonstrated in front of the voivodeship headquarters of the civic militia at ul. Chodkiewicza, then moved to Wzgórze Dąbrowskiego, where the fire was set to a radio station that was drowning out foreign broadcast to Poles. A system of such jammers nationwide included about 250 devices and consumed energy that would serve the population of few thousand. As part of repression, the people's government sentenced 13 of the most active demonstrators, to prison. The punishment was ranging from 8 months to 6 years.

The first strikes in then Bydgoszcz Voivodeship began on August 18, 1980. They were first undertaken by the employees of Przedsiębiorstwo Robót Kolejowych in Gdańsk, who were delegated to Kamień Krajeński to build the Śląsk-Portty coal main, and in Bydgoszcz by the staff of Telkom-Telfa Teleelectronic Works. In August and September 1980, over 60 factories participated in strikes in the voivodeship, and 87% were the first shift employees.

Farmers from Kujawy and Pomerania also demanded registration of their own trade union. On January 29, 1981, the Founding Committee of NSZZ „Peasant Solidarity" was formed, which on February 8 organized a nationwide rally of individual farmers in Bydgoszcz. About 5,000 people took part in the demonstration, marching with banners: „I will not throw the land from where our family comes from", „We demand registration of Peasants' Solidarity" or „We support the right demands of Rural Solidarity in Warsaw". After singing „Rota" and laying flowers at the Monument to the Struggle and Martyrdom of the Bydgoszcz Region, Józef Ważbiński and Jan Rulewski spoke to the gathered people, who demanded „an extraordinary session of the National Council in Bydgoszcz devoted to the matters of feeding the nation". Due to the resistance of the authorities, the Provincial Committee of the Soviet Union hedquarter was occupied on March 16. Under the pressure of the Solidarity trade unions from Bydgoszcz, on March 19, 1981, a 35-person delegation of the Inter-Enterprise Founding Committee of NSZZ „Solidarity" headed by Jan Rulewski was invited to the session of the Provincial National Council, devoted to the situation of individual farmers. After the unexpected and premature end of the deliberations, due to the refusal to leave the hall by the trade unions, the militia, Security Service and ZOMO units began „restoring the order". Jan Rulewski and Michał Bartoszcze were beaten and Mariusz Łabentowicz was taken to hospital. These events sparked immediate and widespread protests not only in the Bydgoszcz. It was one of the most dramatic events that took place during the so-called Carnival of Solidarity, in the period between August 1980 and the introduction of martial law on December 13, 1981.

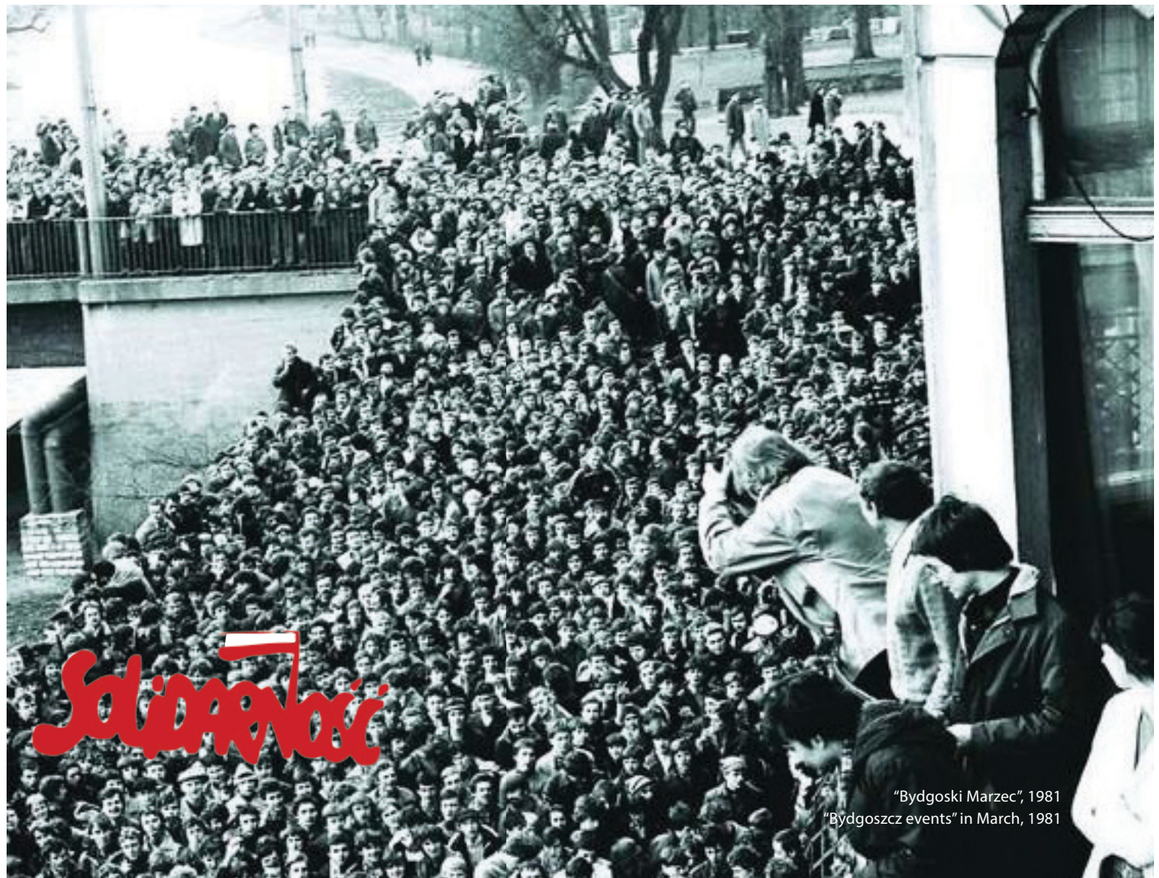

"Bydgoski Marzec", 1981
"Bydgoszcz events" in March, 1981

Kryzys bydgoski

Wolnościowym zrywem, który odbił się szerokim echem w całym kraju, stały się wydarzenia 1981 roku, znane z historii jako „kryzys bydgoski" lub „bydgoski marzec".

Bydgoszczanie mają swój wkład w obalenie komunistycznego reżimu czasów PRL-u . 18 listopada 1956 r., na fali poznańskiego czerwca i powstania węgierskiego, doszło do kumulacji nastrojów niezadowolenia społecznego, która przerodziła się w otwarty bunt przeciwko peerelowskim władzom. Tłum bydgoszczan, z hasłami „Precz z komunistami!", „Precz z Ruskami!", „Żądamy prawdziwie wolnej Polski!" „Niech żyją Węgry!", „Niech żyje Poznań!", demonstrował początkowo przed komendą wojewódzką milicji obywatelskiej przy ul. Chodkiewicza, następnie przeniósł się na Wzgórze Dąbrowskiego, gdzie podpalił radiostację zagłuszająca zagraniczne audycje nadawane dla Polaków. System takich zagłuszarek w skali całego kraju obejmował ok. 250 urządzeń i pochłaniał energię, która zaspokoiłaby potrzeby kilkunastotysięcznego miasta. W ramach represji władza ludowa skazała 13 najbardziej aktywnych demonstrantów na wyroki, od 8 miesięcy do 6 lat.

Pierwsze strajki w ówczesnym województwie bydgoskim rozpoczęły się 18 sierpnia 1980 r. Jako pierwsi podjęli je pracownicy Przedsiębiorstwa Robót Kolejowych w Gdańsku oddelegowani do Kamienia Krajeńskiego do budowy magistrali węglowej Śląsk-Porty, a w samej Bydgoszczy załoga Zakładów Teleelektronicznych Telkom-Telfa. W sierpniu i wrześniu 1980 r. w skali województwa w strajkach uczestniczyło ponad 60 zakładów, w których brało udział aż 87 proc. wszystkich pracowników pierwszej zmiany. Zarejestrowania własnego związku zawodowego domagali się także rolnicy Kujaw i Pomorza. 29 stycznia 1981 roku ukonstytuował się Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność Chłopska", który 8 lutego zorganizował w Bydgoszczy ogólnopolski zlot rolników indywidualnych. W manifestacji wzięło udział około 5 tysięcy osób, maszerujących z transparentami: „Nie rzucim ziemi skąd nasz ród", „Żądamy rejestracji Solidarności Chłopskiej" czy „Popieramy słuszne żądania Solidarności Wiejskiej w Warszawie". Po odśpiewaniu „Roty" i złożeniu kwiatów pod pomnikiem Walki i Męczeństwa Ziemi Bydgoskiej, do zebranych przemówił m.in. Jan Rulewski, który domagał się „zwołania nadzwyczajnej sesji Rady Narodowej w Bydgoszczy poświęconej sprawom wyżywienia narodu". Wobec oporu władzy, 16 marca rozpoczęto w mieście okupację siedziby Wojewódzkiego Komitetu ZSL. Pod presją bydgoskich związkowców „Solidarności", 19 marca 1981 roku na sesję Wojewódzkiej Rady Narodowej, poświęconej sytuacji rolników indywidualnych zaproszono 35-osobową delegację Międzyzakładowej Komisji Założycielskiej NSZZ „Solidarność" na czele z Janem Rulewskim. Po niespodziewanym ogłoszeniu zakończenia obrad, wobec odmowy opuszczenia sali przez związkowców, oddziały milicji, Służby Bezpieczeństwa i ZOMO rozpoczęły „zaprowadzanie porządku". Pobitych Jana Rulewskiego, Michała Bartoszcze i Mariusza Łabentowicza przewieziono do szpitala. Wydarzenia te wywołały natychmiastowe i powszechne protesty nie tylko w regionie bydgoskim i należały do najbardziej dramatycznych, do których doszło w czasie tzw. karnawału Solidarności, czyli w okresie między sierpniem 1980 roku a wprowadzeniem stanu wojennego 13 grudnia 1981.

Bydgoszcz jest Polska 1920

100-lecie powrotu Bydgoszczy do Polski

100-lecie Bydgoszczy niepodległej

Rok 2020 dla Bydgoszczan był szczególny, dlatego dla upamiętnienia okrągłej rocznicy powrotu Bydgoszczy do Polski zorganizowano wiele imprez poświęconych temu wydarzeniu.

Uroczystości nawiazujace do historycznych dni miasta z 1920 roku rozpoczęły się 18 stycznia. Najbardziej widowiskowym wydarzeniem była inscenizacja historyczna, która odbyła się na Starym Rynku. Wzięło w niej udział pół tysiąca osób. W przedsięwzięciu tym uczestniczyły grupy rekonstrukcyjne z całej Polski - wszytko to w duchu uprzedniego stulecia.

Bezpośrednio po inscenizacji na Wyspie Młyńskiej można było skosztować jubileuszowego tortu. W związku z jubileuszem Muzeum Okręgowe otworzyło drzwi nowej wystawy. Na Moście Staromiejskim można było podziwiać zbiory fotografii mieszkańców Bydgoszczy „Moja Rodzina, Moje Miasto na historycznej fotografii", natomiast na ul. Długiej, w zabytkowym autobusie otwarto ekspozycję dotyczącą komunikacji miejskiej. Wyspa Młyńska stała się tłem dla „żywej" ekspozycji umundurowania powstańczego oraz szpitala polowego. Atrakcją było także wybijanie monet, zabawy artystyczne, fotograficzne i pocztowe.

Imprezy nawiązujące do setnej rocznicy odzyskania niepodległości przez Bydgoszcz miały trwać przez cały rok 2020, ale pandemia, która nagle ogarnęła Świat sprawiła, iż wiele działań pozostało niezrealizowanych.

The 100th anniversary of independent Bydgoszcz

2020 was a special year for Bydgoszcz residents. To commemorate the round anniversary of Bydgoszcz s return to Poland, many events devoted to this event were organized.

Celebrations referring to the historic days of the city in 1920 began on January 18. The most spectacular event was the historic staging that took place in the Old Market Square. and about Half a thousand people participated. Reconstruction groups from all over Poland took part in this undertaking - all in the spirit of the previous century.

Immediately after the staging on the Mill Island, you were serverved and could taste the jubilee cake. In connection with the jubilee, the District Museum opened the doors of a new exhibition. On the Staromiejski Bridge, you could admire the phtography collections of the inhabitants of Bydgoszcz "My Family, My City in a Historical Photograph", while on ul. Długa Street in a historic bus, an exhibition on public transport has been opened. Wyspa Młyńska became the background for the 'live' exhibition of insurgent uniforms and a field hospital. Another attraction was minting coins, artistic, photographic and postal games.

Events referring to the centenary of Bydgoszcz regaining independence were to last throughout entire 2020, but the pandemic that suddenly swept the world left the plans for festivities unfulfilled.

POLSKA
SPÓŁKA GAZOWNICTWA
www.psgaz.pl

Oddział Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy

ul. Jagiellońska 42, 85-097 Bydgoszcz,
tel. 52 32 85 200, bydgoszcz@psgaz.pl

Szanowni Państwo,

w 2020 roku mija sto lat od powrotu Bydgoszczy do Polski. To również jubileusz 160-lecia gazownictwa w Bydgoszczy.

Gazownia Bydgoska należy do najstarszych na ziemiach polskich. 1 października 1860 r. pierwszy raz w historii bydgoskie ulice rozświetliły latarnie gazowe, w których zamiast oleju lub nafty płonął gaz, wyprodukowany przez miejską gazownię. Od tamtego dnia Gazownia Bydgoska nieprzerwanie przesyła paliwo gazowe do mieszkańców tego pięknego miasta.

W granice odrodzonej Polski, Bydgoszcz wróciła 20 stycznia 1920 r. Już następnego dnia polskie władze przejęły przedsiębiorstwo.

Dzisiaj, Oddział Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy funkcjonuje jako jeden z 19 Oddziałów Polskiej Spółki Gazownictwa - Narodowego Operatora Systemu Dystrybucyjnego Gazu Ziemnego. Działając na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, dostarczamy gaz ziemny do 260 tys. klientów indywidualnych i instytucjonalnych, obsługujemy 5 tys. km sieci gazowej wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia.

Dobre wyniki finansowe Polska Spółka Gazownictwa osiąga poprzez nieustanną rozbudowę sieci dystrybucji gazu ziemnego i zwiększenie ilości dystrybuowanego gazu. Niebagatelny wpływ na to ma także aktywne pozyskiwanie nowych klientów, przy jednoczesnym utrzymaniu dyscypliny kosztowej połączonej z optymalizacją kosztów realizowanych procesów.

W celu zwiększenia stopnia gazyfikacji województwa kujawsko-pomorskiego, od roku 2018 realizujemy Program Przyspieszenia Inwestycji w Sieć Gazową Polski. Do 2022 roku planujemy zgazyfikować w regionie kolejne gminy, w których mieszkańcy będą mogli korzystać z błękitnego paliwa.

Naszą misją jest dostarczanie paliwa gazowego w sposób ciągły, bezpieczny, z poszanowaniem środowiska naturalnego. 160 lat gazownictwa to wielka odpowiedzialność i wyzwanie, które sprawia, że możemy z dumą i radością patrzeć w przyszłość.

Dziękujemy naszym odbiorcom, współpracownikom i kontrahentom, którzy wspólnie z nami tworzyli i tworzą historię gazownictwa w regionie.

Ireneusz Krupa - Prezes Zarządu PSG
Sebastian Latanowicz - Dyrektor Oddziału Zakładu Gazowniczego w Bydgoszczy

Budynki biurowe Oddziału Zakładu Gazowniczego w Bydgoszczy - 2020 rok

Office buildings of the Gas Department in Bydgoszcz - year 2020

Gazownia od strony Brdy. Dźwig do rozładunku węgla z barek (lata1910-1915)

Gasworks from the Brda side. The crane for unloading coal barges - 1910-1915

Widok gazowni od strony ul. Bernardyńskiej - zdjęcie z ok. 1970 roku

The view of gasworks from Bernardyńska Street - photo from c.1970

Dear Sir or Madam,

in 2020, a hundred years have passed since the return of Bydgoszcz to Poland. The year 2020 is also the 160th anniversary of the gas industry in Bydgoszcz.

The Bydgoszcz gasworks is one of the oldest in Poland. On 1st October 1860, for the first time in history, the streets of Bydgoszcz were lit up by gas lanterns, which instead of oil or kerosene burned gas produced by the municipal gasworks. Since then, the Bydgoszcz Gasworks continuously sends gaws fuel to the residents of this beautiful city.

Bydgoszcz returned to Poland on 20th January 920, and the company was taken over by the Polish authorities on January 21st.

Today, the Gas Plant Branch in Bydgoszcz functions as one of 19 branches Polish Gas Company - National Operator of the Natural Gas Distribution System. Operating in the Kuyavian-Pomeranian Voivodeship, we supply natural gas up to 260,000 individual and institutional clients, we service 5,000 km of high, medium and low pressure gas network.

Good financial results are achieved by Polska Spółka Gazownictwa by constantly expanding the natural gas distribution network and increasing the amount of gas distributed, as well as actively acquiring new customers, while maintaining cost discipline combined with optimization of the costs of implemented processes.

In order to increase the level of gasification in our voivodship, since 2018 we have been implementing the Acceleration Program for Investment in the Polish Gas Network. By 2022, we plan to gasify municipalities where residents will be able to use blue fuel.

Our mission is to supply gaseous fuel in a continuous, safe manner, respecting the natural environment. 160 years of gas industry is a great responsibility and challenge that makes us look forward to the future with pride and joy.

We thank our recipients, colleagues and contractors who together with uscreated and create the history of gas industry in the region.

Ireneusz Krupa - PSG Chairman of the PSG board
Sebastian Latanowicz - Director of the Gas Department in Bydgoszcz

Sto lat później...

Nowoczesna metropolia - jedna
z dwóch stolic województwa kujawsko-pomorskiego.
Ósme - co do wielkości - miasto w Polsce.
Historycznie zajmuje część Kujaw. Ośrodek nauki,
kultury, biznesu i sportu. To tutaj krzyżują się ważne
szlaki drogowe, kolejowe, wodne.

Usytuowana w malowniczej dolinie Brdy, sięgającej szeroko rozlanej Wisły, otoczona lasami. Z bulwarami nad Brdą i Kanałem Bydgoskim. Zbudowana na założeniach urbanistycznych miasta - ogrodu. W trzydziestu procentach powierzchni pokryta terenami zielonymi. W samym jej centrum znajdują się liczne parki, skwery, ogrody. W jej północnej części, na przestrzeni 830 ha rozciąga się największy w Polsce park miejski - Myślęcinek.

Z perspektywy ostatnich dekad Bydgoszcz zmieniła się, wypiękniała, zarówno zewnętrznie, jak i duchowo. Odnalazła zatartą tożsamość, bogatą i różnorodną. Zyskała niepowtarzalny koloryt. Dziś coraz bardziej szczyci się wielowiekową tradycją.

To jedno z nielicznych miast, którego magia płynie z wody. Na stałe, od początku istnienia związało się z rzeką. Przez stulecia przecież Brda była widziana jako źródło powodzenia i szans na przyszłość. Współcześni bydgoszczanie nie zapomnieli o rzece. Daje im ona poczucie wyjątkowości, tworzy wyobraźnię wspólnoty.

A century has passed...

The modern metropolis - capital
of the Kuyavian-Pomeranian Voivodeship
and the 8th-largest city in Poland. Historically, it
occupies a northern part of Kuyavia. A center of
learning, science, business, and sports.
A place where important transportation,
railway as well water routes, cross.

Few places can rival its beautiful location. Nested in the picturesque Brda valley, reaching the wide-flowing Vistula, surrounded by forests. With boulevards along the Brda and the Bydgoszcz Canal. Built on the laoyout of a garden-city. Nearly one third of its area is covered with greenery. The heart of the city features numerous parks, squares, gardens. The impressive Myślęcinek Park, with its 830 hectares the largest city park in Poland, extends in the northern-most part of the city.

There is no doubt that Bydgoszcz has changed over the past two decades, it has grown in beauty, both exterior and spiritual. It has recovered its near-obliterated identity, rich and manifold. It has acquired a unique ambience. Today Bydgoszcz is increasingly proud of its centuries-long tradition.

It is one of few places that derive their magic from water. From the earliest beginnings it has permanently allied itself with the river. Down through the ages the Brda had been perceived as a source of felicity and of good chances for the future.

The proximity of the water makes it possible to reconcile the history with the present. The old and the new proudly contemplate their reflections in the current of the river. Ancient edifices, which are being restored to their original glory, alongside modern buildings. The harmonious combination of the classic with the contemporary creates the characteristic ”Bydgoszcz aura”. Its unique waterways, sunk in friendly greenery, result in Bydgoszcz being more and more widely declared the ”Polish Venice” or the ”little Amsterdam”.

In the polls carried out by European opinion-making media Bydgoszcz has consistently gained a high position among the Polish places visited by tourists.

In 2015 Exploseum was incorporated into the European Route of Industrial Heritage, among 6 institutions in Poland, and 77 in Europe. Every year Bydgoszcz hosts more and more prestigious sports and recreation events. Not without a reason is Bydgoszcz called the capital of music and sports.

The present-day Bydgoszcz dwellers are open to the future as never before; they are changing the image of their city from a center of heavy industry to a provider of services and a developer of cutting-edge technology. The flourishing universities and academies, the fast developing business-support sector, these factors attract to Bydgoszcz important players on the market.

New investors receive a fair and friendly treatment here. After all, Bydgoszcz is the biggest urban center in the Kuyavian-Pomeranian Voivodeship and the 8th-largest city in Poland, with the population of 360 thousand, and one million residents within the 50km radius. It boasts the International Airport, and the river port.

Its young, enterprising and well-educated population, whose average age doesn’t exceed 36 years, casting their future with the city on the Brda, respecting the past, open to modernity, full of ideas and abilities, is a sure guarantor of its development and prosperity.

Bydgoszcz is emerging as one of the fastest-growing economic, cultural, and sports centers in Poland.More and more assured of its worth, open to the world.

Nad wodą udaje się połączyć historię z dzisiejszym. Stare i nowe dumnie odbija się w nurcie rzeki. Zarówno wiekowe budowle, którym przywraca się dawną świetność, jak i nowoczesne budynki. Harmonijne połączenie klasyki i nowoczesności, tworzy „bydgoskie klimaty” - unikalne, zatopione w przyjaznej zieleni sprawiają, że miasto coraz śmielej nazywane bywa „polską Wenecją” lub „małym Amsterdamem”.

Co roku goszczą tu coraz bardziej prestiżowe, uznane w świecie imprezy sportowe i rekreacyjne. Nie bez przyczyny Bydgoszcz nazywana jest stolicą muzyki i sportu.

Bydgoszczanie jak nigdy dotąd otwarci są na przyszłość, trwale zmieniają wizerunek swojego miasta z ośrodka przemysłu ciężkiego na miejsce nowoczesnych technologii i usług. Prężnie działające uczelnie wyższe, coraz lepiej rozwinięty sektor otoczenia biznesu. Wszystko to sprawia, że właśnie tutaj swój kapitał lokują coraz to nowe, liczące się firmy.

Nowych inwestorów traktuje się w Bydgoszczy po partnersku. Miasto jest przecież największym ośrodkiem w Kujawsko-Pomorskiem. Ósmym pod względem wielkości w Polsce (360 tys. mieszkańców, milion osób w promieniu 50 km). Posiada Międzynarodowy Port Lotniczy oraz port rzeczny.

Młode, przedsiębiorcze i wykształcone społeczeństwo, którego średnia wieku nie przekracza 36 lat, wiąże swą przyszłość z grodem nad Brdą, szanuje przeszłość, jest pełne pomysłów, otwarte na nowoczesność i możliwości, stanowi gwarancję rozwoju.

Bydgoszcz staje się jednym z najszybciej rozwijających się ośrodków gospodarczych, kulturalnych i sportowych w Polsce. Jest coraz bardziej pewna swej wartości, otwarta na świat.

The local government reform initiated in 1990 became a major chance for further development.It granted the city much autonomy in deciding its own policies and affairs, and made it less dependent on the central government; it also promoted the spirit of enterprise among the residents. In addition to the necessary transformation of the political system,the processof “catching up” began, too. As a result of the 1999 administrative reform, Bydgoszcz became the capital of the new Kuyavian-Pomeranian Province.

Rozpoczęta w 1990 roku reforma samorządu terytorialnego była ważnym impulsem dla rozwoju Bydgoszczy. Przede wszystkim usamodzielniła miasto, zmniejszyła jego zależność od „centrali”, wyzwoliła inicjatywę mieszkańców. Oprócz niezbędnych przeobrażeń ustrojowych rozpoczął się proces „odrabiania zaległości”.
Po reformie administracyjnej w 1999 roku Bydgoszcz została stolicą nowo utworzonego województwa kujawsko-pomorskiego.

City Centre

Śródmieście is a historically shaped central part of the city, with compact buildings and significant, historically valuable buildings. This area concentrates service, administrative and city-wide, as well as, regional functions.

Two areas stand out in this zone.
Old Town which stretches picturesquely alongside the Brda river bank, has its historic and modern buildings reflected in the water.Although it was largely rebuilt in the nineteenth and early twentieth century, it also contains relics of the city's medieval past.

The New Town, which we colloquially call Śródmieście, consists of buildings erected in the years 1865-1915. They are a reflection of the then style, referring to classicism and modernism - most often eclectic and neo-baroque. Some streets were filled with Art Nouveau tenement houses which now, still standing mostly renovated or awaiting their revival gave the name to the whole area - the „Bydgoszcz Art Nouveau".
The axes of Bydgoszcz's city centre are the arterial roads: Gdańska, Dworcowa, Aleje Mickiewicza and others.

In Śródmieście, above all, stands out Gdańska Street, which is the most representative. The frontage of this street consists of stylistically and dimensionally diversified buildings. There are both one-story front buildings and tenement houses, detached villas and metropolitan tenements, decorated with numerous mascarons. Gdańska is mostly eclectic, while streets perpendicular to it are often in the Art Nouveau typical of Słowacki or Cieszkowskiego Streets.

Na bocznej ścianie kamienicy przy ul. Gdańskiej 10, tam gdzie Marian Rejewski, pogromca Enigmy, mieszkał w latach 1964-1969 powstał mural. Jest kolejnym, ważnym akcentem promującym wybitnego matematyka i kryptologa, rodowitego bydgoszczanina, który pod koniec grudnia 1932 r. złamał kod niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma.

The side wall of one of the Gdańska Street tenement buildings, presents a mural. A hand-painted artwork by Julian Nowicki is a portrait of Marian Rejewski, a well known and distinguished mathematician and criptologist who resided in the building between 1964 and 1969. The mural is yet one more tribute to the man responisible for breaking the code of an Enygma encryption machine in 1932..

Śródmieście

Śródmieście to historycznie ukształtowana centralna część miasta, o zwartej zabudowie, znaczącym udziale budynków wartościowych historycznie. Obszar ten koncentruje funkcje usługowe, administracyjne, ogólnomiejskie i regionalne.

W strefie tej wyróżniają się dwa obszary.

Stare Miasto rozciąga się malowniczo nad Brdą, wobec czego wiele zabytkowych i nowoczesnych budynków odbija swoje wizerunki w wodzie. Mimo, że zostało ono w znacznym stopniu przebudowane w XIX i na pocz. XX w., kryje w sobie również relikty średniowiecznej przeszłości miasta.

Nowe Miasto, potocznie nazywane Śródmieściem, składa się z budynków wzniesionych w latach 1865 -1915. Są one odbiciem ówczesnego stylu, nawiązującego do klasycyzmu i modernizmu – najczęściej eklektyczne i neobarokowe. Niektóre uliczki zabudowano kamienicami w stylu secesyjnym. Od tego wziął swą nazwę cały ten obszar, zwany powszechnie „secesją bydgoską".

Osiami bydgoskiego Śródmieścia są arterie miejskie: Gdańska, Dworcowa, Aleje Mickiewicza i inne.

W Śródmieściu wyróżnia się przede wszystkim ul. Gdańska, która jest najbardziej reprezentacyjna. Pierzeje tej ulicy stanowi zróżnicowana stylistycznie i gabarytowo zabudowa. Znajdują się tam zarówno parterowe budynki frontowe, jak i kamienice czynszowe, wolno stojące wille oraz kamienice wielkomiejskie, okraszone licznymi maszkaronami. Gdańska jest w większości eklektyczna, natomiast uliczki do niej prostopadłe często bywają w tonacji secesyjnej, np. ul. Cieszkowskiego czy Słowackiego.

Ulica Gdańska

Główną osią, a zarazem arterią reprezentacyjna bydgoskiego śródmieścia jest ulica Gdańska.

Początkowo ulica odgrywała głównie rolę komunikacyjną, jednak w II połowie XIX wieku zmieniła się w reprezentacyjny trakt mieszczański, „wizytówkę miasta", centrum handlu i rozrywki, gdzie koncentrowało się życie rozrastającego się Nowego Miasta, położonego na północ od Brdy. W dwudziestoleciu międzywojennym była trzecią pod względem długości ulicą Bydgoszczy, liczącą łącznie 3,19 km.

Obecnie, przy ponad siedmiokilometrowej ulicy znajdują się trzy kościoły, muzea Farmacji, Wojsk Lądowych oraz Galeria Sportu Bydgoskiego, a także odrestaurowany budynek Muzeum Okręgowego. Mieszczą się tu również Instytucje związane z kulturą - galeria miejska BWA, sala koncertowa Akademii Muzycznej, siedziba radia Pomorza i Kujaw. Historię ulicy przypominają przepiękne wille oraz 145 kamienic o bogato zdobionych fasadach w stylach nawiązujących do renesansu, manieryzmu, baroku, secesji i modernizmu. Nad Gdańską swe skrzydła rozpościera złota statua fasady najstarszego w Bydgoszczy hotelu „Pod Orłem".

Niedaleko Muzeum Wojsk Lądowych mieści się zespół koszar z II połowy XIX wieku oraz Zawisza, największy w mieście stadion im. Zdzisława Krzyszkowiaka, gdzie odbywają się imprezy zarówno ogólnopolskie, jak i międzynarodowe. Ulica Gdańska posiada kontrapas dla rowerzystów.

Blisko czterokilometrowy odcinek ulicy położony na północ od wiaduktu kolejowego posiada całkowicie odmienny charakter, gdyż przebiega przez tereny mało zurbanizowane, pomiędzy Lasem Gdańskim a Leśnym Parkiem Kultury i Wypoczynku.

Gdańska Street

The central axis and, at the same time, a representative artery of the Bydgoszcz City centre is Gdańska Street.

At first the street served as a communication artery, but in the second half of the 19th century, it transformed into a representative thorough fare, a showpiece of the city, a center of trade and entertainment, a focal point of the New City, established north of the Brda. In the interwar period, Gdańska was the third longest street in Bydgoszcz, its total length was 3.19 km.

Currently, on this 7 km long street, there are three churches, Pharmacy, Military Land Force and Sport museums, as well as the restored building of the District Museum. There are also institutions related to culture - municipal gallery BWA, the concert hall of the Academy of Music, as well as Pomeranian and Kujawy radio. The history of the street is recalled by beautiful villas and 145 tenement houses with richly decorate facades in styles referring to the Renaissance, Mannerism, Baroque, Art Nouveau and Modernism. A golden statue of and eagle spreading its wings over Gdańska adorns the facade that belongs to the oldest hotel in Bydgoszcz.

Near the Military Museum, there is a barracks complex from the second half of the 19th century and Zawisza, the largest stadium in the city named after Zdzisław Krzyszkowiak, where both national and international events are held.

The nearly four-kilometer section of the street located north of the railway viaduct has a completely different character, as it runs through less urbanized areas, between the Gdańsk Forest and the Forest Park of Culture and Recreation.

Wędrowiec oraz Ławeczka Mariana Rejewskiego

Wiele miast ma swoje ławeczki z siedzącymi na nich znakomitościami. Bydgoszcz też posiada swoją - u zbiegu ulic Gdańskiej i Śniadeckich, gdzie siedzi wybitny kryptolog i matematyk Marian Rejewski. Autorem tej rzeźby jest Michał Kubiak.

W 2006 roku, na najbardziej ruchliwym w mieście placyku przy zbiegu trzech ulic - Gdańskiej, Dworcowej i Pomorskiej, pojawił się Wędrowiec tego samego autora - znacznie ciekawsza artystycznie rzeźba, wtapiająca się w uliczny tłum.

Nie wiadomo, skąd przybył i dokąd zmierza. Ciągle w drodze, z guzikiem szczęścia na lewym ramieniu, którego dotknięcie podobno przynosi powodzenie. W pewnym stopniu jest to symbol Bydgoszczy, miasta przez które jeszcze do niedawna tylko się przejeżdżało.

Fenomenem bydgoskiej rzeźby jest połączenie realizmu z postmodernistyczną deformacją sylwetki wędrowca, co sprawia, że jeszcze bardziej jest ona w ruchu, w niedokończeniu.

The Figure of Marian Rejewski and Wanderer

Many cities display memorial benches with sculpted sitters, distinguished personages. Bydgoszcz owns one, too, situated at the junction of Gdańska and Śniadeckich Street, which is occupied by the eminent cryptologist and mathematician Marian Rejewski (1905-1980). But there is another one, with the figure of the Wanderer, designed by the same artist Michał Kubiak

This statue, much more interesting in its artistic conception, blends in with a crowd of pedestrians on probably the city's busiest tiny square, the meeting point of three streets: Gdańska, Dworcowa, and Pomorska.

It is a mystery whence he has come and where he is heading. Always on the road, with the button on his left shoulder to be touched for luck. The figure epitomizes to some extent the city itself. Not so long ago Bydgoszcz had been just a passing location.

The unique merit of the Wanderer is the combination of realism with the postmodernist deformation of the figure of the wanderer, which adds to the impression that it is on the move, not settled.

Dzielnica Muzyczna

Nie ma innego miasta, w którym byłaby dzielnica poświęcona jednej dziedzinie sztuki. Na terenie dzielnicy muzycznej znajduje się Filharmonia Pomorska im. Ignacego Jana Paderewskiego, Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego, Zespół Szkół Muzycznych im. Arthura Rubinsteina, Teatr Polski im. Hieronima Konieczki oraz Polskie Radio Pomorza i Kujaw.

Dopełnieniem dzielnicy muzycznej jest Park im. Jana Kochanowskiego, w którym znajduje się galeria pomników kompozytorów i wirtuozów muzyki poważnej oraz kilka innych monumentów, w tym posąg „Łuczniczki", uznawany za symbol Bydgoszczy.

Bydgoszcz od lat nazywana jest miastem muzyki. Nie ma w tym określeniu cienia przesady. Tradycje muzyczne miasta sięgają bowiem XVII wieku, kiedy to w miejscowym Kolegium Jezuickim działał teatr wystawiający przedstawienia, których elementem były muzyka i śpiew.

Musical District

There is no other city with a district entirely devoted to one art. The music district is the location of the Ignacy Jan Paderewski Pomeranian Philharmonic, the Feliks Nowowiejski Academy of Music, the Artur Rubinstein State School of Music, the Hieronim Konieczka Polish Theater, the Polish Radio of Kuyavia and Pomerania.

The music district in Bydgoszcz is complemented by the Jan Kochanowski Park, featuring a gallery of statues of composers and virtuosos of classical music, as well as w monuments, including the Lady Archer, considered one of the symbols of Bydgoszcz.

For years Bydgoszcz has been called the city of music. And this statement is no exaggeration. The musical traditions of Bydgoszcz go back to the 17th century, when there was a theater at the local Jesuit College, putting up performances based on music and songs.

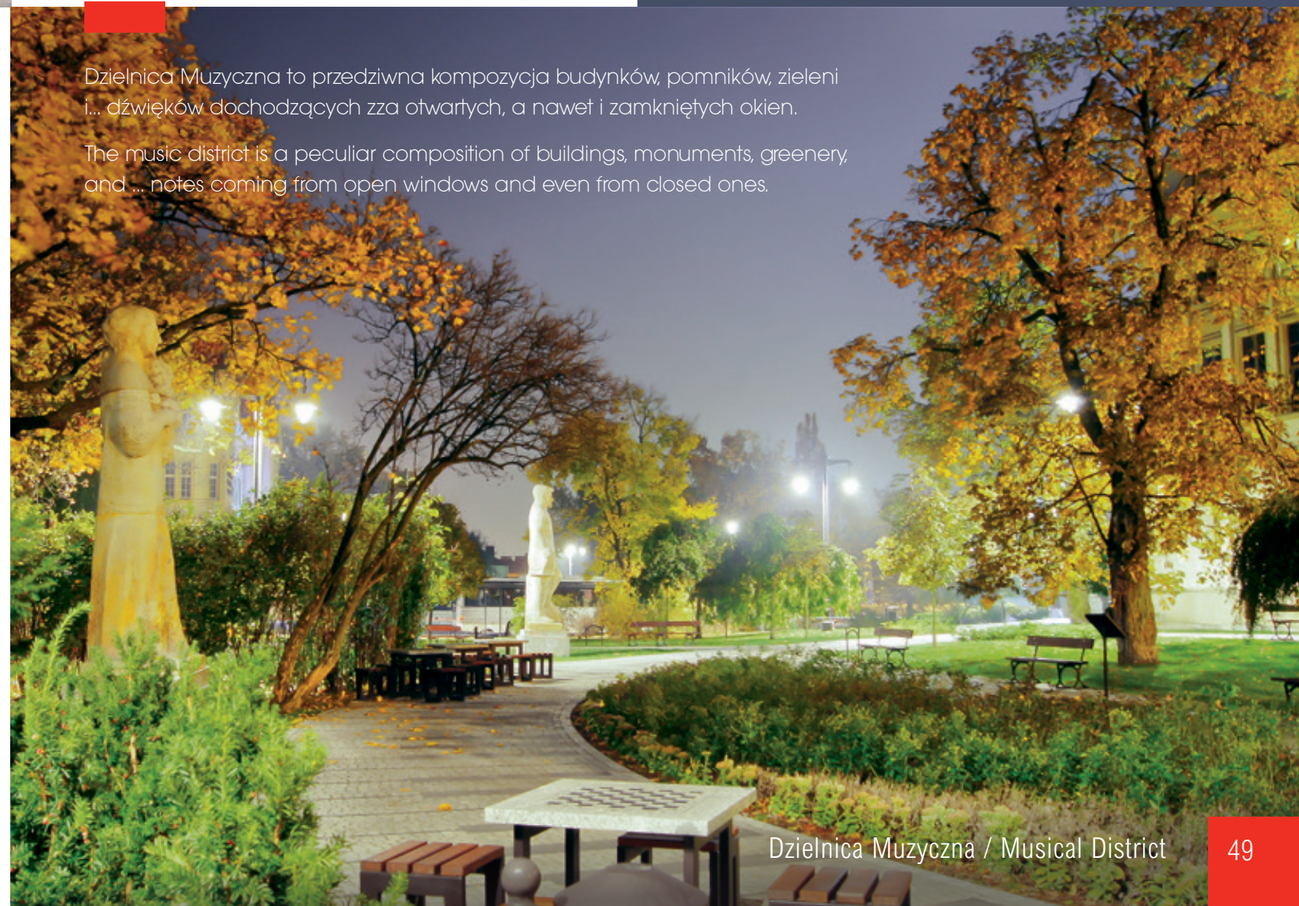

Dzielnica Muzyczna to przedziwna kompozycja budynków, pomników, zieleni i... dźwięków dochodzących zza otwartych, a nawet i zamkniętych okien.

The music district is a peculiar composition of buildings, monuments, greenery, and ... notes coming from open windows and even from closed ones.

Tańcząca fontanna
The dancing fountain

Człowiekiem, który utrwalił muzyczny wizerunek grodu nad Brdą i Wisłą był Andrzej Szwalbe - długoletni dyrektor Filharmonii Pomorskiej im. I.J. Paderewskiego w Bydgoszczy. Utworzona 1 stycznia 1953 roku Filharmonia Pomorska to nie tylko miejsce muzyki, ale szeroko pojętej kultury. Ozdobą Filharmonii są popiersia kompozytorów stojące zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz budynku. Wnętrze neoklasycystycznego gmachu zdobi bogata kolekcja gobelinów, zamówiona przez Andrzeja Szwalbego u wybitnych polskich artystów.

Filharmonia dysponuje salą koncertową o najlepszej akustyce w Polsce i jedną z najlepszych w Europie - dlatego nagrań dokonują w niej sławne zespoły. Miasto rozsławia Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny organizowany przez Towarzystwo Muzyczne im. I. J. Paderewskiego.

Raz na trzy lata w Bydgoszczy spotykają się młodzi, utalentowani pianiści z całego świata, aby zaprezentować bogactwo muzyki zarówno samego I. J. Paderewskiego, jak i kompozytorów jego czasów.

Muzyczny wizerunek Bydgoszczy dopełnia Akademia Muzyczna, której najsłynniejszym absolwentem jest Rafał Blechacz - zwycięzca XV Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina.

The musical image of the city on the Brda and the Vistula has been firmly established by Andrzej Szwalbe, the long-time director of the Pomeranian Philharmonic in Bydgoszcz. The Pomeranian Philharmonic founded on January 1, 1953, is not only the seat of music but also a cultural center. The Pomeranian Philharmonic is embellished by the busts of composers situated within its walls as well as outside this neoclassical edifice, and by the vast collection of tapestries commissioned by Andrzej Szwalbe from Polish artists.

The concert hall of the Pomeranian Philharmonic is said to have the best acoustics in Poland and one of the best in Europe, and for this reason it is chosen as a recording venue by famous orchestras. The Paderewski International Piano Competition organized by the Paderewski Musical Society makes Bydgoszcz known in the world.

Once in every three years young and talented pianists from all over the world gather in Bydgoszcz in order to perform the music of Paderewski himself and his contemporaries.

The musical image of Bydgoszcz is complemented by the Academy of Music, whose most famous graduate is Rafał Blechacz, the winner of the XV International Fryderyk Chopin Piano Competition.

Andrzej Szwalbe (1923–2002)

Musical District
The Jan Kochanowski Park

It is one of the most precious green areas in the city. It was founded in 1901 and bears the marks of the characteristic German landscape style of the epoch. The appearance of the park has changed over the past decades, but despite the transformations many original elements of the park have been preserved.

The restoration of the park began in 2014. Its aim was to foreground its historical character and its connections with the music district. New lighting was installed. Surfaces of the pathways were redesigned to make them look like a keyboard. Descriptions of the composers' statues were placed on plaques imitating music stands. Among its many attractions is the playground fitted with musical instruments (the drum, the glockenspiel, the xylophone). The restored park was opened for the public in summer 2015.

MVSICA SPIRITVS MOVENS

Siedziba Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego.
The Feliks Nowowiejski Academy of Music

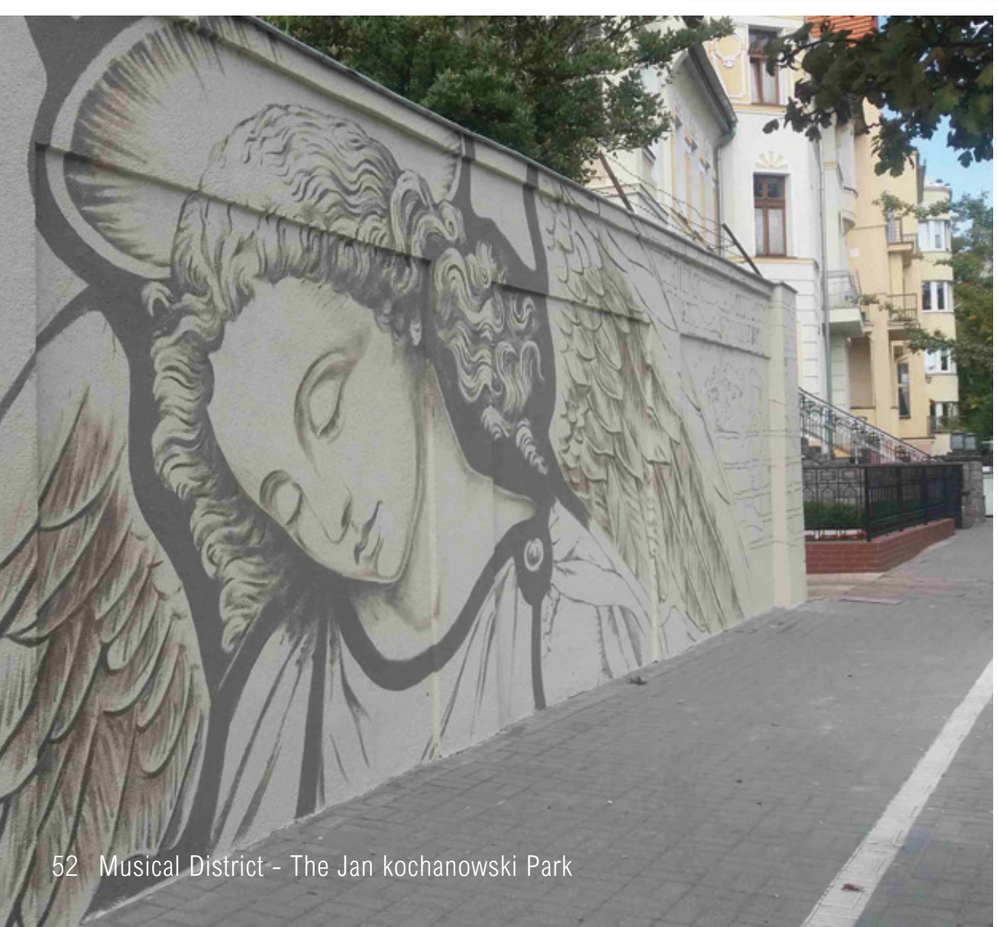

Dzielnica Muzyczna
Park Jana Kochanowskiego

To jeden z najbardziej cennych terenów zieleni w mieście. Został założony w 1901 r., w charakterystycznym dla tamtej epoki stylu krajobrazowym, o cechach szkoły niemieckiej. Wygląd parku zmieniał się na przestrzeni minionych dziesięcioleci. Pomimo przekształceń, zachowało się wiele pierwotnych elementów parku.

W 2014 roku rozpoczęto renowację obiektu, mającą uwypuklić jego historyczny charakter i związki z dzielnicą muzyczną. Zainstalowano nowe oświetlenie, nawierzchnie alejek zaaranżowano na podobieństwo klawiatury fortepianu, opisy rzeźb kompozytorów umieszczono na tabliczkach stylizowanych na pulpity na nuty. Jedną z licznych atrakcji jest plac zabaw dla dzieci, wyposażony w instrumenty muzyczne. Odnowiony park oddano do użytku latem 2015.

The Jan Kochanowski Park
Lady Archer

The statue used to stand in the Theater Square, next to the Municipal Theater (not in existence anymore). At present, the Lady Archer, elevated to the status of a symbol of the city, stands vis a vis the Polish Theater in the Jan Kochanowski park.

The statue of a beautiful naked woman, of classic proportions, was one of the last works of Ferdinand Lepcke, a sculptor from Berlin, completed in 1908. The statue had been presented in exhibitions in Berlin and Munich, where it gatherered favorable reviews. The enthusiastic reactions led to the idea of acquiring its replica for display in Bydgoszcz. In the end, Louis Aronshon, a wealthy banker of Jewish origin, decided to purchase the original sculpture. The Lady Archer arrived in Bydgoszcz in late August 1910.

Once the Lady Archer had been positioned in the center of the city, a campaign was launched, aiming to effect the shift of the "shocking" figure to a less exposed location. However, the efforts to remove the Lady Archer from the Theater Square had been in vain, until her presence in the vicinity of a Monument of Gratitude to Soldiers of the Red Army was declared inappropriate. Lady Archer moved to a new location, to protect as before a temple of Melpomene, ready to release the arrow at all times.

Bydgoszcz owns the original sculpture of the Lady Archer, but the replicas of Lepcke's masterpiece were commissioned by Berlin, Coburg, Heringsdorf, and Wilhelmshaven.

Dzielnica Muzyczna
„Łuczniczka"

Niegdyś stała na placu Teatralnym, na skwerze obok nieistniejącego dziś Teatru Miejskiego. Obecnie posąg „Łuczniczki" został wyniesiony do roli jednego z symboli Bydgoszczy, stoi vis a vis Teatru Polskiego w parku im. Jana Kochanowskiego.

Posąg pięknej kobiety o klasycznych proporcjach był jednym z ostatnich dzieł berlińskiego artysty Ferdynanda Lepckego, stworzonym w 1908 r. Rzeźba prezentowana na wystawach w Berlinie i Monachium zbierała pochlebne recenzje. Wywołał on tak pozytywne reakcje, że powstał zamysł nabycia kopii posągu dla miasta. Ostatecznie zamożny bankier żydowskiego pochodzenia Louis Aronshon postanowił, że kupi oryginał - i tak też uczynił. Pod koniec sierpnia 1910 r. „Łuczniczka" przybyła do Bydgoszczy.

Gdy stanęła w centrum miasta rozpoczęła się batalia o przeniesienie rzeźby. Jednak wszelkie starania o usunięcie „Łuczniczki" z placu Teatralnego kończyły się fiaskiem, aż do momentu, kiedy uznano jej sąsiedztwo za nieodpowiednie dla pomnika „Wdzięczności Bohaterom Armii Czerwonej". „Łuczniczka" w 1960 r. przeniosła się, aby jak kiedyś strzec przybytku Melpomeny – nowego teatru, zawsze gotowa do wypuszczenia strzały.

W Bydgoszczy znajduje się oryginalna rzeźba, ale nie jest ona jedyna. Posiadaniem kopii tego wybitnego dzieła F. Lepkego szczyci się Berlin, Coburg, Heringsdorf oraz Wilhelmshaven.

Teatr Polski przy parku Jana Kochanowskiego
The Jan Kochanowski Park - the Polish Theater

Aleja Adama Mickiewicza
Plac Weyssenhoffa

W obrębie śródmieścia znajduje się Aleja Mickiewicza, łącząca ulicę Gdańską z Placem Józefa Weyssenhoffa. Jej północną pierzeję stanowi zespół willi i kamienic w stylu sececji berlińskiej. Główny budynek tego kompleksu powstał u zbiegu ulic Mickiewicza i Ossolińskich. Przed budynkiem głównym utworzono trójkątny plac z promieniście rozchodzącymi się alejami. Plac uzyskał swoją nazwę dzięki mieszkającemu w latach 1924-1928 w kamienicy pod numerem 1, Józefowi Weyssenhoffowi - pisarzowi i krytykowi literackiemu związanemu z Bydgoszczą.

Adam Mickiewicz Alley
Plac Weyssenhoffa

Within the city center there lays Adam Mickiewicz Alley, connecting Gdańska Street with Józef Weyssenhoff Square. The northern frontage of the Avenue is a complex of villas and tenement houses in the style of the Berlin Secession. The main building of this complex was built at the intersection of Mickiewicz and Ossolinskich streets. A triangular square was created in front of the main building with radially diverging dual carriageways. The square obtained its name thanks to Józef Weyssenhoff, a writer and literary critic associated with Bydgoszcz, who lived in the building at number 1 in the years 1924-1928.

Bazylika

Bydgoska Bazylika to czwarta co do wielkości Świątynia w Polsce, zaraz po Świątyni w Licheniu, bazylice NMP w Gdańsku i katedrze wawelskiej. Imponuje pięknie wykończoną elewacją i stylowo zdobionym wnętrzem. Bazylika mniejsza pod wezwaniem Św. Wincentego a Paulo przy Alei Ossolińskich 2 zaczęła być budowana w stylu neoklasycystycznym w 1924 roku. Jej projekt nawiązuje rozwiązaniem architektonicznym do rzymskiego Panteonu. Wierzchołek kopuły znajduje się na wysokości 65 metrów. Sklepienie ozdobione jest kasetonami, w których kwitnie 108 kamiennych kwiatów z polskich pól projektu Wiktora Zina. Każdy z nich jest inny. Prezbiterium zajmuje ogromny krucyfiks z lat siedemdziesiątych XX wieku. Pod chórem znajduje się mozaikowy plan „Stworzenie Świata”.

The Bydgoszcz Basilica

After the Basilica of Our Lady of Licheń, the St. Mary’s Basilica in Gdańsk, and the Wawel Cathedral, this is the fourth largest church in Poland. It features an impressive facade and stylishly ornamented interiors. The work on St. Vincent á Paulo Basilica Minor began in 1924, and essentially, the decoration of the interiors and has continued since then. Its neoclassical style is modelled on the Roman Parthenon, but its gigantic dome, whose peak rises to 65m , is divided into coffers featuring stone flowers from Polish fields, designed by Wiktor Zin - altogether 108 specimens. The presbytery holds a crucifix from 1970s. Under the organ gallery there is a mosaic plafond showing the „Creation”.

Freedom Square
The Kazimierz Wielki Park

The central place of the city centre is, defined in the mid 19th century, Freedom Square. Its most distinctive element is a Baroque revival tenement house erected at the corner of Gdańska Street and Freedom Square designed by renowned architeck J. Święcicki.

To the right, behind the Church of the Holy Apostles Peter and Paul, there extends the Casimir the Great Park, named after the founder of the city. Created at the turn of the 19th and 20th century, on the former site of the garden and burial ground of the Poor Clare convent. It has two ponds and the pergola, built to commemorate the 600th anniversary of granting town privileges.

The park features interesting species of trees: the swamp cypress, the hybrid plane This small, cozy park is a romantic oasis in the heart of the city and an atractive playground for kids laughing and enjoying the cooling water of the fountain in the hot summer days.

Plac Wolności
Park Kazimierza Wielkiego

Centralnym placem śródmieścia jest wytyczony w połowie XIX wieku Plac Wolności. W tym miejscu można zobaczyć jedną z najciekawszych neobarokowych kamienic Bydgoszczy, zaprojektowaną przez J. Święcickiego.

Po prawej stronie placu, za kościołem pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła, znajduje się Park Kazimierza Wielkiego, założyciela miasta. Urządzony na przełomie XIX-XX wieku na terenie byłych ogrodów i cmentarza Klasztoru Klarysek park, zajmuje powierzchnię 2 ha. Znajdują się tu dwa stawy, pergola z 1946 roku, zbudowana na 600-lecie nadania praw miejskich.

W parku rośnie wiele odmian drzew, pośród nich cyprisik błotny i platan klonolistny. Ten mały, kameralny park to romantyczna oaza w samym sercu miasta. To atrakcja dla dzieci bawiących się przy fontannie w letnie upały.

The ‘Deluge’ Fountain

The fountain “Deluge” first appeared in the city on 23 July, 1904, and for the second time, on 26 June, 2014. Each time not only did it become generally accepted but it also quickly attained to the status of an important constituent of the citys identity. It is hard to imagine Bydgoszcz, the city on the Brda and the Vistula, without this treasure. Composition was authored by Ferdinand Lepcke.

The three-partite composition by Ferdinand Lepcke, alluding to the biblical Deluge, commonly called the “Deluge” fountain, reinstated to its original position in the Casimir the Great Park, has its obverse and its reverse as it were: the front, facing north-east, and the rear, its south-west side, dominated by the lion’s tail, a veritable whip of a celestial coachman. The division is enhanced by a special illumination at night, which leaves the reverse in partial shade.

On top of a rock, an athletic man supports with his left arm a fainting woman, pressing her to his hip, and with his right arm pulls towards him an elderly man clambering upon the rock. At the foot of the rock, a second woman, lying on her back, extends her arm toward the hero, with her child, overwhelmed, clinging to her. Behind the rock, a lion, quite harmless-looking, even dazed, struggles to get out the rapid waters. Like in the biblical Garden of Eden, it does not threaten people; together with them, it tries to save its life. On the left a female bear holds a cub in her mouth, trying to keep it from drowning. On the right there is a man fighting with the torrential waters and with the snake wrapped around his body. All these elements are drenched by streams of water spurting from all directions.

A spectacular metaphor of human fate – we all struggle against the adversities, and are made victorious in the process, strengthened in our bonds with fellow men.

Annualy, on every August Saturday, at 18:00 summer concerts are orgnized around „Potop Fountain” in Kazimierz Wielki Park. The summer concerts are a part of The Fountain of Music Festival and they are initiated by the local Social Committee for the Reconstruction of Bydgoszcz Fountain The Deluge”

Ławeczka prof. Zygmunta Mackiewicza – chirurga i pomysłodawcy odbudowy fontanny „Potop”

Sculpture of prof. Zygmunt Mackiewicz – surgent and initiator of the ‘Deluge’ renovation

Park Kazimierza Wielkiego Fontanna „POTOP”

23 lipca 1904 roku po raz pierwszy, a 26 czerwca 2014 roku po raz drugi w Bydgoszczy zjawiła się fontanna Potop. W obydwu momentach nie tylko zyskała pełne prawo obywatelstwa w tym mieście, ale błyskawicznie stała się jednym z głównych ogniw bydgoskiej tożsamości. Trudno wyobrazić sobie gród nad Brdą i Wisłą bez tego skarbu. Autorem kompozycji rzeźbiarskiej jest Ferdynand Lepcke.

Nawiązująca do biblijnego Potopu, trzyczęściowa kompozycja rzeźbiarska Ferdynanda Lepcke’go, zwana potocznie fontanną „Potop”, ulokowana w parku Kazimierza Wielkiego, ma swój awers i rewers, czyli część frontową, ekspozycyjną od strony północno-wschodniej oraz część zaplecza (strona południowo-zachodnia), w której króluje niczym bicz kosmicznego woźnicy ogon lwa. Fakt tego podziału uwzględnia specjalna iluminacja nocna, która pozostawia rewers w półcieniu.

Na skalnym szczycie nagi, muskularny mężczyzna lewym ramieniem podtrzymuje omdlałą kobietę, opierając ją o swoje biodro, a prawą ręką usiłuje wciągnąć wspinającego się na skałę drugiego, starszego mężczyznę. Poniżej leży omdlała matka, wyciągając rękę w kierunku herosa na szczycie, do której garnie się zdziwione całą sytuację dziecko. Za nim lew, całkiem niegroźny, otępiały, też próbujący wydostać się z wodnego żywiołu. Niczym w biblijnym raju nie zagraża on ludziom, lecz wraz z nimi usiłuje ocalić swoje życie. Po lewej niedźwiedzica trzymająca w pysku małe niedźwiedziątko, starając się unosić je nad wodą. Po prawej mężczyzna zmagający się z żywiołem wodnym i oplatającym jego ciało wężem, a wszystko to w strugach tryskającej zewsząd wody.

Fenomenalna metafora losu każdego z nas – zmagającego się z przeciwnościami, zwycięskiego poprzez te zmagania, solidarnego z innymi.

Corocznie, w każdą sobotę sierpnia o godz. 18.00 organizowane są w parku im. Kazimierza Wielkiego koncerty, wchodzące w skład Fontanny Muzyki - letniego festiwalu przy fontannie “Potop”, organizowanego przez Stowarzyszenie Odbudowy Bydgoskiej Fontanny „Potop”.

Cieszkowskiego Street

Cieszkowskiego Street, located in the northern part of downtown, east block of Gdańska Street, is one of the most beautiful and stylish 19th century streets of Bydgoszcz.

It was delineated and built in relatively short time (1896-1904) with luxurious tenement houses, according to the designs of outstanding Bydgoszcz architects, presenting the highest artistic level, and at the same time various stylistic trends, both traditional and avant-garde at that time. Thanks to the extensive architectural and construction documentation preserved, it is today a living monument and a source of knowledge worth protecting. It is a street that depicts an artistic and architectural phenomena and tendencies, as well as the life and material culture of the residents of Bydgoszcz at the turn of the century.

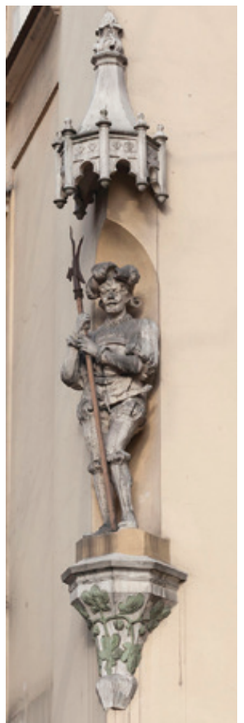

Ulica Cieszkowskiego

Ulica Cieszkowskiego, położona w północnej części śródmieścia, wschodnia przecznica ul. Gdańskiej, jest jedną z najpiękniejszych i najbardziej stylowych XIX-wiecznych ulic Bydgoszczy.

Została wytyczona i zabudowana w stosunkowo krótkim czasie (1896-1904) luksusowymi kamienicami czynszowymi, według projektów wybitnych bydgoskich architektów, prezentując najwyższy poziom artystyczny, a jednocześnie różnorodne tendencje stylistyczne, zarówno tradycyjne, jak i na owe czasy awangardowe. Dzięki zachowanej bogatej dokumentacji architektonicznej i budowlanej, jest dziś żywym pomnikiem i ze wszech miar godnym szczególnej ochrony źródłem wiedzy o zjawiskach i tendencjach artystycznych, architektonicznych, ale i życiu oraz kulturze materialnej mieszkańców Bydgoszczy przełomu wieków.

Ulica Cieszkowskiego to zaledwie 22 domy i około 400 osób, które łączy historia tego bydgoskiego zakątka. Dlatego powstało Stowarzyszenie Mieszkańców Ulicy Augusta Cieszkowskiego, które skupia mieszkańców, podejmuje się wielu inicjatyw, działa na rzecz swojego sąsiedztwa. Stowarzyszenie m.in. pracuje na rzecz przywrócenia ulicy jej dawnego klimatu i urody; większej dbałości i współodpowiedzialności za miejsca zamieszkania, kulturę materialną i historię kolejnych pokoleń mieszkańców.

Cieszkowskiego Street consists of 22 houses and about 400 people that combines the history of this corner of Bydgoszcz. That is why the Association of Residents of Augusta Cieszkowski Street was founded, which brings together residents, works on many different, works for its neighborhood. Association works to restore the street to its former climate and beauty; larger databases and shared responsibility for places of residence, material culture and the history of shared generations of residents.

KURIER CIESZKOWSKIEGO

nr 4

CIESZKOWSKIEGO 17 – OSTATNI PORT WICEADMIRAŁA WAWELA

Krzysztof Minga
Fotograf

Photo Minga

U-RODZINY AUGUSTA CIESZKOWSKIEGO

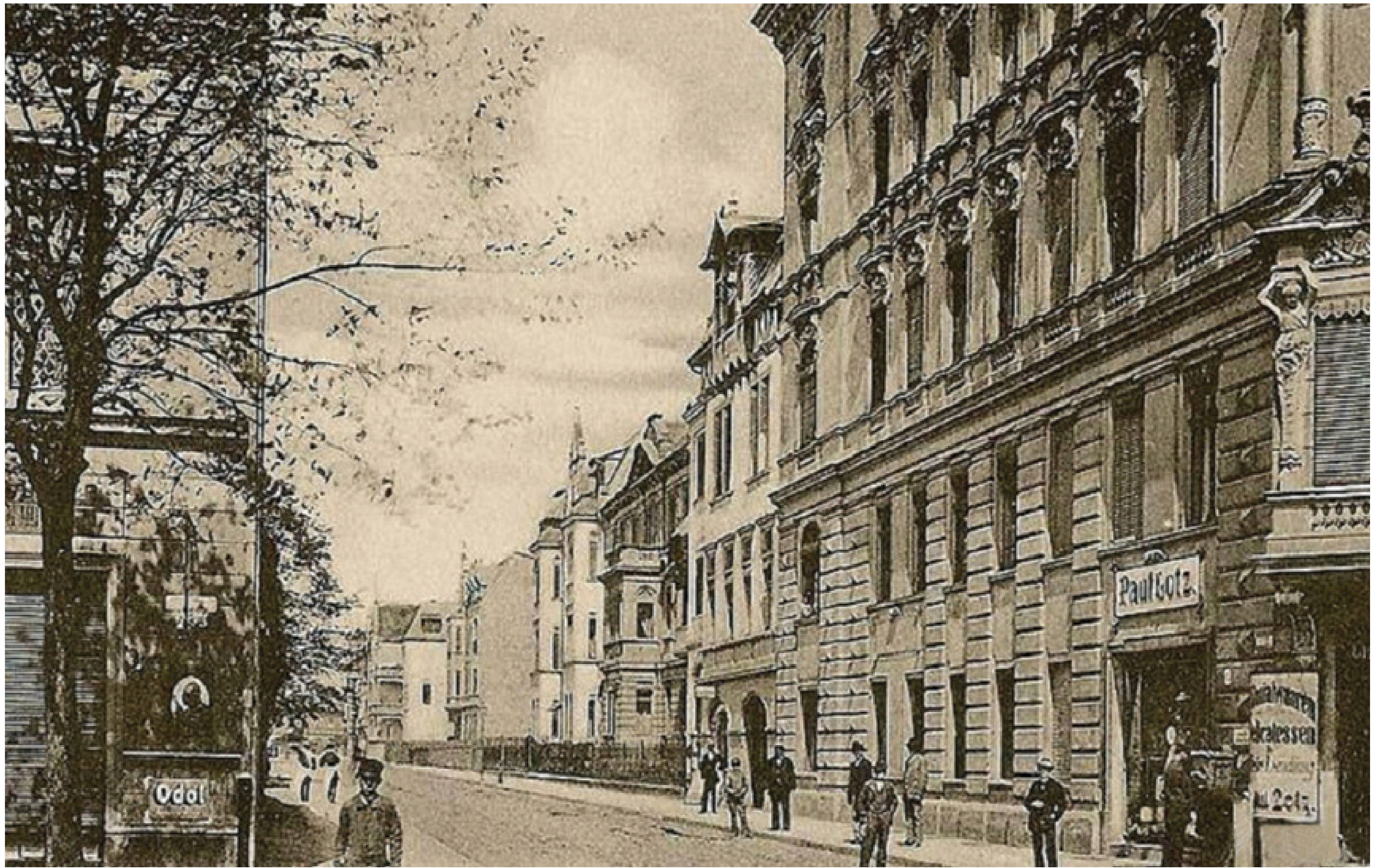

65

Art Nouveau in Bydgoszcz

Stylized plant forms, characters and masks of long-haired women, ornaments covering details of building finishing - this is how the facades of many tenement houses in Bydgoszcz look like.

Bydgoszcz Art Nouveau is surprisingly rich and unique. There are several Art Nouveau buildings, and many that refer to the style with details. The doors, individual stuccoes are overflowing with the characteristics of this art movement. Art Nouveau tenements and villas, of better or worse quality, are still easy to spot and scattered all over downtown Bydgoszcz, probably because it is one of the cities that escaped the tragic faith of Warsaw, that was destroyed by the bombings during the World War II.

Ulica Długa 17
Długa Street 17

Ulica Gdańska 119
Gdańska Street 119

Ulica Gdańska 27
Gdańska 27 Street

Ulica 3 Maja 3
3 Maja Street 3

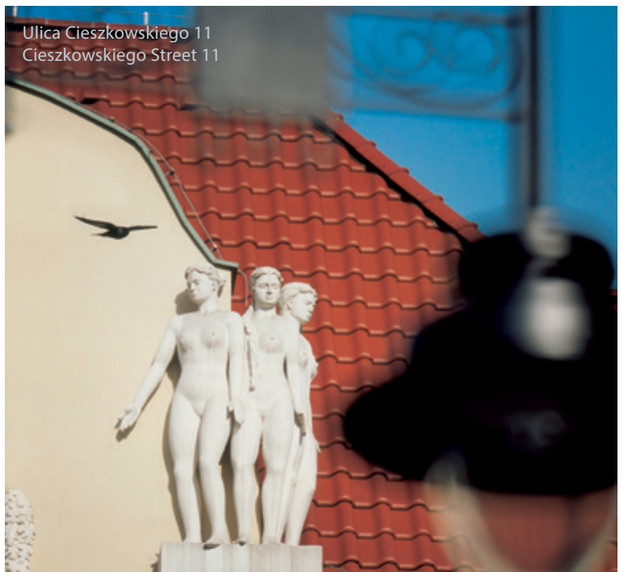
Ulica Cieszkowskiego 11
Cieszkowskiego Street 11

Bydgoska secesja

Stylizowane formy roślinne, postacie i maski długowłosych kobiet, ornamenty obejmujące detale wykończenia budynku - tak wyglądają fasady wielu bydgoskich kamienic.

Bydgoska secesja jest zaskakująco bogata. Wyjątkowa jest ulica Cieszkowskiego, przy której jest kilka obiektów “bardzo” secesyjnych, a wiele ma choćby drobne secesyjne nawiązania - drzwi, pojedyncze sztukaterie. Secesyjne kamienice i wille, lepszej lub gorszej jakości, rozsiane są po całym Śródmieściu. Bydgoszcz prawie nie była zniszczona w czasie II wojny światowej, może dlatego jest ich tak wiele.

Ulica Gdańska 27
Gdańska Street 27

Ulica Cieszkowskiego 11
Cieszkowskiego Street 11

Ulica Gdańska 5
Gdańska Street 5

Ulica Focha

Dzieje ulicy marszałka Focha jako jednego z kluczowych traktów komunikacyjnych Bydgoszczy rozpoczęły się dopiero w I połowie XIX wieku. Wcześniej, w okresie staropolskim wzdłuż ulicy istniała polna droga, wiodąca od zespołu klasztornego karmelitów do łąk położonych nad Brdą, które były własnością konwentu.

Focha Street

Focha street has been one of the key routes in Bydgoszcz, since the first half of the 19th century. Previously, the path was a dirt road leading from the Old Carmelite Monastery to meadows bordering the Brda river, which were owned by the monastery.

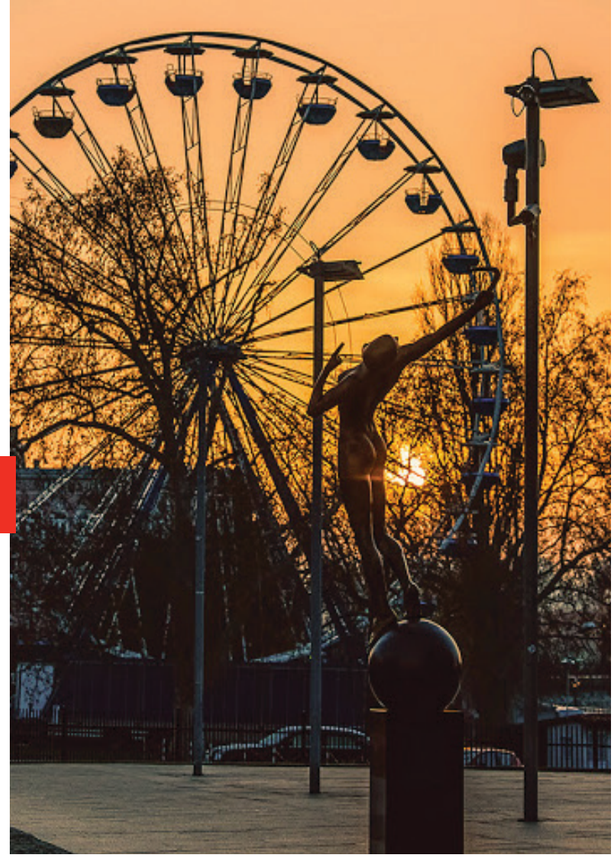

Łuczniczka Nova

Odsłonięta w 2013 roku Łuczniczka Nova kojarzona jest z dobrymi zmianami zachodzącymi w Bydgoszczy. Stała się ich symbolem. Piękna prawnuczka bydgoskiej Łuczniczki - Łuczniczka Nova, odsłonięta została z okazji 667 urodzin miasta. Autorem rzeźby jest toruński artysta - Maciej Jagodziński-Jagenmeer. Zainspirowany dziełem Lepckego, twórca wykonał rzeźbę dynamiczną i zmysłową.

The Lady Archer ‘Nova’

The statue of the Lady Archer “Nova”, unveiled in 2013, has become a symbol of changes taking place in Bydgoszcz. A beautiful great-granddaughter of "The Archer Lady " – Łuczniczka Nova was unveiled on the city’s 667th anniversary. The sculptor Maciej Jagodziński-Jagenmeer is a greatly talented artist from Toruń. Inspired by Lepcki’s work, he created a piece of art both dynamic and sensual

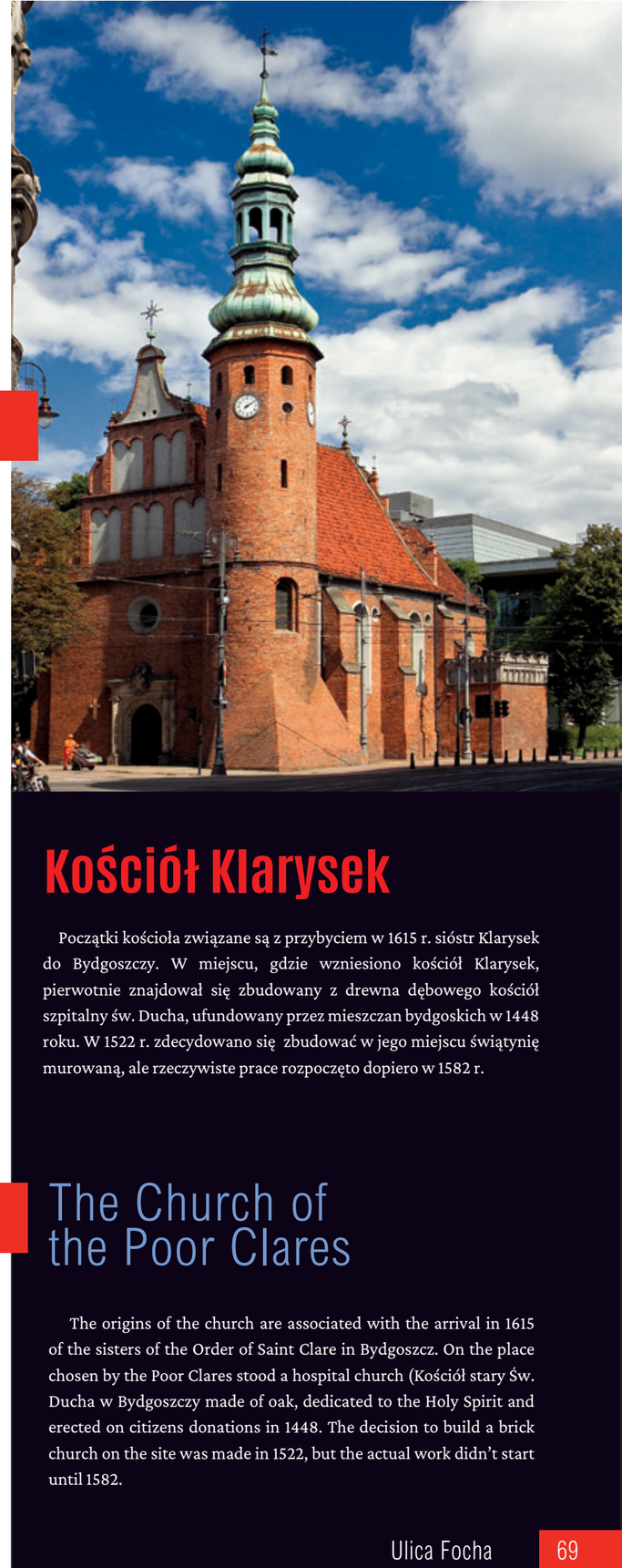

Kościół Klarysek

Początki kościoła związane są z przybyciem w 1615 r. sióstr Klarysek do Bydgoszczy. W miejscu, gdzie wzniesiono kościół Klarysek, pierwotnie znajdował się zbudowany z drewna dębowego kościół szpitalny św. Ducha, ufundowany przez mieszczan bydgoskich w 1448 roku. W 1522 r. zdecydowano się zbudować w jego miejscu świątynię murowaną, ale rzeczywiste prace rozpoczęto dopiero w 1582 r.

The Church of the Poor Clares

The origins of the church are associated with the arrival in 1615 of the sisters of the Order of Saint Clare in Bydgoszcz. On the place chosen by the Poor Clares stood a hospital church (Kościół stary Św. Ducha w Bydgoszczy made of oak, dedicated to the Holy Spirit and erected on citizens donations in 1448. The decision to build a brick church on the site was made in 1522, but the actual work didn’t start until 1582.

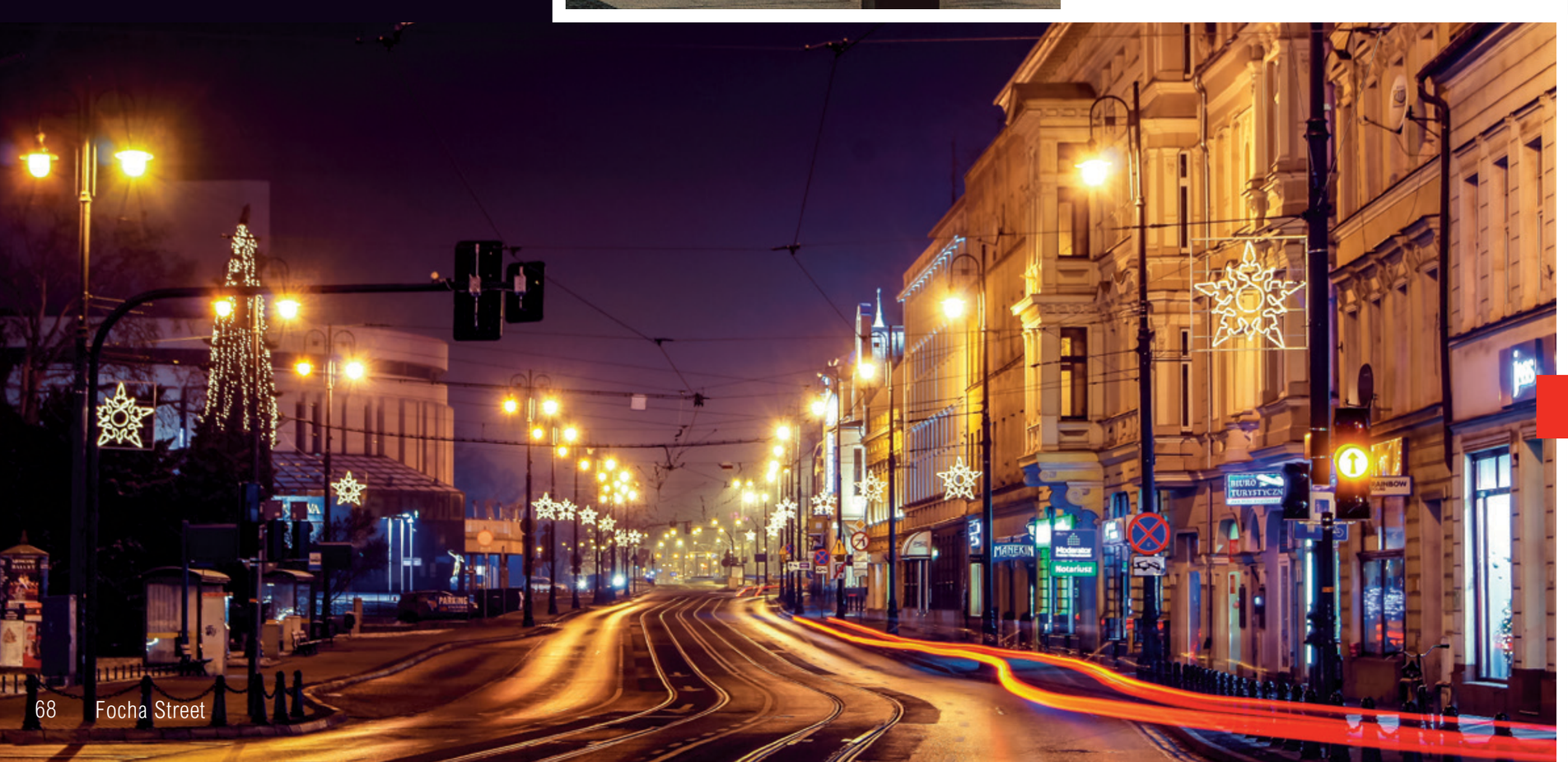

Ulica Mostowa
Plac Teatralny

Ulica Mostowa należy do jednych z najstarszych w Bydgoszczy. Znajduje się w północnej części Starego Miasta, rozciągając się od Placu Teatralnego, poprzez most nad Brdą, do Starego Rynku.

Została wytyczona w połowie XIV wieku podczas kształtowania bydgoskiego miasta lokacyjnego. Łączyła ona Stary Rynek z mostem nad Brdą i przedmieściem Gdańskim.

Ulica wraz z mostem należała do traktów tranzytowych, którym prowadziły szlaki handlowe: z Gdańska, przez Świecie, w kierunku Inowrocławia lub też w stronę Gniezna i Poznania. W mieście wiodły one od Bramy Gdańskiej, poprzez most na Brdzie, do Bramy Kujawskiej lub Bramy Poznańskiej.

Mostowa Street
Theatre Square

Mostowa street belongs to one of the oldest streets in Bydgoszcz. tis situated in northern part of Old City and stretches from Teatralny Square. over the bridge on Brda River to the Old Market Square.

It was marked out in the mid-fourteenth century during the shaping of the city of Bydgoszcz. It connected the Old Market Square with the bridge over the Brda River and the Gdańsk suburb.

The street and the bridge belonged to transit routes, which led trade routes: from Gdańsk, through Świecie, towards Inowrocław or towards Gniezno and Poznań. In the city they led from the Gdańsk Gate through the bridge on the Brda, to the Kujawska Gate or the Poznań Gate.

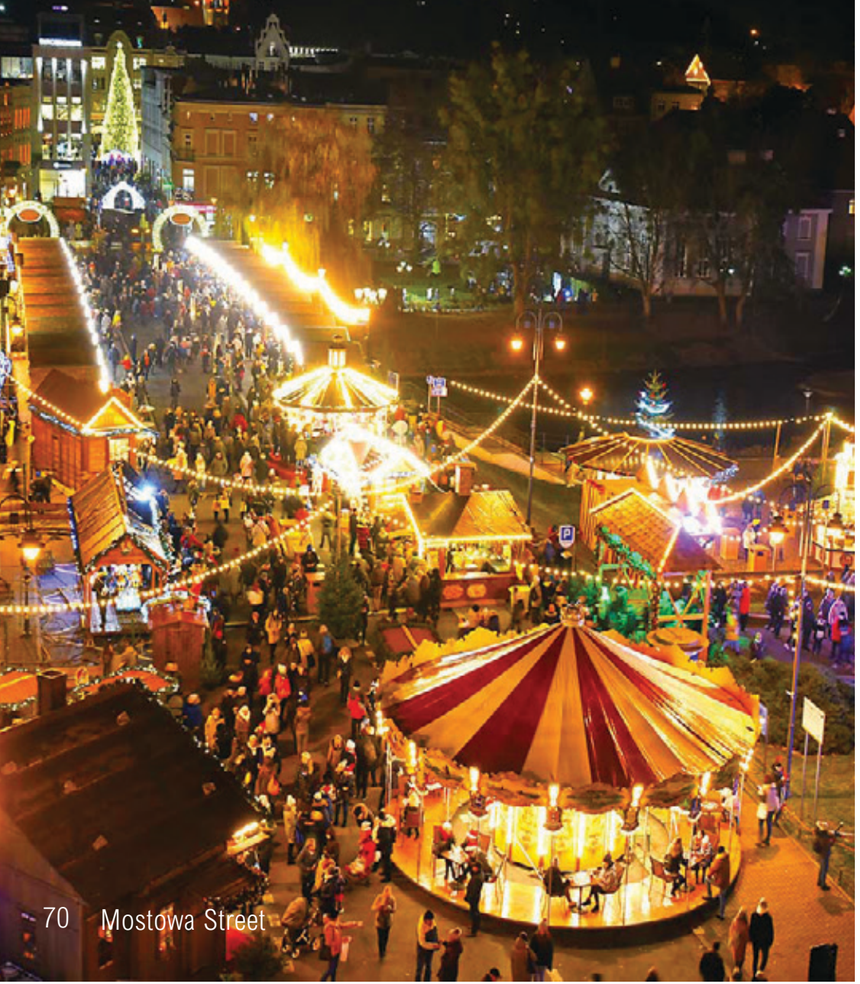

The Bridge
of Jerzy Sulima-Kamiński

There are over 50 bridges
and footbridges, numerous canals,
weirsand locks, in Bydgoszcz.Historic monuments
and modern buildings look at theirreflections in
the current of the river.

It is definitely the most popular and known of Bydgoszcz bridges. It is located in the heart of the city and its origins date goes back to the XIV century. The bridge was design and build in order to connect the city with the Gdańsk suburb, the area in which the Carmelites and the Poor Clares settled.

Its glory years fall in the interwar period. Built in 1902, the Gdański Bridge on September 4, 1939, was blown up by the soldiers of 62 regiment of Piechoty Wielkanocnej.

In the same year, the Germans rebuilt the crossing through the Brda wjich supported the Trams. They run this way up to the 1970's. In 2002,the bridge received a new name after Jerzy Sulima-Kamiński.

Most Jerzego
Sulimy-Kamińskiego

W Bydgoszczy znajduje się ponad
50 mostów i kładek, liczne kanały, jazy
oraz śluzy. W nurcie rzeki przeglądają się
zarówno zabytkowe budowle, jak
i nowoczesne budynki.

Najbardziej znany z bydgoskich mostów. Znajduje się w samym sercu miasta. Jego początki sięgają XIV wieku. Most miał łączyć miasto z przedmieściem gdańskim, gdzie najpierw osiedlili się Karmelici, a potem siostry Klaryski.

Lata jego świetności przypadają na okres międzywojenny. Wybudowany w 1902 roku Most Gdański 4 września 1939 r. został wysadzony przez żonierzy 62 Pułku Piechoty Wielkopolskiej.

W tym samym roku Niemcy odbudowali przeprawę przez Brdę. Jeszcze na początku lat 70-tych XX wieku jeździły tędy tramwaje. Od 2002 roku nosi on imię bydgoskiego pisarza Jerzego Sulimy-Kamińskiego.

Flisak

Przechodząc przez most Jerzego Sulimy - Kamińskiego, bądź schodząc na nadrzeczne bulwary możemy podziwiać rzeźbę Flisaka, która jest nawiązaniem do wodniackich tradycji miasta.

Brda wielokrotnie gościła na swoich wodach flisaków, którzy spławiali na tratwach drewno. Niegdyś taki widok był dla mieszkańców miasta codziennością. Dzisiaj "Flisak" przypomina o przeszłości.

Statua ma nam też przypominać o postaci kartografa i inżyniera Ferenca Florina Czakiego, który miał znaczący wpływ na budowę Kanału Bydgoskiego. Konstruktor węgierskiego pochodzenia był jednym z wybitniejszych inżynierów króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Większość zachowanych map XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej jest jego dziełem.

Autorem tego pomnika jest lokalny artysta Michał Kubiak.

The Raftsman Statue

Crossing the Jerzy Sulima - Kamiński bridge or going down to the riverside boulevards we can admire the Flisak sculpture, which is a reference to the city 's water sports traditions.

The Brda River wes a frequent host to rafters, who floated wood on rafts. Once such a view was everyday life for the city's inhabitants. Today, „Raftsman" reminds of the past.

The statue is also to remind us of the character of the cartographer and engineer Ferenc Florian Czaki, who had a significant impact on the construction of the Bydgoszcz Canal. The designer of Hungarian origin was one of the most outstanding engineers of King Stanisław August Poniatowski. Most of the preserved maps of the eighteenth-century Polish-Lithuanian Commonwealth is his work.

The author of this monument is the local artist Michał Kubiak.

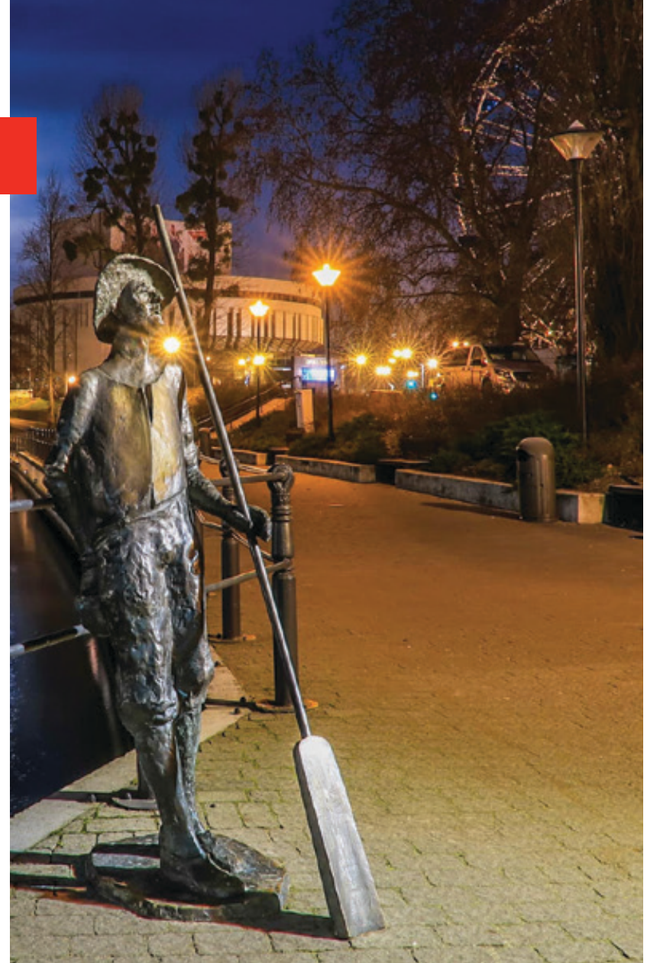

Stary Port
i Bydgoskie Bulwary

Bydgoskie bulwary zaliczane są do najbardziej urokliwych zakątków miasta. Miejsce to często odwiedzane jest zarówno przez mieszkańców, jak i turystów.

Pierwsza wodna przystań istniała przy grodzie bydgoskim. Potwierdzły to wykopaliska prowadzone w 1993 r. Odkryto wówcas pozostałości portu wraz z reliktami łodzi. Port w obecnej lokalizacji powstał równocześnie z lokacją miasta Bydgoszczy przez Kazimierza Wielkiego. Jego istnienie było uzasadnione szerokim wykorzystywaniem rzeki do transportu i handlu przez mieszczan bydgoskich.

Dziś nad wodą udaje się połączyć historię z teraźniejszością. Stare i nowe dumnie odbija się w nurcie rzeki. Zarówno wiekowe budowle, którym przywraca się dawną świetność, jak i nowoczesne budynki.

Stary Port Street
and Bydgoszcz Boulevards

Bydgoszcz boulevards, considered one of the most charming corners of the city, are eagerly visited by both the residents and the tourists.

The first water harbor existed at the Bydgoszcz stronghold. It was confirmed during the excavations in 1993 when the remains of harbor together with the boat relics were uncovered. The port in its current location was established simultaneously with the location of the city of Bydgoszcz by Casimir the Great. Its existence was justified by the wide use of the river for transport and trade by the burghers of Bydgoszcz.

The proximity of the water makes it possible to reconcile the history with the present. The old and the new proudly contemplate their reflections in the current of the river. Ancient edifices, which

Połączenie klasyki i nowoczesności tworzy „bydgoskie klimaty“.

Bydgoszcz staje się jednym z najszybciej rozwijających się ośrodków gospodarczych, kulturalnych i sportowych w Polsce. Kto choć raz posmakuje klimatów tego niezwykłego miejsca, z pewnością je zapamięta. Na lewobrzeżnej części bulwarów rozciąga się ulica Stary Port, zabudowana m.in. zabytkowymi XIX-wiecznymi kamienicami oraz neogotyckim kompleksem Poczty Głównej.

Można tu też podziwiać „Trzy Gracje”, uznane za jeden z najbardziej udanych przykładów nowoczesnej rzeźby. Na prawym brzegu Brdy wznoszą sie nowoczesne budynki, nazywane „Nowymi spichrzami”. Swoim kształtem i stylem nawiązuja do zabytkowych spichrzy znajdujących się tuż obok. Doskonale wpisuje się w historyczną zabudowę miasta.

„Bydgoskie klimaty“ unikalne, zatopione w przyjaznej zieleni sprawiają, że miasto coraz śmielej nazywane bywa polską Wenecją lub małym Amsterdamem.

W rankingach organizowanych przez opiniotwórcze europejskie media Bydgoszcz na stałe zagościła wśród miejsc topowych turystycznie. Same bulwary wieczorem przyciągają, kusząc nocnym życiem, rozrywką i smakiem lokalnej kuchni.

Bydgoszcz to miejsce tajemnicze, z ogromnym potencjałem - wciąż nie do końca odkrytym. Jej oferta staje sie coraz bogatsza i różnorodna.

are being restored to their original glory, alongside modern buildings.

Bydgoszcz is emerging as one of the fastest -growing economic, cultural and sport cenres in Poland. Once you have sampled the charms of the place, you will never forge it.

On the left bank of the boulevards, there is Stary Port street consisting of historic 19th-century tenement houses and the neo-Gothic complex of the Main Post Office.

You can also admire the „Three Graces” considered one of the most successful examples of modern sculpture. On the right bank of the Brda there are modern buildings called the „New Granaries”. Its shape and style allude to the historic granaries located nearby. It fits perfectly into the historic buildings of the city.

The combination of the classic with the contemporary creates the characteristic “Bydgoszcz aura” Its unique waterways, sunk in friendly greenery, result in Bydgoszcz being declared the “Polish Venice” or the “little Amsterdam”.

In the polls carried out by European opinion-making media Bydgoszcz has consistently gained a high position among the Polish places visited by tourists. The boulevard itself attracts wiht rich nightlife, the entertainment and local cuisine.

Bydgoszcz has a hudge potential, it is a place of many mysteries. still waiting to be explored by the local population and by visitors alike.

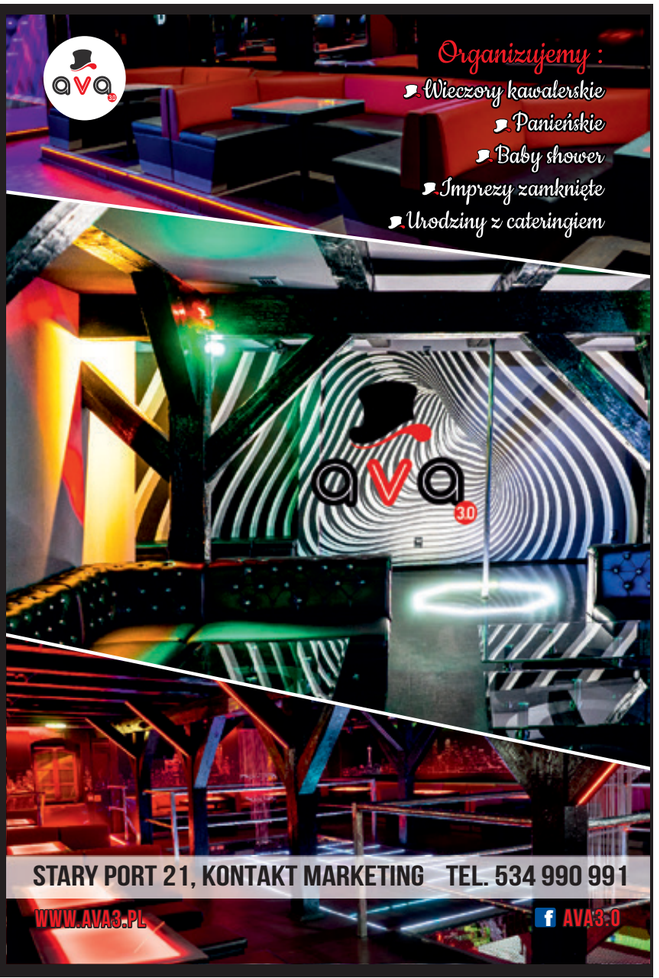

Latająca ławeczka Ireny Jarockiej

Szlak Wodny, rozpościerający się od Starego Portu do Opery, wzbogaciła w roku 2019 rzeźba przedstawiająca znaną i kochaną w Bydgoszczy artystkę - Irenę Jarocką. Piosenkarka patrzy z niej na gmach Opery Nova, w której miała okazję wystąpić w 2007 roku podczas koncertu „Pejzaż bez Ciebie". Dzieło zwane "latająca ławeczką" wykonane z brązu jest jedną z 3 rzeźb, jakie można zobaczyć na bydgoskich bulwarach.

THE STATUE OF IRENA JAROCKA

In 2020 Bydgoszcz Water trail, strechnig from Stary Port Street to the Opecha Building was enriched by a statue of famous and dearily loved by residents artist, Irena Jarocka. The singer, resting on a bench is looking upon Opera Nova, a concert venue. she gave in 2007, "Pejzaż bez Ciebie". The sculpture tenderly called the "levitating bench" is one of three pieces that can be found along the boulevard.

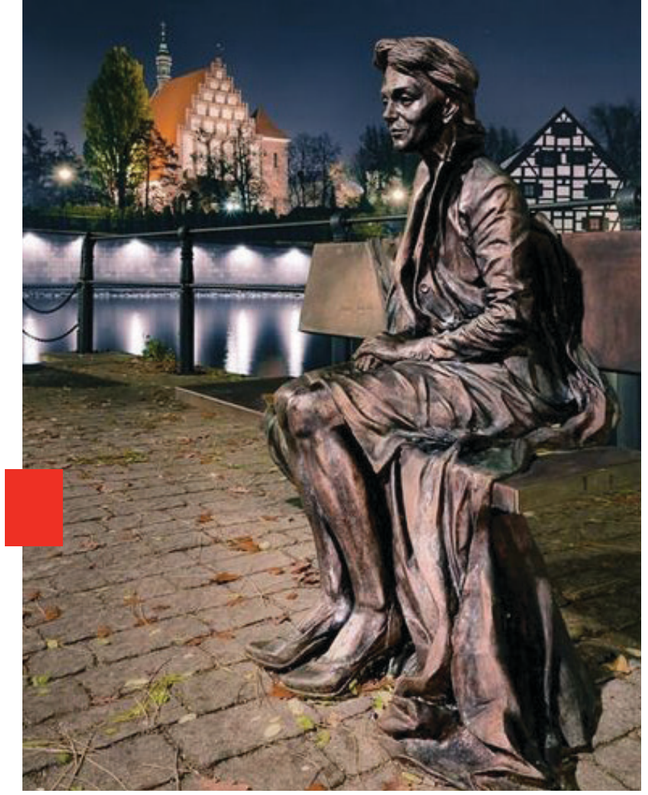

Trzy Gracje

Dzieło autorstwa Jerzego Buczkowskiego zostało odsłonięte w 1989 roku, po wykonaniu modernizacji bulwarów nad Brdą. Odlew z brązu przedstawia trzy kobiety – mityczne Gracje, które według mitologii greckiej były boginiami wdzięku i radości. „Trzy Gracje" są uznawane za jeden z najlepszych przykładów nowoczesnej rzeźby w Bydgoszczy. Obiekt jest położony na najbardziej reprezentacyjnym odcinku bulwarów nad Brdą. W pobliżu obiektu znajdują się zabytki i symbole Bydgoszczy – pałacyk Lloyda, stare i nowe spichrze, gmach Poczty Głównej.

THE STATUE OF THREE GRACES

The work by Jerzy Buczkowski was unveiled in 1989, after the modernization of the boulevards on the Brda River. The bronze cast shows three women - the mythical Graces, who according to Greek mythology were goddesses of grace and joy. "Three Graces" are considered one of the most successful examples of modern sculpture in Bydgoszcz. The object is located on the most representative section of the boulevards on the Brda. Near the object there are monuments and symbols of Bydgoszcz - Lloyd's palace, old granaries, new granaries, the building of the Main Post Office.

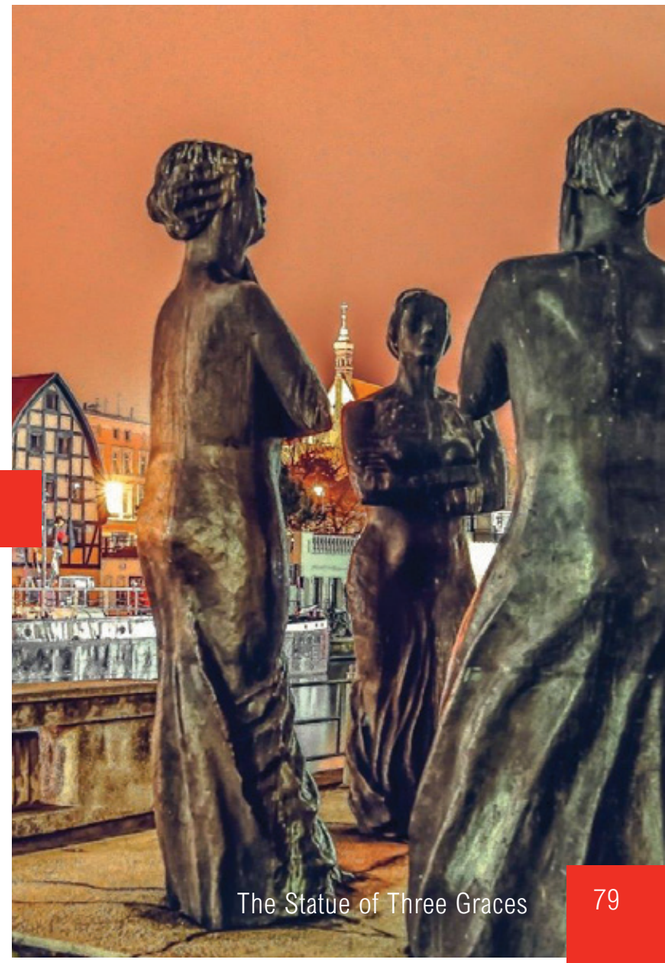

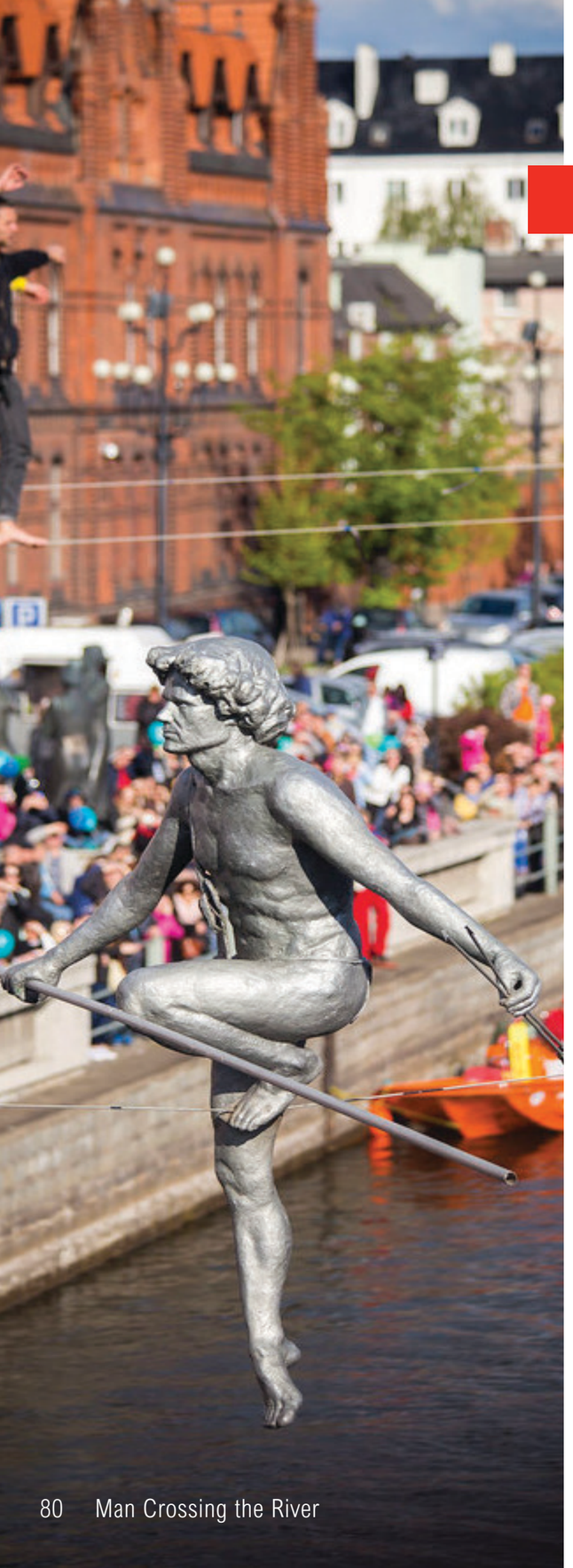

Man Crossing the River

The installation "Man crossing the river", situated on the eastern side of the Old Town Bridge (the original fine balustrade of the bridge was restored in 2014), was unveiled on the 1st of May 2004 to commemorate the Polish accession to the European Union.

The composition alludes to the performance of a tightrope walker, treading on a line stretching between two high buildings, one of the popular forms of entertainment in the medieval times. This remarkable sculpture made of resin composites has been created by Jerzy Kędziora. The figure itself is not attached to the rope but balances on it, using the center of gravity shifted below the rope. A swallow perches on the rope, which according to the project's mastermind Maciej Obremski (1952-2015), is a reminder of Andrzej Szwalbe, a distinguished organizer of cultural life in Bydgoszcz ("die Schwalbe" means a swallow in German). The man crossing the river holds in his hand an exact replica of the arrow from the statue of the Lady Archer.

In the years 2014-2018, between the two banks of the Brda River, close to the sculpture „Man Crossing the River", a unique sports event took place - the World River Crossing Championship. The event attracted hundreds of people watching the performances of the participants of this unique struggle of daredevils overcoming the 30-meter section of the rope suspended over the Brda River.

Przechodzący przez rzekę

1 maja 2004 roku, dla upamiętnienia wejścia Polski do Unii Europejskiej, od wschodniej strony Mostu Staromiejskiego ulokowano instalację „Przechodzącego przez rzekę". W 2014 roku mostowi przywrócono finezyjne balustrady.

Figura nawiązuje do średniowiecznej atrakcji, jaką było przejście linoskoczka po linie rozpiętej między wysokimi budowlami miejskimi. Autorem postaci z kompozytów żywicznych jest Jerzy Kędziora z Częstochowy. Postać nie jest przymocowana do liny, lecz na niej balansuje, wykorzystując nisko ulokowany środek ciężkości. Na linie przysiadła jaskółka, co według pomysłodawcy projektu Macieja Obremskiego (1952-2015) jest przypomnieniem postaci wybitnego animatora bydgoskiej kultury Andrzeja Szwalbego (niem. die Schwalbe - jaskółka). Przechodzący trzyma w ręku strzałę Łuczniczki. Autor stworzył kilka równie ciekawych, balansujących rzeźb, ale ta bydgoska jest wyjątkowa i przynosi miastu coraz większą sławę.

W latach 2014- 2018, pomiędzy dwoma brzegami Brdy, blisko rzeźby „Przechodzącego przez Rzekę" odbywała się wyjątkowa impreza sportowa - Mistrzostwa Świata w przechodzeniu przez rzekę. Wydarzenie przyciągało setki osób obserwujących popisy uczestników tych niezwykłych zmagań śmiałków pokonujących 30 metrowy odcinek liny rozwieszonej nad Brdą.

Lemar Barge Museum

In 2006 it was decided that the barge should be scrapped. But in 2009, by the resolution of the town council, it was acquired by the city and designed for cultural purposes.

A characteristic element of the city's landscape is the so-called finówka - goods barge without its own drive.

The vessel „Lemar", built in 1937 in the Lloyd shipyard in Bydgoszcz was named by its owner - Adolf Schmidt - after his parents, Leon and Maria. After seventy years of use, it was withdrawn from use and intended for scrap. Bought by the City and renovated, it was managed by the Brotherhood of Bydgoszcz Water Junction, and since 2014 it has been a facility of the Municipal Cultural Center.

Today, concerts, theater performances and literary meetings are held in the former holds and on the deck of the 43-meter long barge.

It is a space for art, author's evenings, outdoor events (WOŚP, Set the course for Bydgoszcz, Region Full of Summer), workshops for children and ladies from the Municipal Housewives Circle, as well as meetings of seniors from the University of the Third Age. The barge is also a base for the Bydgoszcz festivals included in the calendar of city events: animated films „Animocje", percussion art „Drums Fusion", jugglers „Busker Fest" or - earlier - Competition in Crossing the River. Cyclical meetings of skipper families and people associated with shipping take place here: „Sea Days", „Pod Ferdeką" games, All Souls' Day and the skipper's eve. The barge's rooms, arranged as a living museum of boating and skipper traditions, resemble the place of life and work of Bydgoszcz skippers. In this way, part of the - often already forgotten - history of „Bydgoszcz water sports" returns to the city and its inhabitants.

Barka Lemara - muzeum

W 2006 roku barkę przeznaczono na złom. Jednak w 2009 roku, na mocy uchwały Rady Miasta, odkupiono ją z przeznaczeniem na cele kulturalno-oświatowe.

Charakterystyczny element pejzażu miasta stanowi przycumowana do nabrzeża Rybiego Rynku tzw. finówka – barka towarowa bez własnego napędu.

Jednostce zbudowanej w 1937 roku w bydgoskiej stoczni Lloyda jej właściciel - Adolf Schmidt - nadał imię na cześć swoich rodziców, Leona i Marii - „Lemara". Po siedemdziesięciu latach użytkowania wycofano ją z eksploatacji z przeznaczeniem na złom. Odkupiona przez Miasto i wyremontowana, trafiła pod zarząd Bractwa Bydgoskiego Węzła Wodnego, a od 2014 roku jest placówką Miejskiego Centrum Kultury.

Dziś w dawnych ładowniach i na pokładzie 43-metrowej barki odbywają się koncerty, spektakle teatralne, spotkania literackie i plastyczne, wieczory autorskie, wydarzenia plenerowe (WOŚP, Ster na Bydgoszcz, Region Pełen Lata), warsztaty dla dzieci i Pań z Koła Gospodyń Miejskich, spotkania seniorów w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Barka stanowi również zaplecze dla - wpisanych w kalendarz miejskich wydarzeń - bydgoskich festiwali: filmów animowanych „Animocje", sztuki perkusyjnej „Drums Fusion", kuglarzy „Busker Fest" czy - wcześniej - Zawodów w Przechodzeniu przez Rzekę. Tu odbywają się też organizowane cyklicznie spotkania rodzin szyperskich i osób związanych z żeglugą: „Dni Morza", zabawy „Pod Ferdeką", zaduszki i wigilia szyperska. Pomieszczenia barki, zaaranżowane na żywe muzeum tradycji wodniackich i szyperskich, przypominają miejsce życia i pracy bydgoskich szyprów. W ten sposób część - nierzadko już zapomnianej - historii „wodniackiej Bydgoszczy" wraca do miasta i jego mieszkańców.

Noc Świętojańska
The Midsummer Eve party

The Mock-up of the City from Its Heyday

You can touch the tower of the renaissance town hall from the early 16th century or stick your fingers in the waters of Brda, called Dbra in the old times, flowing round the city

The mock-up has been placed in the key position, on Mostowa Street and next to two half-timbered granaries from the first half of 19th century. The third granary, the one closest to the bridge, representing the Dutch style, was built in 1793.

It is in front of this granary, now a museum, opposite the entrance, that the mock-up showing Bydgoszcz in its heyday is situated - about half of 17th century.

The placement of the represented objects is in accordance with the geographical directions, which helps viewers find their bearings and challenges them to a walk.

Perhaps the idea is not original, for many cities commonly display their layouts on billboards and murals, but Bydgoszcz has its model built to scale fit for tin soldiers.

Its authors are Gracjan Kaja and Alina Kluza.

Makieta grodu z czasów największej świetności

Można palcem dotknąć wieży renesansowego ratusza z początku XVI wieku, zanurzyć dłoń w nurtach okalającej gród Brdy, zwanej dawniej Dbrą.

Makieta stoi w kluczowym miejscu, czyli przy ul. Mostowej, obok dwóch pocztówkowych spichlerzy konstrukcji szachulcowej z I połowy XIX wieku. Trzeci, stojący najbliżej mostu, reprezentujący styl holenderski, zbudowano w 1793 roku.

To właśnie obok niego, przy wejściu do Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego, znajduje się makieta przedstawiająca miasto u szczytu swojej świetności, z połowy XVII wieku.

Usytuowanie obiektów przedstawionych na makiecie jest zgodne z kierunkami geograficznymi, co ułatwia orientację i prowokuje do wędrówki.

Nie jest to może rzecz wyjątkowa, ale wiele miast upublicznia swoje stare plany w formie sztampowych billboardów lub murali, a Bydgoszcz ma makietę w stylu ołowianych żołnierzyków.

Makietę wykonali Gracjan Kaja i Alina Kluza.

Stare Miasto

Najstarsza część Bydgoszczy,
wywodząca się z XIV-wiecznego miasta lokacyjnego,
jest niewielkim elementem składowym dużej
dzielnicy staromiejskiej Bydgoszczy,
jaką jest Śródmieście.

Stare Miasto do dzisiaj zachowało dawne rozplanowanie. Ze Starego Rynku, jak w średniowieczu rozchodzą się jego główne ulice. Obecna zabudowa jest późniejsza, choć fundamenty wielu kamienic pamiętają początki miasta.

Starówka oferuje krajobraz nadrzeczny oraz historycznie rozplanowane ulice i place miejskie wraz z reliktami gotyckimi i barokowymi. W Śródmieściu znajduje się rozległa, malownicza zabudowa, w wielu stylach historyzujących wpisanych w zieleń parków. Odnajdziemy w nim elementy eklektyzmu, neorenesansu, neobaroku, neogotyku, secesji i modernizmu.

The Old Town

The oldest quarter of Bydgoszcz,
which has its origins in the town chartered in
the 14th century, is nowadays but a small part
of the larger historic district extending over
the downtown area.

The Old Town has retained the original layout. Just as in the medieval times, its main streets branch off the town square. The present buildings come from the later periods, but the foundations of many tenement houses date back to the location of the city.

The Old Town is notable for its waterfront landscape and its historic layout of streets, with Gothic and Baroque monuments. The Downtown displays picturesque vistas of buildings, designed in various historicizing styles and integrated into the greenery. Visitors come across the element of eclecticism, neo-renaissance, neo-baroque, neo-gothic, secession and modernism.

Stary Rynek

Stary Rynek jest sercem bydgoskiej starówki. Miejsce to ma historię równie burzliwą jak całe miasto. Wielokrotnie jego drewnianą zabudowę niszczyły pożary.

Obecnie otoczony jest kamienicami z XIX i XX wieku. Pełni charakter głównego placu miasta. Po niedawnej rewitalizacji zyskał nową nawierzchnię. Pojawiły się ławki, kwietniki oraz latarnie. Wzduż zachodniej pierzei, przed budynkiem ratusza rozpościerają się ogrody. Latem ulgę przynosi mgiełka wydobywająca się z płyty posadzki Starego Rynku. Nocą ze zmroku wydobywają fontannę Kupffendera niesamowite iluminacje świetlne. Nowym elementem jest pas świateł LED, wyznaczający miejsce przebiegu 18. południka, który przecina Stary Rynek i uwieńczony jest konstrukcją zegara z czasem bydgoskim oraz środkowoeuropejskim. „Pomnik Walki i Męczeństwa Ziemi Bydgoskiej" został lekko przesunięty, jednak nadal usytuowany jest na Starym Rynku, który po rewitalizacji jeszcze bardziej ujmuje, wpisując się w niepowtarzalny klimat Starego Miasta.

The Old Town Square

The Old Market is the heart of Bydgoszcz's old town. This place has a history, as turbulent as the whole city. Repeatedly its wooden buildings were destroyed by fires and its architectural elemenents moved about.

Currently, it is surrounded by tenement houses from the 19th and 20th centuries and it is considered the city's main square. After a recent revitalization, it gained a new surface. Benches, flower beds and lanterns appeared. In the summer, the mist emanating from the Old Market floor slab brings relief. The new gardens stretch along the western frontage in front of the Town Hall Building. At night, illuminations light up the Kupffender Fountain. A new element here is the LED lighting strip, marking the course of the 18th meridian, which crosses the Old Market Square and is crowned with a clock that shows Bydgoszcz and Central European time. „The Monument to Struggle and Martyrdom in Bydgoszcz" has been slightly relocated, however still in Old Market Square after revitalization is even more captivating and ever so fitting into the unique atmosphere of the Old Town.

Stary Rynek - Oś czasu

1346
Centralny plac jest wytyczony.

1515
Na środku Starego Rynku powstaje gotycki gmach ratusza.

1604
Rynek jest wybrukowany. Toczy się tu życie handlowe i kulturalne, ale również wydaje się wyroki.

6 listopada 1657
Przed kościołem Jezuitów p.w. św. Krzyża (od 1806 św. Ignacego Loyoli) zaprzysiężono traktaty welawsko-bydgoskie.

1788
Na rynku zainstalowany zostaje pierwsze w mieście sztuczne oświetlenie - lampy olejowe.

1834
Gmach ratusza zostaje zburzony.

1860
Instalowane są pierwsze latarnie gazowe.

1862
Następuje odsłonięcie pomnika Fryderyka II Wielkiego.

1888
Przez rynek kursują tramwaje, początkowo konne, a od 1896 elektryczne.

4 października 1909
Przed gmachem Muzeum Miejskiego zostaje odsłonięta rzeźba autora Karola Kowalczewskiego „Dzieci bawiace się z gęsią".

1919
Pomnik Fryderyka II Wielkiego znika z płyty Starego Rynku.

20 stycznia1920
Na płycie Starego Rynku odbywa się uroczystość przejęcia władzy po 148 latach zaboru pruskiego, w obecności polskiego wojska.

9-10 września 1939
Niemcy dokonują egzekucji na 50-ciu bydgoszczanach w ramach zemsty za tzw. „krwawą niedzielę".

1940
Pomnik Fryderyka II Wielkiego powraca z Piły na Stary Rynek.

1940
Niemcy burzą kościół pojezuicki i zachodnią pierzeję Starego Rynku.

1940
Pomnik „Dzieci bawiące się z gęsią" znika z płyty Starego Rynku

1940
Po wyzwoleniu Bydgoszczy z okupacji niemieckiej, ze Starego Rynku znika pomnik Fryderyka II Wielkiego, zostaje on przetopiony.

styczeń 1945
Pomnik „Dzieci bawiące się z gęsią" wraca na Stary Rynek przed gmach biblioteki.

5 września1969
Następuje odsłonięcie Pomnika Walki i Męczeństwa Ziemi Bydgoskiej.

3 maja 1981
Ponad 100 tys. bydgoszczan uczestniczy na Starym Rynku w mszy św. za ojczyznę, odprawionej przez bpa Jana Michalskiego.

maj 2018
Przetrag na modernizację płyty Starego Rynku zostaje roztrzygnięty.

czerwiec 2019
Przebudowa zostaje ukończona.

The Old Town Square - Timeline

1346
Demarcation of the central square.

1515
In the middle of the Old Market, the Gothic town hall building is being erected.

1604
The market is paved. Commercial and cultural life goes on here, but executions and punishments also are carried out.

6th november1657
In front of the Jesuit church St. Of the Cross (from 1806 St. Ignacy Loyola), the Welawa-Bydgoszcz Treaties were sworn in.

1788
The first artificial lighting in the city - oil lamps - is installed on the market.

1834
Demolition of the town hall building.

1860
Installing the firstgas lamps.

1862
Unveiling of the monument Frederick II the Great by Eduard Ulenhutha

1888
Trams run through the market, initially horse-drawn, and from 1896 electric.

4th October 1909
In front of the building of the City Museum, the sculpture of the author Karol Kowalczewski „Children playing with goose"is covered

1919
The statue of Frederick II the Great disappears from the Old Market album.

20th January1920
On the Old Market Square there is a ceremony of taking over power after 148 years of Prussia, in the presence of the Polish army.

9-10th September1939
Public execution of 50 residents of Bydgoszcz carried out by the Germans as part of revenge for the so-called „Bloody sunday".

1940
The statue of Frederick II the Great returns from Piła to the Old Market Square.

1940
Germany is destroying the Jesuit church and the western frontage of the Old Market Square.

1940
The „Children Playing with Goose" monument disappears from the Old Market Square.

1940
After liberation of Bydgoszcz the statue of Frederick II the Great disappears from the German occupation, it is melted down.

January 1945
Monument „Children playing with goose „returns to the Old Market in front of the library building.

5th September1969
Unveiling of the Monument of Struggleand Martyrdom in Bydgoszcz by the author Franciszek Masiak.

3rd May 1981
Over 100 thousand inhabitants of Bydgoszcz participate in the Old Market Square in mass for the homeland of Bishop Jan Michalski.

2018 May
Resolution of survival for modernization of the Old Market plate.

2019 June
The reconstruction is completed.

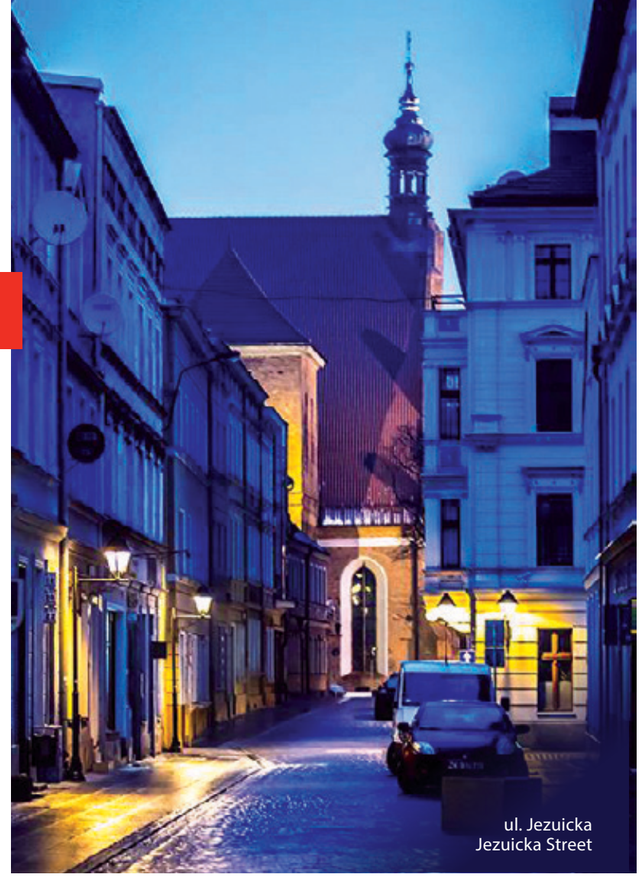

ul. Jezuicka
Jezuicka Street

Okolice Starego Rynku

Old Market Square Area

BYDGOSZCZ

Ratusz

Serce Miasta. Razem z kościołem miejskim (farą), murami obronnymi z bramami zawsze stanowił jeden z fundamentów przestrzennej organizacji średniowiecznego miasta.

Budynek obecnego bydgoskiego ratusza posiada już blisko 400-letnią historię. Siedziba Urzędu Miasta Bydgoszczy mieści się w gmachu dawnego kolegium Jezuitów. Pamięta on czasy, gdy uczyli się w nim synowie mieszczan i okolicznej szlachty. Po kasacji zakonu w 1782 roku w budynku mieściła się Szkoła Główna, później królewskie gimnazjum niemieckie, a od 1879 roku jest siedzibą władz miejskich.

The City Hall

The Bydgoszcz Town Hall is the heart of the city. Together with the town church (Fara), its walls and gates have always been one of the foundations of the medieval city.

The current City Hall building also has a nearly 400-year-long history. Bydgoszcz City Hall is located in the former Jesuit College. It remembers the times when sons of and townsmen and of the local gentry received education in its walls. After the Jesuit order had been dissolved in 1782, the building housed the Main Department School, and then the Royal Prussian Gymnasium. Since 1879 it has been the seat of city authorities.

ul. Batorego
Batorego Street

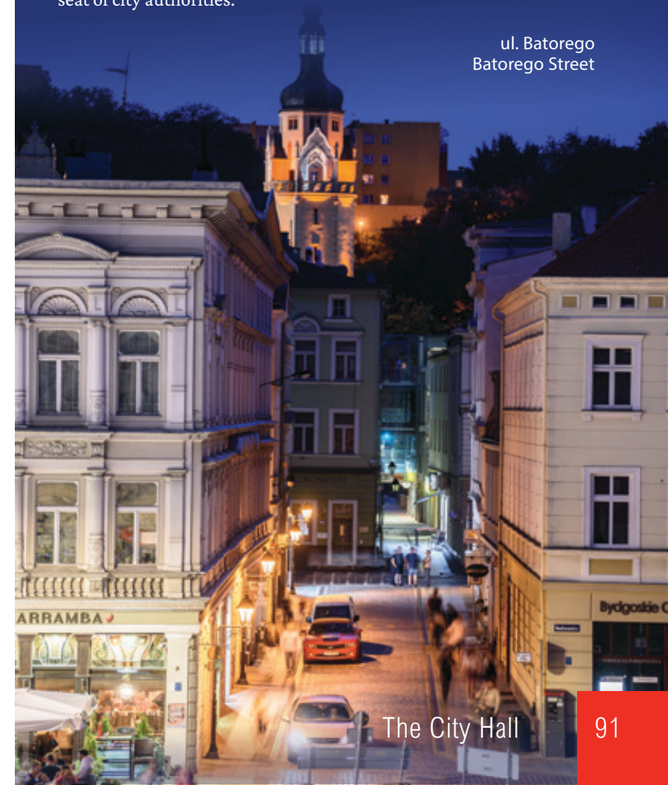

Bydgoszcz Parish Church

In 2004, by the decree of Holy Father John Paul II the Bydgoszcz Fara Church was raised to the rank of Cathedral of the Diocese of Bydgoszcz.

The Bydgoszcz Parish Church, the Cathedral of St. Martin and St. Nicholas, the oldest architectural monument in Bydgoszcz, is deemed one of the most beautiful representations of the Vistula Gothic style. It houses two worshipped crowned Marian paintings: the image of Our Lady of Beautiful Love (1467) in the main altar, and the image of Our Lady of the Scapular (1700) in the altar located in the northern nave.

The interior of this three-nave Gothic church seems indeed fairy-tale like. Its walls are covered with vivid and rich polychrome. The main Baroque altar features the image of the Mary with the Rose from the 15th century, famous for its miracles, one of the most beautiful Marian images in Poland. The Parish Church has been its shrine since the 17th century.

The Bydgoszcz Madonna has been crowned twice. The first crown was bestowed on her on May 29, 1966, by the cardinal Stefan Wyszyński, who named her “Our Lady of Beautiful Love”. Then in 1999 the Holy Father John Paul II placed two papal crowns on the image. In 2004 the pope established the Diocese of Bydgoszcz, with Our Lady of Beautiful Love as its patroness.

Fara Bydgoska

W 2004 roku dekretem Ojca Świętego Jana Pawła II Bydgoska Fara podniesiona została do rangi Katedry nowopowołanej Diecezji Bydgoskiej.

Bydoska Fara - Katedra diecezji bydgoskiej pod wezwaniem św. Marcina i Mikołaja to najstarszy zabytek architektoniczny miasta, uznawany za jeden z najpiękniejszych obiektów gotyku nadwiślańskiego. Znajdują się w niej dwa czczone i koronowane wizerunki maryjne: obraz Matki Bożej Pięknej Miłości (1467 r.) w ołtarzu głównym oraz obraz Matki Bożej Szkaplerznej (1700 r.) w ołtarzu nawy północnej.

Wnętrze tej gotyckiej trójnawowej świątyni sprawia bajkowe wrażene. Jej ściany pokryte są niezykle barwną, bogatą polichromią. W barokowym ołtarzu głównym znajduje się słynący cudami gotycki obraz Matki Bożej z Różą z XV wieku, jeden z najpiękniejszych wizerunków maryjnych w Polsce. Od XVII wieku kościół farny jest jej sanktuarium.

Bydgoska Madonna była dwukrotnie koronowana. Pierwszej koronacji samej Madonny dokonał w dniu 29 maja 1966 roku kardynał Stefan Wyszyński. Nazwał ją Matką Bożą Pięknej Miłości. W 1999 roku papież Jan Paweł II w trakcie mszy na bydgoskim lotnisku udekorował obraz dwiema nowymi koronami. W 2004 roku papież erygował diecezję bydgoską, której patronką ustanowił Matkę Bożą Pięknej Miłości.

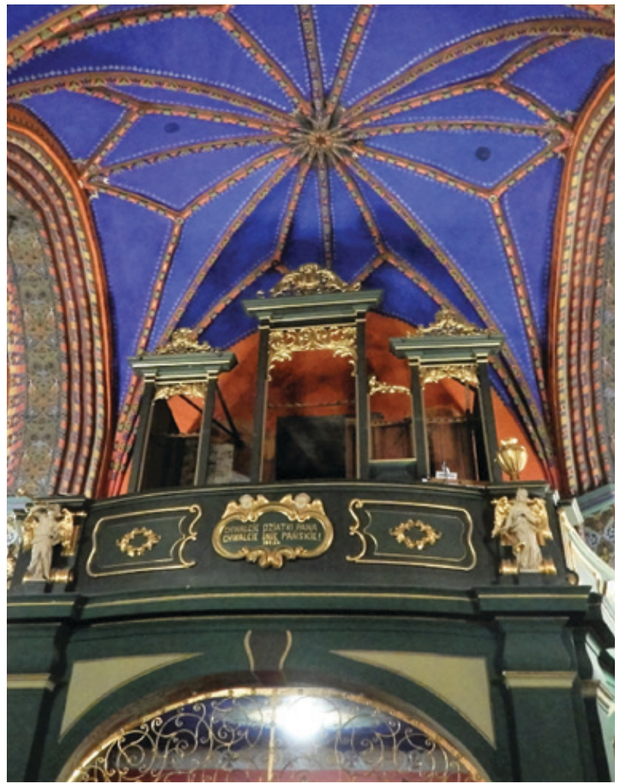

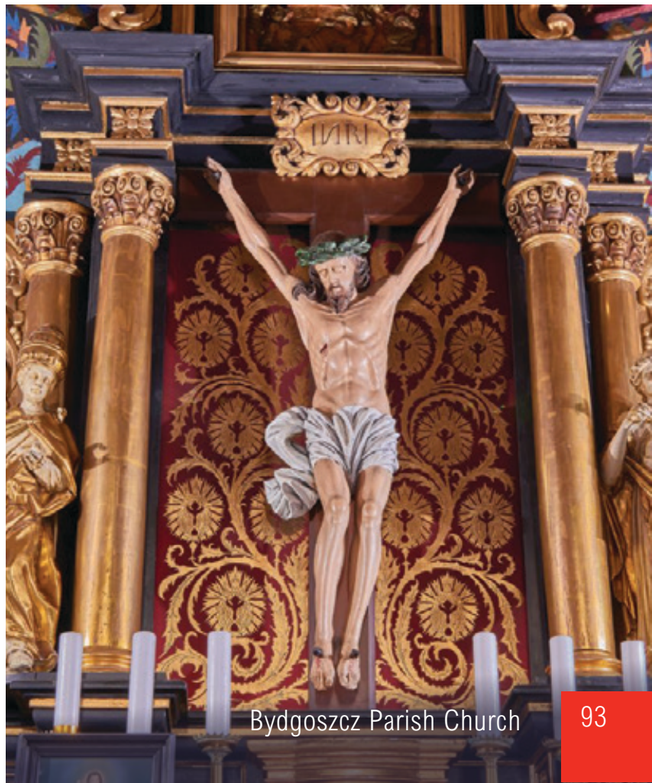

Ulica Długa

Ulica Długa w Bydgoszczy - najważniejsza pod względem historycznym i funkcjonalnym ulica Starego Miasta. Najdłuższa ulica miasta Bydgoszczy.

Obok ulicy Gdańskiej i Dworcowej należy do najważniejszych, śródmiejskich ulic Bydgoszczy.

Jest niemal w całości zabudowana stylowymi kamienicami. Zabudowa ulicy odpowiada jej znaczeniu, jako reprezentacyjnego, kupieckiego traktu Starego Miasta.

Pierzeje Długiej stanowią w większości kamienice wzniesione w XVIII i XIX wieku.

Na ulicy Długiej znajduje się zbiór płaskorzeźb wmurowanych w nawierzchnię ulicy. Przedstawiają one podpisy osób zasłużonych dla Bydgoszczy, które odwzorowuje bydgoski artysta Michał Kubiak. Uroczystość odsłonięcia odbywa się corocznie od 2007 r., zazwyczaj 6 grudnia, w Dniu Patrona Miasta.

Długa Street

Długa Street in Bydgoszcz – historically and functionally, the most important thoroughfare of the Old Town. The longest street within the original layout of the city.

Besides Gdańska Street and Dworcowa Street, it is one of the key streets in downtown Bydgoszcz.

Długa Street is all but fully developed with stylish tenements. The frontages of the street match its significance as the representative commercial thoroughfare of the Old Town.

The frontages of Długa Street are mostly composed of tenements dating from 18th and the 19th century.

There is a set of low reliefs embedded in the surface of the street. They show the signatures, reproduced by the Bydgoszcz artist Michał Kubiak, of persons who have rendered great service to Bydgoszcz. The ceremony of unveiling, established in 2007, is held every year on December 6, the day of Saint Nicholas, the patron of Bydgoszcz.

The Market Hall

The historic market hall in the center of Bydgoszcz, undergoes a thorough revitalization, after which it will be allocated to gastronomic and commercial activities.

The Market Hall in Bydgoszcz is located at Teofila Magdzińskiego Street. It looks like a miniature medieval fortress, crowned with spires. The entrance to the hall resembles the gate from the city's coat of arms. It was constructed during the period of the intense expansion of Bydgoszcz at the turn of the 19th century, when the designs in architecture followed the favored historical models.

From the beginning of its existence it served as a public utility, and like the Cloth Hall in Cracow, it housed merchants' market stalls. Its interior, lined by the numerous booths, is frequently visited by local residents and by tourists.

Behind it, in the Kościeleckich Square, St. Andrzej Bobola Church is visible, constructed in 1901-1903.

Hala Targowa

Zabytkowa hala targowa znajdująca się w centrum Bydgoszczy przechodzi gruntowną rewitalizację, po której zostanie przeznaczona na działalność gastronomiczno-handlową.

Na ulicy Teofila Magdzińskiego znajduje się Hala Targowa. Wygląda jak mała, średniowieczna warownia, zwieńczona wieżyczkami. Wejście do niej przypomina bramę miejską, znaną z herbu Bydgoszczy. Wzniesiono ją w czasie wielkiej rozbudowy miasta na przełomie XIX i XX wieku, kiedy preferowano style architektoniczne nawiązujace do najlepszych wzorców z dawnych wieków.

Od początku istnienia była gmachem użyteczności publicznej i - podobnie jak krakowskie sukiennice - mieściła kramy kupieckie.

W głębi na Placu Kościeleckich znajduje się kościół św. Andrzeja Boboli, zbudowany w latach 1901-1903.

Jatki Street

In the last century, at Jatki Street there were wicker and meat stalls. The street was liquidated along with the construction of the "Kaskada" fast food bar well known to the residents of Bydgoszcz, and after fifty years of absence returned to the map of Bydgoszcz. Today it has become the most culinary area in Bydgoszcz.

The first trace of Jatki street appears on the city map in 1854. In the nineteenth and first half of the twentieth century, on both sides of the street were stalls with meat, and from 1904 (after the transfer of meat and fish trade to the new market hall) - with wickerwork. In 1940, the Nazis demolished the quarter of buildings between ul. Mostowa, and ul. Shambles. The demolishion of these buildings left an area undeveloped.

In the years 1967-1968 in connection with the construction of bar "Kaskada" in the corner of the Old Market Square and ul. Mostowa Jatki Street ceased to exist. It was after the deconstruction of the bar and the revitalization of the eastern frontage of Old Market, Jatki returned to its former place in a new setting.

Ulica Jatki

W ubiegłym wieku, przy ulicy Jatki znajdowały się kramy wikliniarskie i mięsne. Ulica została zlikwidowana wraz z budową dobrze znanego bydgoszczanom baru szybkiej obsługi "Kaskada", a po pięćdziesięciu latach nieobecności wróciła na mapę Bydgoszczy, stając się najbardziej kulinarną ulicą w mieście.

Pierwsze odwzorowanie ulicy Jatki widnieje na planie miasta z 1854 roku. W XIX i I połowie XX wieku po obydwu stronach ulicy znajdowały się kramy z mięsem, a od 1904 r. (po przeniesieniu handlu mięsem i rybami do nowej hali targowej) - z wyrobami wikliniarskimi. W 1940 r. władze hitlerowskie rozebrały kwartał zabudowy między ul. Mostową a ul. Jatki. Po rozebranych budynkach pozostał niezagospodarowany teren.

W latach 1967-1968 r., w związku z budową w narożniku Starego Rynku i ul. Mostowej baru szybkiej obsługi „Kaskada", ulica przestała istnieć. Dopiero po zburzeniu baru oraz rewitalizacji wschodniej pierzei Starego Rynku, Jatki powróciły na dawne miejsce w nowej odsłonie.

CENTRUM HANDLOWE

Centrum Handlowe RONDO jest pierwszym i jednocześnie jednym z najbardziej rozpoznawalnych centrów handlowych w Bydgoszczy. Już od ponad 20 lat cieszy się dużym uznaniem wśród mieszkańców, którzy wybierają je nie tylko jako miejsce robienia zakupów, ale również spędzania w nim wolnego czasu.

CH RONDO wyróżnia się różnorodną ofertą handlową z wieloma popularnymi markami nieobecnymi dotąd na rynku lokalnym, takimi jak Toys „R" Us, GO Sport czy klub fitness CityFit.

Centrum Handlowe RONDO to centrum miejskie, które aktywnie angażuje się w życie mieszkańców Bydgoszczy. Jesteśmy tam, gdzie dzieje się coś ciekawego – obejmujemy patronatem wydarzenia dla najmłodszych, wspieramy akcje charytatywne, angażujemy się w akcje prozdrowotne i proekologiczne czy jesteśmy sponsorem biegów ulicznych.

The RONDO Shopping Center is the first and atthe same time one of the most recognizable shopping centers in Bydgoszcz. For over 20 years, it has enjoyed great recognition among residents, who choose it not only as a place to shop, but also to spend their free time at.

CH RONDO is distinguished by a diverse commercial offer with many popular brands not yet present on the local market, such as Toys "R" Us, GO Sport or CityFit fitness club.

The RONDO Shopping Center is a city center that is actively involved in the lives of Bydgoszcz residents. We are where in the centre of the action- we are the patrons of events for the youngest, we support charity campaigns, engage in pro-health and pro-ecological campaigns and we encourage, as well as, found, street runs.

CENTRUM HANDLOWE

www.chrondo.pl

Bydgoszcz ul. Kruszwicka 1

Pomnik
Kazimierza Wielkiego

Idea wzniesienia pomnika Kazimierza III Wielkiego w Bydgoszczy zrodziła się w 1996 roku, w czasie obchodów 650. rocznicy lokacji miasta. W tym samym roku powstał Społeczny Komitet Budowy Pomnika. W wyniku tych działań założyciel miasta został uhonorowany monumentalną rzeźbą autorstwa Mariusza Białeckiego z Gdańska, która w 2000 roku stanęła na skwerze przy ul. Pod Blankami.

The Monument of Casimir the Great

The idea of putting up a statue of Casimir III “the Great” emerged in 1996, when the city celebrated the 650th anniversary. A public committee was formed to raise the statue. As a result of its efforts the royal founder of the city was honored with a monumental sculpture authored by Mariusz Białecki, an artist from Gdańsk. In 2000 the sculpture was placed in the square at Pod Blankami street.

Pomnik Kazimierza Wielkiego
The Monument of Casimir the Great

Pod Blankami Street

The street is located in the southern part of the Old Town. It stretches east-west, south of Długa Street, its extreme fragments.

Pod Blankami Street was marked out in the mid-fourteenth century while shaping the city of Bydgoszcz. It provided facilities for the buildings at Długa Street, enabling supplies to be delivered. Stables for horses, buildings of economic and production character, and with time and residential buildings were located at the street, ensuring proper functioning of located on the street side long residential buildings.

Pieczęć z dokumentu
Kazimierza III Wielkiego

The wax seal on a document of Casimir the Great

Pod Blankami

Ulica znajduje się w południowej części Starego Miasta. Rozciąga się na kierunku wschód-zachód, na południe od ul. Długiej, łącząc jej skrajne fragmenty.

Ulica Pod Blankami została wytyczona w połowie XIV wieku podczas kształtowania bydgoskiego miasta lokacyjnego. Stanowiła ona zaplecze posesji stojących przy ulicy Długiej, umożliwiając dowóz zaopatrzenia. Przy ulicy lokalizowano stajnie dla koni, budynki o charakterze gospodarczym i produkcyjnym, a z czasem i mieszkalnym, zapewniające należyte funkcjonowanie zlokalizowanych od strony ul. Długiej mieszkalnych budynków reprezentacyjnych.

Ceglane mury obronne z XV wieku
Brick defensive walls from the 15th century

Bydgoszcz Venice

Bydgoszcz Venice is an architectural complex in the Old Town built along the Młynówka River. It is formed by a chain of tenement houses facing erected alongside Młynówka streching from the South and from the East.

In the second half of the 19th century the concrete footing had been laid down supported by wooden poles, which provided the foundation for buildings erected along the riverbank.

With time the landscape of Bydgoszcz Venice acquired the mixed residential-industrial appearance. Merchants rather than craftsmen or factory owners owned tenements there. There were assorted economic activity carried out in the houses.

At the beginning of the previous century the finished frontage along the riverbank presented a spectacular view. Due to its uncommon situation on the waterfront it was widely captured on postcards and paintings, quickly becoming one of the major tourist attractions of the city.

Wenecja Bydgoska

Wenecja Bydgoska to zespół architektoniczny Starego Miasta, zbudowany bezpośrednio nad rzeką Młynówką. Jest to ciąg kamienic stanowiący południową i zachodnią pierzeję rzeki Młynówki oraz Wyspy Młyńskiej w Bydgoszczy.

Historia Wenecji Bydgoskiej sięga XIX wieku. W jego drugiej połowie front kamienic połączy się z zabudową oficynową, która zaczęła schodzić do brzegu rzeki.

Z czasem krajobraz Wenecji Bydgoskiej nabrał charakteru mieszkalno-przemysłowego. Właścicielami kamienic byli kupcy, rzadziej rzemieślnicy i fabrykanci. W domach prowadzono różnorodną działalność.

Na początku ubiegłego stulecia ukończona pierzeja kamienic przy nabrzeżu Młynówki prezentowała się znakomicie. Ze względu na niespotykane położenie, chętnie utrwalana była na pocztówkach i obrazach malarzy, co sprawiło, że szybko stała się atrakcją turystyczną miasta.

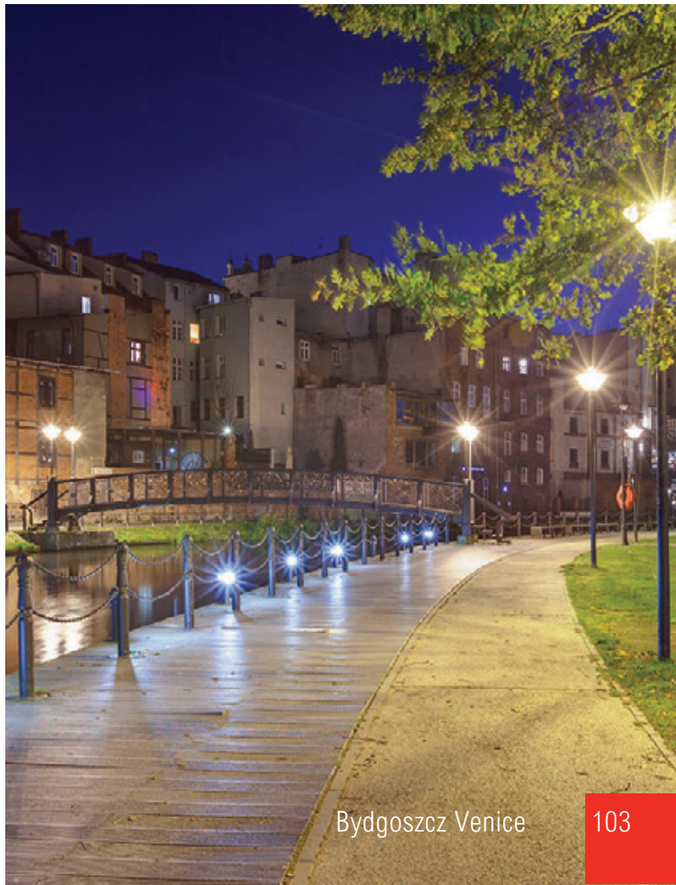

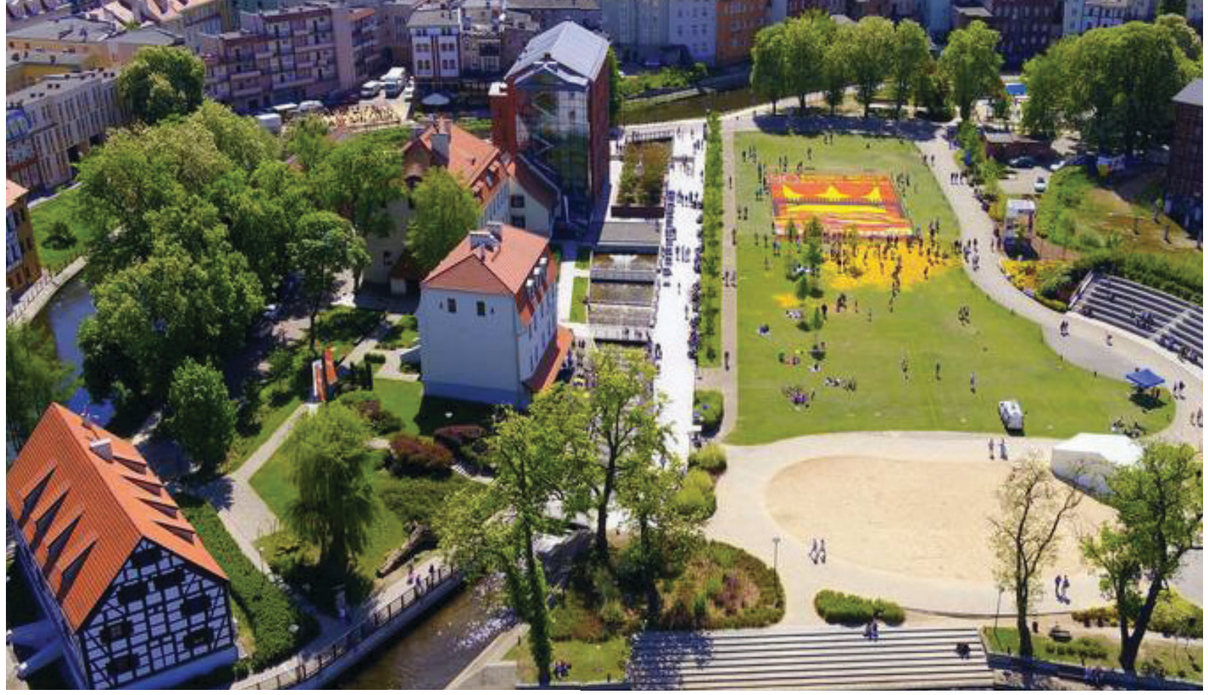

Należy do najbardziej oryginalnych, urzekających i niepowtarzalnych urodą miejsc w Bydgoszczy. To, co czyni Wyspę wyjątkową, to przede wszystkim jej położenie w samym sercu miasta, zaledwie kilkadziesiąt kroków od Starego Rynku.

It is one of the most wonderful and undenyiably charming places in Bydgoszcz.What makes Mill Island unique is its location right in the heart of the city, just several dozen steps away from the Old Town Square.

Wyspa Młyńska

Począwszy od średniowiecza, Wyspa była centrum gospodarczym miasta o znaczeniu ogólnopolskim. Tu ulokowano mennicę królewską, która funkcjonowała z przerwami od 1594 do 1688 roku.

Większość budynków znajdujących się na Wyspie pochodzi z XIX wieku, jednakże piwnica tzw. Białego Spichlerza pamięta jeszcze wiek XV. Woda, kładki, dawne młyny (dziś muzea), budynki z czerwonej cegły i budynki szachulcowe (tzw. mur pruski), odbijające się w nurtach odnogi Brdy zwanej „Młynówką", zadbana zieleń, dynamiczny plac zabaw, a nawet imitacja piaszczystej plaży – wszystko to w pogodne dni przyciąga tłumy.

W dni słotne zapełnia się Karczma Młyńska, urządzona w byłym szachulcowym magazynie, ale też swoich gości mają oddziały Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego.

Organizowanych jest tu wiele imprez, m.in. koncerty, pikniki artystyczne, festiwale naukowe, jarmarki, majówki, festyny, kiermasze, w których chętnie uczestniczą nie tylko bydgoszczanie, ale też coraz liczniej odwiedzający Bydgoszcz turyści.

Mill Island

Since the Middle Ages Mill Island for a long time had played the role of the citys economic center of nationwide significance. It was on this island that the Royal Mint was founded, which carried out its activities on and off from 1594 to 1688.

Most buildings on Mill Island were constructed in the 19th century, but the cellar of the so-called White Granary dates back to the 15th century. The water, the footbridges, the former mills converted to museums, the half-timbered buildings reflected in the Młynówka, branching off the Brda, the well-kept greenery, the new playground, the mock sandy beach – all this attracts crowds of Bydgoszcz-residents on sunny days.

In rainy weather the local restaurant fills in, "Mill Inn", adapted from a half-timbered warehouse. Visitors flock also to the Leon Wyczółkowski District Museum situated on Mill Island.

The events such as concerts, art picnics, science festivals, fairs, kermises and feasts take place here on Mill Island. Attended by numerous residents, every year atract more and more tourists visiting Bydgoszcz.

STER NA BYDGOSZCZ

© Inter IKEA Systems B.V. 2020

HEJ!

Na mapie Bydgoszczy IKEA pojawiła się w 2015 roku, zaznaczając swój wpływ na rynku w branży meblowej. To firma z ponad siedemdziesięcioletnią tradycją. Nazwa marki IKEA to akronim - skrót utworzony z pierwszych liter imienia, nazwiska oraz nazw farmy i parafii, skąd pochodził założyciel firmy (Ingvar Kamprad Elmtaryd Agunnaryd). Dlatego nazwa zapisywana jest dużymi literami.

IKEA jest innowatorem oraz ekspertem wyposażenia wnętrz, a jej wizja to tworzenie lepszego życia na co dzień dla wielu ludzi. To globalna marka, której pracownicy na całym świecie kierują się tymi samymi wartościami. Wciąż poszukuje ulepszeń i nowych rozwiązań, nie zatracając przy tym poczucia wspólnoty i świadomości kosztów. Konsekwentne przestrzeganie określonych wartości w codziennej pracy jest także mocno związane z dbałością o ludzi i planetę. Zrównoważony rozwój wpisany jest w DNA IKEA, by mieć jak najbardziej pozytywny wpływ na środowisko. IKEA co roku stawia sobie coraz ambitniejsze cele, zwraca uwagę na to, by zużywać jak najmniej wody, energii czy surowców. Stale poszukuje sprytnych sposobów, modyfikuje technologie, inwestuje w nowoczesne rozwiązania. Także IKEA w Polsce, dzięki farmom wiatrowym, produkuje więcej energii elektrycznej niż zużywa na potrzeby własne, całkowicie neutralizując tym samym swój ślad węglowy.

Kiedy sklep IKEA otwierał się w Bydgoszczy, najpierw pracownicy zapoznawali się z mieszkańcami miasta. Organizowanie pikników na Wyspie Młyńskiej, śniadań na trawie w Toruniu pomagały przedstawić firmę i koncept IKEA. Wiadomo, że jedzenie zbliża ludzi, więc wspólna degustacja wielu specjałów szwedzkiej kuchni była wspaniałym doświadczeniem. Firma IKEA wzięła też udział w Wyścigu Butelkowym, gdzie miała okazję rywalizować, a przy okazji bawić się świetnie wraz z innymi bydgoskimi drużynami. Dlaczego? Bo dla IKEA ważne są relacje z sąsiadami. Pomaganie, zwłaszcza tym, którzy tej pomocy najbardziej potrzebują to także jedna z ważnych wartości IKEA. Wyremontowanie pokoju zabaw w Domu Samotnej Matki w Bydgoszczy, Świetlicy Socjoterapeutycznej w Inowrocławiu, świetlicy w Domu Kultury w Toruniu i wielu innych miejsc były dla firmy istotnymi działaniami, które stara się kontynuować. Co roku w grudniu w sklepie IKEA zbierane są maskotki dla Bydgoskiej Stacji Pogotowia Ratunkowego, a w 2019 przy wsparciu Fundacji dr Clowna obdarowano dzieci w Szpitalu Dziecięcym w Toruniu i Domu Małego Dziecka w Bydgoszczy. Regularną pomocą objęte jest także bydgoskie schronisko dla zwierząt. Wizja IKEA, by lepiej się żyło na co dzień jest dzięki temu żywa. Zero plastikowych słomek? Działamy! Promowanie edukacji recyklingowej? Jasne! Zachęcanie do paneli solarnych? Pewnie! Wszystkie kroki, te większe i te zupełnie małe - oznaczają, podążanie we właściwym kierunku.
Wciąż wiele pozostało do zrobienia.
A Bydgoszcz? IKEA kocha to miasto!

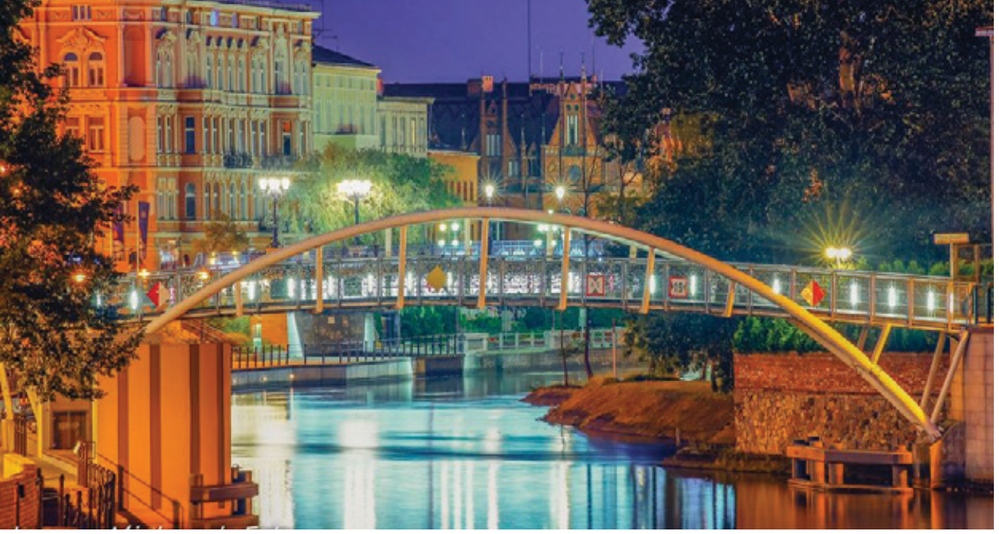

OPERA NOVA

w Bydgoszczy

www.opera.bydgoszcz.pl

OPERA NOVA w Bydgoszczy należy do najważniejszych instytucji artystycznych Kujaw i Pomorza. Uważana przez artystów i znawców życia muzycznego za jeden z najciekawszych teatrów operowych na kulturalnej mapie Polski.

Gmach Opery znajduje się naprzeciw Wyspy Młyńskiej. Połączony jest z nią kładką. Siedziba Opery to imponujący obiekt, którego trzy kręgi malowniczo położone w zakolu Brdy stanowią, iż zaliczany jest do najbardziej rozpoznawalnych budynków w Bydgoszczy. Z tarasu otaczającego gmach rozpościera się widok na bydgoską katedrę, spichrze, Młyny Rothera, Międzywodzie i Wyspę Młyńską.

OPERA NOVA in Bydgoszcz ranks among the most significant arts institutions of the Kujawy and Pomorze region. It is considered one of the most interesting opera theaters on the Polish cultural map.

Opposite the Mill Island, connected with with a footbridge, stands Opera Nova. It is an impressive structure with three circlar buildings picturesquely situated aroundf the Brda riverbend which makes it one of the most recognizable and characteristic buildings of today's Bydgoszcz. From the tarrace surrounding the builing of the Opera, there stretches the view off the Bydgoszcz Cathedral, the granaries, Rother's Mills, Międzywodzie and the Mill Island.

RZEKA MUZYKI

Rzeka Muzyki to jedyny w Polsce letni cykl koncertów na wodzie. Od kilku już lat w ścisłym centrum Bydgoszczy, w amfiteatrze przy Operze Nova odbywa się seria wakacyjnych koncertów.

Repertuar jest różnorodny, posłuchać można klasyki muzycznej, jazzu, alternatywnych brzmień czy poezji śpiewanej. W ramach projektu co roku występują tu muzycy światowego formatu oraz najlepsi polscy artyści zarówno u szczytu, jak i u progu kariery. Kluczem w doborze programu artystycznego jest najwyższa jakość w połączeniu z oryginalnością wykonań. Z czasem cykl koncertów poszerzony został o Rzekę Muzyki Młodych - to realizowane przez młodych artystów koncerty skierowane do najmłodszych.

The River of Music

The River of Music is the only summer festival on the water in Poland. For several years now, in the very center of Bydgoszcz, in the amphitheater at Opera Nova.a series of summer concerts has been held.

The repertoireis diverse. You can listen to music classics, jazz, alternative sounds or sung poetry. As part of the project, world--class musicians and the best Polish artists wether at the peak or on the threshold of their careers perform here every year. The guidelines for selecting an up most interesting artistic program are the best standard and profesionalism in performances, as well as, the originality of the performances. Over time, the festival was extended to include the River of Music for Young - these are concerts addressed by the the youngest artists and for young audience.

STER NA BYDGOSZCZ

53°N 18°E

Niespotykany. Wyjątkowy. Jedyny w swoim rodzaju. Tak mówią uczestnicy organizowanego corocznie u progu lata Bydgoskiego Festiwalu Wodnego „Ster na Bydgoszcz 53N, 18E". Od swojej pierwszej edycji w 2008 roku popularyzuje on wodniackie tradycje miasta, jego nierozerwalne związki z Brdą, Wisłą i Kanałem Bydgoskim.

Festiwal podkreśla również rolę Bydgoskiego Węzła Wodnego na europejskich szlakach wód śródlądowych. Ta weekendowa impreza, zlokalizowana w przepięknej scenerii Wyspy Młyńskiej, przyciąga bydgoszczan, turystów i wodniaków spoza granic regionu i kraju.

Oprócz stałych punktów festiwalowego programu, takich jak spotkania ze znanymi podróżnikami i ludźmi wody (Aleksander Doba, Roman Paszke, Kuba Strzyczkowski, Marta Sziłajtis-Obiegło - najmłodsza Polka, która samotnie opłynęła kulę ziemską), parady jednostek pływających, wyścigów smoczych łodzi czy wielkiego wyścigu łodzi butelkowych, imprezie towarzyszą wystawy plenerowe, warsztaty edukacyjne, teatry uliczne, a także zawody kajakarstwa górskiego - odbyły się w centrum miasta, przy Jazie Farnym (2012) czy wyścig na orientację: Bydgoszcz City Race -80 km pieszo, rowerem i kajakiem (2016), przystanek kino (projekcje filmów podróżniczych) czy strefa foodtrucków z kuchnią z całego świata (2019).

Każdej edycji festiwalu towarzyszą koncerty szantowe oraz gwiazd sceny muzycznej. Gośćmi festiwalu byli m.in. Kasia Nosowska, Bracia z Krzysztofem Cugowskim, Adam Sztaba, Justyna Steczkowska, Kuba Badach, Paulina Przybysz, Łąki Łan, Daria Zawiałow, Robert Janowski, Moya Brennan, Imany.

Bydgoszcz
Water Festival

Unparalleled. Unique. One in its kind. So say the participants of the event that takes place every year at the beginning of the summer of the Bydgoszcz Water Festival "Ster na Bydgoszcz 53N, 18E".

Since its first edition in 2008, it has been popularizing the city's watercraft traditions, its inseparable connections with the Brda, Vistula and Bydgoszcz Canal. The festival highlights the Bydgoszcz Water Junction on the inland waterways. This weekend event, located in the beautiful scenery of the Mill Island, attracts Bydgoszcz residents, tourists and water sportsmen from outside the region and the country.

Apart form the points of the festival program, such as meetings with famous travelers and water people (Aleksander Doba, Roman Paszke, Kuba Strzyczkowski, Marta Sziłajtis-Obiegło, the youngest Polish woman, sailed around the globe alone), it includes events, such as, parades of watercrafts, dragon races and the great race of bottled boats, social event, open-air exhibitions, educational workshops, street theaters, as well as whitewater canoeing competitions - held in the city center, at Jaza Farny (2012) or an orienteering race: Bydgoszcz City Race -80 km on foot, by bike and by canoe (2016), a cinema stop (screenings of travel films) or a food truck zone with cuisine from all around the world (2019).

Every year, festival holds concerts of music stars, incl. Kasia Nosowska, Bracia with Krzysztof Cugowski, Adam Sztaba, Justyna Steczkowska, Kuba Badach, Paulina Przybysz, Łąki Łan, Daria Zawiałow, Robert Janowski, Moya Brennan, Imany.

The Rother's Mills

Rother s Mills are located in the middle of Mill Island in Bydgoszcz, directly adjacent to the river current. This magnifficent building is surrounded by the Brda from the north and the Grain Channel from the west.

The history of Rother mills dates back to the 1st century of the 19th century. Thanks to the transit role of the Bydgoszcz Canal, the Brda and the Vistula, Bydgoszcz became a grain and wood sales center, with mills in the very center.

The huge building had been abandoned for many decades. At the end of the 90's it was purchased by the „Hotel" company. Until 2013, when the city decided to take over the building, it passed from hands to hands of various investors, changing its purpose many times. However, the mills of their former glory did not succeed.

After being taken over by the City Hall, the buildings on the Mill Island have been prepared and prepared for the next stages of revitalization, which is almost complete.

The facility will include cafes, terraces and exhibitions such as „Water Gardens", „Museum of the Brain" and „Bydgoszcz Industrial Culture Heritage", and it will be taken over by the appointed work - Park Kultury.

Certainly, the Rothera Mills, returning on the city map, will become the cradle and culture of Bydgoszcz residents and tourists.

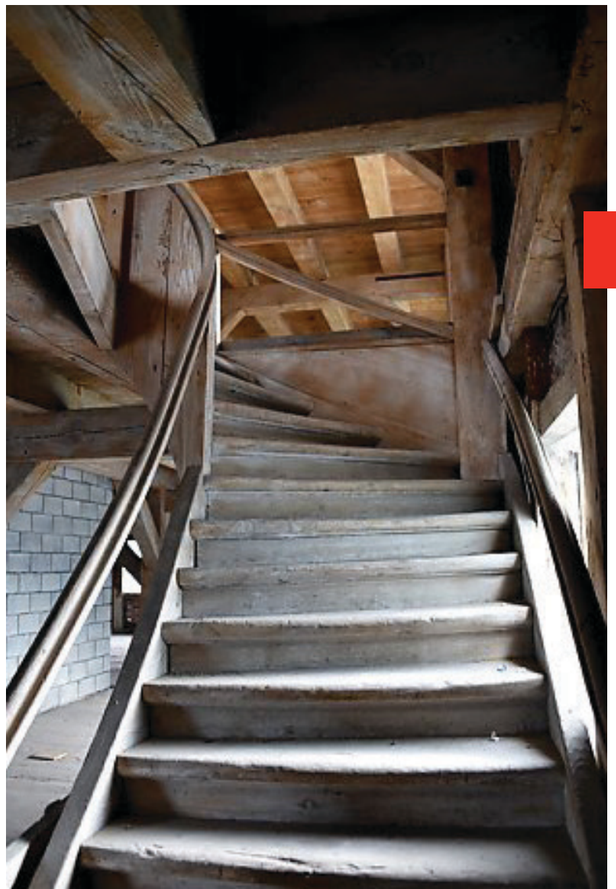

Młyny Rothera

Młyny Rothera znajdują się w środkowej części Wyspy Młyńskiej, sąsiadując bezpośrednio z nurtem rzeki. Od północy otacza je Brda, a od zachodu Kanał Zbożowy.

Historia młynów Rothera sięga I połowy XIX wieku. Dzięki tranzytowej roli Kanału Bydgoskiego, Brdy i Wisły Bydgoszcz stała się ośrodkiem handlu zbożem i drewnem, w którego samym centrum znajdowały się młyny.

Ogromny obiekt od wielu dekad stał opuszczony. Pod koniec lat 90-tych został zakupiony przez prywatną spółkę. Do 2013 roku, w którym władze miejskie postanowiły przejąć obiekt, przechodził on z rąk do rąk różnych inwestorów, zmieniając wielokrotnie swoje przeznaczenie. Jednak nie udawało się przywrócić młynom dawnej świetności.

Po przejęciu przez Urząd Miasta budynki na Wyspie Młyńskiej zostały odpowiednio zabezpieczone i przygotowane na kolejne etapy rewitalizacji, która powoli dobiega końca.

Obiekt mieścił będzie kawiarnie, tarasy i ekspozycje, takie jak „Ogrody Wody", „Muzeum Mózgu" i „Bydgoskie Dziedzictwo Kultury Przemysłowej", a pieczę nad nim przejmie nowo powołana instytucja – Park Kultury.

Z pewnością młyny Rothera, powracając na mapę miasta, stanowić będą - już w nowej postaci - kolebkę edukacji oraz kultury dla bydgoszczan i turystów.

Bydgoszcz Haven

A unique place in the heart
the city on the Brda River. A place where
you can perfectly combine recreation,
tourism,business and sport.

In 2012, the cconstruction of Marina on Mill Island ended. The haven is situated on the E-70 Wisła-Oder water route, near the Ulgowy weir, between the Młynówka and the grain channel.

The Bydgoszcz Harbor consists of two buildings. The first one is two-story and serves sports and training. It also has extensive storage facilities. The second building of the marina is four-story. There is a hotel, restaurant and offices here.

The marina harmoniously fits into the existing architectural and urban context, using the existing cove that allows mooring at the piers. The haven was built near the revitalized Rother's mills and has become yet another Bydgoszcz icon.

Przystań Bydgoszcz

Wyjątkowe miejsce w samym sercu
miasta nad Brdą. Miejsce, gdzie idealnie
połączyć można rekreacje, turystykę,
biznes i sport.

W 2012 roku zakończono budowę nowoczesnej mariny na Wyspie Młyńskiej. Usytuowana jest ona przy szlaku wodnym E-70 Wisła-Odra, w pobliżu Jazu Ulgowego, między Młynówką a Kanałem Zbożowym.

Przystań Bydgoszcz tworzą dwa budynki. Pierwszy jest dwukondygnacyjny i pełni rolę sportowo-treningową. Posiada też obszerne zaplecze magazynowe. Drugi budynek przystani jest czterokondygnacyjny. Znajdują się tu hotel, restauracja oraz biura.

Marina harmonijnie wpisala się w istniejący kontekst architektoniczny i urbanistyczny, wykorzystując istniejącą zatoczkę, która umożliwia cumowanie przy pomostach. Przystań powstała w okolicy rewitalizowanych młynów Rothera. Marina stała się kolejną bydgoską ikoną.

La Mare Houseboats

Największa europejska stocznia produkująca pływające domy w Bydgoszczy.

The largest European shipyard producing floating houses in Bydgoszcz.

www.lamare.pl

LA MARE

Bydgoski węzeł wodny E-70

Brda w obszarze Bydgoszczy zmienia swój charakter oraz bieg, z południkowego na równoleżnikowy, a ów kąt prosty widać nawet z Kosmosu.

Tak więc Bydgoszcz – obok Gdańska u ujścia Wisły – jest najbardziej rozpoznawalnym miastem w górnych sferach. System Bydgoskiego Węzła Wodnego, dzięki Kanałowi Bydgoskiemu, jest jednym z najcenniejszych dziedzictw miasta i głównym elementem drogi wodnej, łączącej wschodnią i zachodnią Europę.

Brda „południkowa" to rzeka naturalna, od miejsca gdzie łączy się z Kanałem Bydgoskim i przybiera bieg równoleżnikowy jest już rzeką uregulowaną, wręcz skanalizowaną. Sukcesywnie zmieniając się, przybiera charakter „miejski". Dwiema odnogami, regulowana śluzami i jazami, na dwóch różnych poziomach tworzy i opływa Wyspę Młyńską. Płynąc w obszarze śródmiejskim, poprzecinana jest licznymi mostami, w tym kładkami dla pieszych. Dalej, przez wschodnią dzielnicę przemysłowo-składową, podąża do swego ujścia, gdzie tworzy zalew Brdyujście, a po przepłynięciu Jazu Walcowego, będącego unikatowym zabytkiem hydrotechniki, zasila swoimi wodami Wisłę.

Bydgoszcz Water Junction E-70

Flowing through Bydgoszcz the Brda changes its course from longitudinal to latitudinal, and the resulting right angle is visible even from outer space.

So Bydgoszcz – besides Gdańsk at the mouth of the Vistula – is the most recognizable city in the upper regions. The Bydgoszcz Water Junction system, owing to the Bydgoszcz Channel, is a part of the most cherished heritage of the city, as well as remaining the key element of the water route joining Eastern and Western Europe.

The "longitudinal" Brda is a river in its natural condition, but from the point where it joins the Bydgoszcz Channel and follows the latitudinal course onward, it becomes a regulated river, even a canalized one. It gradually changes, acquiring an "urban" character. Bifurcating, regulated by locks and weirs at two different levels, it flows around Mill Island. It makes its way through the city, under the numerous bridges and footbridges. Through the industrial district in the eastern part of Bydgoszcz, the Brda approaches its outlet. It forms a reservoir in Brdyujście, and once it passes through the roller weir, a unique monument of water engineering, it flows into the Vistula.

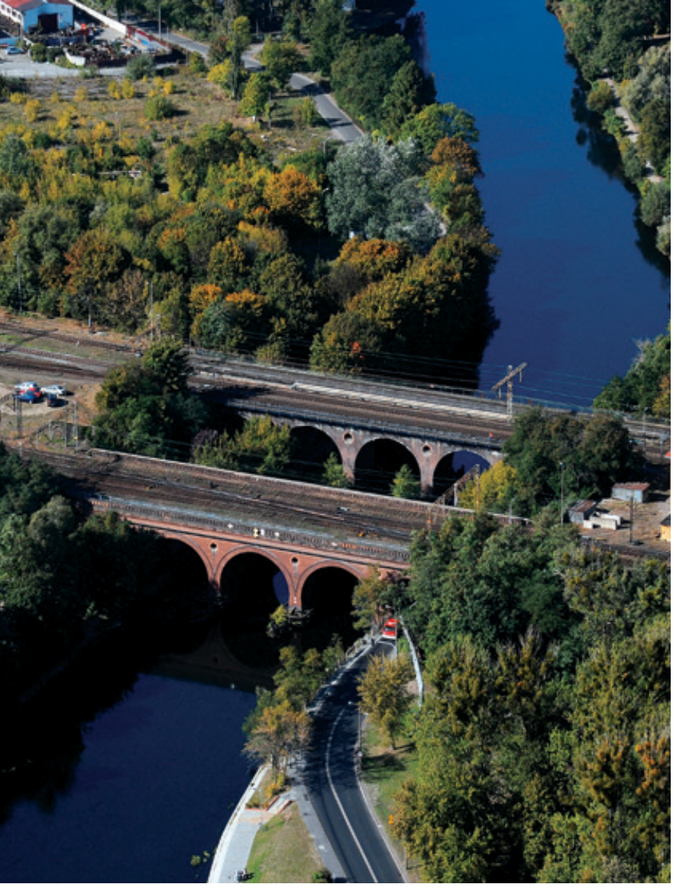

W działaniach rewitalizacyjnych Bydgoskiego Węzła Wodnego, obszarów przywodnych i przywracania nadwodnej tożsamości Bydgoszcz jest w Polsce – obok Wrocławia – niekwestionowanym liderem. Dzięki wielu projektom, stan oraz wygląd rzeki, nabrzeży, architektury oraz oferta rekreacyjna nieustannie zmieniają się, tworząc przyjazny ludziom klimat.

Nowoczesne oczyszczalnie i zrekonstruowany oraz powiększony cały system wodno-kanalizacyjny powodują, że do Brdy i Wisły wpadają wody czyste. Przekonują nas o tym liczni wędkarze, obsiadający brzegi Brdy i Kanału Bydgoskiego.

Rejs tramwajem wodnym (trzy jednostki, w tym dwie zasilane energią słoneczną) zaczyna się na Wyspie Młyńskiej. Stąd można wyruszyć w podróż trzema trasami: „Słoneczną" „Staromiejską" i „Szlakiem Śluz". Obowiązuje rozkład jazdy, co sprawia, że ze statków korzystają też ci, którzy nie lubią tramwajów lub autobusów.

Bydgoski Tramwaj Wodny traktowany jest jako element systemu komunikacji miejskiej, a zarazem jako jedna z głównych atrakcji turystycznych. O popularności tego środka transportu świadczą liczby: 1570 godzin rejsów rocznie, w których uczestniczy ponad 40 tysięcy osób.

In its actions designed to revitalize the Bydgoszcz Water Junction and the riverbank areas, Bydgoszcz – besides Wrocław - is firmly at the leading edge. The condition and appearance of the Brda, and of the riverbanks and the accompanying infrastructure, are improving, and the growing recreational base makes the river more and more attractive for people.

Owing to modern sewage treatment plants and the reconstructed and enlarged water and sewage system, clean water is nowadays discharged from the system into the Brda and the Vistula. Many anglers occupying the riverbanks provide ample proof of this.

A cruise on a water tram (there are three vessels, including two powered by solar energy) starts at Mill Island. It is a departure point for three different rides: "Sunny", "Old Town", and "Locks Trail". Cruises follow the timetable, which makes water trams a viable alternative to regular trams and buses for those who do not like traveling on land.

The Bydgoszcz Water Tram is regarded as an element of the city's public transport, yet it is also a major tourist attraction. The popularity of this means of transport can be evidenced by the following facts and figures: the total of 1750 hours of cruising a year, and 40 thousand ścarried passengers.

Muzeum Wodociągów w Bydgoszczy

Wieżę Ciśnień oddano do użytku w 1900 roku. Zamontowano w niej zbiornik wodny, który służył do gromadzenia wody w okresie minimalnego poboru. Funkcję tę Wieża Ciśnień pełniła niemal przez 90 lat, kiedy to ostatecznie wyłączono ją z eksploatacji.

www.muzeum.mwik.bydgoszcz.pl

Bydgoska Wieża Ciśnień ma 45 m wysokośći, została wzniesiona w duchu stylistyki neogotyckiej, widocznej szczególnie w wykrojach licznych i różnorakich okien oraz blend, które są wąskie i strzeliste. Można też w niej zauważyć elementy neobarokowe, szczególnie w postaci detali architektonicznych, wykonanych z cegły profilowanej na wzór wczesnego baroku.

Wieżę umiejscowiono w bardzo atrakcyjnej części miasta, w parku położonym na wzgórzu przylegającym do starówki. Od samego początku pełniła zatem rolę punktu widokowego. Po drugiej wojnie światowej taras widokowy został zamknięty.

Placówka powstała w ramach unijnego projektu „Ścieżka edukacji ekologicznej", na bazie zabytkowych obiektów Hali Pomp i Wieży Ciśnień - Muzeum Wodociągów, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Przedmiotem ekspozycji pierwszego w Polsce Muzeum Wodociągów jest architektura przemysłowa przełomu XIX i XX w.: Hala Pomp, znajdująca się na terenie ujęcia wody Las Gdański przy ulicy Gdańskiej 242 i niegdyś połączona z nią siecią wodociągową Wieża Ciśnień, zbudowana przy ul. Filareckiej 1.

W obu miejscach uratowanych od zapomnienia i zniszczenia eksponowane są pamiątki: stare urządzenia, zdjęcia, dokumenty, makiety związane z wodociągami i przybliżające ich historię.

Przy ulicy Gdańskiej, w ramach tzw. ścieżki edukacji ekologicznej eksponowane są liczne, głównie zabytkowe urządzenia wodociągowe: hydranty, zdroje uliczne i pompy. Podziwiać można replikę średniowiecznego rurmusa usytuowanego przed wiekami koło kościoła farnego, za pomocą którego w XVI wieku dostarczano do miasta wodę z Brdy. Obejrzeć można współczesne urządzenia: pompy, zasuwy, zawory. Zajrzeć do piętrowego kanału wodno-ściekowego z końca XIX wieku, będącego 15-metrową repliką podobnej budowli, której kilometry skryte są pod ziemią. W Wieży Ciśnień eksponowane są, między innymi, drewniane rury wodociągowe, żetony na wodę, elementy wyposażenia dawnych łazienek i toalet, archiwalne zdjęcia i dokumenty.

Jedną z atrakcji Muzeum Wodociągów przy ul. Filareckiej jest udostępniony zwiedzającym taras widokowy (najwyższego powszechnie dostępnego punktu w mieście).

W obu muzealnych obiektach zainstalowano multimedialne infokioski, z cyfrowo zapisanymi informacjami o wodzie i wodociągach. Prezentowane są na nich filmy przedstawiające: historię wody, sposoby jej pozyskiwania i wykorzystywania od czasów starożytnych po współczesność, historię bydgoskich wodociągów oraz animacje obrazujące obieg wody w przyrodzie, przebieg procesów technologicznych pobierania wody głębinowej i powierzchniowej, jej oczyszczania i uzdatniania.

Museum of Waterworks

The Water Tower was put into operation in 1900. A compensation reservoir was installed inside the tower, which stored water during the hours of the lowest consumption. The Water Tower had fulfilled its function for nearly 90 years, and then it was finally shut down.

The Bydgoszcz Water Town is 45 meters high. It was designed in the Neo-gothic style, visible particularly in the shape of its numerous and diverse windows and false windows, which are narrow, elongated, and arched. However, one can also discern Neo-baroque elements, especially in architectural details fashioned from profiled bricks, imitating the early Baroque style.

The tower was located in a very attractive part of the city, in the park on the hill overlooking the Old Town. Thus from the very beginning it served as an observation terrace. However, after the World War Two the terrace was closed for visitors.

The museum was established as part of the EU project "Environmental education path, on the basis of two historic buildings, the Water Pump Hall, and the Water Tower", implemented under the Regional Operational Project of the Kuyavian-Pomeranian Province. The Museum of Waterworks, the first of its kind in Poland, comprises two industrial sites from the turn of the 19th century: the Water Pump Hall at the water intake station "Las Gdański", on Gdańska Street 242, and the Water Tower, once connected with it by the water supply system, located on Filarecka Street 1.

In both places saved from oblivion, objects of historic interest are on display: elements of old water facilities, documents, photographs, models related to the water and sewage system.

As part of the ecological education path, in "Las Gdański", elements of historic water and sewage facilities are displayed: hydrants, street water points, and pumps. Visitors can admire the replica of the medieval wooden pump, once situated next to the Parish Church, by means of which in the 16th century water was carried from the Brda to the city. Also, pieces of modern equipment are exhibited: pumps, valves, bolts. One can look into the layered water and sewage channel from the end of the 19th century, the 15-meter section of the system hidden deep in the ground. In the Water Tower there are on display wooden pipes coming from the old waterworks, tokens for water, old bathroom and toilet accessories, documents, and photographs of historic value.

One of the attractions of the Water Tower is the lookout terrace, which is now opened to visitors, the highest point in the city available to the public.

In both sections of the museum, multimedia kiosks have been installed, providing digitally stored information on water and its supply and treatment. They offer films showing the history of water, and the methods of its intake and utilization from ancient to modern times. They present the history of the Bydgoszcz waterworks, and illustrate the circulation of water in nature, the technological processes of drawing deep-well water and surface water, its purification and treatment.

W zabytkowych, neogotyckich wnętrzach Hali Pomp i Wieży Ciśnień prowadzona jest także działalność kulturalna, występy muzyczne, teatralne, wystawy plastyczne. Możliwe jest również organizowanie konferencji naukowych, sympozjów i innych spotkań.

Budowę nowoczesnego systemu wodociągów bydgoskich rozpoczęto w 1897 roku. Projekty architektoniczne budynków stacji wodociągów „Las Gdański" były autorstwa Franza Marschala. Wzniesiono znajdujący się po lewej stronie (stojąc tyłem do bramy wejściowej) budynek Hali Pomp i nadbudowę studni zbiorczej oraz - po prawej stronie - budynek administracyjno - mieszkalny.

Po uruchomieniu w 1937 roku nowej stacji pomp, stara była wykorzystywana do lat dziewięćdziesiątych XX w. jako hala odżelaziaczy. Dziś Hala Pomp pełni funkcje muzealne oraz umożliwia organizowanie konferencji, spotkań, koncertów.

The historic interiors of the Water Pump Hall and of the Water Tower become also venues of cultural events, musical and theatrical performances, and visual arts exhibitions. Scientific conferences, symposiums, and other meetings can be organized there, too.

The construction of a modern water and sewage system in Bydgoszcz was begun as early as 1897. The architecture of the buildings in the intake station at present called "Las Gdański" was designed by Franz Marschal. The building housing the water pump hall, the office and apartment building was built, and the superstructure was placed over the collective well.

After a new water pump station was put into operation in 1937, the old one was used until the 1990s as an iron removal station. Nowadays, the Water Pump Hall fulfills the double function of a museum and a conference venue.

Bydgoski festiwal podróżniczy

www.PODRÓŻNICY.BYD.PL

Festiwal organizowany jest w Bydgoszczy od 2011, wtedy przez 2 dni przenosimy się z naszymi gośćmi na krańce naszego pięknego świata. Co roku Kapituła Festiwalu, z członkiem honorowym- Elżbietą Dzikowską na czele, nagradza 3 wyjątkowe projekty podróżnicze statuetkami - Halikami, nazwanymi na cześć wielkiego podróżnika Tony ego Halika.

Bydgoski Festiwal „Podróżnicy" na stałe wpisał się w kalendarz bydgoskich imprez. Przez 9 lat ostatnich lat gościł w klimatycznej Akademickiej Przestrzeni Kulturalnej przy WSG, a w tym roku po raz pierwszy odbywa się w nowopowstałej Fabryce Lloyda. Imprezę organizuje Stowarzyszenie „Podróżnicy" z siostrami Malwiną Sypniewską-Pietsch i Karoliną Sypniewską - Wida na czele. Projekt jest współfinansowany ze środków Miasta Bydgoszczy.

2-dniowy festiwal „Podróżnicy" to przede wszystkim prelekcje-prezentacje zdjęciowo-filmowe z podróży ludzi z całej Polski, którzy zjeżdżają do Bydgoszczy, aby opowiedzieć o swoich przygodach. Podczas imprezy organizatorzy przygotowują różne atrakcje. Co roku odwiedzają nas znani podróżnicy, dziennikarze czy autorzy książek.

Bydgoszcz Travel Festival

The festival has been organized in Bydgoszcz since 2011, when for 2 days we move with our guests to the ends of our beautiful world. Every year the festivals jury with the leader and honorary member of the festival- Elżbieta Dzikowska reward 3 traveling projects with Haliki - trophies named after great polish traveller - Tony Halik.

The Bydgoszcz Festival "Travelers" has become a permanent fixture in the calendar of Bydgoszcz events. For the last 9 years, it has been a guest at the atmospheric Academic Cultural Space at the WSG, and this year it is held for the first time in the newly established Lloyd Factory. The event is organized by the "Travelers" Association led by the sisters Malwina Sypniewska-Pietsch and Karolina Sypniewska-Wida. The project is co-financed by the City of Bydgoszcz.

The 2-day festival "Travelers" is primarily lectures, photo and film presentations on the travels of people from all over Poland who come to Bydgoszcz to talk about their adventures. During the event, the organizers prepare various attractions. Every year we are visited by famous travelers, journalists and book authors.

CHEMWiK

BYDGOSZCZ

www.chemwik.pl

CHEMWiK Sp. z o.o. działa na rzecz przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie dawnego "ZACHEMU". Spółka odpowiada za dostawy wody oraz odbiór ścieków przemysłowych ze wspomnianego obszaru. Oczyszcza również ścieki z prawobrzeżnej części Bydgoszczy oraz z Solca Kujawskiego.

Dbając o profesjonalizm i wysoką jakość usług, Spółka restrykcyjnie przestrzega wyśrubowanych norm środowiskowych obowiązujących w Polsce i Unii Europejskiej. Dla optymalizacji i polepszenia parametrów pracy Spółka przystąpiła do projektu modernizacyjnego. W czerwcu 2015 roku zakończono I etap tej inwestycji polegający na unowocześnieniu procesu technologicznego. Aktualnie CHEMWiK realizuje II etap modernizacji, dzięki któremu jeszcze bardziej zmniejszy się stopień oddziaływania oczyszczalni na środowisko i zredukowany zostanie poziom uciążliwości. Zrealizowanie zadań wpłynie przede wszystkim na sprawną i niezawodną pracę oczyszczalni oraz stabilne uzyskiwanie efektu ekologicznego.

Działalność CHEMWiK Sp. z o.o. niezmiennie zorientowana jest na ciągły rozwój dla dobra okolicznych mieszkańców i firm, z poszanowaniem środowiska naturalnego.

CHEMWiK Sp. z o.o. works for enterprises located in the former "ZACHEM". The company is responsible for the water supply and collection of industrial wastewater from the said area. It also treats sewage from the right bank of Bydgoszcz and from Solec Kujawski.

Improving on professionalism and high quality of services, the Company strictly adheres to strict environmental standards layed in Poland and the European Union. In order to optimize and improve work parameters, the Company joined the modernization project. In June 2015, the first stage of this investment aiming to modernize the technological processes was completed. Currently, CHEMWiK is implementing the 2nd stage of modernization, thanks to which the degree of the sewage treatment plant's impact on the environment will be further reduced and the level of stress put upon the environment will be reduced. Completing the tasks will primarily affect the efficiency and reliability of the treatment plant operations and stable achievement of the ecological effect.

The activities of CHEMWiK Sp. z o.o. are invariably oriented on continuous development for the benefit of local residents and companies, while respecting the natural environment.

Leśny Park Myślęcinek

Przez cały rok zaprasza Ogród Botaniczny
- urokliwa enklawa, której naturalne piękno wykorzystano do stworzenia 66 hektarowego ogrodu z malowniczo położonymi stawami, wodospadami i bogactwem roślin.

Myślęcinek to nie tylko wszechobecne lasy, pagórki i utworzone ręką człowieka stawy. To miejsce, gdzie można wypocząć, uprawiać sporty i świetnie się bawić. Przez cały rok działa tu ogród zoologiczny. Myślęcińskie ZOO, jako nieliczne w Polsce, specjalizuje się w faunie krajowej.

Zajmujący ponad 830-hektarową enklawę leśnych uroczysk teren ze wzgórzami oraz jarami ożywianymi stawami i pobłyskującymi w słońcu strumykami, zachwyca wszystkich, którzy tu przybywają. To właśnie przybysze nazwali Myślęcinek zieloną perłą Bydgoszczy.

LEŚNY PARK
KULTURY I WYPOCZYNKU
www.myslecinek.pl

The Myślęcinek Forest Park

The Botanical Garden is open to visitors all year round. It is a charming enclave, whose natural beauty made it a perfect location for a 66-ha garden featuring picturesquely situated ponds, waterfalls, and the rich flora.

Myślęcinek is not merely the enclave of wooded hills and man-made ponds. It is also the place where you can have a great time, a place for relaxation and for practicing sports as well. Operating on its premises, the Zoological Garden is open all year. The Zoo is quite unique, for it specializes in the Polish fauna.

Bringing to mind remote forest enclaves, the park extending over the area of 830 hectares, with its hills and ravines lined with streams and filled with ponds gleaming in the sun, never fails to enchant everyone who comes to visit this spot. Visitors have called this park the green pearl of Bydgoszcz.

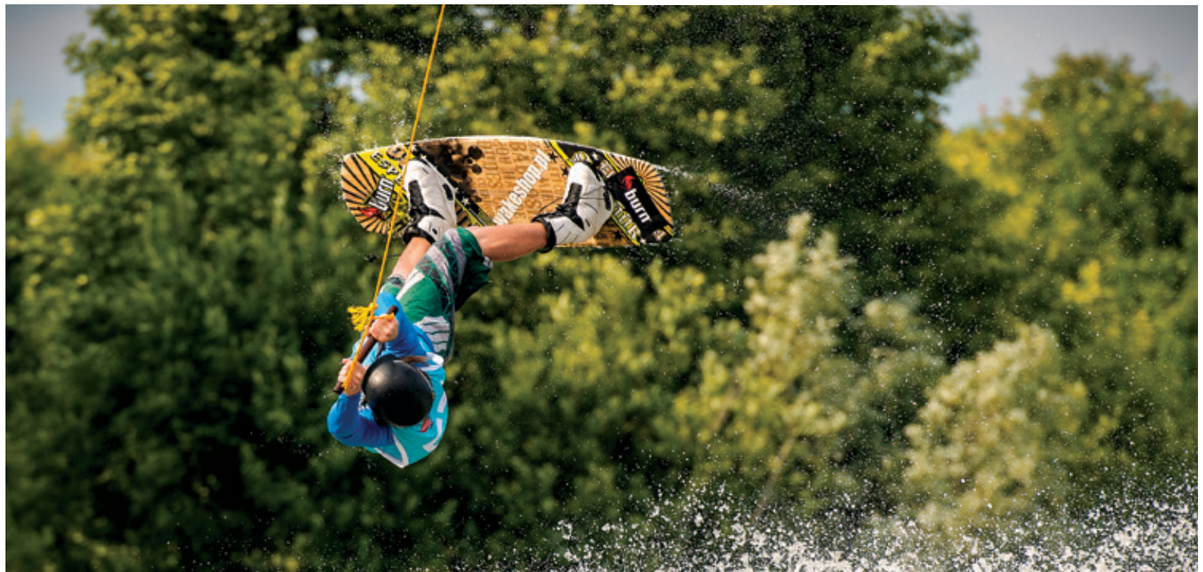

Jedno miejsce w Bydgoszczy dla wszystkich fanów sportu!

100 dyscyplin sportowych pod jednym dachem? Tak! Decathlon Bydgoszcz to miejsce, które przyciąga prawdziwych pasjonatów sportu. Część z nich łączy swoje zamiłowanie z pracą, reszta przychodzi po poradę i niezawodny sprzęt.

Pierwszy krok do sportu

Decathlon powstał w 1976 roku we Francji. Jego założyciel, Michel Leclercq, chciał zgromadzić wszystkie sporty pod jednym dachem - tak, by jak najwięcej osób mogło cieszyć się zdrowiem, sprawnością i czerpać z niej przyjemność. Jego pomysł okazał się sukcesem, a marka zaczęła debiutować poza granicami Francji, między innymi w Niemczech, Hiszpanii czy we Włoszech. W 2001 roku dotarła do Polski, a dokładnie na warszawski Targówek. Od tego czasu pomaga rozwijać i popularyzować sport w naszym kraju.

Po blisko 20 latach w Polsce działa już 59 sklepów, które proponują produkty do 100 dyscyplin. Prawie każda sygnowana jest marką własną, między innymi Artengo, Domyos, Fouganza, Kalenji, Nabaiji, Quechua, Tribord czy Wed'ze. Są projektowane, rozwijane i testowane przez ekspertów-pasjonatów. Wszystkie charakteryzują innowacyjne rozwiązania, wysoka jakość oraz przystępne ceny.

Bydgoszcz kocha sport

Marka zatrudnia aż 3400 pracowników w Polsce - przede wszystkim w sklepach, ale też w dwóch magazynach. 50 z nich to drużyna Decathlon Bydgoszcz. Dlaczego „drużyna"? Bo bydgoski sklep tworzą sportowcy. W końcu tylko ktoś, kto jest blisko sportu, potrafi zarażać miłością do aktywności, a także dzielić się ekspercką wiedzą. Decathlończycy uwielbiają swoją pracę i zespół. Często spotykają się razem, aby razem uprawiać sport, co jest nie tylko świetną zabawą, ale także doskonałą integracją. Można ich zobaczyć na boiskach, halach, zawodach czy podczas eventów.

Wiele bydgoskich wydarzeń powstaje z ich inicjatywy - na przykład trening badmintona z profesjonalnym trenerem, który już za pierwszym razem zgromadził komplet uczestników. Pracownicy Decathlon Bydgoszcz zorganizowali również Kipsta Cup dla młodych piłkarzy, testy butów piłkarskich, turniej siatkarski Allsix oraz biegi trailowe. Każde z tych wydarzeń było okazją do spotkania i wymiany sportowych doświadczeń z mieszkańcami miasta i okolic. Bo Decathlon to globalna firma, która odpowiada na potrzeby lokalnych społeczności.

Łączy nas witalność i odpowiedzialność

Na całym świecie Decathlon kieruje się tymi samymi wartościami. Pierwsza to witalność, a więc energia, entuzjazm i odwaga w poszukiwaniu rozwiązań, innowacyjności i rozwoju. Druga to odpowiedzialność, która oznacza umiejętność podejmowania decyzji, wykazywania się inicjatywą i realizowania postanowień. Decathlon robi wszystko, by jego pracownicy mogli poświęcić więcej czasu na dzielenie się swoją wiedzą i doświadczeniem z klientami. Dlatego w Bydgoszczy stawia na innowacyjne rozwiązania.

Wyjątkowym udogodnieniem jest Kiosk Plus, w którym można zamówić każdy produkt znajdujący się w ofercie Decathlon, a niedostępny w sklepie stacjonarnym. Punkt Clic&Collect pozwala szybko i wygodnie złożyć zamówienie i odbierać zakupy. Wiele procesów usprawnia 100-procentowe wdrożenie projektu RFID, który wykorzystuje technologię radiowego przesyłania danych. Poza tym w Decathlon Bydgoszcz można skorzystać z serwisu rowerowego, sprzedaży na raty lub kupić kartę podarunkową.

Osiągnij życiową formę w Decathlon

Jeżeli podobnie jak pracownicy Decathlon Bydgoszcz nie wyobrażasz sobie dnia bez treningu, wstąp do sklepu przy ul. Mariana Rejewskiego 5a, porozmawiaj z ludźmi takimi jak Ty, wymień doświadczenia, a nawet... dołącz do drużyny pracowników! Bo Decathlon Bydgoszcz szuka osób aktywnych, które chętnie połączą zamiłowanie do sportu z pracą. Decathlon od samego początku zapewnia umowę o pracę oraz szereg benefitów, między innymi pakiet Multisport, opiekę medyczną, zniżki na produkty czy możliwość dołączenia do akcjonariatu pracowniczego.

Zainteresowany? Pokaż w swoim CV, że sprawdzasz się w sporcie. W jaki sposób? Wszystko w Twoich rękach, nogach i głowie.

SPRAWDŹ SIĘ!

Aplikuj na: www.decathlonkariera.pl

Budujemy mistrzowską drużynę Decathlon Bydgoszcz!

Szukamy osób, które osiągną życiową formę jako:

- Doradca sportowy,
- Lider sportu,
- Lider sportu / Manager zespołu

To w ich rękach spoczywają losy milionów pasji, planów i marzeń. Jeśli chcesz przejść na zawodowstwo w jednym z wymienionych obszarów, znajdź swoje stanowisko i aplikuj na **www.decathlonkariera.pl.**

Stawiamy na ciągły rozwój pracowników, dlatego na stanowiska Liderów sklepu oraz stanowiska w centrali rekrutujemy głównie spośród naszej drużyny Decathlon. Dołącz do niej i rozwijaj się razem z nami.

Pokaż nam w CV swoją pasję do sportu, a potem połącz ją z pracą!

DECATHLON

SPRAWDZA SIĘ W SPORCIE

MIASTO SPORTU CITY OF SPORTS

Sportowy wizerunek miasta to dorobek kilku pokoleń bydgoszczan. Także tych, którzy przed niemal stu laty, po odzyskaniu niepodległości, zakładali tu pierwsze towarzystwa, organizacje, kluby. Działalność sportowa połączona była z patriotycznym wychowaniem, rozwijała nie tylko tężyznę fizyczną, ale także uczyła tradycji i historii.

The image of Bydgoszcz as a city of sports is the outcome of commitment of several generations of its residents. Including those who less than a hundred years ago, in the newly liberated city, had founded first sports associations, organizations, and clubs. Sports activity was combined with inculcation of patriotism; it not only built up fitness, it also propagated the Polish tradition and history.

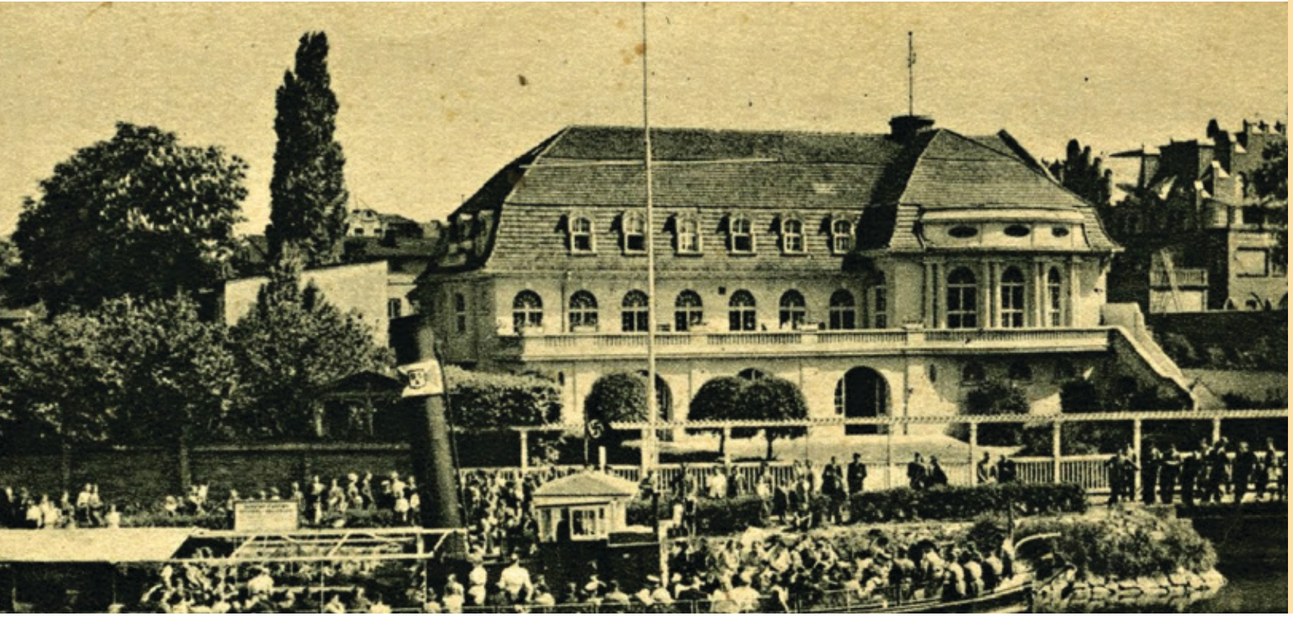

MIASTO SPORTU

Pierwsze informacje o sporcie w Bydgoszczy pochodzą z 1818 r., kiedy to odnotowano, że we wsi Bocianowo (obecnie dzielnica miasta) zorganizowano boisko turnerskie (pole do ćwiczeń gimnastycznychwraz z przyrządami: drążkami, poręczami, trapezami, kółkami).

W mieszanej narodowościowo społeczności miasta, jako pierwsze od lat 80. XIX wieku zaczęły powstawać niemieckie sekcje sportowe. Do pionierów w tym zakresie należały m.in. sekcja gimnastyczno-atletyczna „Turnverein", Towarzystwo Wioślarskie „Frithjof" (1894), kluby piłkarskie SC Bromberg (1909) i Sportbrüder Bydgoszcz (1914), kluby tenisowe „Palästra", Tennisclub „Blau-Weiß" i inne. Warto podkreślić, że niektóre z nich działały i współpracowały z polskimi klubami przez cały okres międzywojenny.

Przeciwwagą dla tych klubów było powstałe w 1886 r. polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół". Poza działalnością sportową, organizacja ta wychowywała młodych ludzi w duchu patriotyzmu, uczyła adeptów polskiej historii i literatury, a nawet zorganizowała polski teatr amatorski. Na początku XX wieku powstało Koło Sportowe Młodzieży Polskiej, a w dzielnicy Wilczak polscy robotnicy założyli Towarzystwo Terminatorów.

Po odzyskani niepodległości powstało dużo nowych polskich organizacji sportowych i klubów, m.in. w 1920 r. kluby sportowe „Gwiazda" i „Polonia" - początkowo tylko piłkarskie, Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie (założone jako Tow. Wioślarzy „Tryton"); Klub Atletyczny „Siła" (1921); Bydgoskie Towarzystwo Cyklistów (1922), Bydgoski Klub Sportowy (1924); Brda Bydgoszcz (1924); Klub Sportowy „Astoria" (1924); Bydgoski Klub Kolarzy (1925); Bydgoski Klub Wioślarek (1927); Kolejowy Klub Wioślarski (1928) - obecnie LOTTO Bydgostia Bydgoszcz, najbardziej utytułowany klub wioślarski w Polsce.

CITY OF SPORTS

The first mention of sports in Bydgoszcz comes from 1818, when it was recorded that an outdoor gymnastic facility was set up in the village Bocianowo (at present a district of the city), featuring rings, bars, parallel bars, and trapezes.

In the multi national society of the city, German sports sections began to emerge from the 1880s. Pioneers in this area included, among others gymnastics and athletics section „Turnverein", Rowing Society „Frithjof" (1894), football clubs SC Bromberg (1909) and Sportbrüder Bydgoszcz (1914), tennis clubs „Palästra", Tennisclub „Blau-Weiß" and others. It is worth emphasizing that some of them operated and cooperated with Polish clubs throughout the inter-war period.

To counterbalance the German prevalence, the Polish Gymnastic Society "Sokół" ("Falcon") was created in 1886. This organization, in addition to carrying out sport activities, fostered the spirit of patriotism in young people, taught Polish history and literature to its adepts, and even started an amateur Polish theater. At the beginning of the 20th century, the Polish Youth Sports Association was established, and Polish workers founded the Terminator Society in the Wilczak district.

After regaining independence, many new Polish sports organizations and clubs were created, including in 1920, the sports clubs' Gwiazda 'and' Polonia '- initially only football, Bydgoszcz Rowing Society (founded as' Rowing Association' Tryton '); Athletic Club 'Siła' (1921); Bydgoszcz Cyclists' Society (1922), Bydgoszcz Sports Club (1924); Brda Bydgoszcz (1924); Astoria Sports Club (1924); Bydgoszcz Cyclists' Club (1925); Bydgoszcz Rowing Club (1927); Railway Rowing Club (1928) - currently LOTTO Bydgostia Bydgoszcz, the most successful rowing club in Poland.

Bronisław Koszucki
Bydgoskie Towarzystwo Cyklistów 1922

W dwudziestoleciu międzywojennym istniały w Bydgoszczy 32 kluby jednosekcyjne, 23 wielosekcyje oraz liczne kluby zakładowe. Wiele z nich cieszyło się ogólnopolską, a nawet międzynarodową renomą. Szczególnie bogate tradycje posiada Bydgoszcz w sportach wodnych: wioślarstwie i kajakarstwie. BKW i KKW były najwyżej sklasyfikowanymi klubami wioślarskimi w Polsce lat 30. XX w. W nich wychowali się pierwsi mistrzowie i medaliści olimpijscy w tej dyscyplinie. Na olimpiadzie w Amsterdamie (1928) bydgoska czwórka ze sternikiem zdobyła brązowy medal - pierwszy w historii polskiego wioślarstwa, a na IO w Los Angeles (1932) bydgoszczanin Jerzy Braun zdobył srebrny i brązowy medal. W mieście działało jeszcze 10 klubów wioślarskich, a Bydgoszcz zyskała miano „stolicy polskiego wioślarstwa". Popularność sportów wodnych wynikała m.in. z założenia w 1912 roku najstarszego w Polsce toru regatowego, który stanowił krajowe centrum sportów wodnych. W 1929 r. na tym torze rozegrano Mistrzostwa Europy w wioślarstwie, a polska załoga, złożona z bydgoszczan, zdobyła brązowy medal.

Spośród innych dyscyplin, bydgoscy sportowcy odnosili sukcesy m.in. w łucznictwie - Feliks Majewski został wicemistrzem świata (1937); kolarstwie - Feliks Więcek wygrał w 1928 r. pierwszy Tour de Pologne (zwyciężył sześć spośród ośmiu etapów!); lekkiej atletyce - tu rodziła się najsilniejsza sekcja lekkoatletyczna w kraju, rozegrano tu kilkakrotnie mistrzostwa Polski; z Bydgoszczy pochodzili liczni medaliści MP i olimpijczycy (młociarze, oszczepnicy, sprinterzy).

W okresie międzywojennym zbudowano w Bydgoszczy wiele obiektów sportowych, m.in. Stadion Miejski - dzisiejsza „Polonia" - otwarty 3 sierpnia 1924 r., (zawierał 6 boisk treningowych, tor żużlowy, tor kolarski, tor łuczniczy); a także 4 boiska piłkarskie; 7 przystani wioślarskich; 2 pływalnie; ponad 30 kortów tenisowych, w tym 2 kryte; 10 sal gimnastycznych; tor wyścigów konnych na Kapuściskach Małych; 4 strzelnice sportowe; tory saneczkowe w Myślęcinku.

In the interwar period there were 32 single-section clubs, 23 multi-sectional clubs and numerous company clubs in Bydgoszcz. Many of them enjoyed a nationwide and even international reputation. Bydgoszcz has particularly rich traditions in water sports: rowing and canoeing. BKW and KKW were the highest ranked rowing clubs in Poland in the 1930s. The first Olympic champions and medalists in this discipline were brought up in them. At the Olympics in Amsterdam (1928), the Bydgoszcz four with the helmsman won the bronze medal - the first in the history of Polish rowing, and at the Olympic Games in Los Angeles (1932) Bydgoszcz brahman Jerzy Braun won the silver and bronze medal. There were still 10 rowing clubs in the city. At that time Bydgoszcz gained the name of "the capital of Polish rowing". The popularity of water sports resulted, among others, from founded in 1912 the oldest regatta course in Poland, which was the national center of water sports. In 1929, the European Rowing Championships were played on this track, and the Polish crew of Bydgoszcz residents won a bronze medal.

Among other disciplines, Bydgoszcz athletes were successful, among others in archery - Feliks Majewski became the runner-up in the world in 1937; in cycling - Feliks Więcek won the first Tour de Pologne in 1928 (he won six out of eight stages!); athletics - in Bydgoszcz the strongest athletics section in the country was born, Polish championships were played here several times; Numerous MP medalists and Olympians (threshers, javelins, sprinters) came from Bydgoszcz.

In the interwar period, many sports facilities were built in Bydgoszcz, including The Municipal Stadium - today's "Polonia" - opened on August 3, 1924 (contained six training pitches, a speedway track, a cycling track, and an archery track); as well as 4 football fields; 7 rowing marinas; 2 swimming pools; over 30 tennis courts, including 2 indoor; 10 gyms; horse racing track at Kapuściski Małe; 4 sports shooting ranges; toboggan runs in Myślcinek.

Po II wojnie światowej w Bydgoszczy reaktywowano większość klubów oraz powołano nowe, w tym Wojskowy Klub Sportowy „Zawisza" (1946) czy Bydgoski Klub Sportowy „Chemik"(1949). Wybudowano liczne obiekty sportowe: stadiony „Zawiszy", „Brdy", lodowisko „Torbyd", baseny pływackie.

W latach 60. XX w. rozbudowano tor żużlowy „Polonii" oraz wzniesiono kompleks sportowy „Astorii" z halą sportową i basenem. W latach 70. zbudowano: tor kartingowy, stadion i halę „Chemika" i wiele innych obiektów. W latach 1957-1996 w kilku etapach modernizowano tor regatowy. Został on przedłużony, wybudowano trybuny, wieżę sędziowską oraz wioskę zawodniczą.

Spośród ważniejszych dyscyplin, w których wyróżniali się sportowcy z Bydgoszczy można wymienić:

• wioślarstwo: kluby bydgoskie należą do ścisłej krajowej czołówki, a ich zawodnicy zdobywali liczne trofea olimpijskie, mistrzostw Świata i Europy, m.in. Robert Sycz - dwukrotny złoty medalista olimpijski z Sydney (2000) i Aten (2004), Magdalena Fularczyk-Kozłowska i Natalia Madaj - złote medalistki IO w Rio de Janeiro (2016), Bartłomiej Pawełczak i Miłosz Bernatajtys - wicemistrzowie olimpijscy z Pekinu (2008), Teodor Kocerka - brązowe medale na IO w Helsinkach (1952) i Rzymie (1960), Jacek Streich (brąz, Barcelona 1992); Monika Ciaciuch (brąz, Rio de Janeiro);

• kajakarstwo: Daniela Walkowiak – medalistka olimpijską z Rzy-

5 września 1955 roku bydgoscy żużlowcy - jeszcze jako Gwardia - zostali drużynowymi mistrzami kraju.
Od lewej: Feliks Błajda, Bolesław Bonin, Jan Malinowski, Mieczysław Połukard, Zbigniew Raniszewski, Rajmund Świtała, Norbert Świtała i kierownik drużyny Paweł Baran.

After World War II, most clubs were reactivated in Bydgoszcz and new ones were established, including the Military Sports Club "Zawisza" (1946) and the Bydgoszcz Sports Club "Chemik" (1949). Numerous sports facilities were built: stadiums "Zawiszy", "Brda", ice rink "Bagsd", swimming pools.

In 1960s the "Polonia" speedway track was expanded, the sports complex "Astoria" was built, including a sports hall and an indoor swimming pool. In 1970s the go-carting track was constructed, the "Chemik" stadium and sports hall, and many other facilities.

In 1957-1996 the regatta course was upgraded. It was extended and provided with stands, referee towers, and housing facilities for competitors.

After World War II Bydgoszcz sportsmen made their mark in the following sports disciplines:

• rowing: Bydgoszcz clubs are among the national leaders, and their players have won numerous Olympic trophies, World and European championships, including Robert Sycz - two-time Olympic gold medalist from Sydney (2000) and Athens (2004), Magdalena Fularczyk-Kozłowska and Natalia Madaj - gold medalists of Olympic Games in Rio de Janeiro (2016), Bartłomiej Pawełczak and Miłosz Bernatajtys - Olympic runners from Beijing (2008) , Teodor Kocerka - bronze medals at Olympic Games in Helsinki (1952) and Rome (1960), Jacek Streich (bronze, Barcelona 1992); Monika Ciaciuch (bronze, Rio de Janeiro);

Mistrzowie Polski w łucznictwie - Irena Skorupska (Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Kobiet Katowice) i Feliks Majewski (KS Pocztowy PW Bydgoszcz).

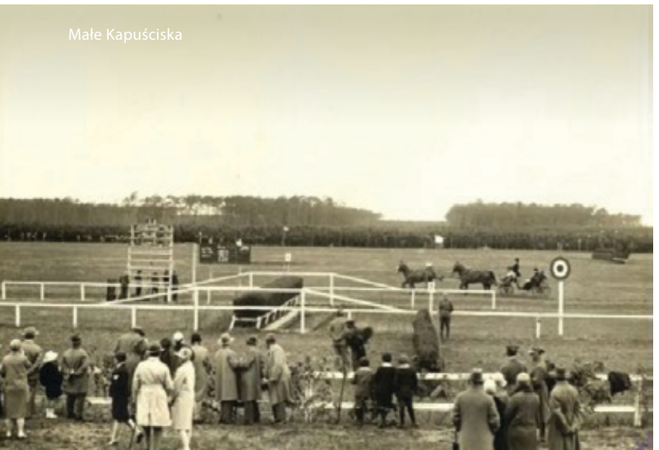

Małe Kapuściska

Kolejowy Klub Wioślarski. Uroczyste otwarcie sezonu wioślarskiego, połączone z poświęceniem łodzi, 1936

mu (1960), wielokrotna mistrzyni Polski, Maciej Freimut - wicemistrz olimpijski z Barcelony, 7-krotny medalista MŚ; Beata Mikołajczyk - srebro (Pekin) i dwukrotnie brąz IO (Londyn 2012, Rio de Janeiro), Dariusz Białkowski - brązowy medalista IO w Barcelonie i Sydney;

• lekka atletyka: w latach 50. w „Zawiszy" powstał najsilniejszy lekkoatletyczny zespół w kraju (z medalistami olimpijskimi Zdzisławem Krzyszkowiakiem i Teresą Ciepły oraz medalistami mistrzostw Świata i Europy – m.in. Marcinem Lewandowskim, Mariką Popowicz, Arturem Kohutkiem, Tomaszem Jędrusikiem, Pawłem Wojciechowskim, Sebastianem Chmarą);

• sport żużlowy: bydgoszczanie odnosili sukcesy już w latach 50. – „Gwardia" w 1955 r. została mistrzem Polski i 6 razy powtórzyła ten sukces. Mieczysław Połukard w 1961 r. został drużynowym mistrzem Świata, a najlepszy polski żużlowiec - Tomasz Gollob zdobył tytuł mistrza świata indywidualnie (2010) i 6-krotnie w drużynie. W turniejach z cyklu Grand Prix zwyciężał 22 razy;

• piłka nożna: najwybitniejszym piłkarzem bydgoskim z lat 1945-1970 był Marian Norkowski (wielokrotny król strzelców ekstraklasy, olimpijczyk), w latach 80-tych i 90-tych Zbigniew Boniek, Stefan Majewski i Piotr Nowak;

• gimnastyka: „Zawisza" został drużynowym mistrzem Polski w 1967 r. Od 1972 r. klub zdobywał większość tytułów indywidualnych i drużynowych mistrzów Polski; jednym z najlepszych zawodników w historii polskiej gimnastyki był bydgoszczanin Andrzej Szajna (mistrz Europy z 1975 r.);

• boks: pięściarze Klubu Kolejowego „Brda" należeli do czołówki krajowej, a wśród jego wychowanków są Jerzy Adamski - wicemistrz olimpijski z Rzymu (1960) i mistrz Europy (1959), Ryszard Petek - mistrz Europy z 1967 r.;

• podnoszenie ciężarów: Jan Wojnowski w 1971 r. sięgnął po tytuł mistrza Europy, a Sławomir Zawada zdobył brązowe medale MŚ (1987) i IO w Seulu w 1988 r.;

• strzelectwo sportowe: zawodnicy bydgoskich klubów mają w swym dorobku kilkadziesiąt tytułów mistrzów krajowych, kilkanaście tytułów Mistrza Europy a także Mistrza Świata (Adam Kaczmarek - 1986, Henryk Górski - 1974 w drużynie);

• kolarstwo: w latach 40. i 50. kolarze „Brdy" nie mieli sobie równych w wyścigach torowych, w późniejszych latach najbardziej znanymi zawodnikami z Bydgoszczy byli Marek Leśniewski – srebro na IO w Seulu, zwycięzca Tour do Pologne 1985 oraz Sylwester Szmyd – występujący w wielu teamach kolarskich;

• tenis: Henryk Drzymalski, obok Wojciecha Fibaka, był najlepszym polskim tenisistą lat 70.;

• pływanie: od 1985 r. wielokrotną mistrzynią Polski i Europy była bydgoszczanka Alicja Pęczak.

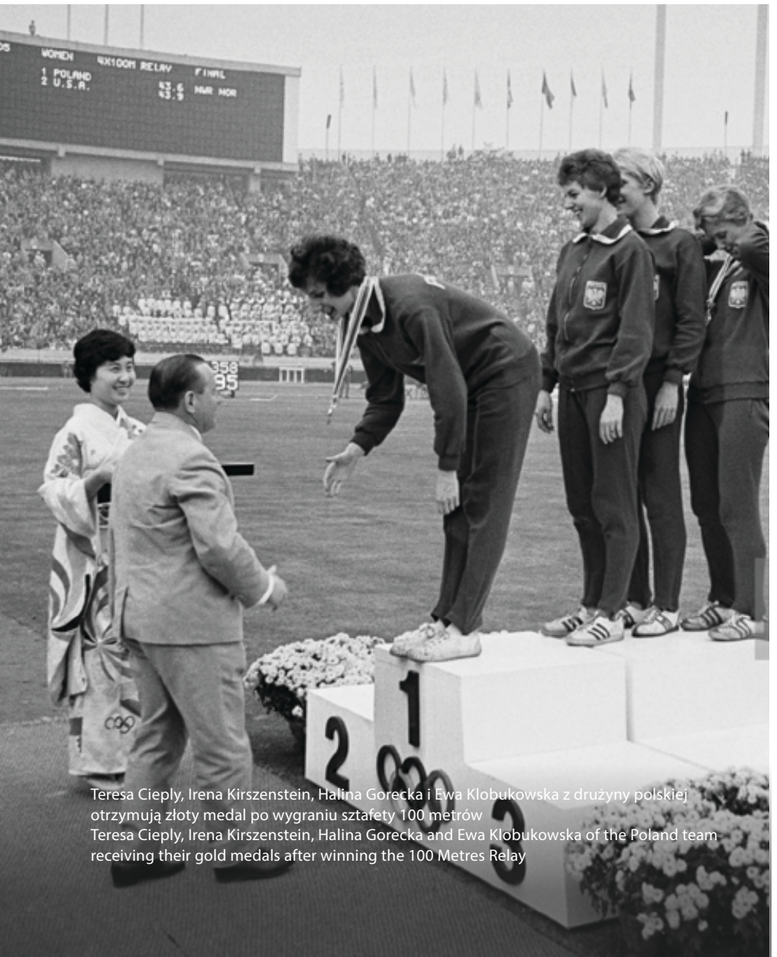

Teresa Cieply, Irena Kirszenstein, Halina Gorecka i Ewa Klobukowska z drużyny polskiej otrzymują złoty medal po wygraniu sztafety 100 metrów
Teresa Cieply, Irena Kirszenstein, Halina Gorecka and Ewa Klobukowska of the Poland team receiving their gold medals after winning the 100 Metres Relay

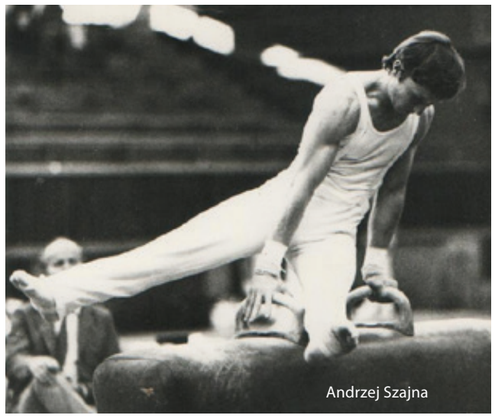
Andrzej Szajna

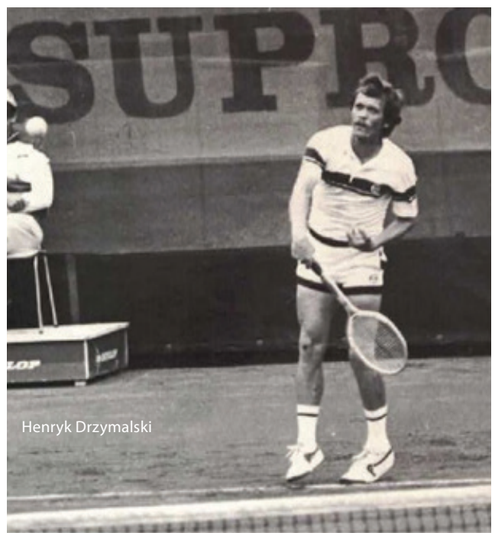
Henryk Drzymalski

- canoeing: Daniela Walkowiak has to her credit 35 Polish champion titles and a medal in the OG; Maciej Freimut is a vice-champion in the OG in Barcelona, and seven-time medalist in WC; Beata Mikołajczyk - silver (Beijing) and twice bronze OG medalist (London 2012, Rio de Janeiro), Dariusz Białkowski - bronze OG medalist in Barcelona and Sydney;
- athletics: in 1950s "Zawisza" had the finest athletics team in Poland (including Olympic medalists Zdzisław Krzyszkowiaka and Teresa Ciepły, and other sportsmen such as: Marcin Lewandowski, Marika Popowicz, Artur Kohutk, Tomasz Jędrusik, Paweł Wojciechowski, Sebastia Chmara);
- speedway: riders from Bydgoszcz achieved successes as early as 1950s. In 1955 "Gwardia" won the Polish Championship, and repeated this achievement six times. In 1961 Mieczysław Połukard won the Team World Championship. Tomasz Gollob was a many-time WC medalist a 6 time team winner and won 22 of Grand Prix races.
- soccer: the most outstanding player in 1945-1970 was Marian Norkowski (the top scorer in the Polish league), and in 1989s and 1990s Zbigniew Boniek, Stefan Majewski and Piotr Nowak;
- gymnastics: "Zawisza" won the Polish Team Championship in 1967. From 1972 onward the club had to its credit most of the Polish Individual and Team Champion titles. One of the greatest athletes in the history of Polish gymnastics was Andrzej Szajna from Bydgoszcz (a European Championship winner in 1975);
- boxing: boxers from Railway Club "Brda" were among the top ones in Poland; Jerzy Adamski – a vice-champion in the Olympics in Rome (1960) and a European Championship winner (1959), Brunon Bendig, an Olympic medalist, Ryszard Petek - a EC winner in 1967;
- weightlifting: Jan Wojnowski in 1971 claimed the title of a European champion, Sławomir Zawada won bronze medals, in the World Championship in 1987 and in the Olympics in Seul in 1988;
- sport shooting: players of Bydgoszcz clubs have several dozen national champions, several European and World Champions titles (Adam Kaczmarek - 1986, Henryk Górski - 1974 in the team);
- cycling: in 1940s and 1950s cyclists from "Brda" were unrivalled in track racing. In later years the most widely known professional cyclists from Bydgoszcz were Marek Leśniewski – a silver medalist in the Olympics in Seul, and Sylwester Szmyd, racing in Western Europe.
- tennis: Henryk Drzymalski, besides Wojciech Fibak, was the top Polish tennis player in 1970s.
- swimming: from 1985 Alicja P´czak from Bydgosczcz was a many-time PC and EC medalist.

Marian Norkowski

In recent decades

In the past two decades new sports facilities have been built: the Artego Arena Hall (2014), and the Sports and Entertainment Hall "Łuczniczka" (2002), a white-water canoeing course (1996), an archery course, swimming pools, tennis courts, soccer fields. The existing jetties and harbors have been modernized

Since the late 1990s, the city has organized many significant sporting events, especially athletics. At the Stadion im. Zdzisław Krzyszkowiak took place, among others First Junior World Championships (1999), European Athletics Festival (2001-2016), Junior World Championships (2016), European Youth Championships (2017), European Athletics Team Championships (2019). Young players competed on the stadium pitch as part of the U-21 European Football Championship (2017) or the FIFA U-20 World Championship (2019). The Academic World Shooting Sport Championships (2016) took place at the modern CWZS Zawisza shooting range, while the nearby Cross-Country Racing Center "Myślcinek" - World Cross-Country Championships (2013).

The „Łuczniczka" Sports and Entertainment Hall also remains the city's pride, in which volleyball fans could watch, among others Men's Volleyball World Championships (2014), Women's Volleyball League (2018), and supporters of more contact sports - Shotokan World Karate Championships (2016). In the neighboring „Artego Arena" the 1st U-23 World Championships in Wrestling (2017) took place.

An annual Great Rowing Cup with a strong international cast has been held at the rowing track in Brdyujście since 1992. Since 2006, at the end of the regatta, the famous Eights compete with the helmsman of the Oxford and Cambridge Universities over a distance of 2 km.

The stronghold on the Brda River is known for organizing many mass events. Cyclical international sports and recreation events take place here, open to amateurs: „Terrain Massacre" - extreme obstacle course on the route 5 and 10 km, „Triathlon Poland" - 3.5 km swimming, 180 km cycling and 42 - kilometer run, „Bydgoszcz Triathlon", „Bydgoszcz Marathon Night Marathon" etc. One of the original mass events is „Water Bydgoszcz" - swimming competition on the Brda in the center of Bydgoszcz at distances 650, 1600 and 2800 m. During the Bydgoszcz Water Festival „ Rudder to Bydgoszcz ", there are boat races built of plastic bottles. The Bydgoszcz Water Bike has been operating for several years - a pedal boat rental on the regatta track in Brdyujście.

Ostatnie dekady

W ostatnich dekadach wybudowano nowe obiekty sportowe: nową halę lodową „Torbyd" (2018), halę Artego Arena (2014), halę sportowo-widowiskową "Immobile Łuczniczka" (2002), tor kajakarstwa górskiego, tor łuczniczy, liczne baseny, korty, boiska. Zmodernizowano przystanie wioślarskie, kajakarski i żeglarskie. W jubileuszowym, 2020 roku oddana zostanie do użytku „Astoria" - największa w regionie pływalnia z 50-metrowym basenem.

Od końca lat 90. XX wieku miasto jest organizatorem wielu znaczą cych imprez sportowych, zwłaszcza lekkoatletycznych. Na doskonale przystosowanym do lekkoatletycznej rywalizacji Stadionie im. Zdzisława Krzyszkowiaka odbyły się m.in. Pierwsze Mistrzostwa Świata Juniorów Młodszych (1999), Europejski Festiwal Lekkoatletyczny (2001-2016), Mistrzostwa Świata Juniorów (2016), Młodzieżowe Mistrzostwa Europy (2017), Drużynowe Mistrzostwa Europy w Lekkoatletyce (2019). Na murawie stadionu rywalizowali młodzi piłkarze w ramach Mistrzostw Europy U-21 w Piłce Nożnej (2017) czy Mistrzostw Świata FIFA U-20 (2019). Na nowoczesnej strzelnicy sportowej CWZS Zawisza odbyły się Akademickie Mistrzostwa Świata w Strzelectwie Sportowym (2016), a w pobliskim LPKiW „Myślęcinek" - Mistrzostwa Świata w Biegach Przełajowych (2013).

Dumą miasta pozostaje także Hala Sportowo-Widowiskowa „Łuczniczka", w której fani siatkówki oglądać mogli m.in. Mistrzostwa Świata w Siatkówce Mężczyzn (2014), Ligę Narodów w Piłce Siatkowej Kobiet (2018), a sympatycy bardziej kontaktowych sportów - Mistrzostwa Świata w Karate Shotokan (2016). W sąsiedniej „Artego Arenie" odbyły się 1. Mistrzostwa Świata U-23 w Zapasach (2017).

Od 1992 roku na torze wioślarskim w Brdyujściu odbywa się coroczna Wielka Wioślarska o Puchar Brdy z silną, międzynarodową obsadą. Od 2006 na zakończenie regat na dystansie 2 km rywalizują ze sobą słynne ósemki ze sternikiem uniwersytetów Oxford i Cambridge.

Gród nad Brdą znany jest z organizacji wielu imprez masowych. Odbywają się tu cykliczne imprezy sportowo-rekreacyjne o charakterze międzynarodowym, otwarte dla amatorów: „Terenowa Masakra" – ekstremalny bieg z przeszkodami na trasie 5 i 10 km, „Triathlon Polska" – 3,5 km pływania, 180 km jazdy na rowerze i 42-kilometrowy bieg, „Bydgoszcz Triathlon", „Nocny Maraton Kanału Bydgoskiego" itp. Jedną z oryginalnych imprez masowych jest „Woda Bydgoska" – zawody pływackie na Brdzie w centrum Bydgoszczy na dystansach 650, 1600 i 2800 m. Natomiast podczas Bydgoskiego Festiwalu Wodnego „Ster na Bydgoszcz" odbywają się wyścigi łodzi zbudowanych z plastikowych butelek. Od kilku lat działa Bydgoski Rower Wodny – wypożyczalnia rowerów wodnych na torze regatowym w Brdyujściu.

1333-1370 zadawalający stan sanitarny miasta Bydgoszczy, możliwość zamknięcia bram miejskich – izolacja w przypadku epidemii; zarządzenia i regulacje władz miasta dotyczące porządkowania ulic i podwórzy, bicia zwierząt, nieczystości na ulicach itd.,

1541 – poprawa stanu higieny w mieście poprzez pobieranie wody z ujęć podziemnych, ścieki odprowadzano bezpośrednio do Brdy; powstanie Łaźni Miejskiej usytuowanej na Wyspie Młyńskiej (z czasem łaźnie stały się rozsadnikami chorób),

1672 – pierwsze zarządzenia dot. „evectio stercorum" czyli wywozu nieczystości z miasta,

1805 – epidemia malarii,

1807 – epidemia tyfusu,

1815 – epidemia ospy,

1824 – Królewsko-Pruska Regencja Bydgoska – pierwsze Zarządzenie „przeciw zanieczyszczeniu powietrza",

19 lipca 1919 –Zasadnicza Ustawa Sanitarna,

14 lipca 1920 – Ustawa o utworzeniu urzędu „Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do Walki z Epidemjami grożącemi Państwu klęską powszechną",

7 września 1923 – Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zmiany nazwy Państwowego Zakładu Epidemjologicznego na Państwowy Zakład Higieny,

10 czerwca 1927 – Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o Państwowym Zakładzie Higieny (prezydent Ignacy Mościcki),

21 stycznia 1928 – Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie powołania Urzędu Nadzwyczajnego Komisarza do Walki z Epidemiami,

1932 – powstanie w Toruniu filii Państwowego Zakładu Higieny z siedzibą w Warszawie; filia składała się Oddziału Badań Bakteriologicznych; pierwszym kierownikiem – dr Maria Wawrzyńska,

31.08.1945 – informacje na temat powołania Nadzwyczajnego Komisariatu do Walki z Epidemiami na Województwo Pomorskie w Bydgoszczy,

1946 – Państwowy Zakład Higieny organizuje pełną, 3-działową Filię w Bydgoszczy; na siedzibę Filii wybrano willę Kollwitzów przy ul. Kujawskiej 4; kierownikiem Filii – dr Maria Wawrzyńska, jej zastępcą – mgr Zdzisław Jankowski; bazą bydgoskiej placówki – Filia PZH w Toruniu oraz Miejska Pracownia Badania Żywności działająca w Bydgoszczy,

2 września 1947 – oficjalne otwarcie Filii PZH przy ul. Kujawskiej 4 z udziałem władz wojewódzkich i miejskich,

1952 – przekształcenie Wojewódzkich Filii PZH w WSSE; od 01.09. Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (PWIS) został mgr Zdzisław Jankowski; WSSE przystąpiło do organizacji Miejskich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w Grudziądzu, Toruniu i Włocławku,

Czym m.in. zajmuje się Państwowa Inspekcja Sanitarna?

- planowanie, organizowanie i koordynowanie działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie,
- nadzór sytuacji województwa w zakresie epidemiologii,
- ochrona zdrowia dzieci i młodzieży przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych w placówkach nauczania, wychowania i wypoczynku,
- nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- nadzór nad bezpieczeństwem wody w kąpieliskach i na pływalniach, miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli,
- nadzór nad przestrzeganiem wymagań sanitarno-higienicznych w obiektach użyteczności publicznej,
- prowadzenie oraz koordynowanie wykonywania na obszarze województwa czynności kontrolnych w zakresie higieny środowiska pracy, stanu sanitarno-higienicznego zakładów pracy, warunków zdrowotnych środowiska pracy, wprowadzania do obrotu produktów biobójczych i substancji czynnych oraz ich stosowania w działalności zawodowej, przestrzegania ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych, tzw. „dopalaczy",
- opracowywanie ocen i analiz w zakresie środowiska pracy oraz zachorowań na choroby zawodowe,
- analiza podejrzeń zatruć substancjami psychoaktywnymi na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem promieniowania jonizującego oraz niejonizującego poprzez nadzór i kontrolę przestrzegania przepisów dot. ochrony radiologicznej w jednostkach organizacyjnych stosujących aparaty wytwarzające takie promieniowanie,

Państwowi Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni

Zdzisław Jankowski

Marian Barciszewski

Edwin Dymek

Maciej Brorowiecki

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bydgoszczy

ul. Kujawska 4, 85-031 Bydgoszcz, Tel.: 52 376 18 00
wsse.bydgoszcz@pis.gov.pl, org@pwisbydgoszcz.pl

WSSEBydgoszcz

- zapewnienie bezpieczeństwa żywności i żywienia, przedmiotów użytku, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków,
- opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzenie spraw z zakresu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego należących do wyłącznej kompetencji PWIS,
- nadzorowanie pracy rzeczoznawców do spraw sanitarno-higienicznych działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- przeprowadzanie badań klinicznych – bakterie, wirusy, grzyby, pasożyty,
- przeprowadzanie badań środków zastępczych,
- przeprowadzanie badań środowiska pracy,
- przeprowadzanie badań żywności, wody i przedmiotów użytku,
- przeprowadzanie badań radiacyjnych,
- przeprowadzanie badań mikrobiologicznych (badania żywności, żywienia, przedmiotów użytku, próbek środowiskowych, obiektów i materiałów biologicznych oraz wody),
- prowadzenie różnego rodzaju działań prozdrowotnych oraz akcji profilaktycznych.

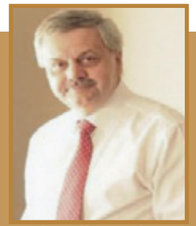
Jerzy Kasprzak

Inspektorzy

1 kwietnia 1953 – PWIS w Bydgoszczy zostaje dr Marian Barciszewski; powstała Miejska Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Inowrocławiu oraz Powiatowe Stacje w Chojnicach, Brodnicy, Aleksandrowie Kuj., Wąbrzeźnie, Mogilnie oraz Żninie,

14 sierpnia 1954 – dekret o Państwowej Inspekcji Sanitarnej,

16 września 1955 – Zarządzenie Ministra Zdrowia w sprawie organizacji stacji sanitarno-epidemiologicznych,

1 stycznia 1955 – stanowisko PWIS dla Województwa Bydgoskiego objął dr Edwin Dymek,

lipiec 1991 – PWIS w Bydgoszczy powołany został dr n. med. Maciej Borowiecki,

2 października 2007 – dr n. o zdr. inż. Jerzy Kasprzak zostaje PWIS w Bydgoszczy,

marzec 2009 – wprowadzenie przez Oddział Mikrobiologii i Parazytologii Lekarskiej pełnej diagnostyki wirusa grypy A/H1N1, łącznie z techniką RT PCR,

1 stycznia 2010 – wejście PIS w struktury zespolonej administracji rządowej na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami organizacyjnymi i podziałem zadań administracji publicznej w województwie,

wrzesień 2010 – ćwiczenia „Bory 2010" – symulacja działań ratowniczych z wykorzystaniem sił i środków Obrony Cywilnej, Policji, Państwowej Straży Pożarnej, służb medycznych i środków wydzielonych przez jednostki wojskowe stacjonujące na terenie województwa,

październik 2010 – podsumowanie akcji „Tajfun" - z terenu województwa znika kilkadziesiąt sklepów z dopalaczami,

2011 – rozpoczęcie badań na obecność toksycznego furanu w środkach spożywczych,

23 października 2014 – oficjalne otwarcie Medycyny Podróży Punktu Szczepień,

11 maja 2015 – uroczyste otwarcie nowej pracowni laboratoryjnej – pokoju do pracy z eterem oraz urucho-mienie ekranu wizyjnego, na którym wyświetlany jest aktualny pomiar dawki promieniowania gamma w powietrzu,

21 marca 2016 – uroczyste otwarcie nowej Pracowni Molekularnej przy WSSE w Bydgoszczy,

26 października 2016 – tytuł Instytucjonalnego Profilaktyka Roku podczas uroczystości pn. „Profilaktyk Roku",

2018 – powołanie PTH Oddziału Bydgoskiego z sie-dzibą przy WSSE w Bydgoszczy (Uchwała nr 1 Prezydium Zarządu Głównego PTH w Warszawie z dnia 19 marca 2018 roku),

7 września 2018 – certyfikat za troskę i opiekę nad materialnym dziedzictwem regionu podczas Europejskich Dni Dziedzictwa,

1 marca 2019 – nowe oznaczenie w kierunku wykrywania przeciwciał w klasie IgG przeciwko wirusowi odry,

21 listopada 2019 – uroczyste otwarcie Krajowego Laboratorium Referencyjnego w zakresie badania wirusów w żywności pochodzenia roślinnego oraz Laboratorium Chemicznego dedykowanego badaniom środków zastępczych i pestycydów,

21 listopada 2019 – konferencja naukowa pod hasłem „100 lat w służbie dla zdrowia. Zdrowie publiczne – wybrane aspekty" z okazji obchodów **100-lecia powstania służb sanitarnych w Polsce oraz 65-lecia powołania Państwowej Inspekcji Sanitarnej.**

www.pwisbydgoszcz.pl

Economy

By investors Bydgoszcz is perceived as an extremely attractive location for commercial enterprises. This is determined not only by such factors as the convenient geographical and transport conditions, but also by the wide academic base strictly connected with business, the highly skilled and young population, the fast growing infrastructure of business environment.

GOSPODARKA

Przez inwestorów Bydgoszcz postrzegana jest jako niezwykle atrakcyjne miejsce do prowadzenia działalnosci gospodarczej. Decydują o tym nie tylko dogodne uwarunkowania geograficzne i komunikacyjne, ale także szerokie zaplecze naukowe silnie powiązane z biznesem, wysoko wykwalifikowane, młode społeczeństwo oraz szybko rozwijająca się infrastruktura otoczenia biznesu.

Trasa Uniwersytecka
The University Overpass Route

The Economy - Beginnings

The economic development of Bydgoszcz from the beginning depended on the geographical location. Already in the Middle Ages, the inhabitants of the stronghold benefited from brokering trade between Kuyavia and Pomerania, using the natural water routes: Brda and Vistula. Thanks to the creation of the port and shipyard of river ships at the turn of the 14th and 15th centuries, the city developed trade contacts with Gdańsk, Toruń, Elbląg, as well as Kraków and Poznań.

The subject of trade were mainly grain and wood, which via Gdańsk went to recipients in Western Europe, as well as beer, ceramics, salt, meat, and tar.

The granting of municipal rights to the castle on the Brda river in 1346 by Kazimierz Wielki (location based on Magdeburg Law) confirmed and sealed the dynamic development of Bydgoszcz. From the mid-fourteenth century, the wealth of the city grew rapidly; then new churches, a town hall, three hospitals, four monasteries, granaries, burgher houses of brick, water supply system, mint, salt storehouse (salt mine), salt works. At the turn of the 16th and 17th centuries, the city had three thousand inhabitants - including Germans, Scots, and Italians - and was one of the wealthiest cities in Kujawy, Greater Poland and Pomerania. However, the economic boom collapsed in the mid-seventeenth century, which was the result of the end of the boom in Polish grain in the West, the crisis of Gdańsk trade, and also of the Bydgoszcz and general crisis of the Polish Republic. During the partitions, the city, which became Prussian, experienced profound changes in terms of the development of social, economic and communal infrastructure. Then, the Bydgoszcz Canal is created, iron foundries, powder magazine, printing house, sugar refinery, manufactories and craft workshops are developing, which, along with the development of capitalism, are transforming into factories and industrial plants. Care was also taken to develop road (with Inowrocław, Toruń) and rail (with Berlin) connections. In the mid-nineteenth century, Bydgoszcz had its own waterworks, streets lit by lanterns, a gas plant, a power plant, a city slaughterhouse, street pavements, and since 1888 - horse trams.

Gospodarka- początki

Rozwój gospodarczy Bydgoszczy od początku uzależniony był od położenia geograficznego. Już w wiekach średnich mieszkańcy grodu czerpali zyski z pośrednictwa w handlu między Kujawami a Pomorzem, wykorzystując naturalne szlaki wodne: Brdę i Wisłę. Dzięki powstaniu na przełomie XIV i XV wieku portu i stoczni statków rzecznych, miasto rozwijało kontakty handlowe z Gdańskiem, Toruniem, Elblągiem, a także Krakowem i Poznaniem.

Przedmiotem wymiany handlowej stały się głównie zboże i drewno, które przez Gdańsk trafiały do odbiorców w Europie Zachodniej, a także piwo, artykuły ceramiczne, sól, mięso, smoła.

Nadanie grodowi nad Brdą w 1346 r. przez Kazimierza Wielkiemu praw miejskich (lokacja na prawie magdeburskim) potwierdzało i pieczętowało dynamiczny rozwój Bydgoszczy. Od połowy XIV w. zamożność miasta szybko rosła; powstały wtedy nowe kościoły, ratusz, trzy szpitale, cztery klasztory, spichlerze, domy mieszczańskie z cegły, sieć wodociągowa, mennica, skład soli (żupa), warzelnia soli. Na przełomie XVI i XVII w. miasto liczyło trzy tysiące mieszkańców – w tym Niemców, Szkotów, Włochów – i zaliczało się do najzamożniejszych miast Kujaw, Wielkopolski i Pomorza. Stan takiej hossy gospodarczej załamał się jednak w połowie XVIIw., co było wynikiem kresu koniunktury na polskie zboże na Zachodzie, kryzysu handlu gdańskiego (więc także i bydgoskiego) oraz ogólnego kryzysu Rzeczypospolitej. W okresie zaborów miasto, które przeszło w ręce pruskie, przeżywało głębokie zmiany pod względem rozwoju infrastruktury społecznej, gospodarczej i komunalnej. Powstają wówczas: Kanał Bydgoski, odlewnie żelaza, prochownia, drukarnia, rafineria cukru, rozwijają się manufaktury i warsztaty rzemieślnicze, które wraz z rozwojem kapitalizmu przekształcają się w fabryki i zakłady przemysłowe. Zadbano także o rozwój połączeń drogowych (z Inowrocławiem, Toruniem) oraz kolejowych (z Berlinem). W połowie XIX w. Bydgoszcz posiadała własne wodociągi, oświetlone latarniami ulice, gazownię, elektrownię, rzeźnie miejską, bruki uliczne, a od 1888 r. – tramwaje konne.

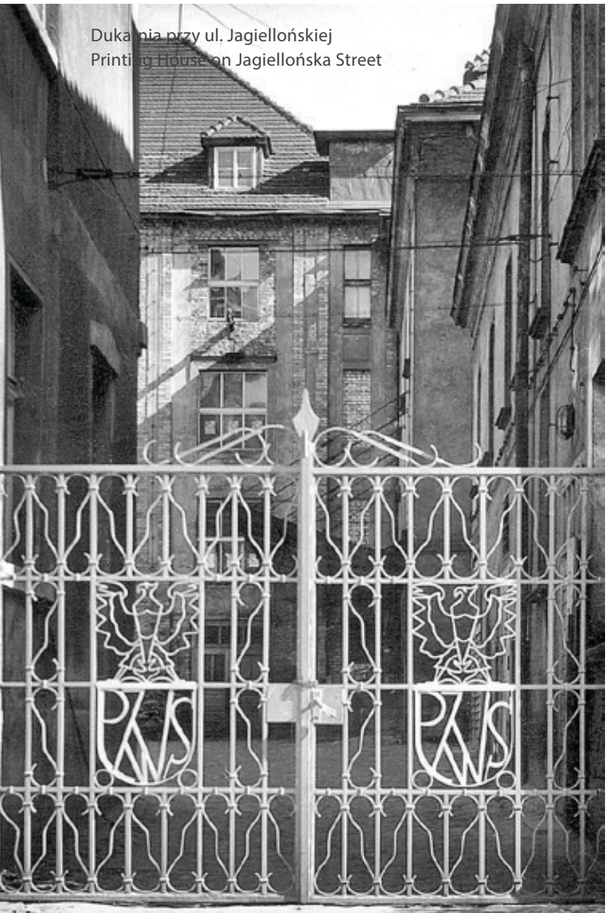
Dukarnia przy ul. Jagiellońskiej
Printing House on Jagiellońska Street

Farbiarnia Wilhelma Koppa
Wilhelm Kopp Dyehouse

Fabryka Obrabiarek do Drewna - FOD

1920

After independence - in 1920
the economic orientation of the city changed from German to Polish. Its development was then associated with the construction of Gdynia and the Central Industrial District. New industrial sectors were created: chemical, paper, electronic, shipbuilding, food, trade and trade institutions, wholesalers, grain and commodity market developed, bus lines were created, a civil airport was created.

During World War II, Bydgoszcz companies were taken over by the German occupation authorities, in many cases production was switched to war needs.

In the post-war period, Bydgoszcz was known for such enterprises as:

- Zakłady Rowerowe "Romet" (1948) - although the plant operated under this name from 1971 (United Bicycle Works since 1948), Bydgoszcz was known for the production of bicycles from the beginning of the 20th century; in 1904 a bicycle factory of Wilhelm Tornow (Tornedo, Gromada, Wisła) was established, and in 1926 - the Pomeranian Bicycle Factory Willy Jahr. At the beginning of World War II, 130,000 were produced in Bydgoszcz. bicycles annually, which accounted for 60% of domestic production.
- Foton Bydgoszcz Photochemical Plant (1926) - founded in 1926 at ul. Garbary by the industrialist Marian Dziatkiewicz as the "Alpha" photographic plate, film and paper factory was the only Polish manufacturer of photosensitive materials on paper. It existed until 2007.
- Pomeranian Leather Industry Factory "Cobra" - a factory founded by Wiktor Weynerowski in 1876, initially at ul. St. Of the Holy Trinity, from 1912 at ul. Chocimska. From 1932, it operated under the LEO brand, whose shoes - quality materials and workmanship - competed with the well-known Czech footwear factory "Bata".
- Zakłady Radiowe „Unitra-Eltra" founded in 1923 as Fabryka Aparatów Elektrycznych Eng. Stefan Ciszewski, from 1957 Zakładydy Wyrobów Elektrotechnicznych „Eltra". Before World War II, the company's production covered 80% of the domestic demand for plumbing equipment. In 1956, the factory was renamed the Eltra Electrotechnical Product Plant and moved to the electronics industry, resulting in the first Polish miniature transistor receiver Eltra MOT-59 (1959).
- The Organika-Zachem Chemical Plant operated in the years 1948–2014 as a chemical company, built on the site of the former DAG Fabrik Bromberg (1939–1945) factory. They produced explosives, dyes, polyurethane foams and a number of organic chemistry intermediates. On the premises of the plant with an area 484 ha there were 120 km of roads with own names, bus communication, 70 km of railway sidings and 200 km of high voltage power networks. In 1976 he employed over 7,000 employees, and there were, among others, school, kindergarten, canteen, clinic, small hospital, community center, sports club, stadium, hall, cinema, newspaper, works station, printing house, workers' hotels, pig fattening house, own railway station Bydgoszcz Żółwin. Traditions of the chemical industry continue today such plants as Nitro-Chem S.A., Ciech-Pianki Sp. z o.o., Boruta-Zachem S.A., Sopur, Purinova and many others.
- Metal Form Factory „Formet" S.A. - founded in 1973 as a result of the division of the „Befana" Bydgoszcz Tool Factory, specialized in the production of metal molds, blanking and stamping dies for the production of plastic, metal, rubber and plastic products. At the end of the 1970s, about 2,000 worked in the factory. people. It ceased operations in 2013.
- Shipbuilding Plant „Famor" - the plant founded in 1952 as Bydgoszcz Shipbuilding Factory, initially producing mechanical tools, then electrotechnical equipment. Today, after many transformations, as Famor S.A. is a well-known and significant supplier of comprehensive solutions in the field of lighting and electrical equipment for the maritime industry (vessels, drilling platforms) and many land industries, including mining and chemical industry, construction, health care, transport.

ROK 1920

Po odzyskaniu niepodległości – w 1920 roku zmieniła się orientacja gospodarcza miasta, z niemieckiej na polską. Jego ówczeny rozwój wiązał się z budową Gdyni oraz Centralnego Okręgu Przemysłowego. Powstały nowe branże przemysłowe: chemiczna, papiernicza, elektroniczna, stoczniowa, spożywcza, rozwinął się handel i instytucje handlowe, hurtownie, giełda zbożowo-towarowa, utworzono linie autobusowe, powstał cywilny port lotniczy.

W czasie II wojny światowej bydgoskie firmy przejęte zostały przez okupacyjne władze niemieckie, w wielu przypadkach produkcję przestawiono na potrzeby wojenne.

W okresie powojennym Bydgoszcz znana była z takich przedsiębiorstw, jak:

- Zakłady Rowerowe „Romet"(1948) – choć pod tą nazwą zakład funkcjonował od 1971 roku, (od 1948 Zjednoczone Zakłady Rowerowe), to Bydgoszcz znana była z produkcji rowerów już od początku XX wieku; w 1904 powstał zakład rowerowy Wilhelma Tornowa (marki Tornedo, Gromada, Wisła), a w 1926 roku - Pomorska Fabryka Rowerów Willy Jahr. U progu II wojny światowej w Bydgoszczy produkowano 130 tys. rowerów rocznie, co stanowiło 60% produkcji krajowej.
- Bydgoskie Zakłady Fotochemiczne „Foton"(1926) – założona w 1926 roku przy ul. Garbary przez przemysłowca Mariana Dziatkiewicza jako fabryka płyt, błon i papierów fotograficznych „Alfa", była jedynym w Polsce producentem materiałów światłoczułych na podłożu papierowym. Istniała do 2007 roku.
- Pomorskie Zakłady Przemysłu Skórzanego „Kobra" - fabryka założona przez Wiktora Weynerowskiego w 1876 roku, początkowo przy ul. Św. Trójcy, od 1912 przy ul. Chocimskiej. Od 1932 funkcjonowała pod marką LEO, której buty, jakością materiałów i wykonaniem, konkurowały ze znaną czeską fabryką obuwia „Bata".
- Zakłady Radiowe „Unitra-Eltra" założone w 1923 r. jako Fabryka Aparatów Elektrycznych inż. Stefan Ciszewski, od 1957 roku Zakłady Wyrobów Elektrotechnicznych „Eltra". Przed II wojną światową produkcja przedsiębiorstwa pokrywała 80% krajowego zapotrzebowania na artykuły sprzętu instalacyjnego. W 1956 roku fabrykę przemianowano na Zakłady Wyrobów Elektrotechnicznych „Eltra" i przesunięto do branży elektronicznej, w wyniku czego powstał pierwszy polski, miniaturowy odbiornik tranzystorowy: Eltra MOT-59 (1959).
- Zakłady Chemiczne „Organika-Zachem" prowadziły działalność w latach 1948–2014 jako przedsiębiorstwo branży chemicznej, wzniesione na terenie dawnej fabryki DAG Fabrik Bromberg (1939–1945). Produkowały materiały wybuchowe, barwniki, pianki poliuretanowe oraz szereg półproduktów chemii organicznej. Na terenie zakładu o pow. 484 ha znajdowało się 120 km dróg o własnym nazewnictwie, komunikacja autobusowa, 70 km bocznic kolejowych i 200 km sieci energetycznych wysokiego napięcia. W 1976 zakład zatrudniał ponad 7 tys. pracowników, a na jego terenie funkcjonowały m.in. szkoła, przedszkole, stołówka, przychodnia, mały szpital, dom kultury, klub sportowy, stadion, hala, kino, gazeta, rozgłośnia zakładowa, drukarnia, hotele robotnicze, tuczarnia trzody chlewnej, własny przystanek kolejowy (Bydgoszcz Żółwin). Tradycje przemysłu chemicznego kontynuują dziś takie zakłady, jak Nitro-Chem S.A., Ciech-Pianki Sp. z o.o., Boruta-Zachem S.A., Sopur, Purinova i wiele innych.
- Fabryka Form Metalowych „Formet" S.A. – powstała w 1973 w wyniku podziału Bydgoskiej Fabryki Narzędzi „Befana", specjalizowała się w produkcji metalowych form, wykrojników i tłoczników do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych, metali, gumy i mas plastycznych. Pod koniec lat 70. w fabryce pracowało ok. 2 tys. osób. Zakończyła działalność w 2013 roku.
- Zakłady Urządzeń Okrętowych „Famor" – zakład założony w 1952 roku jako Bydgoskie Zakłady Sprzętu Okrętowego, produkujący

- “Telkom-Telfa” Teleelectronic Works - one of the oldest (founded in 1927 by Stanisław Krzemień and Zofia and Armand Paszke) of existing teletechnical plants in Poland. Initially, as a workshop for the repair of precision-mechanical and optical cameras, from 1935 he began the production of complete telephone switches, telegraph cameras, parts for telephones and telegraphs. After nationalization, from 1949 under the name Telfa (from 1973 Telkom-Telfa), it belonged to the fastest growing industrial plants in the city. From 1992, he was part of the AT&T group, and is now part of the global telecommunications giant Nokia.
- Bydgoszcz Furniture Factories - one of the first and still the largest furniture companies in Poland, founded in 1884 as the Padded Furniture Factory of Otto and Karl Pfefferkorn. In reborn Poland, it was one of the largest furniture factories, the plant’s production capacity was estimated at 200 completely furnished rooms per month. In 1946, the plant was nationalized and transformed into the State Artistic Furniture Factory, and from 1949 - into Bydgoszcz Furniture Factories, which became the leading producer of stylish furniture in the country (cooperating with IKEA, Klose), made in accordance with the tradition of handicrafts, departing from forms of mass production adopted in Western countries. Currently, the Bydgoskie Meble brand belongs to the IMS Group, a leader in the furniture industry in Europe.
- „Stomil” Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego „Stomil” is a company with 100 years of tradition in the production of rubber products and the first producer of hydraulic hoses in Poland. Established in 1920 „Kauczuk” Bydgoszcz Joint Stock Company. After the construction of the factory in Zimny Wodne (1923), the most modern machine tools for processing rubber and rubberizing fabrics were imported from England at that time. After the war, the nationalized factory was renamed BZPG „Kauczuk”, and in 1971 - BZPG „Stomil”, employing up to 3,000 in the peak period. employees. Today, „Stomil” is a leading Polish producer of hydraulic, industrial hoses and other rubber products with wide application in many sectors of the economy.
- The „Befana” Bydgoszcz Tool Factory - one of the oldest Bydgoszcz companies, operating since 1852 on the basis of a craft factory producing irons, boilers and steam locomotives, ship accessories. The production profile changed to tooling after the takeover of the factory by the Polish company „Granobs and Kozłowski” (1915), which at the threshold of independence belonged to the few owned by Polish capital. At the end of the 1920s, it became the largest file factory in the country (200 employees), awarded medals at exhibitions in the country and abroad. Currently, Befana is a leading file brand on the Polish market and a significant exporter of needle, precision, milled and special files on the global market.
- Bydgoskie Zakłady Sklejek - founded in 1914 as a German company on the wave of rapid development of the wood industry in Bydgoszcz, through which the third part of timber transport went to the German Empire. Purchased in 1933 by the General Directorate of State Forests, after World War II under the supervision of the Regional Directorate of State Forests in Toruń. Today, as the Bydgoszcz Skeleton Board Company „Sklejka-Multi” S.A. is one of the largest plants of this type in Poland, producing plywood for the furniture and automotive industries, shipbuilding, packaging, construction, etc.

początkowo narzędzia mechaniczne, następnie sprzęt elektrotechniczny. Dzisiaj, po wielu przekształceniach, jako Famor S.A. jest znanym i liczącym się dostawcą kompleksowych rozwiązań z dziedziny oświetlenia i wyposażenia elektrycznego dla branży morskiej (jednostki pływające, platformy wiertnicze) oraz wielu branż lądowych, m.in. branży wydobywczej i chemicznej, budownictwa, służby zdrowia, transportu.

- Zakłady Teleelektroniczne „Telkom-Telfa” - jeden z najstarszych (zał. 1927 przez Stanisława Krzemienia oraz Zofię i Armanda Paszke) istniejących zakładów branży teletechnicznej w Polsce. Początkowo, jako warsztat napraw aparatów precyzyjnomechanicznych i optycznych, od 1935 rozpoczął produkcję kompletnych łącznic telefonicznych, aparatów telegraficznych, części do telefonów i telegrafów. Po nacjonalizacji, od 1949 roku pod nazwą Telfa (od 1973 Telkom-Telfa), należał do najszybciej rozwijających się zakładów przemysłowych w mieście. Od roku 1992 wchodził w skład koncernu AT&T, obecnie jest częścią światowego potentata telekomunikacyjnego Nokia.
- Bydgoskie Fabryki Mebli – jedna z pierwszych i do dziś największych firm meblarskich w Polsce, założona w 1884 roku jako Fabryka Mebli Wyścielanych Ottona i Karola Pfefferkornów. W odrodzonej Polsce stanowiła jedną z największych fabryk meblowych, możliwości produkcyjne zakładu oceniano na 200 kompletnie umeblowanych pokojów miesięcznie. W 1946 zakład upaństwowiono i przekształcono w Państwową Fabrykę Mebli Artystycznych, a od 1949 - w Bydgoskie Fabryki Mebli, które stały się czołowym w kraju i liczącym się w Europie (współpraca z IKEA, Klose) producentem mebli stylowych, wykonywanych zgodnie z tradycją rękodzieła, odbiegających od przyjętych w państwach zachodnich form produkcji masowej. Obecnie marka Bydgoskie Meble należy do Grupy IMS, lidera branży meblarskiej w Europie.
- Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego „Stomil” to przedsiębiorstwo ze 100-letnią tradycją w produkcji wyrobów gumowych i pierwszy producent węży hydraulicznych w Polsce. Założona w 1920 r. pn. Bydgoska Spółka Akcyjna „Kauczuk”. Po wybudowaniu fabryki na Zimnych Wodach (1923) sprowadzono z Anglii najnowocześniejsze wówczas obrabiarki do przerobu kauczuku i gumowania tkanin. Po wojnie znacjonalizowany zakład przemianowano na BZPG „Kauczuk”, a w 1971 – BZPG „Stomil”, zatrudniające w szczytowym okresie do 3 tys. pracowników. Dziś „Stomil” to czołowy polski producent węży hydraulicznych, przemysłowych i innych artykułów gumowych o szerokim zastosowaniu w wielu sektorach gospodarki.
- Bydgoska Fabryka Narzędzi „Befana” – jedna z najstarszych bydgoskich firm, działająca od 1852 r. na bazie zakładu rzemieślniczego produkującego magle, kotły i lokomotywy parowe, akcesoria okrętowe. Zmiana profilu produkcji na narzędziowy nastąpiła po przejęciu fabryki przez spółkę polską „Granobs i Kozłowski” (1915) która, u progu niepodległości należała do nielicznych będących własnością kapitału polskiego. Pod koniec lat 20. XX w. stała się największą wytwórnią pilników w kraju (200 pracowników), wyróżnianą medalami na wystawach w kraju i zagranicą. Obecnie Befana jest wiodącą marką pilników na rynku polskim oraz znaczącym eksporterem pilników igiełkowych, precyzyjnych, frezowanych i specjalnych na na rynek ogólnoświatowy.
- Bydgoskie Zakłady Sklejek - założona w 1914 roku jako spółka niemiecka na fali gwałtownego rozwoju przemysłu drzewnego w Bydgoszczy, przez którą przechodziła trzecia część transportu drewna do Cesarstwa Niemieckiego. Wykupiona w 1933 roku przez Naczelną Dyrekcję Lasów Państwowych, po II wojnie pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu. Dzisiaj, jako Bydgoskie Zakłady Sklejek „Sklejka-Multi” S.A. jest jednym z największych zakładów tego typu w Polsce, produkujących sklejkę dla przemysłu meblarskiego oraz motoryzacyjnego, stoczniowego, opakowań, budownictwa, itp.

- Belma Bydgoszcz Electromechanical Works founded in 1868 by Carl Fiebrandt as a small locksmith's factory producing equipment for the railway, motorization, defense industry and mining. In the interwar period, it operated as the Bydgoszcz Railway Signal Factory C. Fiebrandt S-ka z o.o., from 1958 as the "Belma" Bydgoszcz Electromechanical Works. Currently, BZE Belma S.A., as a member of the Polish Armaments Group, is a recognized manufacturer of products for defense, including the only producer of anti-tank mines, detonators and detectors in the country It also manufactures explosion-proof devices that guarantee work safety in the mining, shipbuilding and chemical industries.
- "Pasamon" - in 1921 two entrepreneurs from Bydgoszcz (Janiak and Lewandowski) bought the company from the hands of Jewish citizens and transformed it into a Pasmanter's Factory "Pasamon" based at Teatralny Square. Just before World War II, the "Pasamon" E.F. Factory of Knitwear, Tapes and Belts Lewandowski employed 300 people and produced (mainly for the army and railways) technical tapes, transmission belts, webbing, filter cloths and light haberdashery, being a leading enterprise in its industry in Poland at that time. During the Polish People's Republic, it operated as the Pomeranian Tape and Belt Factory, and later at the Pasamon Technical Tape Factory in Bydgoszcz. Today, as an employee company, it is a producer of high quality woven tapes and technical haberdashery, applicable e.g. in the furniture, automotive, mining, tobacco, transport, army, etc. industries
- "Modus" Przedsiębiorstwo Clothingowe was founded in 1945 as the state-owned clothing factory "Modus". Located in a dozen or so factories throughout the city, they employed nearly 1.7 thousand. people, including 1.4 thous. women. Production, mainly of men's suits, went to many markets in Western Europe and the USA. Today it belongs to the largest companies in the country specializing in sewing official and uniformed clothing, business and corporate clothing.
- Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego - the genesis of the company is associated with the construction of the first section of the Prussian Eastern Railway connecting Krzyż with Bydgoszcz. In 1851, Ostbahn--Werkstatt-Bromberg (Eastern Railway Repair Plant Bydgoszcz) was launched. 50 years later 1.5 thous. employees repaired 600 steam locomotives, 2,100 passenger cars and up to 7,000 freight cars, and produced 2,200 switches. After 1920, the plant was renamed PKP Main Workshop, 1st class. In 2001 Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego in Bydgoszcz changed their name to Pojazdy Szynowe Pesa Bydgoszcz SA Holding and today they are the largest Polish manufacturer of rail vehicles, and the vehicles manufactured by the company can be found in many European and Asian countries.
- Bydgoszcz Breweries - brewery at ul. Ustronie was founded in 1858 by Juliusz Strelow. It developed very dynamically, at the beginning of the 20th century 1800 bottles were filled per hour, which can be compared with the performance of renowned European breweries at that time. After World War II, as a state-owned enterprise, it operated under the name of Brewery in Bydgoszcz, and in 1960 it was merged with the brewery in Grudziądz. In 1972, a breakdown in the plant caused beer to be pumped into the municipal water supply; beer appeared in taps, among others in the buildings at ul. Toruńska and Babia Wieś. The brewery's flagship brand was the award-winning and distinguished Kujawiak 9 beer (from 1975). In 1992, the company was transformed into a private enterprise called Kujawiak Browary Bydgoskie. The plant was taken over by the Brau Union Polska brewing group (2002) and then the Heineken corporation (2005). The plant became part of Grupa Żywiec. In 2006, the brewery was closed and the production of the Kujawiak brand was moved to Elbląg and Warka.
- „Jutrzenka" Confectionery Factory - the company was founded in 1918 as Franz Lehmann's Sugar, Chocolate and Cocoa Factory. After the Second World War, the plant was merged with the pre-war Tysler Confectionery Factory and renamed Pomeranian United Sugar and Chocolate Factories, and from 1951 to the Jutrzenka Confectionery Factory. Today, English in a modern production complex o

- Bydgoskie Zakłady Elektromechaniczne „Belma" - założone w 1868 roku przez Carla Fiebrandta jako niewielki zakład ślusarski produkujący urządzenia dla kolejnictwa, motoryzacji, przemysłu zbrojeniowego, górnictwa. W okresie międzywojennym funkcjonował jako Bydgoska Fabryka Sygnałów Kolejowych C. Fiebrandt S-ka z o.o., od 1958 roku jako Bydgoskie Zakłady Elektromechaniczne „Belma". Obecnie BZE Belma S.A., jako członek Polskiej Grupy Zbrojeniowej, jest uznanym producentem wyrobów na potrzeby obronności, m.in. jedynym w kraju producentem min przeciwpancernych, zapalników i wykrywaczy min. Produkuje też urządzenia przeciwwybuchowe, które gwarantują bezpieczeństwo pracy w przemyśle górniczym, okrętowym i chemicznym.
- „Pasamon" - w 1921 roku dwaj bydgoscy przedsiębiorcy (Janiak i Lewandowski) odkupili firmę z rąk obywateli żydowskich i przekształcili ją w Fabrykę Pasmanterii „Pasamon" z siedzibą na placu Teatralnym. Tuż przed II wojną światową ówczesna Fabryka Pasmanterii, Taśm i Pasów „Pasamon" E.F. Lewandowski zatrudniała 300 osób i produkowała (głównie dla wojska i kolei) taśmy techniczne, pasy pędne, parciane, tkaniny filtracyjne oraz pasmanterię lekką, będąc czołowym przedsiębiorstwem swojej branży w ówczesnej Polsce. W okresie PRL-u funkcjonowała jako Pomorska Fabryka Taśm i Pasów, później - Bydgoskie Zakłady Taśm Technicznych „Pasamon". Dzisiaj, jako spółka pracownicza, jest producentem wysokiej jakości tkanych taśm i pasmanterii technicznej, mających zastosowanie m.in. w przemyśle meblowym, motoryzacyjnym, górniczym, tytoniowym, transporcie, wojsku, itp.
- „Modus" Przedsiębiorstwo Odzieżowe założono w 1945 jako państwowe Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Modus". Rozlokowane w kilkunastu zakładach na terenie miasta, zatrudniały blisko 1,7 tys. osób, w tym 1,4 tys. kobiet. Produkcja, głównie garniturów męskich, trafiała na wiele rynków Europy Zachodniej i USA. Dziś należy do największych w kraju firm, specjalizujących się w szyciu odzieży służbowej i mundurowej, biznesowej i korporacyjnej.

- Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego – geneza firmy wiąże się z budową pierwszego odcinka Pruskiej Kolei Wschodniej łączącego Krzyż z Bydgoszczą. W 1851 roku uruchomiono Ostbahn-Werkstatt-Bromberg (Zakłady Naprawcze Kolei Wschodniej Bydgoszcz). 50 lat później 1,5 tys. pracowników naprawiało 600 parowozów, 2100 wagonów osobowych i do 7000 wagonów towarowych oraz wytwarzało 2200 zwrotnic. Po 1920 roku zakłady przemianowano na PKP Warsztaty Główne I klasy. W 2001 Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego w Bydgoszczy zmieniły nazwę na Pojazdy Szynowe Pesa Bydgoszcz SA Holding i dziś są największym polskim producentem pojazdów szynowych, a pojazdy produkowane przez spółkę można spotkać w wielu krajach Europy i Azji.
- Browary Bydgoskie - browar przy ul. Ustronie został założony w 1858 roku przez Juliusza Strelowa. Rozwijał się bardzo dynamicznie, na początku XX wieku napełniano 1800 butelek na godzinę, co można porównać z wydajnością ówczesnych, renomowanych browarów europejskich. Po II wojnie, jako przedsiębiorstwo państwowe, działał pod nazwą Zakładów Piwowarskich w Bydgoszczy, a w 1960 roku został połączony z browarem w Grudziądzu. W 1972 awaria w zakładzie spowodowała tłoczenie piwa do wodociągu miejskiego; piwo pojawiło się w kranach m.in. w budynkach przy ul. Toruńskiej i Babia Wieś. Sztandarową marką browaru było, wielokrotnie nagradzane i wyróżniane, piwo Kujawiak (od 1975). W 1992 roku firma został przekształcona w przedsiębiorstwo prywatne pn. Kujawiak Browary Bydgoskie. Przejęte przez grupę piwowarską Brau Union Polska (2002), a następnie korporację Heineken (2005) zakład wszedł w skład Grupy Żywiec. W 2006 roku browar zamknięto, a produkcja marki Kujawiak została przeniesiona do Elbląga i Warki.
- Zakłady Przemysłu Cukierniczego „Jutrzenka" - firma powstała w 1918 roku jako Fabryka Cukrów, Czekolady i Kakao „Lukullus" Franza Lehmanna. Po II wojnie zakład połączono z przedwojenną Fabryką Wyrobów Cukierniczych Braci Tysler i przemianowano na Pomorskie Zjednoczone Fabryki Cukrów i Czekolady, a od 1951

Przedsiębiorstwo "Modus"

Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego

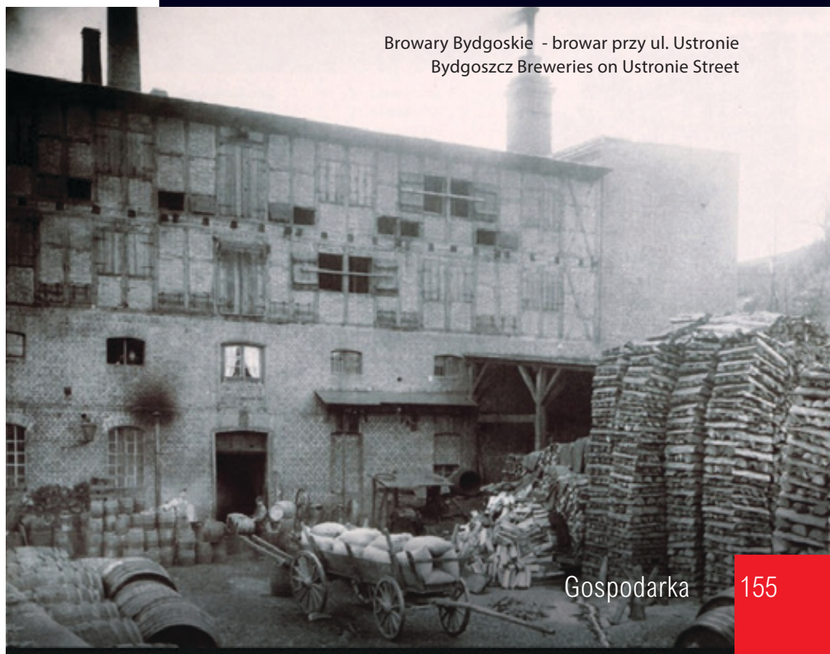
Browary Bydgoskie - browar przy ul. Ustronie
Bydgoszcz Breweries on Ustronie Street

Osowa Góra, they are manufactured under their own trademark, including Familijne wafers, Jeżyki cakes, Akuku jelly beans, dried fruit in chocolate, jelly beans and jellies under its own trademark, while the company itself is part of the Colian holding a strong position on the Polish market, belonging to the Colian Holding S.A.

- „Makrum" - in 1868 Bydgoszcz industrialist Hermann Löhnert launched at ul. Podolska workshop for the production of agricultural machinery and equipment. After 1920, the plant with German-Polish capital employed about 540 people and produced sugar equipment, steam boilers, tanks, rollers, cranes, elevators, cranes, becoming one of the largest industrial plants in the city. After nationalization, the plant was significantly expanded, and in 1957, after merging with the former Bydgoszcz Machine and Steam Boiler Factory of Hans Eberhardt, it was renamed the Pomeranian Machine Building Plant „Makrum". In the 1980s, the factory equipped cement plants in the Middle East, exported machinery and entire facilities to socialist countries. Currently, as a company Projprzem-Makrum, belonging to the Immobile Capital Group, is a leading producer of crushing and milling machines, providing solutions for many industries.
- The Cable Factory in Bydgoszcz - the development of the Polish cable industry dates back to 1920, when the „Cable Polish" Joint Stock Company was founded, located near the Bydgoszcz Wschód railway station. In 1923, the production of earth cables began in Poland for the first time. „Kabel Polski" was the only earth cable factory in Poland that survived World War II without any damage. From 1959, as the Bydgoszcz Cable Factory gen. K. Świerczewski was a leading company in the field of production of power and signal cables. Today, the Bydgoszcz plant, which is part of the Tele – Fonika Kable Group, is one of the largest medium and high voltage cable production centers in Europe, and its products find their customers in over 80 countries.
- Wojskowe Zakłady Lotnicze is one of Bydgoszcz's flagship companies associated with our city not only in Poland, and their history is inextricably linked to the history and development of Polish military aviation. Established in 1945 as Mobile Field Workshops, although the history of the airport and facilities of today's plants dates back to 1923, when Poland, under the Versailles Treaty, recovered the airport along with technical hangars. Today WZL No. 2 S.A. are one of the largest aviation plants in Poland of strategic importance for the economy and defense of Poland. It specializes in repairs and modernizations of Su-22 and MiG-29 aircraft, fighter-bomber and fighter aircraft of a high degree of complexity.

roku na Zakłady Przemysłu Cukierniczego Jutrzenka. Dzisiaj, w nowoczesnym kompleksie produkcyjnym na Osowej Górze, produkowane są pod własnym znakiem firmowym, m.in. wafle Familijne, ciastka Jeżyki, żelki Akuku!, bakalie w czekoladzie, żelki i galaretki, sama zaś firma jest częścią mającej silną pozycję na polskim rynku spółki Colian, należącej do Grupy Kapitałowej Colian Holding S.A.

- **„Makrum"** - w 1868 roku bydgoski przemysłowiec Hermann Löhnert uruchomił przy ul. Podolskiej warsztat produkcji maszyn i urządzeń rolniczych. Po roku 1920 zakład z kapitałem niemiecko-polskim zatrudniał ok. 540 osób i produkował urządzenia dla cukrownictwa, kotły parowe, zbiorniki, walce, dźwigi, podnośniki, żurawie, stając się jednym z największych zakładów przemysłowych w mieście. Po upaństwowieniu zakład znacznie rozbudowano, a w 1957 r., po połączeniu z dawną Bydgoską Fabryką Maszyn i Kotłów Parowych Hansa Eberhardta, przemianowano na Pomorskie Zakłady Budowy Maszyn „Makrum". W latach 80. zakład wyposażał cementownie na Bliskim Wschodzie, eksportował maszyny i całe obiekty do krajów socjalistycznych. Obecnie, jako spółka Projprzem-Makrum, należąca do Grupy Kapitałowej Immobile, jest wiodącym producentem maszyn kruszącо-mielących, dostarczającym rozwiązania dla wielu gałęzi przemysłu.
- **Bydgoska Fabryka Kabli -** rozwój polskiego przemysłu kablowego datuje się od 1920, kiedy to zostało założone Towarzystwo Akcyjne „Kabel Polski", zlokalizowane w pobliżu stacji kolejowej Bydgoszcz Wschód. W 1923 po raz pierwszy w Polsce rozpoczęto produkcję kabli ziemnych. „Kabel Polski" był jedyną fabryką kabli ziemnych w Polsce, która przetrwała II wojnę światową bez zniszczeń. Od 1959 roku, jako Bydgoska Fabryka Kabli im. gen. K. Świerczewskiego była wiodącym zakładem w zakresie produkcji kabli energetycznych i sygnalizacyjnych. Dzisiaj bydgoski zakład, będący częścią Grupy Tele–Fonika Kable, jest jednym z największych centrów produkcyjnych kabli średnich i wysokich napięć w Europie, a jego produkty znajdują swoich odbiorców w ponad 80 krajach.
- **Wojskowe Zakłady Lotnicze** są jedną z flagowych firm bydgoskich, kojarzonych z naszym miastem nie tylko w Polsce, a ich historia jest nierozerwalnie związana z historią i rozwojem polskiego lotnictwa wojskowego. Powstały w 1945 roku jako Ruchome Warsztaty Polowe, choć historia lotniska oraz obiektów dzisiejszych zakładów sięga roku 1923, kiedy to Polska, na mocy Traktatu Wersalskiego odzyskała lotnisko wraz z hangarami technicznymi. Dzisiaj WZL Nr 2 S.A. są jednym z największych zakładów lotniczych w Polsce o znaczeniu strategicznym dla gospodarki i obronności Polski. Specjalizuje się w remontach i modernizacjach samolotów Su-22 i MiG-29, samolotów myśliwsko-bombowych oraz myśliwskich o znacznym stopniu skomplikowania.

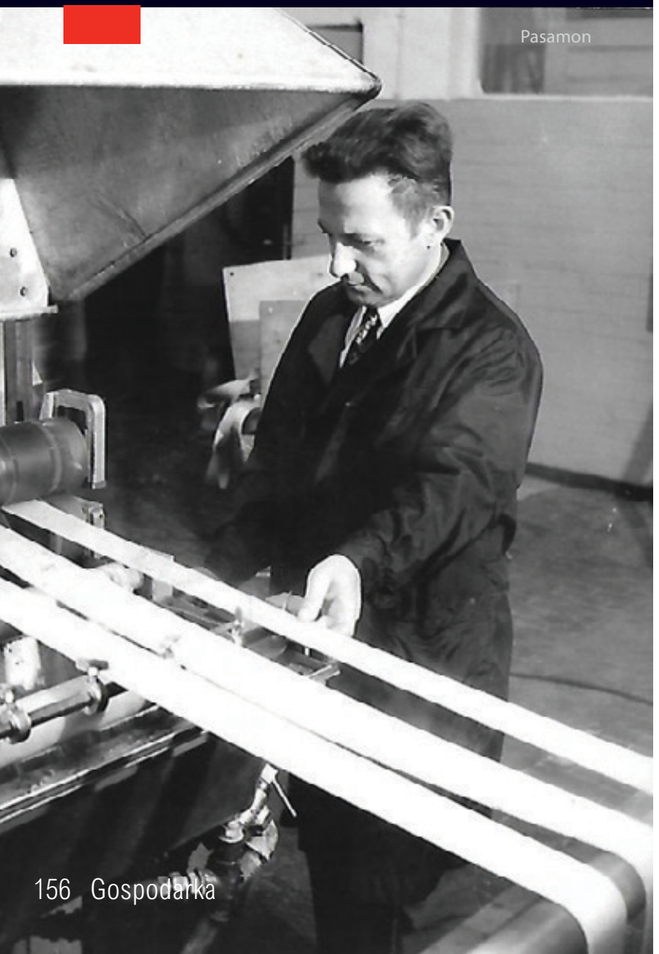

Pasamon

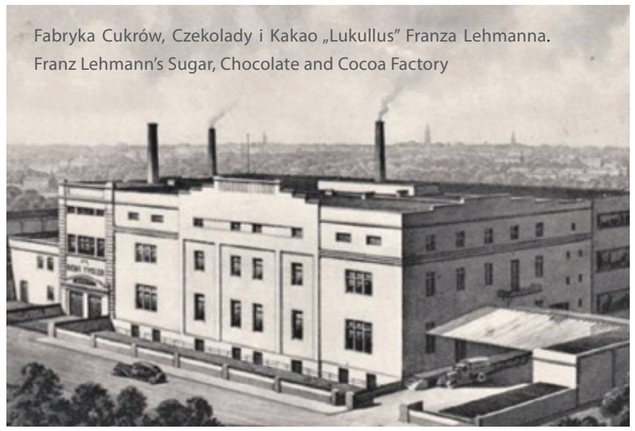

Fabryka Cukrów, Czekolady i Kakao „Lukullus" Franza Lehmanna.
Franz Lehmann's Sugar, Chocolate and Cocoa Factory

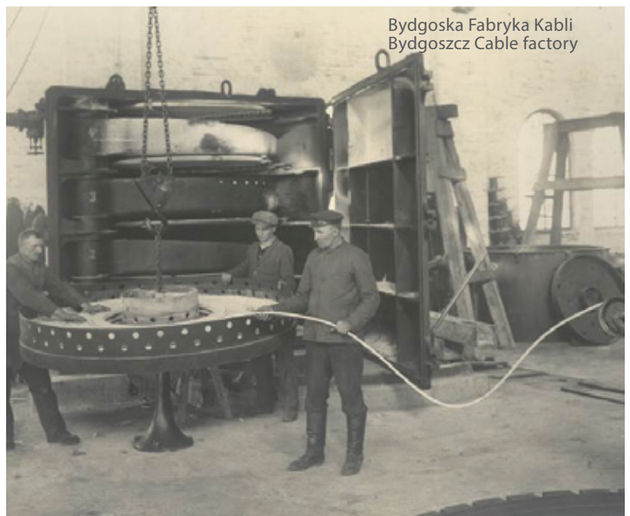

Bydgoska Fabryka Kabli
Bydgoszcz Cable factory

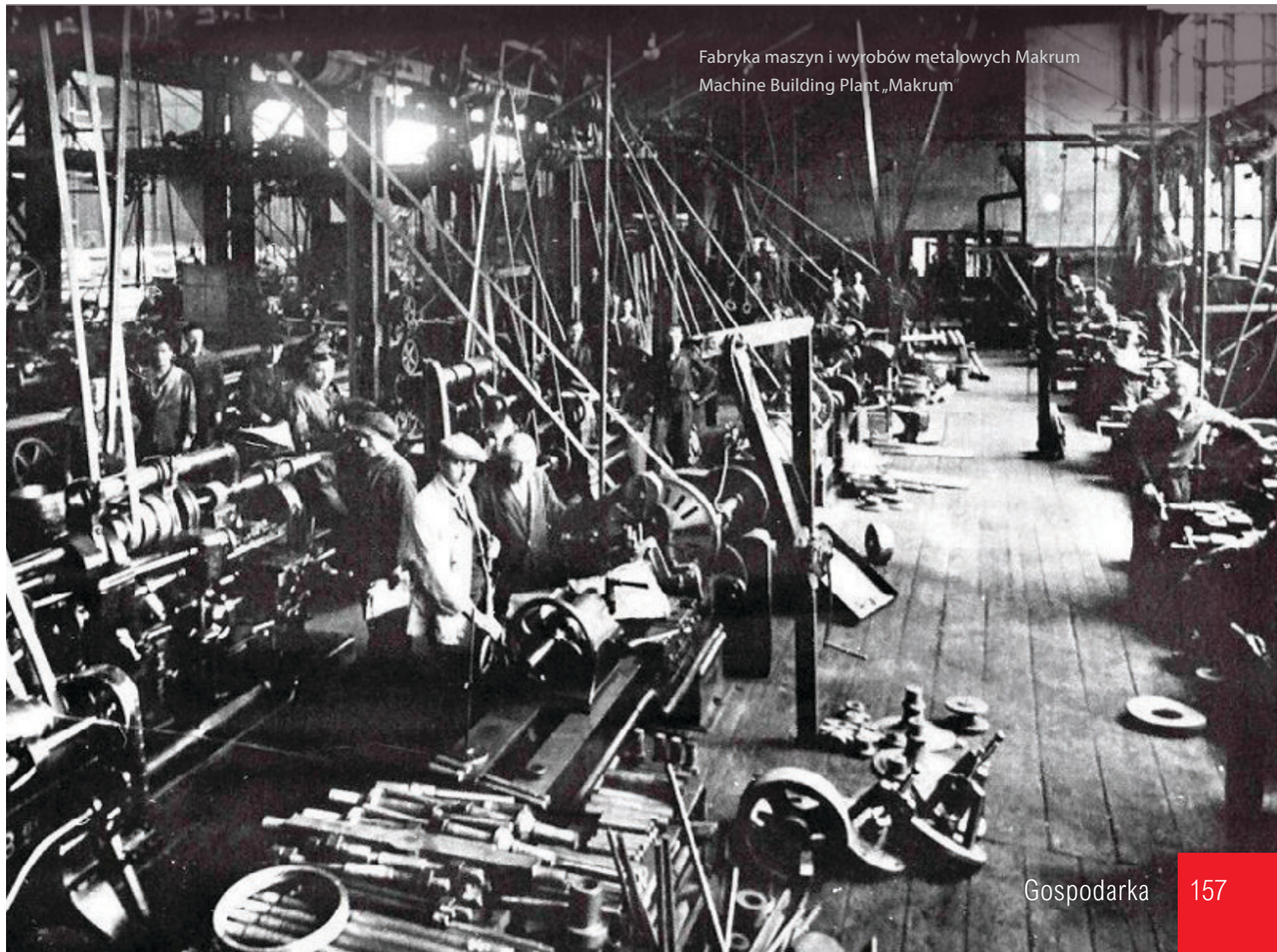

Fabryka maszyn i wyrobów metalowych Makrum
Machine Building Plant „Makrum

155 lat doświadczenia

Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o. jest w swojej branży najstarszym przedsiębiorstwem w Polsce, które nieprzerwanie od 1865 roku produkujące maszyny i urządzenia do obróbki i przerobu drewna, a obecnie również kompletne linie technologiczne dla przemysłu drzewnego. Oferuje m.in. traki, obrzynarki, wielopiły, pilarki, frezarki, linie technologiczne dla traków, itp. Poza sferą produkcji przedsiębiorstwo zapewnia stały serwis oraz posiada zaplecze techniczne prowadzące stały rozwój i modernizacjś produkowanych wyrobów.

FOD jednak nie bazuje wyłącznie na tradycji. Innowacyjność i nastawienie na rozwój to drugi filar przedsiębiorstwa, które jako jedyne w Polsce jest producentem traków pionowych o mocy powyżej 30 kW. Profesjonalizm oraz nieustanne dążenie do nowo-czesnych rozwiązań owocują systematycznie wprowadzanymi nowymi rozwiązaniami oraz rozbudową parku maszynowego. Traki i obrabiarki o różnych parametrach oraz kompletne, zoptymalizowane linie technologiczne, dostosowane są nawet do najbardziej wymagających klientów, a oprzyrządowanie podawcze czy rozdzielczo-odbiorcze robione jest pod indywidualne zamówienie.

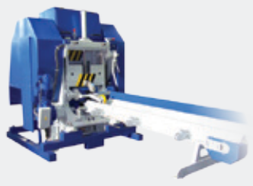

Maszyny wyprodukowane przez FOD zostały przetestowane w tysiącach zakładów drzewnych na całym świecie. Ogromne doświadczenie, profesjonalizm i nieustanne dążenie do tworzenia nowoczesnych rozwiązań gwarantują odbiorcom najwyższą jakość.

W 2016 na Międzynarodowych Targach DREMA w Poznaniu za Pilarkę Tarczową Wielopiłową DPPE 60 otrzymała Złoty Medal. Rok później firma otrzymała Symbol Jakości i Niezawodności, a nieprzerwanie od 2017 roku zdobywa prestiżowy Certyfikat „Przedsiębiorstwo Fair Play". Każda z tych zasłużonych nagród mobilizuje to przedsiębiorstwo do dalszych wysiłków, by stawać się jeszcze lepszym w swoim fachu.

Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o.

85-347 Bydgoszcz,
ul. Nakielska 53
tel. +48 52 325 87 00

fod@fod.com.pl
www.fod.com.pl

stomil BYDGOSZCZ | arp Grupa ARP S.A.

1920 2020 100 stomil BYDGOSZCZ

Początki **STOMILU BYDGOSZCZ** sięgają roku 1920, wtedy to położono kamień węgielny pod budowę zakładu i powołano do życia Polską Spółkę Akcyjną „KAUCZUK" oraz rozpoczęto budowę fabryki w Bydgoszczy w miejscu obecnej lokalizacji. Zakład od momentu założenia do wybuchu II wojny światowej prowadził produkcję wyrobów gumowych pokonując po drodze trudności i kryzys, stopniowo odradzając się i rozwijając produkowany asortyment. W okresie okupacji nastąpiła redukcja produkcji artykułów gumowych na rzecz wyrobów metalowych wykorzystywanych w działaniach wojennych, utrzymano jednak produkcję węży i artykułów technicznych. Od momentu wyzwolenia Spółka powróciła do swojej pierwotnej działalności tj. produkcji wyrobów gumowych. Obecnie **Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego Stomil S.A.** to czołowy polski producent węży hydraulicznych, przemysłowych i innych artykułów gumowych. Jako jedna z niewielu firm na świecie może się pochwalić 100-letnią tradycją w produkcji wyrobów gumowych. **STOMIL BYDGOSZCZ** jako pierwszy uruchomił produkcję węży hydraulicznych w Polsce. Od roku 2018 należy do Grupy Kapitałowej Agencji Rozwoju Przemysłu (ARP) S.A. Zakład specjalizuje się w hydraulice siłowej, a w ofercie produkcyjnej posiada m.in. węże hydrauliczne i przemysłowe, płyty i wykładziny gumowe, mieszanki gumowe, artykuły techniczno-gumowe i profile wytłaczane. Produkowane przez **STOMIL BYDGOSZCZ** wyroby znajdują szerokie zastosowanie w wielu sektorach gospodarki, m.in. w górnictwie, budownictwie, rolnictwie, przemyśle maszynowym i spożywczym, zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym. Doświadczenie w produkcji wyrobów gumowych oraz posiadany system zarządzania jakością EN ISO 9001:2015 oraz liczne atesty i certyfikaty gwarantują doskonałą jakość wyrobów produkowanych przez tę spółkę.

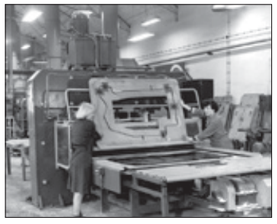

The transformation of the economy

In the 1990s, the economy of Bydgoszcz changed rapidly. The two most important economic branches were reorganized: industry and trade. State-owned enterprises and production plants have been privatized to form private companies and companies, often with the participation of foreign capital, most often from Germany, then from Denmark, the Netherlands and the United States. Well-known international corporations decided to invest in Bydgoszcz, including AT&T (telecommunications), NESTE (gas stations), UNILEVER (household chemicals), CAN PACK (packaging), IBIS Ltd. (machines for the food industry), COCA-COLA Company. In the mid-90s, there were 32,400 registered in Bydgoszcz. business entities; mainly small private sector companies

Today's economy

Todays Bydgoszcz by investors
is seen as an extremely attractive place
to do business.

This is determined not only by convenient geographical and communication conditions, but also by a broad scientific base strongly related to business, a highly qualified, young society, and a rapidly developing business environment infrastructure.
Bydgoszcz has been the industrial center of the Kuyavian-Pomeranian Voivodeship for many years. Currently, around 42,000 operate in the city. economic entities, of which over 98% belong to the private sector; the most in the trade industry (24%), construction (10%), professional activities (accounting and accounting, legal, scientific, advertising, tax consulting) - 10%. However, industry has been decisive in the city's economy for years. Although companies in the industrial sector constitute only 9% of registered entities, they employ nearly half of all people working in Bydgoszcz, and the share of this sector in the city's revenues exceeds 70%. The most important sectors for the city's economy are:

- chemical, including tool and plastics processing, bringing together companies within the Bydgoszcz Industrial Cluster,
- electromechanical, including the production of rolling stock and tramway, focused around Pesa and its suppliers,
- IT (IT) and modern business services Business Process Outsourcing (BPO), as part of the Bydgoszcz IT Cluster.

Noteworthy is the idea of industrial clusters, which has gained great popularity in the Bydgoszcz economic environment. It consists in concentrating in the immediate vicinity of companies with a similar profile of activity, economically connected with each other, sharing the same skills, technology and infrastructure. The concentration supports the creation of new enterprises, products and new jobs for highly qualified, well-paid employees. A characteristic feature of industrial clusters is that the enterprises clustered in them compete with each other, but at the same time cooperate in certain areas (e.g. joint research and development), achieving greater success than working separately. Research centers, research and development units, technical universities and private organizations are also included in the cluster's network of connections, which also triggers significant innovation potential. In the modern world, clusters are the strength of every national, regional and urban economy, mainly in economically developed countries. An example of such an effect is the Silicon Valley, in which the development of the information technology industry attracts the best specialists from around the world.

Currently, there are about 200 clusters in Poland, gathering over 8.3 thousand entities. 16 clusters have their headquarters in Bydgoszcz, the largest and oldest of which is the Bydgoszcz Industrial Cluster (BKP), which exists since 2006 and brings together enterprises operating in the tool and processing industry and a number of supporting institutions, including universities, research and development units, offices, business associations and financial institutions.

Enterprises associated in the Cluster offer high-quality injection molds and other processing tools, as well as deal with the production of plastic products for a number of industries, including Household appliances, food, medical, pharmaceutical, automotive, cosmetics and packaging. The Cluster's activities are aimed at integrating the environment of processors and toolmakers, representing their interests outside, promoting them at home and abroad, as well as creating national and international networks of business connections facilitating the functioning of companies, access to human resources, technological development and conducting research and development works.

Transformacja gospodarki

W latach 90-tych XX w. gospodarka Bydgoszczy uległa gwałtownym zmianom. Reorganizacji uległy dwie najważniejsze gałęzie gospodarcze: przemysł i handel. Państwowe przedsiębiorstwa i zakłady produkcyjne zostały sprywatyzowane, tworząc spółki i firmy, często z udziałem kapitału zagranicznego, pochodzącego najczęściej z Niemiec, następnie z Danii, Holandii oraz Stanów Zjednoczonych. Na inwestycje w Bydgoszczy zdecydowały się znane, międzynarodowe koncerny, m.in. AT&T (telekomunikacja), NESTE (stacje benzynowe), UNILEVER (chemia gospodarcza), CAN PACK (opakowania), IBIS Ltd. (maszyny dla przemysłu spożywczego), COCA-COLA Company. W połowie lat 90-tych na terenie Bydgoszczy zarejestrowanych było 32,4 tys. podmiotów gospodarczych; głównie niewielkich firm sektora prywatnego.

Gospodarka dzisiaj

Dzisiejsza Bydgoszcz przez inwestorów
postrzegana jest jako niezwykle atrakcyjne miejsce
do prowadzenia działalności gospodarczej.

Decydują o tym nie tylko dogodne uwarunkowania geograficzne i komunikacyjne, ale też szerokie zaplecze naukowe silnie powiązane z biznesem, wysoko wykwalifikowane, młode społeczeństwo, a także szybko rozwijająca się infrastruktura otoczenia biznesu.

Bydgoszcz od wielu lat stanowi centrum przemysłowe województwa kujawsko-pomorskiego. Obecnie na terenie miasta działa ok. 42 tys. podmiotów gospodarczych, w tym ponad 98% należy do sektora prywatnego; najwięcej w branży handlowej (24%), budownictwie (10%), działalności profesjonalnej (rachunkowo-księgowej, prawniczej, naukowej, reklamowej, doradztwa podatkowego) – 10%. Jednak decydującą rolę w sferze gospodarki miasta od lat odgrywa przemysł. Choć firmy sektora przemysłowego stanowią zaledwie 9% zarejestrowanych podmiotów, to zatrudniają blisko połowę wszystkich osób pracujących w Bydgoszczy, a udział tego sektora w przychodach miasta przekracza 70%. Najważniejsze znaczenie dla gospodarki miasta mają branże:

- chemiczna, w tym narzędziowa i przetwórstwa tworzyw sztucznych, skupiająca firmy w ramach Bydgoskiego Klastra Przemysłowego,
- elektromaszynowa, w tym produkcji taboru kolejowego i tramwajowego, skoncentrowana wokół firmy Pesa i jej poddostawców,
- informatyczna (IT) i nowoczesnych usług dla biznesu Business Process Outsourcing (BPO), skupione w ramach Bydgoskiego Klastra Informatycznego.

Na uwagę zasługuje idea klastrów przemysłowych, która w bydgoskim środowisku gospodarczym zyskała dużą popularność. Polega na skoncentrowaniu w bezpośrednim sąsiedztwie firm o podobnym profilu działalności, powiązanych ze sobą gospodarczo, dzielących te same umiejętności, technologię i infrastrukturę. Koncentracja wspomaga tworzenie nowych przedsiębiorstw, produktów oraz nowych miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanych, dobrze opłacanych pracowników. Charakterystyczną cechą klastrów przemysłowych jest to, że przedsiębiorstwa w nich skupione konkurują ze sobą, ale jednocześnie współpracują w pewnych obszarach (np. wspólne prace badawczo-rozwojowe), osiągając większy sukces niż pracując osobno. W sieć powiązań klastra włączone są również ośrodki naukowe, jednostki badawczo-rozwojowe, uczelnie techniczne czy organizacje prywatne, co dodatkowo wyzwala znaczny potencjał innowacyjny. We współczesnym świecie klastry stanowią o sile gospodarek narodowych, regionalnych, miejskich, głównie w krajach gospodarczo rozwiniętych. Przykładem takiego efektu jest Dolina Krzemowa, w której rozwój przemysłu technologii informatycznych przyciąga najlepszych specjalistów z całego świata.

Obecnie na terenie Polski znajduje się ok. 200 klastrów, skupiających ponad 8,3 tys. podmiotów. W Bydgoszczy ma swoją siedzibę 16 klastrów, z których najliczniejszym i najstarszym jest Bydgoski Klaster Przemysłowy (BKP), który istnieje od 2006 r. i zrzesza przedsiębiorstwa działające w przemyśle narzędziowo-przetwórczym oraz szereg instytucji wspierających, w tym uczelnie, jednostki badawczo-rozwojowe, urzędy, stowarzyszenia przedsiębiorców i instytucje finansowe. Obecnie Klaster zrzesza 140 Członków.

Przedsiębiorstwa zrzeszone w Klastrze oferują wysokiej jakości formy wtryskowe i inne narzędzia do przetwórstwa, jak również zajmują się produkcją wyrobów z tworzyw sztucznych dla szeregu branż, m.in. AGD, spożywczej, medycznej, farmaceutycznej, samochodowej, kosmetycznej i opakowaniowej. Działalność Klastra ma na celu integrację przetwórców i narzędziowców, reprezentację ich interesów na zewnątrz, promocję w kraju i za granicą, a także stworzenie krajowych i międzynarodowych sieci powiązań biznesowych ułatwiających funkcjonowanie firm, dostęp do kadr, rozwój technologiczny i prowadzenie prac badawczo-rozwojowych.

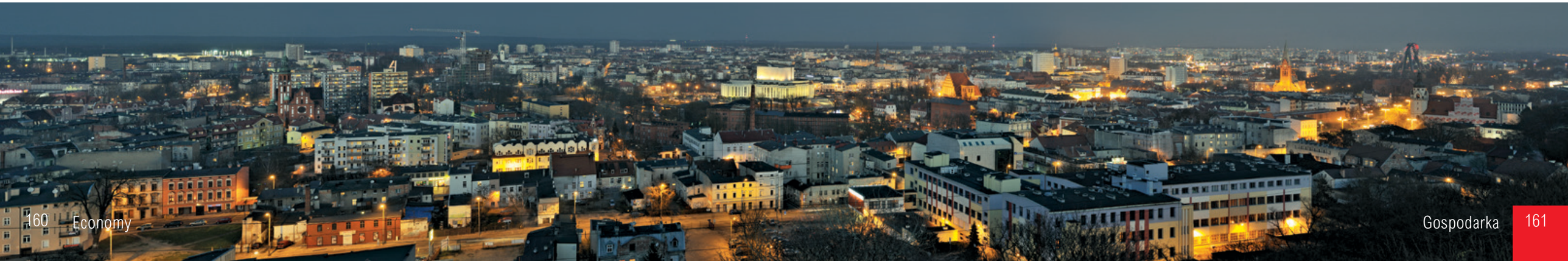

Since 2016, the Bydgoszcz Industrial Cluster has the status of a National Key Cluster, which is awarded by the Ministry of Development to organizations of significant importance for the country's economy and high international competitiveness. In April 2019, BKP obtained the Silver Label Certificate, i.e. the Silver Badge of Cluster Management Quality awarded by the European Secretariat for Cluster Analysis.

In the economic landscape of contemporary Bydgoszcz, the fastest growing industry of modern business services BSS (Business Services Sector) deserves special attention, and especially one of its types - BPO (Business Process Outsourcing), which involves outsourcing business processes.

Approximately 9.5 thousand people already work in this sector. Bydgoszcz residents, of which over 6,000 in the broadly understood field of information processing (IT). The most well-known global companies and the largest employers in this sector include:

• Atos - a global leader in digital transformation, operating in areas such as Cloud, cybersecurity and high-performance supercomputers. Provides end-to-end solutions for hybrid cloud computing, Big Data, business applications and the digital workspace. 110 thousand employees in 73 countries are provides service to large international companies, mainly from the public, financial and telecommunications sectors. The group is a global IT partner of the largest sporting event - the Olympic and Paralympic Games. In Poland, Atos has been operating since 2000 and employs nearly 7,000 people in 7 cities. Since 2019, Bydgoszcz has been the headquarters of Atos Poland Global Services - one of the two companies representing the brand in the country.

• Asseco Poland is the largest Polish IT company listed on the Warsaw Stock Exchange. For almost 30 years it has been creating technologically advanced software for companies from key sectors of the economy. The company is present in close to 60 countries around the world and employs about 27,000 people. It is also the largest supplier of modern IT solutions in Central and Eastern Europe.

•Nokia - a global telecommunications tycoon, owner of Alcatel-Lucent since 2016. The Nokia Technology Center in Bydgoszcz employs over 1,000 specialists working in R&D, Global Services, Professional Services and ICC Factory departments. It has one of the most modern virtual laboratories in Poland, where new technologies and solutions are combined.

In addition to operating on international markets, it develops its products and services locally, thus supporting the Polish economy; and additionally, Bazy i Systemy Bankowe, Logon, Tel-Dat, SDL Poland, Asseco Data Systems, Vivid Games, Sunrise System, NMG, Postdata. Meelogic Consulting Polska Sp. z o.o., Cybercom, Sii Polska and others. As part of BPO, outside the IT industry, over 1,000 people deal with accounting and finance, and another 1,000 work in contact center companies.

The factor that attracts these companies is the rich, constantly growing offer of office space and good cooperation with local authorities and institutions established to support investments such as the Bydgoszcz Regional Development Agency.

One of the largest industry events in the BPO / SSC sector in Eastern and Central Europe, gathering over 300 representatives of global outsourcing companies, government agencies, local governments and public administration is the „CEE Shared Services and Outsourcing Awards" Gala. In 2016, Bydgoszcz received the award for the best city in Poland in the category of new locations for shared service centers.

The main economic area of Bydgoszcz is the Bydgoszcz Industrial and Technology Park operating since 2004, covering an area of 283 ha. Thanks to such factors as tax breaks, support in the efficient implementation of administrative procedures, modern infrastructure, access to rail freight, direct connection to national road No. 10, the vicinity of the airport and inland waterway port is an attractive space for doing business.

In BPPT, on the area of 46 ha, there is a subzone of the Pomeranian Special Economic Zone, in which investing brings measurable benefits in the form of tax exemptions due to the costs of new investments or costs of creating new jobs. The Idea Przestrzenie Biznesu office building built in the Park in 2015 is an innovative and functional building, offering tenants over 4,000. m2 of office space. Currently, approximately 50 enterprises employing 1.5 thousand operate in BPPT. people.

The remaining Bydgoszcz office and business centers are mainly occupied by IT companies and accounting and financial companies. These include, among others: Biznes Park Kraszewski 1, Bydgoszcz Business Center, Scanpark Business Center (DanHouse Center), Logistic & Business Park, Your Office, Optimum Park.

Od 2016 r. Bydgoski Klaster Przemysłowy posiada status Krajowego Klastra Kluczowego, który przyznawany jest przez Ministerstwo Rozwoju organizacjom o istotnym znaczeniu dla gospodarki kraju i wysokiej konkurencyjności międzynarodowej. W kwietniu 2019 r. BKP uzyskał Silver Label Certificate tj. srebrną odznakę jakości zarządzania Klastrem przyznawaną przez Europejski Sekretariat Analiz Klastrowych (European Secretariat for Cluster Analysis).

W krajobrazie gospodarczym współczesnej Bydgoszczy na szczególna uwagę zasługuje najprężniej rozwijająca się branża nowoczesnych usług biznesowych BSS (Business Services Sector), a szczególnie jeden z jej rodzajów – BPO (Business Process Outsourcing), polegający na zlecaniu procesów biznesowych firmom zewnętrznym.

W sektorze tym pracuje już około 9,5 tys. bydgoszczan, z czego ponad 6 tys. w szeroko rozumianej branży zajmującej się przetwarzaniem informacji (IT). Do najbardziej znanych, globalnych firm, a jednocześnie największych pracodawców tego sektora należą:

• Atos - światowy lider transformacji cyfrowej, działający w takich obszarach, jak Cloud, cyberbezpieczeństwo i wysokowydajne superkomputery. Zapewnia kompleksowe rozwiązania w zakresie hybrydowej chmury obliczeniowej, Big Data, krytycznych aplikacji biznesowych i cyfrowego miejsca pracy. 110 tys. pracowników w 73 krajach obsługuje duże międzynarodowe firmy, głównie z sektora publicznego, finansowego, telekomunikacyjnego. Grupa jest światowym partnerem IT największego wydarzenia sportowego - Igrzysk Olimpijskich i Paraolimpijskich. W Polsce Atos działa od 2000 roku, zatrudnia blisko 7 tys. osób w 7 miastach. Od 2019 roku Bydgoszcz jest główną siedzibą Atos Poland Global Services - jednej z dwóch spółek reprezentujących markę Atos na terenie kraju.

• Asseco Poland jest największą polską firmą informatyczną notowaną na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Od prawie 30 lat tworzy zaawansowane technologicznie oprogramowanie dla firm z kluczowych sektorów gospodarki. Spółka jest obecna w blisko 60 krajach na całym świecie i zatrudnia ok. 27 tys. osób. Jest także największym dostawcą nowoczesnych rozwiązań informatycznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Poza działalnością na rynkach międzynarodowych rozwija swoje produkty i usługi lokalnie, wspierając tym samym polską gospodarkę.

• Nokia - światowy potentat telekomunikacyjny, od 2016 roku właściciel firmy Alcatel-Lucent. Centrum Technologiczne Nokia w Bydgoszczy zatrudnia ponad 1000 specjalistów, pracujących w działach R&D, Global Services, Professional Services, ICC Factory. Posiada jedno z najnowocześniejszych wirtualnych laboratoriów w Polsce, gdzie łączy się najnowocześniejsze technologie i sprawdzone rozwiązania.

Ponadto: Bazy i Systemy Bankowe, Logon, Tel-Dat, SDL Poland, Asseco Data Systems, Vivid Games, Sunrise System, NMG, Postdata. Meelogic Consulting Polska Sp. z o.o., Cybercom, Sii Polska i inne. W ramach BPO, poza branżą IT ponad 1000 osób zajmuje się rachunkowością i finansami, a kolejne tysiąc pracuje w firmach typu contact center.

Czynnikiem przyciągającym te firmy jest bogata, ciągle rosnąca oferta powierzchni biurowych oraz dobra współpraca z lokalnymi władzami i instytucjami powołanymi dla wsparcia inwestycji takimi, jak Bydgoska Agencja Rozwoju Regionalnego.

Jednym z największych wydarzeń branżowych sektora BPO/SSC w rejonie wschodniej i centralnej Europy, gromadzącym ponad 300 reprezentantów globalnych firm outsourcingowych, agencji rządowych, samorządów i administracji publicznej jest Gala „CEE Shared Services and Outsourcing Awards". W 2016 roku Bydgoszcz odebrała tam nagrodę dla najlepszego miasta w Polsce w kategorii nowych lokalizacji dla centrów usług wspólnych.

Głównym obszarem gospodarczym Bydgoszczy jest działający od 2004 roku Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny, zajmujący powierzchnię 283 ha. Dzięki takim czynnikom, jak ulgi podatkowe, wsparcie w sprawnej realizacji procedur administracyjnych, nowoczesna infrastruktura, dostęp do towarowego transportu kolejowego, bezpośrednie połączenie z drogą krajową nr 10, sąsiedztwo lotniska i portu żeglugi śródlądowej stanowi przestrzeń atrakcyjną dla prowadzenia działalności gospodarczej.

W BPPT, na terenie 46 ha znajduje się podstrefa Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, w której inwestowanie przynosi wymierne korzyści w postaci zwolnień podatkowych z tytułu kosztów nowych inwestycji lub kosztów tworzenia nowych miejsc pracy. Wybudowany na terenie Parku w 2015 roku biurowiec Idea Przestrzeń Biznesu to innowacyjny i funkcjonalny budynek, oferujący najemcom ponad 4 tys. m^2 powierzchni biurowej. Obecnie na terenie BPPT funkcjonuje ok. 140 przedsiębiorstw.

Pozostałe, bydgoskie centra biurowo-biznesowe zajmowane są głównie przez przedsiębiorstwa z branży IT i firmy rozliczeniowo-finansowe. Należą do nich m.in.: Biznes Park Okole, Bydgoskie Centrum Biznesu, Scanpark Business Center (DanHouse Center), Logistic&Business Park, Your Office, Optimum Park.

In the annual Doing Business in Poland 2015 ranking prepared by the World Bank Bydgoszcz took first place among the 18 largest Polish cities in the category of obtaining building permits. The fact that Bydgoszcz is investor-friendly is also evidenced by the Eurobuild Awards 2015, granted to companies operating on the construction and commercial real estate market in Central and Eastern Europe. Bydgoszcz beat nine cities and won in the Investor Friendly City category.

Both awards are a clear signal sent to business communities: it is worth investing with us.

W corocznym rankingu Doing Business in Poland 2015 przygotowanym przez Bank Światowy Bydgoszcz zajęła pierwsze miejsce wśród 18 największych polskich miast w kategorii uzyskiwania pozwoleń na budowę. O tym, że Bydgoszcz jest przyjazna inwestorom świadczy też nagroda Eurobuild Awards 2015, przyznawana firmom działającym na rynku budownictwa i nieruchomości komercyjnych w Europie Środkowo-Wschodniej. Bydgoszcz pokonała dziewięć miast i zwyciężyła w kategorii „Miasto Przyjazne Inwestorom".

Obydwie nagrody stanowią wyraźny sygnał wysłany środowiskom biznesowym: u nas warto inwestować.

BPPT o powierzchni ponad 280 ha zaliczany jest do grona jednego z największych parków przemysłowo-technologicznych w Polsce. Jest instytucją otoczenia biznesu, która – dzięki tworzeniu korzystnych warunków do inwestowania dla firm – nieprzerwanie pobudza przedsiębiorczość i kreuje nowe miejsca pracy.

Historia Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego sięga 2005 roku. Początki funkcjonowania Parku nie należały do najłatwiejszych. Dzięki wsparciu ze strony Urzędu Miasta Bydgoszczy, silnej determinacji zespołu BPPT, ciągłemu poszerzaniu zakresu oferowanych usług i systematycznemu realizowaniu inwestycji – po kilku latach podejmowania licznych starań i długoterminowych wyzwań – spółka nabrała wiatru w żagle.

Zdegradowany teren poprzemysłowy należało dostosować do oczekiwań inwestorów. Jedna z pierwszych inwestycji BPPT polegała na zmodernizowaniu i wybudowaniu dróg z oświetleniem, chodnikami i ścieżkami rowerowymi, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Doprowadzono też sieć elektroenergetyczną i uruchomiono bezpośrednie połączenie autobusowe łączące osiedla mieszkaniowe z terenem Parku. Nieruchomości oraz grunty inwestycyjne leżą w sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych. W 2010 roku Park połączono z drogą krajową S10.

Obecnie na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo - Technologicznego funkcjonuje ponad 140 zarówno polskich , jak i zagranicznych podmiotów (znajdują się tu obiekty firm pochodzących z USA, Niemiec, Austrii, Włoch, Wielkiej Brytanii i Belgii), zatrudniających łącznie blisko 4000 pracowników. Specjalizacja przedsiębiorstw jest różnorodna. Prowadzą one działalność produkcyjną, logistyczną i usługową.

Park oprócz terenów inwestycyjnych – oferuje także wynajem atrakcyjnych lokali biurowych, sal konferencyjno-szkoleniowych i tak zwanych biurek na godziny w wysokiej klasy biurowcu IDEA Przestrzeń Biznesu. Biura zapełnione ambitnymi i ukierunkowanymi na sukces ludźmi tętnią życiem.

Jesienią 2015 roku do użytku oddano Bydgoskie Centrum Targowo-Wystawiennicze. Przeznaczeniem obiektu jest organizacja targów, wystaw, konferencji, kongresów, bankietów, jubileuszy, gal, bądź koncertów. Centrum może się pochwalić obsługą wielu prestiżowych wydarzeń m.in.: Międzynarodowych Targów Maszyn i Urządzeń dla Wodociągów i Kanalizacji – WOD-KAN, Międzynarodoweych Targów Kooperacyjnych Przemysłu Narzędziowo-Przetwórczego INNOFORM, Międzynarodowej Wystawy Psów Rasowych, koncertów znanych artystów: Agnieszki Chylińskiej, Perfect, IRA. Od początku funkcjonowania

15 lat bppt Bydgoski Park Przemysłowo–Technologiczny

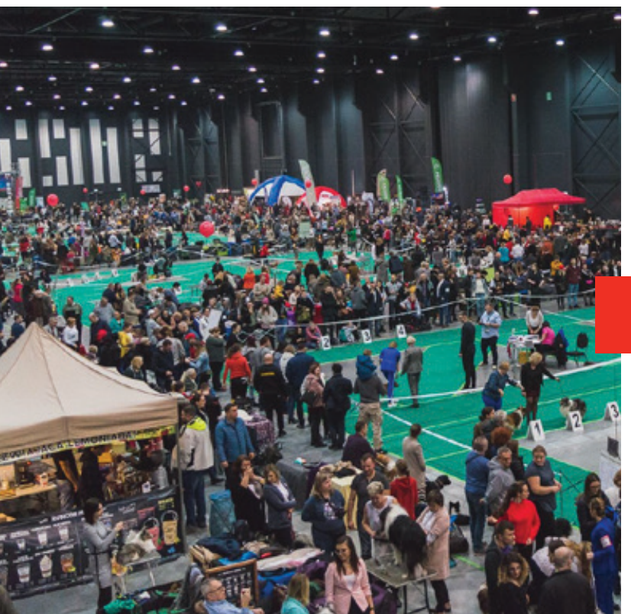

BPPT, with an area of over 280 ha, is one of the largest Industrial and Technology parks in Poland. It is an institution for business which, creating favorable investment conditions for companies, continuously stimulates entrepreneurship and creates new jobs.

The history of the Bydgoszcz Industrial and Technology Park dates back to 2005. The beginnings of the Park's operation were not easy. However, thanks to the support of the City of Bydgoszcz, the strong determination of the BPPT team, continuous extension of the scope of services and systematic implementation of investments, after several years of numerous endeavours and long-term challenges, the company caught the wind in its sails.

The degraded, post-industrial area had to be adapted to investors' expectations. One of the BPPT's first investments was to modernize and build roads with lighting, pavements and bicycle paths, a water supply and sewerage network. Shorty afterwards, the power network was connected and a direct bus route connecting housing estates with the Park was established. The real estate and investment plots are located less than 5 km from the city center and are adjacent to major communication routes. In 2010, the Park was connected to the S10 national road.

Currently, over 140 Polish and foreign businesses operate in the Bydgoszcz Industrial and Technological Park (with facilities of companies from the USA, Germany, Austria, Italy, Great Britain and Belgium) employing a total of nearly 4,000 employees. The specialization of enterprises is diverse with production, logistics and service activities.

The Park offers attractive office premises, conference and training rooms, and so-called coworking facilities in the high class office building "IDEA Przestrzeń Biznesu". Offices filled with ambitious and success-oriented people are teeming with life.

In autumn 2015, the Bydgoszcz Trade Fair and Exhibition Center was commisioned. The facility is intended to organize fairs, exhibitions, conferences, congresses, banquets, anniversaries, galas and concerts. The Center takes pride in hosting many prestigious events, among others: the International Fair of Machines and Devices for Water Supply and Sewerage - WOD-KAN, the International Cooperative Trade Fair of the Tool and Processing Industry - INNOFORM, an International Dog Show, and concerts of many famous artists: Agnieszka Chylińska, Perfect, and IRA. Since the beginning of its operation, accommodating several hundred cultural

obiektu, podczas kilkuset wydarzeń kulturalnych, BCTW odwiedziło ponad 200 000 osób.

W kwietniu 2020 roku oddano do użytku Centrum Technologiczne. Inwestycja została dofinansowana ze środków EFRR w ramach RPO WKP 2014-2020. To pierwsze tego typu miejsce w regionie. BPPT umożliwia w ten sposób rozwój ukierunkowanych na innowację przedsiębiorcom, którzy potrzebują specjalistycznej i wielofunkcyjnej przestrzeni do pracy. Klienci Centrum zaaranżowali wynajmowane powierzchnie na centrum demonstracyjne (showroom), warsztat (fab lab) i żywe laboratorium (living lab). Laboratoria i warsztatownie to idealne miejsce do tworzenia, realizowania i testowania projektów. Część demonstracyjna służy prezentowaniu firmy i oferowanych przez nią produktów i usług. Ulokowane w obiekcie podmioty odnoszą pierwsze sukcesy – poszerzają grono klientów i sieć kontaktów oraz tworzą innowacje.

Ostatnie 15 lat minęło pod znakiem dynamicznego rozwoju Parku. Wspólnie z Urzędem Miasta oraz wieloma innymi instytucjami i inwestorami, dzięki którym bije Przemysłowe Serce Bydgoszczy, Park propagował innowacyjność, wspierał lokalną aktywność zawodową, realizował ideę społecznej odpowiedzialności biznesu oraz z dumą reprezentował miasto na arenie lokalnej i międzynarodowej. I ma apetyt na więcej!

events, BCTW has been visited by over 200,000 people.

In April 2020, the Technology Center was commissioned. The investment was co-financed by the ERDF under RPO WKP 2014-2020. This is the first such center in the region. BPPT thus enables the development of innovation-oriented entrepreneurs who need a specialized and multifunctional work space. The Center's clients arranged rented areas for the demonstration center (showroom), workshop (fab lab) and living laboratory (living lab). Laboratories and workshops are the perfect place to create, implement and test projects. The demonstration part is used to present the company and its products and services. The firms located in the building achieve their first successes – they expand their group of clients and network contacts, and create innovations.

The last 15 years have witnessed the dynamic development of the Park. Together with the City Hall and many other institutions and investors, thanks to whom the Industrial Heart of Bydgoszcz beats, the Park has promoted innovation, supported local professional activity, implemented the idea of corporate social responsibility and proudly represented the city in the national and international arena. And it has an appetite for more!

BIMs PLUS jest profesjonalnym dystrybutorem produktów z zakresu techniki grzewczej, klimatyzacji i wentylacji, instalacji, techniki sanitarnej i odnawialnych źródeł energii.

25 LAT DOŚWIADCZENIA

15 000 STAŁYCH KLIENTÓW

1200 WYSPECJALIZOWANYCH PRACOWNIKÓW

182 HURTOWNI DOSTĘPNYCH DLA NASZYCH KLIENTÓW

300 000 PRODUKTÓW W CIĄGŁEJ SPRZEDAŻY W NASZYCH HURTOWNIACH

200 000 ARTYKUŁÓW DOSTĘPNYCH W SKLEPIE ONLINE

21 PROFESJONALNYCH SALONÓW ŁAZIENEK W CAŁYM KRAJU

11 MAGAZYNÓW WYSOKIEGO SKŁADOWANIA

80 NOWOCZESNYCH AUT DLA PEFEKCYJNEJ LOGISTYKI

BUDUJEMY TRWAŁE ZWIĄZKI HANDLOWE OPIERAJĄCE SIE NA PARTNERSTWIE.

Producentom zapewniamy profesjonalne wprowadzenie wyrobów na rynek i gwarancję zapłaty. Rzemieślnicze korzenie BIMs PLUS zadecydowały o naszej rynkowej misji.

Klientom umożliwiamy zaopatrzenie i kredytowanie zakupów oraz konkurencyjność w relacjach z inwestorami.

PROPONUJEMY WIĘCEJ!

Doradztwo techniczne w oparciu o najnowocześniejsze rozwiązania. Kompletację urządzeń z dostawą na miejsce.
Jesteśmy Partnerem Instalatora. Docieramy do Inwestora wykorzystując sprawdzony trójstopniowy model dystrybucji:

OD PRODUCENTA PRZEZ HURTOWNIKA DO WYKONAWCY

www.bimsplus.pl

ABEX HURTOWNIE INSTALACYJNE - EKSPRESOWE ZAKUPY

Zlokalizowane są „tuż za rogiem", w różnych częściach miasta. Pozwalają na szybki dojazd oraz zakup towarów prosto „z półki". Wyposażone w najbardziej popularne produkty skracają proces obsługi do niezbędnego minimum oraz pozwalają na bezpośrednie zapoznanie się z produktem.

elements

ŁAZIENKA / OGRZEWANIE / ENERGIA

SALONY ŁAZIENEK ELEMENTS

Salon Elements to wykwalifikowani doradcy, inspirujące ekspozycje i bogaty wybór produktów renomowanych marek branży sanitarnej, płytek, klimatyzacji i wentylacji, ogrzewania i odnawialnych źródeł energii. W salonach dyżuruje architekt, który przygotuje wizualizację Twojej wymarzonej łazienki.

Elements Toruń, ul. Polna 105
Elements Bydgoszcz, ul. H. Frankego 1

www.elements-show.pl

BIMs PLUS FHH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BYDGOSZCZ Sp. k.
ul. Hermana Frankego 1, 85-862 Bydgoszcz | tel. 52 326 96 96 | bydgoszcz@bimsplus.com.pl | bimsplus.pl | bimsplus24.pl

Doka Polska Sp. z o.o.
ul. Bydgoskich Przemysłowców 27, 85-862 Bydgoszcz

www.doka.pl

Doka należy do wiodących na świecie przedsiębiorstw w branży projektowania, produkcji i sprzedaży techniki deskowania we wszystkich sektorach budownictwa. Posiada ponad 160 oddziałów w przeszło 70 krajach. Dysponuje ponad 150-letnim doświadczeniem w produkcji systemów deskowań najwyższej jakości i gwarantuje pewność sprawnego procesu deskowania bez kosztownych przestojów.

Firma dysponuje wydajną linią produkcyjną oraz siecią logistyczno – dystrybucyjną, dzięki której zapewnia szybką i profesjonalną dostawę deskowań, materiałów oraz niezawodne wsparcie techniczne - niezależnie od wielkości i złożoności inwestycji budowlanych.

Doka Polska należąca do światowej grupy Doka jest jednym z wiodących specjalistów techniki deskowań, a charakterystyczne żółto - niebieskie logo już od prawie 25 lat można zobaczyć na większości budów w całym kraju. Doka Polska posiada oddziały wraz z magazynami w 4 głównych miastach Polski, w tym otwarte w 2016 roku centrum logistyczne w Bydgoszczy.

Północny oddział Doka Polska zlokalizowany jest na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego i znajduje się na powierzchni ponad 32.000 m² z magazynem o powierzchni 1600 m².

Proalbud
kompleksowa realizacja inwestycji

www.proalbud.pl

"Firma PROALBUD" powstała w 2008 roku. Do grudnia 2018 roku funkcjonowała pod nazwą Zakład Usługowy Aleksandra Łabuńska.

PROALBUD specjalizuje się w realizacji obiektów budowlanych oraz nadzorze jako Inwestor Zastępczy lub Inżynier Kontraktu, realizując inwestycje od etapu zaplanowania i przygotowania w zakresie koncepcji, przez opracowanie projektu i uzyskanie pozwolenia na budowę, zorganizowanie i poprowadznie robót budowlanych do pozwolenia na użytkowanie zrealizowanego obiektu. Ponadto prowadzimy kompleksowe zarządzanie budową oraz przeprowadzamy wszelkie niezbędne procedury formalno-prawne przewidziane w prawie budowlanym dla przedmiotowej inwestycji.

W swojej pracy duży nacisk kładziemy na kontrolę i weryfikację robót budowlanych, weryfikację nowo powstałych ewentualnych rozwiązań projektowych pod kątem możliwości ich realizacji na danym etapie inwestycji oraz ich wpływu na konieczność/ zasadność wdrożenia robót zaniechanych, zamiennych i dodatkowych.

Mamy doświadczenie w wykonywaniu obiektów produkcyjno-magazynowych, usługowych, służby zdrowia, mieszkalnych.

PROALBUD Aleksandra Łabuńska
ul. Kościuszki 53
85-079 Bydgoszcz

ProNatura

Z Bydgoszczy
Dla Bydgoszczy

Z myślą o ekologii

Dziękujemy
za zaufanie!

ProNatura
Bydgoszcz

www.pronatura.bydgoszcz.pl
www.facebook.com/MKUOProNatura

BYDGOSKI KLASTER PRZEMYSŁOWY

KRAJOWY KLASTER KLUCZOWY

SILVER Cluster Management Excellence
DEDICATED TO CLUSTER EXCELLENCE

Więcej informacji na
www.klaster.bydgoszcz.pl

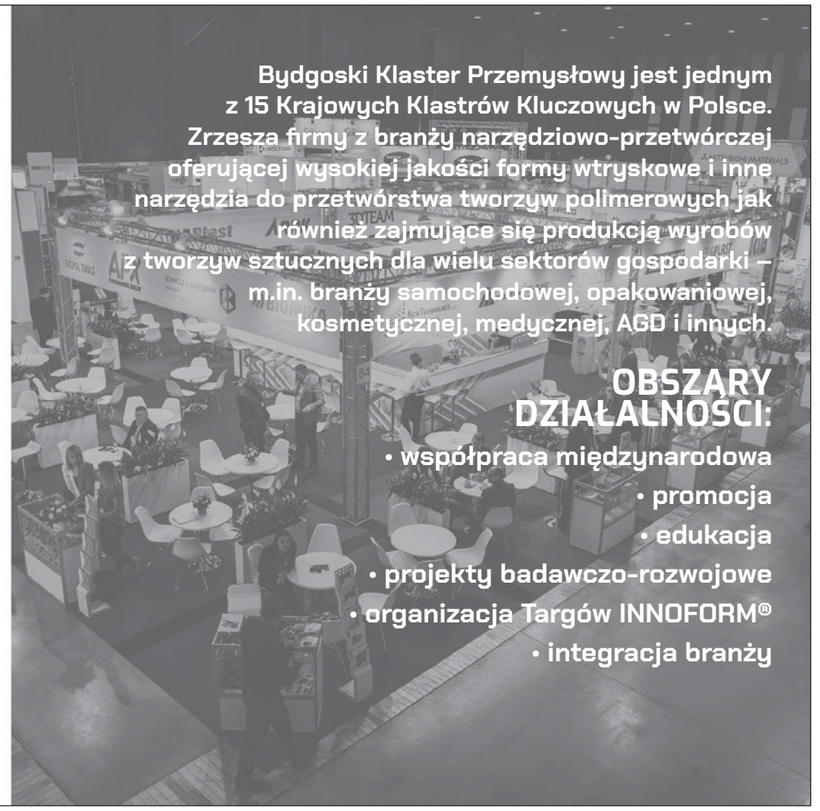

Bydgoski Klaster Przemysłowy jest jednym z 15 Krajowych Klastrów Kluczowych w Polsce. Zrzesza firmy z branży narzędziowo-przetwórczej oferującej wysokiej jakości formy wtryskowe i inne narzędzia do przetwórstwa tworzyw polimerowych jak również zajmujące się produkcją wyrobów z tworzyw sztucznych dla wielu sektorów gospodarki – m.in. branży samochodowej, opakowaniowej, kosmetycznej, medycznej, AGD i innych.

OBSZARY DZIAŁALNOŚCI:

- współpraca międzynarodowa
- promocja
- edukacja
- projekty badawczo-rozwojowe
- organizacja Targów INNOFORM®
- integracja branży

EUROBAC

Grupa EUROBAC w składzie:
Eurobac Organizacja Odzysku Opakowań S.A.
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe ROBAC Krzysztof Boniecki
EUROBAC Sp. z o.o.

Posiadamy koncesję WPC
nr WPC/234/22520/W/DPC/2018/M

EURO recyclable bac

OFERUJĄ:

- odbiór i zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne,
- odbiór odpadów z przeznaczeniem do produkcji paliw alternatywnych,
- kompleksową obsługę punktów PSZOK,
- odbiór zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego
- odbiór olejów przepracowanych i ich rerafinację we własnej instalacji,
- sprzedaż produktów rerafinacji, olejów przepracowanych,
- pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów,
- usługi czyszczenia separatorów, zbiorników paliwowych oraz osadników,
- fachowe doradztwo w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami,
- doradztwo z zakresu ADR,
- szkolenia audyty środowiskowe
- **PRZEJĘCIE OBOWIĄZKU ODZYSKU I RECYKLINGU OPAKOWAŃ, OLEJÓW, OPON, BATERII i AKUMULATORÓW**
- **ODBIÓR I ZAGOSPODAROWANIE ODPADÓW**
- **FACHOWE DORADZTWO W ZAKRESIE PRAWIDŁOWEJ GOSPODARKI ODPADAMI**

PAMIĘTAJ! SEGREGUJĄC ODPADY TY RÓWNIEŻ DBASZ I ŚRODOWISKO!

JESTEŚ ZAINTERESOWANY OFERTĄ? ZADZWOŃ!

P.W. ROBAC Krzysztof Boniecki
ul. Błękitna 6, 85-370 Bydgoszcz
tel./fax: 52/564 05 25, 52/564 05 01
robac@robac.pl www.robac.pl

Eurobac Organizacja Odzysku Opakowań S.A
ul. Błękitna 6, 85-370 Bydgoszcz
tel.: 52/564 05 07, fax: 52/564 05 09
eurobac@robac.pl www.eurobac.pl

EUROBAC Sp. z o.o. Paterek
ul. Przemysłowa 9, 89-100 Nakło nad Notecią
tel. 52/564 05 01, fax: 52/564 05 09

MEDAN®

MEDAN Spółka Jawna W. Pawlak i S-ka
ul. Franza Blumwego 21, 85-862 Bydgoszcz
Tel. 52 342 21 83, e-mail : medan@medan.biz.pl

DIAMENT
30-lecia POLSKIEJ TRANSFORMACJI

Firma uhonorowana przez *Narodowy Instytut Rozwoju Przedsiębiorczości*, *Ogólnopolską Federację Przedsiębiorców i Pracodawców* oraz Mazowieckie Zrzeszenie Handlu Przemysłu i Usług za 30 letni wysiłek i pracę Właścicieli i Zarządu mający znaczący wpływ i wkład w rozwój polskiej gospodarki.

Regionalna firma rodzinna stabilnie funkcjonująca w branży medycznej od 1990 roku.

Firma Medan założona przez Władysława Pawlaka jest wiodącą na rynku regionalnym hurtownią farmaceutyczną współpracującą ze światowymi i krajowymi koncernami sektora medycznego. Obsługuje ponad 400 stałych kontrahentów i swoim obszarem działania obejmuje przede wszystkim województwo kujawsko-pomorskie jak i północną Polskę.

Oprócz branży lecznictwa szpitalnego hurtownia obsługuje również inne placówki medyczne oraz hurtownie weterynaryjne. Firma działa głównie na rynku zamówień publicznych, świadcząc kompleksowe usługi z zakresu dystrybucji produktów leczniczych, żywienia specjalistycznego przeznaczenia medycznego i wyrobów medycznych. Posiada własny transport i magazyny. W 2017 roku przeniesiono siedzibę firmy do Bydgoskiego Parku Przemysłowo Technologicznego.

Niezmiennie od kilkudziesięciu lat Spółka Medan jest ceniona pod względem niezawodności transportu w ustalonych terminach, oferowania dogodnych terminów płatności oraz tworzenia sympatycznych warunków współpracy.

www.medan.biz.pl

Pasamon Sp. z o.o. ul. Jagiellońska 117, 85-027 Bydgoszcz, tel. (+48) 52 341 40 2 1 , e-mail : pasamon@pasamon.com.pl

„Pasamon" Sp. z o.o. istnieje od 1921 roku i jest jednym z najstarszych przedsiębiorstw w Bydgoszczy. Rozwój firmy nastąpił w latach trzydziestych ubiegłego stulecia. Był to okres zintensyfikowanej produkcji dla wojska i kolei państwowych. Po II wojnie światowej fabryka została upaństwowiona i przez wiele dziesięcioleci rozbudowywana. Zmiany, które nastąpiły w latach dziewięćdziesiątych poprowadziły do podpisania w 1998 roku umowy prywatyzacyjnej. Wszystkie działania związane prywatyzacją zakończyły się w 2007 roku. Od tego momentu pełnoprawnym właścicielem „Pasamonu" stała się spółka pracownicza. Stałe doskonalenie wyrobów i ich unowocześnianie pozwoliło firmie odnieść sukces na rynku, który stawał się coraz bardziej konkurencyjny. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej kluczowym było również zapewnienie norm unijnych. Ważnym przedsięwzięciem było wdrożenie systemu zarządzania jakością ISO 9001:2000.

Oprócz bogatych - blisko 100-letnich tradycji - nasz zakład posiada ogromny potencjał i szerokie perspektywy na przyszłość. Jesteśmy doświadczonym producentem taśm tkanych i pasmanterii technicznej z poliamidu, polipropylenu, poliestru i bawełny. W naszej ofercie znajduje się blisko 2500 wzorów taśm, które produkowane są w szerokościach od 3 do 130 mm, w różnych kolorach.

Taśmy posiadają certyfikaty w zakresie wodoodporności, niepalności, IRR i wykorzystywane są m.in. do produkcji oprzyrządowania dla wojska, smyczy i artykułów jeździeckich, szelek zabezpieczających i samochodowych pasów bezpieczeństwa. Znajdują również zastosowanie w przemyśle górniczym, kaletniczym i tapicerskim. Zawiesia pasowe i transportowe pasy ściągające to kolejne produkty z oferty firmy. Produkujemy także techniczne taśmy o specjalnym przeznaczeniu, odpowiadające aktualnym potrzebom odbiorców. Posiadamy laboratorium metrologiczne wyposażone w nowoczesną aparaturę pomiarową, dzięki czemu możemy prowadzić badania parametrów technicznych wyrobów włókienniczych. Aby potwierdzić wysoką jakość produkowanych wyrobów, współpracujemy ponadto z wieloma instytutami. Firma cały czas inwestuje w nowoczesne technologie - zarówno w sferze urządzeń do produkcji, jak również w strukturze informatycznej.

Od długiego już czasu eksport stanowi coraz większy udział w sprzedaży „Pasamonu". Taśmy wyprodukowane w Bydgoszczy trafiają do klientów Wielkiej Brytanii, Niemiec, Węgier, Czech i Słowacji, a także krajów Europy Wschodniej: Ukrainy, Łotwy, Białorusi i Litwy.

Siłą firmy są ludzie, z których olbrzymia większość zaczynając pracować w „Pasamonie" - pracuje w firmie już do emerytury. Dbałość o pracowników - oferowanie bezpiecznych warunków pracy i godziwego wynagrodzenia - jest priorytetem przedsiębiorstwa. Wspólne pikniki firmowe i wigilie są czymś, co na stałe wpisało się w tradycję przedsiębiorstwa.„Pasamon" to także firma, która z dumą może nazwać się mecenasem kultury, sportu i przedsięwzięć związanych z Bydgoszczą.

„Pasamon" Sp. z o.o. has existed on the polish market since 1921 and is one of the oldest companies in Bydgoszcz. The significant period for the development of the company were 1930'. It was a time of increased production for the Polish army, as well as, the national railways. After the World War II the factory was nationalized. The changes, which occurred in 90's led to the privatization of the company in 1998 which was then finalized in 2007. Since that moment "Pasamon" has been a partnership, an employee-owned company.

The constant innovative approach to the products, as well as, their modernization has ensured „Pasamon" the success on the market and ensured top position among its competitors.

After Poland's accession to the European Union in 2004 the key goal for the company became meeting the requirements of European standards which introduced Pasamon to quality management system ISO 9001:2000.

Apart from nearly 100 years of tradition, our company has a vast potential and wide range of future perspectives. We are an experienced producer of webbing and technical haberdashery tapes made of either poliamyde, polypropylene, polyester or cotton. Our product line offers over 2500 designs which are manufactured in sizes ranging from 3 to 130 mm. as well as, in variety of colours.

Our Webbing has water and fire resistance certificates, IRR and it is used among other things in production of army equipment, leashes, horse ridding products, harnesses and safety belts. Our webbing has its application among others in mining industry, upholstery and purse-making. Our product line offers lifting slings, straps and tapes for transportation purposes. We also manufacture custom webbing, adapted to the needs of our most demanding clients.

The factory has its own mertological laboratory with measuring equipment which allows us to test the parameters of textile products. Additional tests that ensure the highest quality of our merchandise are conducted in cooperation with variety of institutes. In order to pioneer on the market Pasamon invests in up-to-date production equipment and IT technology.

For past years export has comprised a major and increasing part of Pasamon's sale. The webbing manufactured in Bydgoszcz is distributed to clients in Great Britain, Germany, Hungary, Chech Republic, Slovakia and Eastern European countries such as Ukraine, Latvia, Belarus, and Lithuania.

The soul strength of the company are the people who in majority begin their career with "Pasamon" and work with company till their retirement. It is our priority to ensure proper, safe working conditions and excellent welfare, as well as, decent wages for the members of our staff. Office parties and corporate events are company tradition. For years „Pasamon" has been a patron of culture, sports and projects promoting Bydgoszcz.

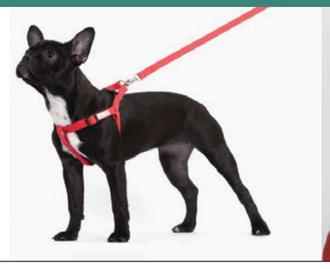

www.pgeenergiaciepla.pl

PGE Energia Ciepła S.A.

90 lat tradycji w ochronie środowiska

21 grudnia 1929
- **powstanie Elektrowni na Jachcicach (dzisiejsze EC I)**

1967
- **przebudowa Elektrowni Jachcice na elektrociepłownię**

1970
- **uruchomienie Elektrociepłowni Bydgoszcz II**

1971
- **powstanie Zespołu Elektrociepłowni Bydgoszcz**

2007
- **prywatyzacja ZEC Bydgoszcz S.A.**

2010
- **konsolidacja 12 spółek Grupy Kapitałowej PGE GiEK S.A.**

2 stycznia 2019
- **przeniesienie Oddziału Elektrociepłownia w Bydgoszczy do linii biznesowej PGE Energia Ciepła S.A.**

PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Bydgoszczy dostarcza do miejskiej sieci ciepłowniczej około **87 proc. potrzebnego ciepła** oraz zapewnia w **60 proc.** zapotrzebowanie aglomeracji bydgoskiej na **energię elektryczną**. Dzięki stosowanej technologii spełnia zarówno aktualne, jak i przyszłe, restrykcyjne normy środowiskowe, co przyczynia się do znaczącej poprawy jakości powietrza w okolicy.

- Jest **największym producentem ciepła i energii elektrycznej** w regionie kujawsko-pomorskim
- W skład Oddziału Elektrociepłownia w Bydgoszczy wchodzą dwie jednostki produkcyjne:
  - Elektrociepłownia Bydgoszcz I – zaopatrująca w ciepło zachodnią i centralną część Bydgoszczy
  - Elektrociepłownia Bydgoszcz II – stanowiąca podstawowe źródło zasilania miasta w ciepło
- Elektrociepłownia Bydgoszcz II dostarcza energię elektryczną do nowoczesnej sieci dystrybucyjnej na terenie Bydgoskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego za pomocą **czterech torów zasilających**
- Ciepło dostarczane do miejskiej sieci ciepłowniczej jest **bezpieczne, tanie i ekologiczne**
- **Oddział Elektrociepłownia w Bydgoszczy** realizuje plan rozwoju, który zakłada wymianę starych źródeł wytwórczych na nowoczesne, wpływające **pozytywnie na jakość powietrza i środowisko**
- Dzięki wieloletnim inwestycjom środowiskowym Elektrociepłownia w Bydgoszczy **zredukowała emisję tlenków siarki o 95 proc., tlenków azotu o 75 proc. oraz emisję pyłu o 99,9 proc.**
- Pracownicy Elektrociepłowni w Bydgoszczy czynnie wspierają rozwój lokalnego ekosystemu. W 2019 roku podczas akcji „Lasy pełne energii", realizowanej w ramach Grupy Kapitałowej PGE, posadzili **ok. 1800 sadzonek drzew.**

PGE Energia Ciepła S.A. Oddział Elektrociepłownia w Bydgoszczy
ul. Energetyczna 1, 85-950 Bydgoszcz,tel. +48 52 372 81 00, fax +48 52 372 87 00, +48 52 361 33 02

PGE Energia Ciepła, spółka Grupy Kapitałowej PGE, jest największym w Polsce producentem energii elektrycznej i ciepła, wytwarzanych w procesie wysokosprawnej kogeneracji. Posiada ok. 25 proc. udziału w rynku ciepła z kogeneracji, 13 elektrociepłowni (o mocy cieplnej 6,5 GWt mocy elektrycznej 2,4 GWe) i sieci ciepłownicze o długości 592 km. PGE Energia Ciepła produkuje i dostarcza ciepło dla dużych polskich miast, wśród których znajdują się: Kraków, Gdańsk, Gdynia, Wrocław, Rzeszów, Lublin, Bydgoszcz i Kielce, spółka jest obecna także w Toruniu, Zielonej Górze, Gorzowie Wielkopolskim, Zgierzu i Siechnicach, gdzie jest również dystrybutorem ciepła do klientów końcowych.

175

PROFILARKI

ROLKI PROFILUJĄCE

METEX-CK

METEX-CK Sp. z o.o. Sp.k.
ul.Wróblowa 11
85-437 Bydgoszcz
NIP: 554-039-58-84

Rok założenia: 1984
www.metex-ck.com
kontakt@metex-ck.com
tel. +48 523 723 931

36 LAT DOŚWIADCZENIA W BUDOWIE MASZYN

LINIE TECHNOLOGICZNE DO PRODUKCJI PROFILI ZIMNOGIĘTYCH

PRASY PERFORUJĄCE

ROZWIJAKI I PROSTOWARKI

SKRAW-MECH

TWÓJ PARTNER W OBRÓBCE METALI

CIĘCIE I GIĘCIE

OBRÓBKA CNC

SPAWANIE

ŚRUTOWANIE I MALOWANIE

Zakład Mechaniczny
SKRAW-MECH Sp. z o. o. GRUPA PESA

Zygmunta Augusta 11,
85-082 Bydgoszcz

+48 52 325 71 60
info@skraw-mech.com.pl

Bydgoszcz
jest Polska
1920

pesa

zawsze Bydgoszcz

EKO PARTNER

Zakład Produkcyjno-Usługowy EKO-PARTNER sp. z o.o. z siedzibą w Bydgoszczy obecny jest na rynku od 2000 roku. Zdążył już wypracować renomę i zdobyć zaufanie swoich Klientów dzięki rzetelności, dokładności i jakości oferowanych usług.

EKO-PARTNER jest jedną ze spółek działających w strukturach Holdingu Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz S.A..

Wśród naszych stałych Klientów znajdują się zarówno odbiorcy prywatni, zakłady przemysłowe, jak i instytucje użyteczności publicznej.

W naszej ofercie znajduje się m.in.: pielęgnacja terenów zielonych, sprzątanie, pralnia, odlewnia, kuźnia, usługi ogólnobudowlane i wiele innych.

TRAINER siłownie zewnętrzne

30 LAT DOŚWIADCZENIA NA RYNKU

ZPU ROMEX Sp. z o.o.

ROMEX

www.trainer.net.pl

ul. Hetmańska 38, Bydgoszcz

PLASTEX

Producent krzyżyków dystansowych do glazury

Zamawiasz i kupujesz bezpośrednio u producenta!

www.plastex.pl

Zakład produkcyjny:
ul. Srebrna 3
85-461 Bydgoszcz

telefon: 52 372 40 18
kom. 604 126 501
E-Mail: plastex@plastex.pl

GAZbud®

Spółka z o.o.

www.gazbud.com.pl

Gazbud Spółka z o.o. z siedzibą w Bydgoszczy jest firmą budowlano–montażową wykonującą od 30 lat rurociągi, instalacje i urządzenia z zakresu inżynierii środowiskowej na terenie całego kraju.
Spółka Gazbud oferuje profesjonalne wykonawstwo pełnego cyklu inwestycyjnego od projektu do rozruchu. Firma doceniona została Nagrodą Specjalną w plebiscycie Orły Polskiej Przedsiębiorczości.

GAZBUD Sp. z o.o.
ul. Witebska 3 85-759 Bydgoszcz
Tel.: 52 376 80 10
e-mail: biuro@gazbud.com.pl

KOLTECH®

Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Kolejnictwa KOLTECH Sp. z o. o. zostało założone w 1991 r. i od tego czasu nieprzerwanie funkcjonuje na rynku w sektorze kolejowym. Wieloletnie doświadczenie oraz nieustanna aktywność w zakresie uzupełniania wiedzy, pomagają naszej firmie utrzymać wysoką pozycję na rynku. KOLTECH tworzy zespół doświadczonych, doskonale przygotowanych merytorycznie i praktycznie pracowników, których celem jest spełnienie wymagań i oczekiwań klientów oraz zapewnienie najwyższej jakości oferowanych usług i produktów.

ZAKRES ŚWIADCZONYCH USŁUG OBEJMUJE:

- naprawy urządzeń sterowania ruchem kolejowym (SRK) obsługi technicznej przekaźników SRK
- kompleksowe utrzymanie, przeglądy oraz usuwanie usterek w funkcjonowaniu urządzeń SRK na terenie PKM w Gdańsku oraz w ramach CUS
- naprawy i legalizacje urządzeń SHP i CA oraz modernizacje, montaże i konserwacje systemów SHP na pojazdach szynowych
- produkcję urządzeń pomiarowych do zastosowań kolejowych

Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Kolejnictwa
KOLTECH Sp. z o.o.

ul. Osiedle Rzemieślnicze 28
85-758 Bydgoszcz
tel. (52) 518-54-80 w. 1, (52) 348-58-09
fax. (52) 342-99-54

www.koltech.bydgoszcz.eu

BOHAMET

BOHAMET S.A. to spółka założona w 1985 r. Dzisiaj marka rozpoznawana jest na całym świecie. W branży stoczniowej uchodzi za dostawcę produktów najwyższej klasy. Produkcja wyrobów przeciwwybuchowych dla górnictwa dała świadectwo wysoce rozwiniętej myśli technicznej i zaawansowania technologicznego. Spółka świadczy również szereg usług powiązanych ze wszystkimi profilami jej produkcji.

BOHAMET S.A. is a company founded in 1985. Today the brand is well recognized all over the world. In the shipbuilding industry, Bohamet is considered as a supplier of top-class products. Our EX devices work safely in the undergrounds of domestic and foreign mines in the zones of the highest explosion hazard. These products reflect the high technological advancement of our production.

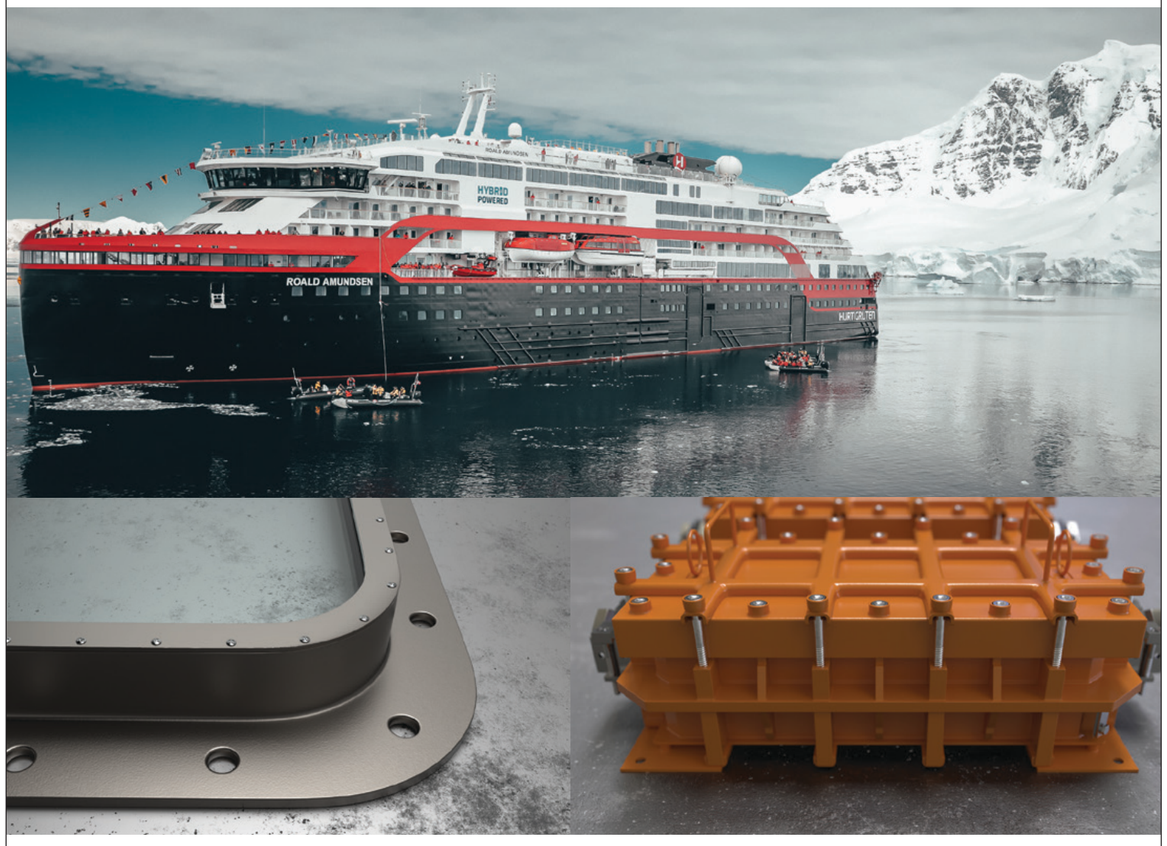

Obszary produkcji:
produkcja okrętowa / produkcja szkła / wyroby Ex dla górnictwa / stolarka aluminiowa

Production areas:
marine / glass manufacturing / Ex products for mining / aluminum joinery manufacturing

BOHAMET S.A. / Ciele, ul. Toruńska 2 / 86-005 Białe Błota / email: sekretariat@bohamet.pl / web: www.bohamet.pl

OZB | A member of DIHAG HOLDING

JAKOŚĆ GWARANTUJĄCA BEZPIECZEŃSTWO
QUALITY GUARANTEES SAFETY

- Żeliwne wstawki hamulcowe do wagonów i lokomotyw
- Inne odlewy dla kolejnictwa
- Odlewy kanalizacyjne, żeliwo drogowe
- Części maszyn, części rolnicze, części motoryzacyjne
- Odlewy z żeliwa GJL15, GJL20, GJL25, GJL30
- Waga odlewów od 0,3 kg do 50 kg

- Cast iron brake blocks for railcars and locomotives
- Other railway castings
- Road and sewerage system castings
- Machine parts, agriculture parts, automotive parts
- Castings GJL15, GJL20, GJL 25, GJL30
- Weight of castings from 0,3 kg to 50 kg

ODLEWNIA ŻELIWA BYDGOSZCZ Sp. z o.o.
ul. Zygmunta Augusta 11, 85-082 Bydgoszcz
tel. +48 (52) 325-90-11

www.odlewnia.com.pl

PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWO-PRODUKCYJNO-HANDLOWE
MIND SP. Z O.O.

86-005 Białe Błota
Łochowice, ul.Nakielska 1"A"
tel/fax +48 52 3488020,
+48 52 5828606
http://www.mind.pl
e-mail: sekretariat@mind.pl

ZAKRES DZIAŁALNOŚCI:

Inżynieria eksploatacji:
- technologie energooszczędne zwiększające trwałość i niezawodność maszyn, urządzeń, produktów
- inhibitory aktywne do środków smarnych
- smary specjalistyczne i wysokotemperaturowe
- gospodarka remontowa i smarownicza

Układy centralnego smarowania

Szybkozłącza
- aluminiowe, mosiężne, stalowe, poliuretanowe

Wyroby gumowe formowane

Specjalistyczne uszczelnienia
- gumowe oraz z tworzyw sztucznych

Mineralizacja katalityczna materii organicznej

30 LAT 1990 - 2020 MIND

Przedsiębiorstwo
Produkcyjno - Handlowo - Usługowe inż. Teresa Piszczek

PLASTIKA-P®

85-434 Bydgoszcz, ul. Perkozowa 3
tel. 52 372 26 45, tel. kom. 606 270 772
email: plastika@neostrada.pl

PRODUCENT:
- przewodów mlecznych
- węży
- profili budowlanych
- taśm PP
- profili meblowych:
  listew przyszybowych, listew przymykowych
  akcesoriów meblowych do mebli
- tapicerowanych i skrzyniowych
- detali z: PP, PA, PS, PC, POM, P

PRZEWODY MLECZNE

Przewód mleczny do przesyłu mleka wykonany jest z odpowiednio dobranego surowca, dostosowany do warunków panujących w oborach. Jest miękki, elastyczny, odporny na zniekształcenia, nie ulega przebarwieniom. Gładka powierzchnia wewnętrzna pozwala na utrzymanie przewodu w należytej czystości. Trwały, odporny na działanie środków myjących. Przewód posiada Świadectwo Jakości Zdrowotnej, dopuszczające do kontaktu z żywnością wydane przez PZH.

AKCESORIA MEBLOWE

Produkujemy profile do mebli tapicerowanych (kedry, wężyki) oraz akcesoria do mebli skrzyniowych: listwy przyszybowe, przymykowe i listwy typu H, złącza harpunowe, kątowniki zabezpieczające.

TAŚMY POLIETYELNOWE

Produkujemy taśmy polietylenowe, które są wykorzystywane są jako uchwyty do różnych opakowań.

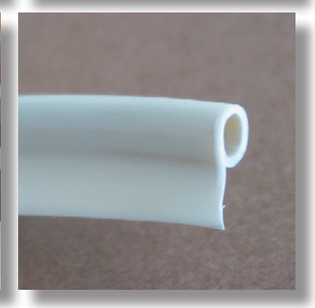

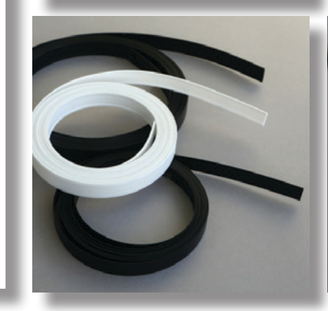

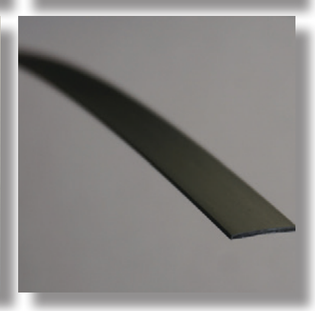

www.plastikap.pl

JMR S.C. KAPAŁA
biuro rachunkowe

Biuro rachunkowe P.W. JMR sc
Kapała J. i Kapała A.

ul. Brzozowa 39,
85-154 Bydgoszcz
+48 (52) 371 86 01
biuro@ksiegowoscbydgoszcz.pl

BIURO RACHUNKOWE P.W.JMR
oferuje kompleksową obsługę
w zakresie księgowości dla małych
i średnich przedsiębiorstw.Firma wyróżnia się
zaangażowaniem, 30 letnim doświadczeniem
i indywidualnym podejściem
do każdego klienta.

PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

PROWADZENIE PODATKOWEJ KSIĘGI PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW

PROWADZENIE RYCZAŁTU EWIDENCJONOWANEGO

ELMA

Biuro Rachunkowe
www.elma-partner.pl

badanie sprawozdań finansowych.
prowadznie ksiąg rachunkowych
podmiotów krajowych i zagranicznych
prowadzenie ksiąg podatkowych
rozliczenia z urzędami skarbowymi i ZUS

ELMA
Elma Partner Sp. z o.o.

ul. Filtrowa 27, 85-467 Bydgoszcz
52 322 18 63,
791 111 800,
biuro@elma-partener.pl

EFK

Eksperci Finansowo-Księgowi Spółka z o.o.
ul. Czerkaska 11/7, 85-636 Bydgoszcz
tel.: 52 346 28 21, 52 341 35 04
tel./fax: 52 322 89 00
www.efk.org.pl; e-mail: biuro@efk.org.pl

Eksperci Finansowo-Księgowi Sp. z o.o.
Istniejemy na rynku od 1990 roku.

- usługi prowadzenia ksiąg rachunkowych
- usługi prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów
- ryczałt ewidencjonowany
- naliczanie wynagrodzeń i składek ZUS
- doradztwo finansowo-księgowe

NIP 5540309169 **KRS0000094294**

VauPe

VauPe sp. z o.o. powstała w roku 1991 i od początku specjalizuje się w produkcji kompleksowych rozwiązań do archiwizacji, przechowywania i prezentacji dokumentów .

Firma VauPe Sp. z o.o. jest jednym z wiodących producentów w dziedzinie rozwiązań z zakresu kompleksowej archiwizacji dokumentów.

Od prawie trzydziestu lat tworzymy nowe produkty i udoskonalamy istniejące, tworząc wyjątkowe zestawy archiwizacyjne, segregatory, teczki, gazetowniki oraz pojemniki i pudła do archiwizacji.

Produkcja opiera się na zastosowaniu zaawansowanych technologii, które pozwalają nam na tworzenie zróżnicowanych kształtów, wzorów i rozwiązań dopasowanych do indywidualnych potrzeb klienta.

Oferta produktowa: segregatory, teczki, szkicowniki, gazetowniki, wzorniki oraz pojemniki i pudła do archiwizacji.

www.vaupe.pl

ul. Fordońska 428
85-790 Bydgoszcz
tel. +48 523472404
e-mail: vaupe@vaupe.pl

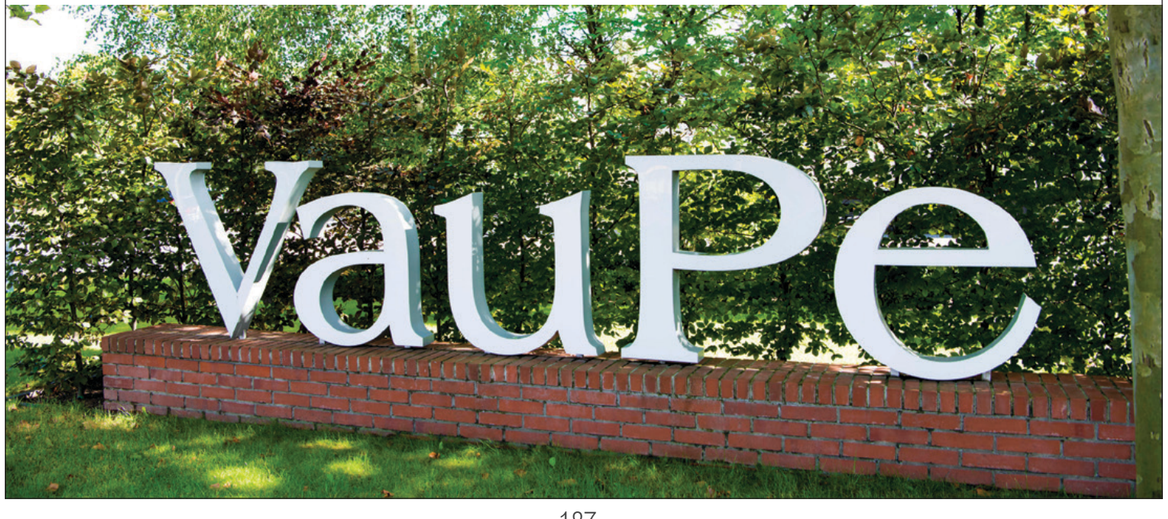

Qartis
CARDS & SOLUTIONS

W tym roku świętujemy 15-lecie!

Jesteśmy niezmiernie dumni z tych lat! Odnaleźliśmy się w tej niełatwej ekonomicznie rzeczywistości i dzisiaj możemy świętować **pełen sukces**. Dziękujemy za to wszystkim dotychczasowym Klientom i Kontrahentom.

Qartis S.A. należy do grona europejskich liderów w produkcji kart i jest ekspertem w dziedzinie usług związanych z kartami. Jesteśmy pionierem w rozwiązaniach ekologicznych. Produkowane przez nas karty sygnowane są logotypami najbardziej znanych marek na świecie.

15 LAT Qartis 2005 — 2020

icma · UKAS QUALITY MANAGEMENT · ISO 9001 · IAF INTERNATIONAL ACCREDITATION FORUM

QARTIS S.A.
ul. Brukselska 8, 86-050 Solec Kujawski, tel. (+48) 52 525 92 30, www.qartis.pl
Sąd rejestrowy: Sąd rejonowy w Bydgoszczy, XIII Wydział Gospodarczy KRS.
Numer KRS: 0000236493 NIP 953-250-02-39 REGON 340041151

SGB
Bank Spółdzielczy w Nakle nad Notecią

Jesteśmy dla Ciebie

Oddział w Nakle nad Notecią
ul. Sądowa 10, tel. 52 386-71-40

Filia w Bydgoszczy
ul. Twardzickiego 14c, tel. 52 342-94-60

Oddział w Bydgoszczy
ul. Abrahama 8, tel. 52 339-34-57

Filia w Sadkach
ul. Pow. Wielkopolskich 1, tel. 52 376-64-10

www.bsnaklo.pl

Technology for business, solutions for people.

Asseco w Bydgoszczy – sektory, w których działamy:

Energetyka

Bankowość

Administracja publiczna

W Asseco tworzymy zaawansowane rozwiązania, które odpowiadają potrzebom nawet najbardziej wymagających klientów. Jesteśmy federacją spółek obecnych w ponad 50 krajach i zatrudniających przeszło 24 000 osób. Poza działalnością na rynkach międzynarodowych rozwijamy swoje produkty i usługi lokalnie, wspierając tym samym polską gospodarkę.

Asseco jest obecne w Bydgoszczy od 2008 roku. Nowe biuro firmy zajmuje 3 piętra nowoczesnego kompleksu Arkada Business Park o łącznej powierzchni ponad 3 000 m^2. Pracuje tu obecnie ponad 200 specjalistów, realizujących projekty informatyczne przede wszystkim z obszaru energetyki i bankowości.

Systemy Asseco wspierają m.in. wszystkie procesy związane z zarządzaniem dystrybucją energii elektrycznej oraz obsługą klienta. Bydgoski zespół zajmuje się m.in. rozwojem jednego z flagowych systemów dla sektora energetyki – Asseco Utility Management Solutions, dzięki któremu jest generowane 60% rachunków za prąd w Polsce. Połączenie naszego doświadczenia i wiedzy eksperckiej stawia nas w pozycji kluczowego partnera dla spółek energetycznych.

Klientami Asseco są wszystkie największe firmy energetyczne w Polsce, w tym także ENEA S.A., działająca na terenie Bydgoszczy. Prowadzimy ciekawe projekty za granicą m.in. w Etiopii, współpracując z rządową agencją Information Network Security Agency (INSA) czy Serbii, gdzie został wdrożony system AUMS Digital w największej serbskiej spółce energetycznej. Tworzymy przy tym komfortowe miejsce pracy dla studentów z bydgoskich uczelni. Mają oni szansę realizacji w Asseco wielu ciekawych projektów. Oferujemy ciekawe i rozwijające miejsca pracy, przede wszystkim dla programistów, testerów oraz analityków.

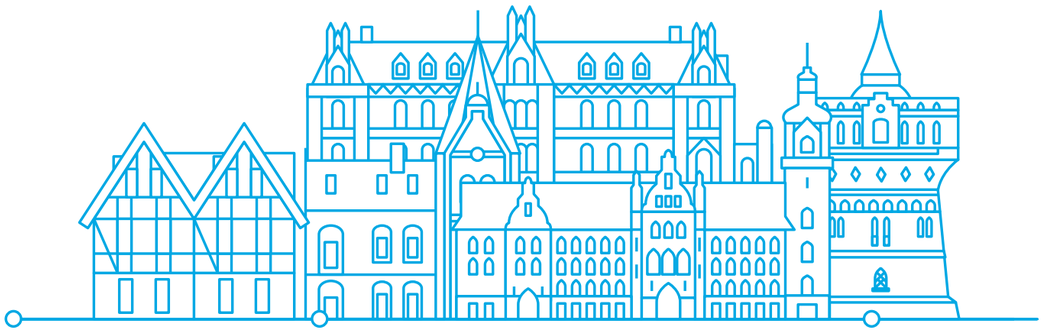

2008
Asseco rozpoczyna działalność w Bydgoszczy

2014
Asseco podpisało umowę na wdrożenie systemu bilingowego w Etiopii. Największy kontrakt na polskie systemy IT w Afryce, realizowany przez zespół z Bydgoszczy

2019
>200 osób pracuje dla Asseco w Bydgoszczy

Więcej informacji na asseco.pl

asseco

O nas

Atos to **międzynarodowy lider w transformacji cyfrowej,** zatrudniający około 100 000 pracowników w 73 krajach i osiągający roczne przychody na poziomie 13 mld euro. Będąc europejskim liderem w obszarach usług Big Data, Cybersecurity, High Performance Computing oraz Digital Workplace, Atos oferuje usługi Cloud, zarządzania Infrastrukturą informatyczną i Danymi, rozwiązania Biznesowe i Platformowe, jak również usługi transakcyjne. Dzięki zastosowaniu najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych i czerpaniu z międzynarodowego doświadczenia w branży IT, Atos odpowiedzialny jest za wsparcie cyfrowej transformacji swoich klientów z różnych sektorów biznesowych. **Atos jest światowym partnerem informatycznym Igrzysk Olimpijskich i Paraolimpijskich.**

W Polsce Atos działa od 2000 roku. W ramach grupy Atos w lokalizacjach w Warszawie, Bydgoszczy, Wrocławiu, Gdańsku, Łodzi, Krakowie, Rzeszowie i Opolu pracuje dziś ponad 5000 osób.
W Bydgoszczy znajduje się największa z polskich lokalizacji. Świadczone są tu usługi w ramach dwóch dywizji: Infrastructure & Data Management (IDM) oraz Big Data & Security (BDS). Oddział ten oferuje usługi m.in. z zakresu bezpieczeństwa, zarządzania sieciami, serwerami, aplikacjami, projektami i procesami, a także serwisy w chmurze oraz pierwszą linię wsparcia dla klientów. Kompleksowy zakres świadczonych usług IT sprawia, że realizujemy strategiczne projekty dla klientów globalnych.

Więcej informacji na:
pl.atos.net
jobs.atos.net

Trusted partner for your **Digital Journey**

About us

Atos is a **global leader in digital transformation** with approximately 100,000 employees in 73 countries and annual revenue of around € 13 billion. The European number one in Big Data, Cybersecurity, High Performance Computing and Digital Workplace, Atos provides Cloud services, Infrastructure & Data Management, Business & Platform solutions, as well as transactional services. With its cutting-edge technologies, digital expertise and industry knowledge, Atos supports the digital transformation of its clients across various business sectors. **Atos is the Worldwide Information Technology Partner for the Olympic & Paralympic Games.**

In Poland Atos exists since 2000. Currently, more than 5 000 people are working in our offices in Bydgoszcz, Warsaw, Wroclaw, Gdansk, Lodz, Krakow, Rzeszow and Opole. The biggest office is located **in Bydgoszcz**, where services are delivered from two divisions: Infrastructure and Data Management (IDM) and Big Data & Security (BDS). This entity provides services for managing security, networks, servers, applications, projects and ITIL processes. It also offers cloud services and the first line of support in multiple languages for our clients. Because of a comprehensive range of IT services, we realize strategic projects for global clients.

More information:
pl.atos.net
jobs.atos.net

Pracodawcy Pomorza i Kujaw

Atos

Reconext

HAPPY ANNIVERSARY **BYDGOSZCZ!**

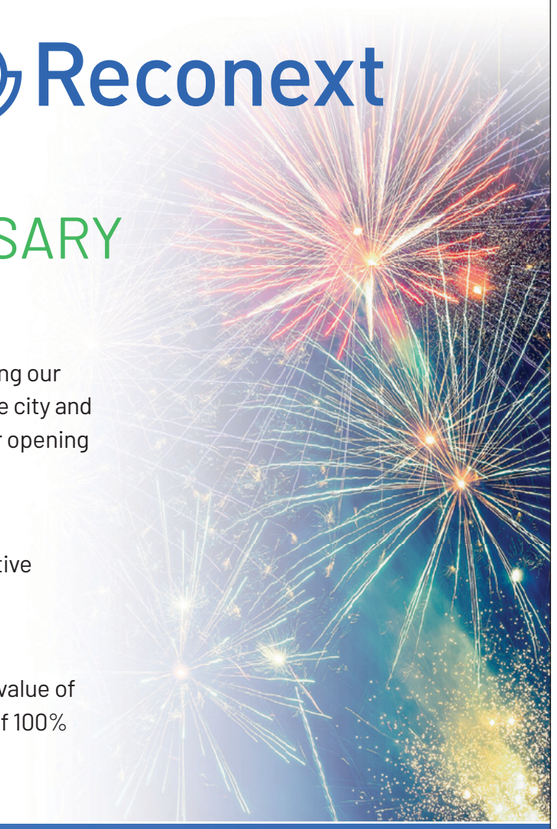

We are very proud to count Bydgoszcz among our global locations. We continue to invest in the city and its community with a second service center opening soon, featuring:

- Highly automated and lean operations
- A low carbon facility powered by alternative green energy
- A renowned client driving our expansion
- A growing talented team optimizing the value of returned electronic devices with a goal of 100% reuse of all materials

https://www.reconext.com

Już 10 lat na Rynku

Najnowsze technologie informatyczne w biznesie to nasza pasja!

ZARZĄDZANIE INFRASTRUKTURĄ INFORMATYCZNĄ

OPROGRAMOWANIE MŚP

OPROGRAMOWANIE DEDYKOWANE

OPTYMALIZACJA PROCESÓW BIZNESOWYCH

Rewelia Sp. z o.o.
ul. Gdańska 27
85-005 Bydgoszcz

Tel: +48 (52) 32 11 757
E-mail: biuro@rewelia.pl
www.rewelia.pl

rewelia
PROGRAMY DLA FIRM

Cechuje nas znajomość każdego aspektu funkcjonowania przedsiębiorstwa: finansów, gospodarki magazynowej, księgowości, kadr i płac, co w połączeniu z kompetencjami z obszaru technologii IT pozwoli Państwa Firmie uzyskać wysoki zwrot z inwestycji w nowe oprogramowanie klasy ERP.

Nasz sztandarowy produkt to Produkcja GT - rozbudowany program zintegrowany z systemem InsERT GT, który wspiera procesy zarządzania produkcją w małych i średnich firmach. Mimo szerokiego wachlarza opcji obsługa programu jest łatwa i wygodna, a przejrzysty interfejs wzorowany na produktach InsERT jest intuicyjny dla nowych użytkowników. Program gwarantuje brak limitu na liczbę stanowisk!

Rewelia Sp. z o. o. wchodzi w skład Grupy Kapitałowej Europejski Fundusz Energii S.A., właściciela m.in. Govena Lighting S.A. i Emarket S.A.

EUROPEJSKI FUNDUSZ ENERGII S.A. EFE

emarket

GOVENA lighting

DACOMET

IT Outsourcing

www.dacomet.pl

Jesteśmy firmą telekomunikacyjną obecną na Bydgoskim rynku od 1993 roku.

Realizując projekty dla Nokia Group prowadzimy rekrutację do czterech głównych działów:

GWC - Global Welcome Center, w którym nasz zespół wsparcia technicznego codziennie obsługuje klientów zagranicznych na całym świecie w trybie 24/7. Aktywnie poszukujemy kandydatów ze znajomością języków obcych takich jak: język angielski, niemiecki, włoski, holenderski, rosyjski, jak również hiszpański i portugalski.

Produkcja – na hali produkcyjnej nasi pracownicy angażują się w montaż i testowanie sprzętu telekomunikacyjnego.

Dział projektowy, w którym przygotowujemy dokumentację techniczną wykorzystywaną podczas procesu instalacji sprzętu telekomunikacyjnego.

Dział implementacji – gdzie mamy do czynienia z procesami instalacji, testowania i integracji systemów telekomunikacyjnych.

Wieloletnie doświadczenie oraz profesjonalne i rzetelne podejście do powierzonych zadań sprawiają, że nasza firma może zaoferować szeroki wachlarz usług świadczonych na najwyższym poziomie.

ul. Fordońska 138, 85-752 Bydgoszcz **+48 52 360 11 11** **biuro@dacomet.pl** **www.dacomet.pl**

Cukiernia Fronhoffs

Fronhoffs Polska Sp. z o.o.

ul. Nadrzeczna 3, 85-238 Bydgoszcz, Poland
tel. +48 52 322 26 66, fax +48 52 321 50 62
e-mail: info@fronhoffs.pl. www. fronhoffs.pl

Cukiernia Fronhoffs Polska Sp. z o.o. od ponad 20 lat produkuje ciasta śmietanowe głęboko mrożone Café Madame, Fronhoffs oraz pod marką własną klientów. Oferujemy bogaty asortyment oraz doskonałą jakość naszych produktów. W 2004 roku wdrożyliśmy w zakładzie System Zarządzania Jakością zgodny z IFS oraz BRC, którego utrzymanie zapewnia najwyższą jakość oraz ciągłe doskonalenie oferowanych przez firmę wyrobów.

Company Fronhoffs Polska Sp. z o.o. has been producing the deep frozen cakes Café Madame, Fronhoffs and private label of our customers for over 20 years. We offer a wide range and excellent quality of our products. In the year 2004 we implemented the Quality Management System according to IFS and BRC which maintenance ensures the highest quality and continuous improvement of offered products.

Jutrzenka

Familijne 25. URODZINY

Familijne świętują 25 urodziny!

Rok 1995 pod wieloma względami był wyjątkowy, to 25 lat temu w Bydgoszczy narodziła się marka najbardziej rodzinna, królująca w domach polskich rodzin do dzisiaj – marka Familijne!

W sierpniu 1995 roku został zarejestrowany znak towarowy „Wafle Familijne" i ruszyła wielka przygoda marki, która dzisiaj jest numerem jeden w segmencie wafli rodzinnych! Pierwsze Familijne były innowacyjnym waflem, jakiego polski rynek wówczas jeszcze nie widział! Dwa kremy - kakaowy i śmietankowy - - ukryte w jednym wafelku to pierwszy „dwusmak", jaki pojawił się na półkach i ... gości na nich do dzisiaj.

Kto by wtedy pomyślał, że przez następnych 25 lat Polacy będą tak chętnie sięgać po Wafle Familijne, a oferta rozrośnie się do 11 wariantów smakowych! Ostatnia nowość - Wafle Familijne Gofrowe to znów produkt, który zdecydowanie wyprzedza konkurencję.

Marka Familijne gości w domach polskich rodzin już od 25 lat!

familijne.pl

CANPACK S.A. W KRAKOWIE
FABRYKA PUSZEK NAPOJOWYCH
ul.Kobaltowa 2, 85-453 Bydgoszcz

Grupa CANPACK, z siedzibą w Krakowie, jest globalnym producentem aluminiowych puszek napojowych, opakowań metalowych dla przemysłu spożywczego, butelek szklanych a także zamknięć koronowych. W czasie trzydziestoletniej działalności firma osiągnęła najwyższy poziom technologii produkcji opakowań, wprowadziła na rynek szerokie portfolio produktów, zrealizowała wiele odważnych projektów inżynierskich i przeprowadziła ambitne projekty inwestycyjne.

Obecnie działa w 19 krajach i zatrudnia blisko 8000 osób w 28 fabrykach. Fabryka Puszek Napojowych w Bydgoszczy będąca istotną częścią Grupy CANPACK jest zautomatyzowanym oraz wysokowydajnym producentem nowoczesnych opakowań napojowych. Zakład jest następcą i kontynuatorem doświadczeń i tradycji produkcji dawnej Fabryki Opakowań Blaszanych zlokalizowanej ówcześnie w centrum Bydgoszczy. Jest również znaczącym i stabilnym pracodawcą w regionie. Zatrudnieni pracownicy wykonują zadania według najnowocześniejszych zasad organizacji pracy, przy wykorzystaniu maszyn, urządzeń i technologii na najwyższym światowym poziomie. Fabryka spełnia wysokie standardy w zakresie jakości, bezpieczeństwa i ochrony środowiska. Rocznie produkowane jest w niej ponad 8 mld sztuk aluminiowych wieczek łatwootwieralnych oraz 2 mld sztuk aluminiowych puszek napojowych.

The CANPACK Group, based in Krakow, is a global producer of aluminum beverage cans, metal packaging for the food industry as well as glass bottles and crown closures. During thirty years of activity, the company has achieved the highest level of packaging production technology, introduced a wide product portfolio, implemented many bold engineering projects and carried out ambitious investment projects. It currently operates in 19 countries and employs nearly 8,000 people in 28 factories.

The Beverage Can Factory in Bydgoszcz, which is an important part of the CANPACK Group, is an automated and high-performance producer of modern beverage packaging. The plant is the successor and continuator of the experience and tradition of production of the former Tin Packaging Factory located, at that time, in the center of Bydgoszcz. It is also a significant and stable employer in the region. Employees perform tasks according to the latest principles of work organization, using machines, devices and technologies at the highest global level. The factory meets high standards in quality, safety and environmental protection. Annually, it produces over 8 billion pieces of aluminum easy-open lids and 2 billion pieces of aluminum beverage cans.

www.canpack. com

Spółdzielnia mleczarska „MLEKPOL”

Rekordzista skupu mleka, czwarta największa firma spożywcza w Polsce oraz jeden z dwudziestu największych przetwórców mleka w Europie. Produkty Mlekpolu powstają w 13 nowoczesnych i wysokowyspecjalizowanych zakładach produkcyjnych m.in. w: Grajewie, Zambrowie, Mrągowie, Radomiu oraz Bydgoszczy. Flagowymi markami należącymi do Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekpol” w Grajewie są: Łaciate, Milko, Białe, Mazurski Smak, Rolmlecz, Maślanka Mrągowska. Zakład Produkcji Mleczarskiej w Bydgoszczy, należący do Mlekpolu, jest wiodącym polskim wytwórcą mleka spożywczego w funkcjonalnym opakowaniu typu butelka PET. Produkcja mleka o wydłużonym terminie przydatności (ESL) została dostosowana do wysokich wymagań europejskiego rynku dzięki innowacyjnej technologii produkcji mleka jaką jest mikrofiltracja oraz wdrożonym systemom jakości, takim jak: HACCP, IFS. Skład i właściwości mleka zbliżone do tego „prosto od krowy” zapewniają powodzenie produktu wśród konsumentów.

Wiosną 2016 r. ZPM Bydgoszcz rozpoczął produkcję jogurtów pitnych bez laktozy w trzech smakach: jeżyna-malina, truskawka–czarna porzeczka i ananas-kokos. Wygodne 250 ml opakowanie świetnie sprawdza się w podróży, podczas wycieczek czy pikników.

W 2018 w bydgoskim zakładzie Mlekpolu rozwinięto produkcję mleka mikrofiltrowanego wprowadzając innowacyjny proces przetwarzania surowca wspomagający najnowocześniejszą linię rozlewniczą w Polsce. Zakład w Bydgoszczy produkuje 700 000 l mleka na dobę. Wyroby Mlekpolu powstają na bazie najlepszego polskiego mleka, pochodzącego z najczystszych rejonów Polski. Wysokiej jakości surowiec gwarantuje niepowtarzalny smak i naturalne wzbogacenie codziennej diety. Tradycyjne receptury i lokalni producenci mleka to atuty Spółdzielni, które zapewniają konsumentom najwyższej klasy produkty.

TOSTA

Rok założenia 1952

Spółdzielnia Produkcji Spożywczej „TOSTA”
ul. Ks. J. Schulza 9, 85-315 Bydgoszcz
tel: +48 52 373 12 31
fax: +48 52 373 28 76
e-mail: handlowy@tosta.com.pl

www.tosta.com.pl

DZIELIMY SIĘ TYM, CO NAJLEPSZE

Historia firmy sięga początku lat 50-tych minionego wieku. Wskutek połączenia w 1952 roku trzech Spółdzielni Pracy - Mir, Vita, Danuta - powstała Spółdzielnia Spożywców w Bydgoszczy, która w 2000 roku przekształciła się w Spółdzielnię Produkcji Spożywczej „TOSTA". Dzięki temu łączymy wieloletnie doświadczenie z tradycją pieczenia chleba, ciast oraz bułki tartej i panieru. Spółdzielnia Produkcji Spożywczej „TOSTA" dysponuje bardzo zróżnicowanym parkiem maszynowym oraz zasobami ludzkimi, które gwarantują bezpieczeństwo dostaw naszym Klientom. Rozbudowana sieć samochodów dostawczych zapewnia naszym odbiorcom bezpieczne dostawy pieczywa i panierów.

Nasi Klienci obdarzyli nas swoim zaufaniem, więc nie możemy ich zawieść. Każdego dnia produkujemy znaczącą ilość pieczywa na rynek bydgoski i wojewódzki. Dzięki oryginalnym recepturom nasze wyroby wyróżniają się doskonałym smakiem i aromatem. Rozwijane na przestrzeni ostatnich lat własne receptury gwarantują naszym Klientom niepowtarzalne walory smakowe podczas spożywania każdego posiłku.

Produkty Spółdzielni Produkcji Spożywczej „TOSTA" są bardzo popularne i cenione przez odbiorców. Klienci dobrze znają nasze wyroby, co wpływa na polepszenie wyniku finansowego kontrahentów współpracujących z „Tostą". Zakład Produkcji Panieru posiada certyfikowany system zarządzania bezpieczeństwa żywności ISO 22000.

- pieczywo: pszenne, żytnie, mieszane
- wyroby ciastkarskie
- bułka tarta i panier

gran

CATERING DLA FIRM ◆ SPRZĘT IMPREZOWY ◆ HALE NAMIOTOWE ◆ PIKNIKI FIRMOWE

602 628 946 ◆ P.W. GRAN ANTONI KUJAWA ◆ BIURO@GRAN.COM.PL

ZIELEŃ MIEJSKA®

Służymy pomocą przeszło 185 lat. Prowadzimy największy w Bydgoszczy Zakład Pogrzebowy, jedyne w regionie Krematorium i dwie kwiaciarnie. Zakładamy również ogrody. Funkcjonujemy prężnie na rynku lokalnym, działając w grupie VITROFLORA.

Wnętrze punktu obsługi klienta w Zakładzie Pogrzebowym

Kwiaciarnia przy ul.Czartoryskiego 9

Krematorium przy ul. Łochowskiej 81 w Białych Błotach

Dane kontaktowe:

Przedsiębiorstwo "Zieleń Miejska" Sp. z o.o.

ul. Czartoryskiego 13

Zakład Pogrzebowy : 52 324 99 98/99

Krematorium : 723 683 105

Kwiaciarnia : 723 683 441

Pielęgnacja Zieleni : 723 683 113

zielenmiejska.pl

Jak podaje „Dziennik Poznański" z 1908 roku: „...Tutejszy kapitalista p. Kosmowski kupił w Rogowie posiadłość od budowniczego p.Rigalla, nabytą niedawno z rąk niemieckich .." Ów „kapitalista" to mistrz stolarski - Wawrzyn Kosmowski założyciel dzisiejszej firmy pogrzebowej „Dylewscy". W drugiej dekadzie XX w. W. Kosmowski sprowadził się do Bydgoszczy, w zakupionej kamienicy przy Placu Piastowskim 9 kontynuował działalność gospodarczą produkując meble i trumny. Długoletnia historia firmy, ściśle związana jest z dziejami rodziny obecnych właścicieli Barbary Dylewskiej z domu Kosmowskiej i jej córki Joanny Dylewskiej - Gajzler.

Mimo upływa lat, różnych ustrojów, zawirowań biegu historii - nasza firma wciąż istnieje i rozwija się. Nadal rozszerzamy wachlarz naszych usług, nadal staramy się modernizować naszą firmę. Wciąż podnosimy jakość naszych usług starając się spełniać oczekiwania naszych klientów.

Każdego dnia czerpiemy z tradycji i historii firmy wszystko to, co sprawia aby pożegnanie Bliskiej Osoby było godne i pełne dostojeństwa, jak życie, które nagle zgasło.

ZAKŁAD POGRZEBOWY
Dylewscy
od ponad 100 lat

Zakład Usług Pogrzebowych „Dylewscy"
kompleksowa organizacja pogrzebów w systemie bezgotówkowym

85-012 Bydgoszcz ul. Pl. Piastowski 9
tel. 52/322-29-16, tel/fax 52/345-64-87

biuro czynne:
poniedziałek-piątek od 8.00 do 18.00
sobota od 8.00 do 16.00

Całodobowy dyżur telefoniczny: *52/322-29-16, kom. 602- 26 -34 -72*

Biuro Fordon
ul. Piwnika Ponurego 1D
tel. 52/342-95-16
www.dylewcy.pl

biuro czynne:
poniedziałek-piątek od 8.30 do 16.30
e-mail: *dylewscy@dylewscy.pl*

Wizytówką naszej firmy jest wysoka jakość usług, a naszymi referencjami - stuletnie doświadczenie.

butoh
WŁODZIMIERZ PALICKI
ul. Chodkiewicza 15, 85-065 Bydgoszcz
Tel. 501-735-028, (52) 32-51-291
Fax (52) 32-51-292, wpalicki@butoh.com.pl

- Projektowanie układów komunikacyjnych
- Nadzory autorskie i inwestorskie nad robotami drogowymi
- Nadzór kuratorski nad kobietami upadłymi i zagubionymi życiowo

DABOR
www.dabor.bydgoszcz.pl

Nasza Oferta:
usługi ślusarskie (bramy, kraty, metaloplastyka)
utrzymanie i konserwacje fontann
utrzymanie oraz naprawy obiektów hydrotechnicznych
(m.in. Starego Kanału Bydgoskiego)
biuro@dabor.bydgoszcz.pl

Rok założenia 1995

Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nad Brdą" w Bydgoszczy

ul. Adama Grzymały-Siedleckiego 14
85-868 Bydgoszcz
tel. 52 371 73 11, 52 375 02 95
sekretariat@smnadbrda.pl www.smnadbrda.pl

Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nad Brdą" istnieje na rynku mieszkaniowym Bydgoszczy od 1995 roku. Powstała z inicjatywy 12 osób członków założycieli. Zgodnie ze swoim Statutem Spółdzielnia przystąpiła do realizacji inwestycji mieszkaniowych celem pozyskania zasobów i dalszych członków. Proces inwestycyjny kontynuowany był w kolejnych latach i jest obecnie, przy czym systematycznie wprowadzano nowe, lepsze technologie w zakresie robót budowlanych, armatury i urządzeń a także zwracano uwagę na dopasowanie rozwiązań architektonicznych do oczekiwań klientów. Zwracano również uwagę na walory nabywanych gruntów, co w dalszym etapie przyczyniło się do pełnego zasiedlenia wybudowanych lokali. Dorobek Spółdzielni to 38 budynków, a w nich 878 mieszkań, 446 garaży i miejsc postojowych w garażach wielostanowiskowych. Budynki Spółdzielni znajdują się w różnych dzielnicach Bydgoszczy Szwederowo, Górzyskowo, Śródmieście, Okole, jako kameralne mini osiedla lub „plomby" uzupełniające miejską zabudowę. Spółdzielnia zarządza własnymi zasobami, pełni również funkcję zarządcy wspólnot mieszkaniowych organizując obsługę administracyjną i gospodarczą w pełnym zakresie. W ramach sprawowanego zarządu szczególną uwagę poświęca problemom zgłaszanym przez mieszkańców, a dotyczącym stanu technicznego lokali i budynków, rozliczeń mediów, współżycia poszczególnych społeczności itp. W eksploatowanych zasobach wykonywane są naprawy gwarancyjne oraz niezbędne prace remontowe. Podsumowaniem niech będzie stwierdzenie, że wszystkim przedsięwzięciom Spółdzielni, zarówno w zakresie inwestycji jak i zarządzania przewodzi idea spełniania oczekiwań członków oraz zapewnienia wszystkim mieszkańcom optymalnych warunków zamieszkiwania.

BYDGOSKA SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA
ZAŁOŻONA 1890

Historia i współczesność Bydgoskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

13 czerwca 1890 roku w Bydgoszczy niemieccy urzędnicy kolejowi założyli "Beamten - Wohnungsverein" GmbH, będącą najstarszą poprzedniczką prawną naszej Spółdzielni. Fakt ten stanowi o tym, iż Bydgoska Spółdzielnia Mieszkaniowa nosi zaszczytne miano - najstarszej spółdzielni mieszkaniowej w kraju i w tym roku obchodzi 130-lecie swojej działalności. W okresie do czasu wybuchu I-szej wojny światowej zbudowano 33 kamienice, które stanowiły całość jej zasobów mieszkaniowych. W 1920 roku w trybie administracyjnym zasoby zostały prawnie przejęte z rąk niemieckich. Do września 1939 roku funkcjonowała jako Towarzystwo Mieszkaniowe Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością. Po II wojnie światowej reaktywowano działalność Spółdzielni. Nazwa Bydgoska Spółdzielnia Mieszkaniowa została przyjęta w 1949 roku. Od 1959 roku rozpoczęły się nowe inwestycje budownictwa mieszkaniowego na kolejnych osiedlach: Śródmieście, Błonie, Szwederowo, Wzgórze Wolności i Górzyskowo (obecne BSM zarządza 142 nieruchomościami, w których usytuowane są 247 budynki).

Historia zobowiązuje, ale dzięki staraniom wielu działaczy i pracowników, Spółdzielnia osiągnęła znaczące sukcesy i dziś może poszczycić się wieloma atutami m.in.:

- rozszerzoną działalnością samorządową, poprzez powołanie statutowych organów na szczeblu podstawowym tj – najpierw Samorządów, potem Rad Nieruchomości, jako społecznego organu opiniodawczego, obecnie funkcjonuje około 90 Rad,
- szeroko rozwiniętą działalnością kulturalną na bazie dwóch własnych Domów Kultury „ARKA" i „ORION", które realizują bogaty program działalności kulturalnej dla szerokiego spektrum odbiorców tej oferty w Spółdzielni,
- ambitną i staranną gospodarką remontową – od wspólnego funduszu remontowego przeszliśmy do funduszy remontowych poszczególnych nieruchomości, w okresie 5-letnim osiągnęliśmy zrównoważenie sald na tych funduszach, co ułatwia obecnie prowadzenie gospodarki remontowej,
- stabilizacją formalno-prawną, w aspekcie strukturalnym (organy Spółdzielni, struktura organizacyjna), wykupione prawa własności do gruntów dla nieruchomości mieszkaniowych (jeszcze zanim weszła ustawa o przekształcaniu wieczystego użytkowania), a także finansowa (fundusze remontowe ze zrównoważonymi saldami), środki finansowe (zredukowaliśmy zadłużenia poniżej 3 % wobec rocznych obrotów),
- skutecznym zarządzaniem majątkiem wspólnym i zasobami wspólnymi członków – przez ostatnie 12 -lat (od kiedy obowiązuje podatek dochodowy w Sp-ni) zapłaciliśmy ponad 10 mln zł podatku dochodowego, a suma nadwyżek bilansowych wyniosła około 60 mln zł (wypracowana przy nisko oprocentowanych lokatach bankowych i niezbyt dobrej koniunkturze na rynku w sektorze handlu i usług - to ważny element gospodarki finansami),
- ambitną modernizacją dźwigów - wymieniliśmy ich prawie 90, w tym 30 dźwigów z dodatkowym przystankiem na poziomie przyziemia – jesteśmy tu pionierami i przecieramy szlaki.

Bydgoska Spółdzielnia Mieszkaniowa jest nie tylko najstarszą spółdzielnią mieszkaniową w kraju, ale i największą w mieście Bydgoszczy. Osiągnęła przy tym znaczące sukcesy, w tym stabilizację finansowo-gospodarczą, a także stabilizację organizacyjno-prawną.

Najcenniejsze jest wszakże to, że pomimo swojego wieku a także dotychczasowych osiągnięć nie spoczęła na laurach, jest mobilna i pełna energii, aby podejmować dalsze korzystne działania na rzecz swoich członków oraz mieszkańców.

www.bsm.bydgoszcz.

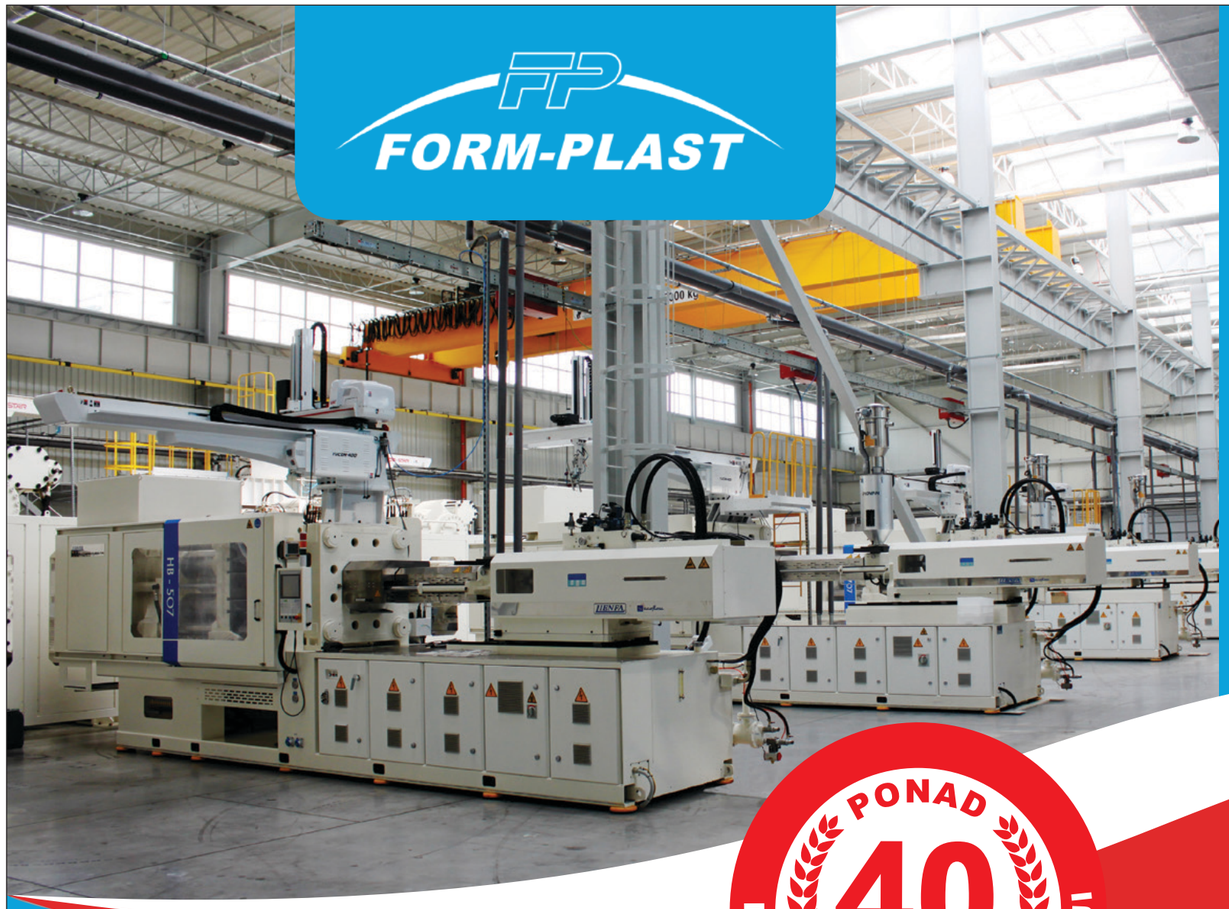

FORM-PLAST

PONAD 40 LAT DOŚWIADCZENIA W PRODUKCJI

Przez tak wiele lat obecności na rynku zbudowaliśmy nowoczesny zakład produkcyjny o łącznej powierzchni 30 tys. m^2 (w tym 20 tys. m^2 przestrzeni produkcyjnej i magazynowej z 4,5 tys. miejsc paletowych) wyposażony w 65 wtryskarek z manipulatorami o sile zamykania od 30 do 3000 ton i ciężarze wtryskiwanego wyrobu do 30kg.

Posiadamy jedną z najnowocześniejszych narzędziowni w kraju wyposażoną w zaawansowane technologicznie pięcioosiowe obrabiarki CNC co pozwala nam budować formy o masie do 30 ton.

Ponadto dysponujemy:

- liniami lakierniczymi
- stanowiskami do nanoszenia powłok metodami tampodruku i sitodruku
- działem uszlachetniania powierzchni, gdzie wyroby z tworzyw sztucznych podajemy procesowi metalizacji PVD i galwanizacji próżniowej
- drukarkami 3D do metalu i plastiku

Jesteśmy dumni zarówno z silnej pozycji na rynku jak i z tego, że przez tak wiele lat zapewniamy miejsca pracy i możliwości rozwoju zawodowego mieszkańcom naszego miasta i regionu. Razem budujemy wspólną przyszłość.

Form-Plast S.A.

Jesteśmy firmą z ponad czterdziestoletnim doświadczeniem na rynku przetwórstwa tworzyw sztucznych i produkcji form, która niezmiennie od początku swojego istnienia realizuje misję bycia dostawcą wyrobów z tworzyw sztucznych i form wtryskowych dla największych producentów w Europie z branży motoryzacyjnej i elektronicznej.

Dzięki takim atutom jak własne biuro badawczo-rozwojowe, konstrukcyjne i laboratorium pomiarowe jesteśmy w stanie spełnić wymagania jakościowe naszych nawet najbardziej wymagających klientów, do których od lat należą uznani na całym świecie producenci z branży motoryzacyjnej, tacy jak: Volvo, BMW, VW czy Mercedes.

Form-Plast S.A.
ul.Toruńska 143, 85-831 Bydgoszcz
tel: +48 52 370 33 00, fax: +48 52 370 33 50
e-mail: form-plast@form-plast.com.pl

form-plast.com.pl

LEROY MERLIN

Leroy Merlin wspiera swoich klientów na każdym etapie prac związanych z budową, remontem czy odświeżaniem domu; od inspiracji, przez doradztwo i projektowanie po specjalistyczne usługi. Oferuje produkty budowlane, wykończeniowe, dekoracyjne, do wyposażenia domu i ogrodu.

18
lat w Bydgoszczy

sklep internetowy
www.leroymerlin.pl

65 000
porduktów

17 rodzajów
usług i serwisów

Programy wielu korzyści

Wybierz program lojalnościowy odpowiedni dla Ciebie i zyskaj dostęp do ofert specjalnych i rabatów, historii zakupów, wygodnego zwrotu towarów i specjalnej usługi transportu.

BYDGOSZCZ
ul. Rejewskiego 5
85-791 Bydgoszcz

Odwiedź nas!
leroymelin.pl

LEROY MERLIN

PRZEZ CAŁY ROK
DOSTARCZAMY
PRZYJEMNE CIEPŁO

KPEC
www.kpec.bydgoszcz.pl

CIEPŁO BEZ SMOGU KPEC

BYDGOSZCZ

Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej Spółka z o.o.
ul. ks. Józefa Schulza 5
85-315 Bydgoszcz

GRUPA PRZEMYSŁOWA WAMET

www.wamet.pl

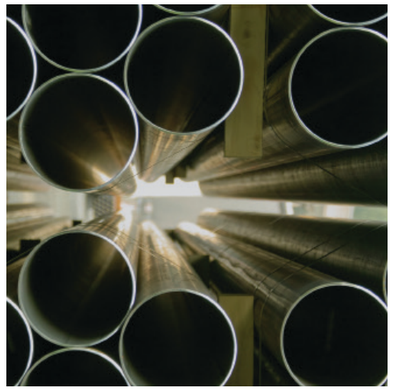

F.H.P. "WALDIS" Waldemar Nieruszewicz
ul. Filmowa 8, 85-836 Bydgoszcz

Administracja i produkcja:
ul. Inwalidów 1, 85-727 Bydgoszcz
tel. +48 52 342 02 10, +48 52 340 20 12
biuro@waldis.pl
biuro@wamet.pl
www.waldis.pl

Jesteśmy właścicielem firmy WAMET Bydgoszcz, od 1990 roku specjalizującej się w produkcji profesjonalnych maszyn i urządzeń wiertniczych, lidera tej branży na rynku krajowym.

Projektujemy i wytwarzamy wiertnice pionowe do prac geologicznych, geotechniki, wykonywania pomp ciepła, robót hydrotechnicznych, mikropali oraz pali CFA oraz wiertnice poziome, sterowane i niesterowane wraz z hydraulicznymi zasilaczami i kompletnym osprzętem wiertniczym.

Długoletnie doświadczenie naszego zespołu inżynierskiego pozwala nam realizować nawet najbardziej ambitne i nowatorskie przedsięwzięcia. Projektujemy, realizujemy i wdrażamy prototypy maszyn oraz kompletne linie produkcyjne dla branż: spożywczej, chemicznej i budowlanej. Nasze maszyny i urządzenia stosowane są także do transportu, magazynowania i obróbki szerokiej gamy produktów spożywczych i przemysłowych.

Obszar naszej działalności obejmuje też produkcję, naprawy i regenerację części zamiennych i podzespołów do urządzeń i maszyn przemysłu chemicznego, energetycznego, górniczego i spożywczego.

NODIG Sp. z o.o.
ul. Dobra 28 00-344 Warszawa

Adres korespondencyjny:
ul. Sportowa 9, 78-320 Połczyn-Zdrój
tel. +48 91 882 14 18, fax +48 91 882 13 75
info@nodig.pl
www.nodig.pl

Powstaliśmy z połączenia firm o 30-letnich doświadczeniach:

Przedsiębiorstwa Innowacyjno-Wdrożeniowego Wamet oraz Przedsiębiorstwa Inżynieryjno - Budowlanego Mikulewicz. Połączenie sił obu firm gwarantuje synergię, wiarygodność i jakość.

Nabyta przez lata wiedza, umiejętności i doświadczenie pozwala nam podejmować się najtrudniejszych wyzwań w zakresie bezwykopowych metod budowy infrastruktury podziemnej:

przewiertów sterowanych teleoptycznie

wykonujemy przeciski i przewierty poziome sterowane, z możliwością realizacji pod drogami, nasypami kolejowymi, ciekami wodnymi i innymi przeszkodami wykluczającymi metody wykopowe. Dzięki sterowaniu z podglądem teleoptycznym można kontrolować kierunek przewiertu.

mikrotunelingu w tej technologii wykonujemy przeciski sterowane, pozwalające na jednoczesne układanie rur instalacyjnych na odcinkach o znacznych długościach w jednym etapie przeciskania. Jest to obecnie najbardziej zautomatyzowana i precyzyjna technologia wykonania przecisków sterowanych.

Przeprowadzenie powyższych realizacji umożliwia nam nowy, specjalistyczny park maszynowy oraz kadra wykwalifikowanych i doświadczonych pracowników.

F.U. DASTAL Dariusz Nieruszewicz
ul. Filmowa 8, 85-836 Bydgoszcz

Administracja i produkcja:
ul. Inwalidów 1, 85-727 Bydgoszcz
tel. +48 52 342 02 10, +48 52 340 20 12
darek@dastal.com
www.dastal.com

Doświadczeni i wiarygodni, działamy na rynku handlu wyrobami od 20 lat. Oferujemy szeroki asortyment polskich i importowanych wyrobów ze stali węglowej i stopowej, o różnej twardości i wytrzymałości na rozciąganie.

W naszej ofercie znajdziecie blachy i kształtowniki gorącowalcowane i zimnowalcowane, pręty zbrojeniowe, okrągłe, płaskie, kwadratowe, sześciokątne a także rury stalowe, zarówno bez szwu, jak i ze szwem.

Produkujemy rury zwijane z blachy stalowej a także rury stalowe ze szwem i bez szwu kołnierzowe, przeznaczone do budowy rurociągów przesyłowych.

Świadczymy usługi w zakresie spawania MIG-MAT różnych rodzajów stali i stopów aluminium a także obróbki plastycznej blach: zwijania, krążenia blach stalowych, zbiorników, walczaków, koryt itp.

Wszystko dostarczamy z atestami materiałowymi, deklaracją zgodności i świadectwem certyfikacji, zgodnie z wymaganiami klienta, do którego podchodzimy indywidualnie i elastycznie.

Konkurencyjne ceny i bezkonkurencyjna jakość!

Twój projekt będzie dla nas wyzwaniem!

Warto nam zaufać!

BYDGOSKIE ZAKŁADY SKLEJEK
SKLEJKA MULTI SA
SKLEJKA SPERRHOLZ PLYWOOD
Rok zał. 1914

Bydgoskie Zakłady Sklejek „SKLEJKA - MULTI" S.A.

ul. Fordońska 154
85-752 Bydgoszcz
tel. +48 52 342 50 61
www.sklejka.pl

Jesteśmy jednym z największych i najstarszych zakładów produkujących sklejkę w naszym kraju. Posiadamy wiekową tradycję i bogate doświadczenia. Wysokie oceny, jakie klienci wystawiają naszym wyrobom, zobowiązują nas do szczególnej troski o produkt finalny i wymuszają na nas ciągłe doskonalenie produktów.

Wprowadzamy nowe materiały podnoszące wartości użytkowe oraz walory estetyczne naszych wyrobów. Dzięki temu zapewniamy naszym klientom bezpieczeństwo, pewność w użytkowaniu i jakość, co potwierdzają uzyskane atesty i certyfikaty krajowe i zagraniczne.

Początki historii naszego przedsiębiorstwa sięgają 1914 roku. Zakład był najpierw własnością niemieckiej spółki o nazwie „Ostdeutsche Sperrplatten - werke AG", a później polsko-niemieckiej spółki akcyjnej. W 1933 roku został wykupiony przez Zarząd i Administrację Lasów Państwowych. Wielkość produkcji stanowiła wtedy około 10% całej produkcji sklejek w Polsce.

Zakład przed II wojną Światową zatrudniał 1040 osób. Po wojnie fabryka została upaństwowiona, a nadzór nad nią sprawowała Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu, a później Zjednoczenie Płyt, Sklejek i Zapałek. W 1994 roku zakład został sprywatyzowany i jest spółką akcyjną pod nazwą Bydgoskie Zakłady Sklejek „SKLEJKA - MULTI" S.A.

Wszystkie nasze wyroby posiadają klasę higieniczności E-1.

We are one of the biggest and oldest plywood producents in Poland with secular traditions and professional experience. High estimation, which is being given by our customers, obligates us to special care about final product's quality and impose constant improvement of our products.

We introduce new materials which increases our product's use value and esthetic qualities. Thanks to it we ensure our customers in safety, assurance and quality, which is supported by various national and international certificates of quality.

Our factory has been launched in 1914 as a German corporation named "Ostdeutsche Sperrplatten – werke AG", later transfromed in Polish-German joint-stock company. In 1933 it was bought by Administration of State Forests. At that time the size of production has been 10 per cent of all national production in Poland.

Before the Second World War the enterprise employed 1040 people. After that the company was nationalised, and the supervisor was Directorship of National Forests in Toruń, and next Consolidation of Wood Panels, Plywood and Matchsticks. In 1994 the enterprise has been privatized and since then it has been public limited company called Factories of Plywood in Bydgoszcz "SKLEJKA - MULTI" S.A.

All our products have got hygenic class E-1.

NASZĄ MISJĄ JEST SPEŁNIANIE NAJWYŻSZYCH WYMAGAŃ NASZYCH KONTRAHENTÓW Z PEŁNĄ TROSKĄ O ICH ZADOWOLENIE.

OUR MISSION IS TO FULFILL THE HIGHEST REQUIREMENTS OF OUR CONTRACTORS WITH THE CARE ABOUT THEIR FULL SATISFACTION.

SKLEJKO CENTRUM

www.sklejkocentrum.pl

USŁUGI:
FORMATOWANIE
OKLEJANIE
FREZOWANIE
CNC
WIERCENIE
TRANSPORT

ASORTYMENT:
SKLEJKI
PŁYTY:
MEBLOWE
OSB
MDF
BLATY

Startowa 5, 85-744 Bydgoszcz
Tel. 52 342 70 78
kom. 504 893 882
biuro@sklejko-centrum.net
meble@sklejko-centrum.net

BIPROMASZ

BIPROMASZ Sp. z o.o. Sp.k.
ul. Bronikowskiego 8,
85-426 Bydgoszcz

tel. 52 379 93 10,
kom. 501 139 935
e-mail: biuro@bipromasz.pl

Producent:

-wiertnic pionowych i poziomych
-osprzętów wiertniczych
-kafarów i palownic
-agregatów hydraulicznych
-siłowników hydraulicznych

Dystrybutor:

hydrauliki siłowej firm:
-PARKER Hannifin
-ASA Hydraulic
-HYDROCONTROL

www.bipromasz.pl

ZISGAZ

Krzysztof Szczesik
www.zisgaz.pl
zisgaz@wp.pl

tel. 606 266 110 • 606 650 130

Firma **„ZISGAZ"** istnieje od 1989 r. Powstała poprzez połączenie dwóch zakładów rzemieślniczych. Obecnie firma oferuje usługi w zakresie montażu i napraw sieci gazowych.

Usługi Świadczone przez firmę przeznaczone są dla dwóch rodzajów odbiorców. Pierwszy stanowi Polska Spółka Gazownictwa, która na mocy prawa energetycznego zarządza sieciami gazowymi, a co za tym idzie jest głównym na naszym rynku inwestorem budującym sieci gazowe. Drugą grupą są firmy oraz instytucje, które odpowiadają za infrastrukturę i w ramach budowy czy remontów dróg i ulic muszą przebudować istniejące sieci.

Obszarem działalności przedsiębiorstwa jest terytorium Polski, w szczególności województwo kujawsko - pomorskie. Świadczenie w/w usług umożliwia odpowiednio wykwalifikowana i doświadczona kadra pracownicza oraz wyposażenie w specjalistyczny sprzęt.

Budowa sieci i przyłączy gazowych
Budowa instalacji gazowych
Wykonywanie przewiertów sterowanych

STALEX®

Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "STALEX" z siedzibą w Bydgoszczy powstało w połowie 1996 r. Działalność firmy opiera się głównie na handlu wyrobami hutniczymi, oraz skupie i sprzedaży złomu stalowego i metali nieżelaznych.

W asortymencie Naszej firmy znajdą Państwo profile zamknięte, blachy czarne i ocynkowane, stal zbrojeniową, pręty, kątowniki, ceowniki, dwuteowniki, pokrycia dachowe oraz inne wyroby sprowadzane na indywidualne zamówienie klienta.

Firma posiada własne zaplecze magazynowe oraz urządzenia przeładunkowe. Nowoczesna flota transportowa oraz współpraca z wieloma firmami spedycyjnymi, gwarantuje dostawę zamówionych towarów na czas. Dbając o kompletność naszych usług przycinamy zamówione materiały hutnicze na żądany wymiar.

Oferowane przez nas produkty zgodne są z Normami PN-EN i posiadają stosowne świadectwa oraz atesty co zapewnia wysoką jakość oferowanych wyrobów hutniczych. Badanie rynku oraz szeroki asortyment pozwalają nam na dostarczenie Państwu towarów najwyższej jakości zgodnych z jego oczekiwaniami.

Obsługą naszych Klientów zajmuje się wykwalifikowany zespół, który gwarantuje realizację najbardziej skomplikowanych zamówień. Zapewniamy fachowe doradztwo i wsparcie, na każdym etapie współpracy.

Dzięki ponad 20-letniemu doświadczeniu w branży stalowej pozyskaliśmy grono stałych klientów i dalej pracujemy nad jego powiększeniem, poprzez rzetelność i solidność świadczonych usług, oferując przy tym konkurencyjne ceny.

Zapraszamy do współpracy!

PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY

ul. Podmiejska 4
85 - 453 Bydgoszcz

tel./fax 52 349-07-02
tel.: 52 370-61-35

biuro@stalex.net.pl

www.stalex.net.pl

www.facebook.com/stalexbydgoszcz

Kujawsko-Pomorska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa została powołana mocą ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa i urbanistów. Jest samorządem zawodowym zrzeszającym około 5500 osób posiadających uprawnienia budowlane w specjalnościach:

- konstrukcyjno-budowlanej;
- inżynieryjnej:
  a) mostowej,
  b) drogowej,
  c) kolejowej,
  d) hydrotechnicznej,
  e) wyburzeniowej;
- instalacyjnej w zakresie sieci, instalacji i urządzeń:
  a) telekomunikacyjnych,
  b) cieplnych, wentylacyjnych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych,
  c) elektrycznych i elektroenergetycznych.

Osoby te pełnią samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, takie jak: projektant, kierownik budowy, kierownik robót, inspektor nadzoru inwestorskiego a także sprawowanie kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych.

Członkowie KUPOIIB wykonują zawód zaufania publicznego, a Izba sprawuje pieczę nad należytym wykonywaniem tych funkcji w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Ponadto Izba nadaje uprawnienia budowlane do wykonywania samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie. Prawo wykonywania zawodu potwierdzonego uprawnieniami przysługuje wyłącznie osobom wpisanym na listę członków Izby Inżynierów.

Kujawsko-Pomorska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa jest organizatorem obchodów święta inżyniera budownictwa – „Dnia Budowlanych", a także konkursów: „Na najlepsze prace dyplomowe" i „Prymus budownictwa".

www.kup.piib.org.pl

KUJAWSKO - POMORSKA OKRĘGOWA IZBA INŻYNIERÓW BUDOWNICTWA
ul. K. Gotowskiego 6, 85-030 Bydgoszcz
e-mail: kup@piib.org.pl
tel. 52 366-70-50

KUJAWSKO POMORSKA OKRĘGOWA I Z B A INŻYNIERÓW BUDOWNICTWA

Od lewej: prof. dr hab.inż. Adam Podhorecki - Przewodniczący Rady KUPOIIB w latach 2010-2018, mgr inż. Renata Staszak - Przewodnicząca Rady KUPOIIB od 2018 roku, mgr inż. Andrzej Myśliwiec - Przewodniczący Rady KUPOIIB w latach 2002-2010.

Siedziba Kujawsko-Pomorskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa

AKTECHNIC

PROFESJONALNE ROZWIĄZANIA
DLA PRZEMYSŁU NARZĘDZIOWEGO

OFERUJEMY :

Sprzedaż Grafitów do obróbki EDM

pręty okrągłe, pręty kwadratowe, płaskowniki, bloki,

Produkcja elektrod z Grafitu do drążenia wgłębnego w systemach mocowań EROWA, 3R

Przygotówki z grafitu EDM do elektrod z otworami montażowymi systemu EROWA, 3R

Sprzedaż oraz doradztwo techniczne w zakresie doboru systemu mocowań EROWA

Materiały eksploatacyjne dla narzędziowni (Frezy do Grafitu, rurki do przebijarek, druty WEDM, filtry do drążarek, środki antykorozyjne, części zamienne do maszyn,...itd)

AK Technic Anna Kryształofińska

Fordońska 169,
85-739 Bydgoszcz

mobile: +48 602363189
biuro@ak-technic.pl

KLINIKA
FENOMED

DERMATOLOGIA ESTETYCZNA I LASEROWA
DERMATOCHIRURGIA

ul. Paderewskiego 22 | 85-075 Bydgoszcz
T. 52 381 30 58 | fenomed@fenomed.pl
w w w . f e n o m e d . p l

Siła naszej firmy tkwi w ludziach

Alpinus Chemia to firma z 12-letnim doświadczeniem działająca w dwóch sektorach: produkcyjnym, w którym wytwarza wyroby biobójcze, medyczne i chemię przemysłową oraz badawczo-rozwojowym.

Nieustannie prowadzimy badania nad nowymi produktami odpowiadającymi na aktualne potrzeby klientów. Wykorzystujemy różne dziedziny nauki takie jak informatykę, optykę, biotechnologię, astronomię, aby implementować najlepsze rozwiązania w dziedzinie chemii. Dzięki takim atutom jak własne Centrum Badawczo-Rozwojowe, laboratorium mobilne oraz laboratorium produkcyjne spełniamy oczekiwania najbardziej wymagających klientów. Bierzemy pełną odpowiedzialność za spełnianie polskich i międzynarodowych standardów dotyczących jakości oraz skuteczności wyrobów, czego potwierdzeniem są uzyskane certyfikaty. Gwarantujemy, że każdy nasz produkt jest bezpieczny dla użytkownika.

Jesteśmy dumni z wdrożenia systemu LIMS w siedzibie firmy. To najnowocześniejszy i najbardziej elastyczny produkt informatyczny dostępny na rynku, który oprócz zarządzania danymi, wspiera codzienną pracę laboratorium, instalacji badawczych i produkcyjnych. System przyspiesza także prowadzone przez nas międzynarodowe projekty badawcze, sprawiając, że wymiana informacji staje się szybsza i bezpieczniejsza. Podejmujemy wiele działań zmierzających do wypracowania innowacyjnych technologii chroniących środowisko. Opieramy je na zasadach zielonej chemii, które mają na celu projektowanie i przeprowadzanie procesów chemicznych w taki sposób, aby ograniczyć użycie i powstawanie szkodliwych substancji. Z tego względu, nieustannie inwestujemy w rozbudowę infrastruktury w Centrum Badawczo-Rozwojowym. Dbałość o środowisko naturalne jest integralną częścią naszej społecznej odpowiedzialności.

www.alpinuschemia.com
www.facebook.com/alpinuschemiapolska

Alpinus Chemia Sp. z o.o.
ul. Garbary 5, 86-050 Solec Kujawski
tel/fax: (+48) 52 524 36 09
e-mail: biuro@alpinuschemia.com

alpinus medica

Zaufały nam szpitale w całej Polsce

Alpinus Medica to doświadczony, polski producent certyfikowanych środków do dezynfekcji. Wykorzystujemy wyłącznie polskie surowce i komponenty, wspierając tym samym rodzimą gospodarkę. Nasze preparaty umożliwiają błyskawiczną oraz skuteczną walkę z mikroorganizmami chorobotwórczymi. Produkty przeznaczamy do profesjonalnego użytku zarówno w placówkach medycznych, jak i w obiektach pozamedycznych: salonach fryzjerskich i kosmetycznych, siłowniach, obiektach użyteczności publicznej, placówkach oświatowych oraz w gospodarstwach domowych.

Oferujemy preparaty do dezynfekcji rąk i skóry, wyposażenia oraz małych powierzchni. Zadbaliśmy o to, aby były łatwe w użyciu, dlatego też zamknęliśmy je w małych, poręcznych opakowaniach. Posiadamy certyfikat ISO 13485, który jest potwierdzeniem najwyższych standardów produkcji oraz jakości, a także czynnikiem budującym zaufanie klientów. Wszystkie nasze produkty zostały także przebadane dermatologicznie przez niezależne instytucje badawcze.

Alpinus Medica
ul. Garbary 5, 86-050 Solec Kujawski
tel/fax: (+48) 52 524 36 09
www.facebook.com/alpinusmedica

WOMP BYDGOSZCZ

Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Bydgoszczy

ul. Karłowicza 26, 85-092 Bydgoszcz , tel. 52 340 11 11, 52 341 94 00, fax 52 340 02 05
e-mail: sekretariat@womp.bydgoszcz.pl, www.womp.bydgoszcz.pl

Jesteśmy instytucją z marką znaną w Województwie od blisko 70 lat, a naszym priorytetowym celem jest dostarczanie wysokiej jakości usług medycznych w szeroko pojętej ochronie zdrowia pracujących przed wpływem niekorzystnych warunków środowiska pracy.

Początki działalności naszej instutucji sięgają lat 50 - tych ubiegłego wieku, kiedy dr Bolesław Fischbach zorganizował w Bydgoszczy pierwszą, na terenie obecnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Poradnię Chorób Zawodowych. Po licznych transformacjach - poprzez Wojewódzką Przychodnię Przemysłową, a następnie Specjalistyczny Przemysłowy Zespół Opieki Zdrowotnej połączony z Przemysłowym Zespołem Opieki Zdrowotnej dla Budowlanych – powstał w roku 1992 Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy zlokalizowany w obecnej siedzibie, oddanej do użytku w roku 1979 i poddanej generalnemu remontowi zewnętrznemu w latach 2019-2020, przy wykorzystaniu środków unijnych. Jesteśmy jednostką Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego prowadzącą działalność orzeczniczą w patologii zawodowej, odwoławczą, konsultacyjną, kontrolną i szkolącą. Nasz Ośrodek wykonuje badania profilaktyczne pracowników, orzeka o możliwości podjęcia nauki w szkołach i uczelniach o profilu zawodowym, przeprowadza badania wynikające z licznych, odrębnych przepisów, w tym osób ubiegających się lub posiadających uprawnienia do kierowania pojazdami silnikowymi, czy pozwolenie na broń, pracowników ochrony fizycznej i zabezpieczenia technicznego, detektywów, do celów sanitarno-epidemiologicznych i wiele innych. Od blisko 70 lat jesteśmy znaną i znaczącą - zarówno w Województwie, jak i na terenie miasta Bydgoszczy - placówką ochrony zdrowia pracujących, oferującą szeroki zakres świadczeń specjalistycznych i diagnostycznych, a naszym priorytetem jest wysoka jakość wykonywanych usług oraz satysfakcja pacjentów.

NZOZ PRZYCHODNIA ŁOMŻYŃSKA

52 361 49 10 ul. Łomżyńska 51a Bydgoszcz

WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG MEDYCZNYCH
POTWIERDZONA CERTYFIKATEM
ISO 9001:2008

TWÓJ POZ

ZARZĄDZANIE JAKOŚCIĄ ISO 9001:2008 ▸ Systematycznie monitorowany DEKRA Certification DEKRA certyfikat

CERTYFIKAT 2018/P/7

Przyjazna Przychodnia

NFZ

Rejestracja on-line

Tutaj możesz się zapisać do lekarza przez Internet! Pacjentów z nagłymi zachorowaniami przyjmujemy telefonicznie oraz osobiście w dniu zgłoszenia.

Wyniki on-line

Teraz wyniki badań laboratoryjnych sprawdzisz i pobierzesz on-line!

Recepty on-line

Zamawianie leków przez Internet – jeśli chcesz zamówić stałe leki lub środki pomocnicze.

Porada on-line

Masz problem, który nie wymaga wizyty w przychodni? Zadaj pytanie lekarzowi przez stronę www.

www.lomzynska.com.pl

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Collegium Medicum
im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

www.cm.umk.pl

- KIERUNEK LEKARSKI
- FARMACJA
- PIELĘGNIARSTWO
- POŁOŻNICTWO
- ANALITYKA MEDYCZNA
- FIZJOTERAPIA
- ZDROWIE PUBLICZNE
- BIOTECHNOLOGIA
- DIETETYKA
- ELEKTRORADIOLOGIA
- KOSMETOLOGIA
- OPTYKA OKULAROWA Z ELEMENTAMI OPTOMETRII
- RATOWNICTWO MEDYCZNE
- OPTOMETRIA
- TERAPIA ZAJĘCIOWA
- AUDIOFONOLOGIA

Informacji udziela: Dział Promocji i Informacji CM, tel. +48 52 585 38 19
Dział Dydaktyki CM, tel. +48 52 585 37 75, e-mail: dydaktyka@cm.umk.pl

Collegium Medicum UMK proponuje szereg praktycznych kierunków nauczania w zawodach medycznych, gwarantując dobry start w przyszłość zawodową oraz duże szanse na zatrudnienie na dynamicznym rynku pracy. Poziom naukowy Uniwersytetu zapewnia status uczelni badawczej, uzyskany w 2019 roku w konkursie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza", który wzmacnia rozpoznawalność działalności naukowej uczelni w międzynarodowym gronie badawczym.

Uczelnia prowadzi nabór na siedemnaście kierunków studiów realizowanych na trzech wydziałach. Zachęcamy do studiowania: kierunku lekarskiego, biotechnologii medycznej, optyki okularowej z elementami optometrii, optometrii na Wydziale Lekarskim, farmacji, analityki medycznej, kosmetologii na Wydziale Farmaceutycznym, audiofonologii, elektroradiologii, fizjoterapii, dietetyki, pielęgniarstwa, położnictwa, ratownictwa medycznego, terapii zajęciowej i zdrowia publicznego na Wydziale Nauk o Zdrowiu oraz kierunku lekarskiego, fizjoterapii, pielęgniarstwa i analityki medycznej na studiach prowadzonych w języku angielskim.

Poza ofertą studiów I i II stopnia Collegium Medicum UMK oferuje także kształcenie podyplomowe skierowane do lekarzy, farmaceutów, pielęgniarek, położnych i diagnostów laboratoryjnych. Uczelnia kształci ponadto w zakresie biostatystyki, fizjologii stosowanej i klinicznej, a także opieki geriatrycznej. Dodatkowym atutem Uniwersytetu jest umiędzynarodowienie. Studenci zagraniczni mają możliwość studiowania w Collegium Medicum UMK a także skorzystania z wymiany międzynarodowej realizowanej w ramach programu Erasmus+.

NCU Collegium Medicum offers a selection of practical programmes in medical professions which ensure a good start to professional career and great employment opportunities on the dynamic job market.
Its academic profile is certified by the status of a research university awarded in 2019 in the contest "Excellence Initiative – Research University" run by the Ministry of Science and Higher Education. The title grants greater recognition of the university's scientific activity within the international research community.

The university provides admission to seventeen fields of study offered by three faculties: medicine, medical biotechnology, dispensing optics and optometry, optometry at the Faculty of Medicine, pharmacy, laboratory medicine, cosmetology at the Faculty of Pharmacy, audiophonology, electroradiology, physiotherapy, nutrition science, nursing, midwifery, emergency medical science, occupational therapy, and public health at the Faculty of Health Sciences, as well as studies in English in the field of medicine, physiotherapy, nursing and laboratory medicine.

Apart from first and second-cycle programmes, NCU Collegium Medicum also offers postgraduate education. The university educates medical practitioners, pharmacists, nurses, midwives, and laboratory diagnosticians, and provides training in biostatistics, applied and clinical physiology, and geriatric care.
An additional advantage of the University is its internationalisation. NCU Collegium Medicum provides international students with full-time education as well as academic exchange opportunities within the framework of the Erasmus+ programme.

www.cm.umk.pl

Indeks podmiotów gospodarczych

AK Technic Anna Krysztofińska 213
Alpinus Chemia Sp. z o.o. 214
Apsys Polska S.A. - Centrum Handlowe RONDO 98
ASSECO Poland S.A. 190
Atos Polska S.A. 191
Ava 3.0 S.c. 76
Bank Spółdzielczy w Nakle n/Notecią 189
BIMs Plus FHH Sp. z o.o. **Bydgoszcz** Sp.k. 167
BIPROMASZ Sp. z o.o. Sp.k. 212
BOHAMET S.A. 182
BUTOH Włodzimierz Palicki 202
Bydgoska Spółdzielnia Mieszkaniowa 203
Bydgoski Klaster Przemysłowy 171
Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny Sp. z o.o. 164
CANPACK 196
CHEMWiK Sp. z o.o. 128
Colian Sp. z o.o. 195
DABOR Piotr Łaniewski Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe 202
DACOMET D.Kaczmarek, A.Spychalski Sp.j. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe 193
DECATHLON Sp. z o.o. 132
Developeo Sp. z o.o. 65
DOKA Polska Sp. z o.o. 168
DYLEWSCY Zakład Usług Pogrzebowych 201
Eko-Partner Sp. z o.o. Zakład Produkcyjno-Usługowy 180
Eksperci Finansowo-Księgowi Sp. z o.o. 186
Elma-Partner Sp. z o.o. 186
Eurobac Organizacja Odzysku Opakowań S.A. 171
Fenomed Klinika 213
FORM-PLAST S.A. 204
Eneris ProEco Sp. z o.o. 30
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o. 158
FRONHOFFS Polska Sp. z o.o. 194
GAZBUD Sp. z o.o. 180
GRAN Antoni Kujawa Przedsiębiorstwo Wielobranżowe 199
IKEA Retail Sp. z o.o. 108
JMR S.c. J.Kapała&A.Kapała Przedsiębiorstwo Wielobranżowe 186
KOLTECH Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Kolejnictwa 181
Komunalne Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej Sp. z o.o. 207
Kujawsko-Pomorska Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa 213

Index of economic entities

MEDAN Sp.j. W.Pawlak i S-ka 173
METEX-CK Sp. z o.o. Sp.k. 176
MIND Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjno-Handlowe 184
MLEKPOL Spółdzielnia Mleczarska 197
Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy 16
NAD BRDĄ Spółdzielnia Mieszkaniowa 202
PGE Energia Ciepła S.A. 175
La Mare Sp. z o.o. 120
LEROY MERLIN Polska Sp. z o.o. 206
Odlewnia Żeliwa Bydgoszcz Sp. z o.o. 183
PASAMON Sp. z o.o. 174
Plastika-P Teresa Piszczek P.P.H.U. 185
PLASTEX Jacek Zakrzewski P.T.S. 180
Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz S.A. 178
Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o 38
POLSKIE PRZETWORY we Włocławku. Zakład Krajowej Spółki Cukrowej S.A. 198
ProNatura Sp. z o.o. M.K.U.O. 170
PROALBUD Aleksandra Łabuńska 169
Przychodnia Łomżyńska NZOZ 217
QARTIS S.A. 188
REWELIA Sp. z o.o. 193
ROHLIG SUUS Logistics S.A. 172
Romex Sp. z o.o. Zakład Produkcyjno-Usługowy 180
Sklejka-Multi S.A. Bydgoskie Zakłady Sklejek 210
Sklejko-Centrum 211
SKRAW-MECH Sp. z o.o. Zakład Mechaniczny 177
STALEX Ireneusz Kaczorowski Przedsiębiorstwo Wielobranżowe 212
STOMIL S.A. Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego 159
RECONEXT 192
TOSTA Spółdzielnia Produkcji Spożywczej 198
Uniwersal S.j. Zakład Usług Pogrzebowych 201
VauPe Sp. z o.o. 187
Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bydgoszczy 144
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu - Collegium Medicum im. L.Rydygiera w Bydgoszczy 218
WAMET Grupa Przemysłowa 208
Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Bydgoszczy 216
ZIELEŃ MIEJSKA w Bydgoszczy Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo 200
ZISGAZ Krzysztof Szczęsik 212

Spis treści / Contents

Kalendarium / Timeline 2
“Witamy Orła Białego” / „Welcoming the White Eagle” 4
Dwudziestolecie międzywojenne / The Inter - War Period 18
Wojna i okupacja niemiecka / The Second World War and the German Occupation 23
Czasy PRL-u / The People’s Republic of Poland 28
Kryzys bydgoski / Bydgoszcz Crisis 32
100 - lecie Bydgoszczy niepodległej / The 100th Anniversary of Independent Bydgoszcz 36
Sto lat później / A Century Has Passed 40
Śródmieście / The City Centre 44
Ulica Gdańska / Gdańska Street 46
Wędrowiec oraz ławeczka Mariana Rejewskiego / The figure of Marian Rejewski and the Wanderer 48
Dzielnica Muzyczna / Musical District 49
Park Jana Kochanowskiego / The Jan Kochanowski Park 52
Łuczniczka / The Lady Archer 54
Aleja Adama Mickiewicza / Adam Mickiewicz Alley 56
Bazylika / The Basilica 57
Park Kazimierza Wielkiego i Plac Wolności /The Kazimierz Wielki Park and the Freedom Square 58
Fontanna „Potop” / The „Deluge” Fountain 60
Ulica Cieszkowskiego / Cieszkowskiego Street 62
Bydgoska secesja / Art Nouveau in Bydgoszcz 66
Ulica Focha / Focha Street 68
Łuczniczka Nova / The Lady Archer Nova 69
Kościół Klarysek / The Church of Poor Clares 69
Ulica Mostowa. Plac Teatralny / Mostowa Street. Theatre Square 70
Most Jerzego Sulimy-Kamińskiego / The Bridge of Jerzy Sulima - Kamiński 72
Flisak / The Raftsman Statue 74
Stary Port i Bydgoskie Bulwary / Stary Port and Bydgoszcz Boulevards 75
Latająca ławeczka Ireny Jarockiej / The Statue of Irena Jarocka 78
Trzy Gracje / Three Graces 79
Przechodzący przez rzekę / Man Crossing the River 80
Barka Lemara / The Lemar Barge Museum 82
Makieta grodu / The Mock-up of the City 84
Stare Miasto / The Old Town 86
Stary Rynek / The Old Town Square 88
Okolice Starego Rynku. Ratusz / The Old Market Square Area. The City Hall 91
Fara Bydgoska / The Bydgoszcz Parish Church 92
Ulica Długa / Długa Street 94
Hala Targowa / The Market Hall 96
Ulica Jatki / Jatki Street 97
Pomnik Kazimierza Wielkiego / The Monument of Casmir the Great 100
Ulica Pod Blankami / Pod Blankami Street 101
Wenecja Bydgoska / Bydgoszcz Venice 102
Wyspa Młyńska / Mill Island 104
Opera Nova 110
Rzeka Muzyki / The River of Music 112
Ster Na Bydgoszcz / Bydgoszcz Water Festival 114
Młyny Rothera / Rother’s Mills 116
Przystań Bydgoszcz / Bydgoszcz Haven 118
Węzeł Wodny E -7o / Bydgoszcz Water Junction E-70 121
Muzeum Wodociągów / Museum of Waterworks 124
Bydgoski Festiwal Podróżniczy / Bydgoszcz Travel Festival 127
Leśny Park Kultury i Wypoczynku Myślęcinek / The Myślęcinek Forest Park 130
Miasto sportu / City of Sports 134
Gospodarka / Economy 146
Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny / Bydgoszcz Industrial and Technology Park 164
Prezentacje podmiotów gospodarczych / Presentation of economic entities 167
Indeks podmiotów gospodarczych / Index of economic entities 220

Wydawnictwo „Czarno-Biała”
85-650 Bydgoszcz, ul. Cicha 47/7,
tel./fax +48 52 345 62 96
www.czarnobiala.com

Projekt / Layout: Weronika Nossowicz, Krzysztof Stanisławski
Opracowanie graficzne i fotoskład / Artwork & DTP: Weronika Nossowicz
Druk / Offset print: Drukarnia „Pergamus”
Opracowanie tekstów / Text Editor: Piotr Jasieniecki, Stefan Pastuszewski, Krzysztof Stanisławski,
Tłumaczenie / Translation: Sławomir Studniarz, Weronika Nossowicz

Fotografie / Photographs:

Miasto Bydgoszcz - str. 42, 43, 70, 71, 86, 87, 88, 89, 106, 107, 112, 113, 114, 115, 116, 117.
Robert Sawicki - str.: 122, 123.
Tymon Michalski - str.: 44, 46, 47, 48, 52, 53, 58, 66, 67, 81, 84, 85.
Dariusz Gackowski - str.: 34, 35, 36, 37, 55, 56, 57, 72, 73, 82, 82, 90, 91, 95, 97.
Paweł Majewski - str.: 60, 77, 78, 79, 92, 93, 96, 100, 110, 111, 118, 119, 121, 160, 161, 162, 163.
Joanna Mielcarek - str.: 49, 50, 51, 68, 51, 59, 68, 79, 94, 95, 102, 103, 104, 110.
Maciej Margas - okładka, str. 40, 41, 46, 146, 147, 221, 223.
Filharmonia Pomorskia - str. 50.
Teatr Polski - str. 54.
Muzeum Wodociągów - str. 124, 125, 126.
Podróżnicy - str. 123.
Leśny Park Kultury i Wypoczynku - 130, 131.
Dewelopeo Sp. z o. o. - str. 63, 64.
fotopolska.eu - str. 2, 3, 4, 5, 6, 7,8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 64, 65, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154. 155,156,157.

Redaguje Kolegium Redakcyjne:
Krzysztof Stanisławski - redaktor naczelny, Żaneta Grabowska, Weronika Nossowicz, Piotr Proporowicz, Piotr Jasieniecki, Piotr Gruszka, Sebastian Cieślak

© 2020 Wydawnictwo „Czarno-Biała”
Wszelkie prawa zastrzerzone. / All rights reserved.
Printed in Poland
ISBN 83-86844-26-25